

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
9, 10, 11 ve 12.
Sınıflar

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

Örneklî

Anadolu İmam-Hatip Lisesi

9, 10, 11 ve 12. Sınıflar

Arapça Dilbilgisi

Adnan Hoyladı

Adnan Hoyladı 1979'da Devrek-Zonguldak'ta doğdu. 1996'da Devrek İ.H.L.'den mezun oldu. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimini 2001'de tamamladı. Aynı yıl D.İ.B'de, 2004'te M.E.B'de çalışmaya başladı. 2010'da M.Ü.S.B.E.'de İslam Hukuku alanında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Din Eğitimi ve İslam Hukuku alanında çalışmaları bulunan yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

Bu kitap internette derlenmiştir. Özellikle fasiharabic.com kullanılmıştır.

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
9. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

İçindekiler

1. Müzekker ve Müennes (Tâ-i Marbûta ة).....	5
1.1. Müzekker.....	5
1.2. Müennes.....	5
1.2.1. Tâ-i Te'nis ya da Tâ-i Merbûta (Bitişik, Yuvarlak tâ ة).....	5
1.2.2. Elif-i Memdûde (Uzun Elif ء).....	5
1.2.3. Elif-i Maksûre (Kısa Elif ی).....	6
1.2.4. Müenneslik Alameti Taşımayan Müennesler.....	6
1.2.4.1. Kadınlara Ait Özel İsimler.....	6
1.2.4.2. Dişi Varlıklara Delâlet Eden İsimler.....	6
1.2.4.3. Vücudun Çift Organlarının İsimleri.....	6
1.2.4.4. Ülke, Şehir Ve Kabile İsimleri.....	6
1.2.4.5. Rüzgâr ve Çeşitli Ateş İsimleri.....	7
1.2.4.6. Canlı Fakat Akıl Sahibi Olmayan Topluluk İsimleri.....	7
1.2.4.7. Sözlüğe Bakılarak Öğrenilenler (Semâî Müennesler).....	7
2. Soru Edatları (مَا - مَنْ - كَيْفَ - أَيْنَ - مِنْ أَيْنَ - إِلَى أَيْنَ - كَمْ - بِكُمْ - هَلْ - مَاذَا - لِمَاذَا - أَيْ - مَتَى).....	8
2.1. مَا.....	8
2.2. مَنْ.....	9
2.3. كَيْفَ.....	10
2.4. إِلَى أَيْنَ - مِنْ أَيْنَ - أَيْنَ.....	10
2.5. كَمْ - بِكُمْ.....	11
2.6. هَلْ - أ.....	11
2.7. مَاذَا.....	12
2.8. لِمَاذَا.....	12
2.9. أَيْ.....	13
2.10. مَتَى.....	13
3. İşaret Zamirleri (هَذَا - هَذِهِ).....	14
3.1. Yakın İçin Kullanılan Zamirler.....	14
3.2. Uzak İçin Kullanılan Zamirler.....	15
4. Kişi Zamirleri (هُوَ - هِيَ - أَنْتَ - أَنْتِ - أَنَا - نَحْنُ).....	15

5. İyelik Zamirleri (هُ - هَا - لَ - لِكَ - ي - نَا).....	16
6. Marife - Nekra.....	17
6.1. Nekra.....	17
6.2. Marife.....	17
7. İsim Cümlesi.....	18
7.1. İsim Cümlesinin Öğeleri.....	18
7.2. Haberin özellikleri.....	18
8. İsmi Mensub (Nisbet Ya'sı).....	20
8.1. İsmi Mensubun Aidiyet Bildirmesi.....	20
8.1.1. Cinsiyet (Milliyet).....	20
8.1.2. Memleket.....	20
8.1.3. Din.....	20
8.1.4. Kabile, Bir Sınıf ya da Topluluk.....	21
8.1.5. Meslek.....	21
8.1.6. Sanat.....	21
8.1.7. Durum ve Keyfiyet, Herhangi Bir Sıfat.....	21
8.2. İsm-i Mensûbla İlgili Diğer Özellikler.....	21
9. Düzensiz Çoğul (Kırık Cemi-Cemi Teksir).....	23
10. Sayılar ve Temyîzi (1-19).....	24
10.1. Bir Sayısı:.....	25
10.2. İki Sayısı.....	25
10.3. Sayılar (3-10).....	25
10.4. Sayılar (11-20).....	27
11. Sıra Sayıları.....	28
11.1. Sıra Sayıları (1-12).....	28
11.2. Sıra Sayıları (11-20).....	28
12. Saatler (Tam-Yarım).....	29
13. İsim Tamlaması (İzafet Terkibi).....	31
14. Sıfat Tamlaması.....	34
14.1. Sıfat.....	34
14.2. Sıfat Tamlaması.....	34
14.3. Sıfat ve Mevsuf Uyumu.....	34

14.3.1. Marifelik- Nekrelik.....	34
14.3.2. Müzekkerlik- Müenneslik.....	35
14.3.3. İ'rab (Hareke).....	35
14.3.4. Sayı.....	35
15. İsmi Tafdil.....	37
15.1. İsmi Tafdilin Tesniye ve Çoğulu.....	38
15.2. İsm-i Tafdilin Cümle İçinde Kullanılışı.....	38
15.3. İsm-i Tafdil'in Diğer Özellikleri.....	41
16. Muzâri Fiil (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim).....	42
16.1. Tanımı ve Kuralları.....	42
16.2. Muzari Fiilin Çekimi.....	43
17. İsm-i Fâil.....	44
17.1. Üç Harfli (Sülasi) Fiillerin İsmi Faili.....	44
17.2. Dört ve Daha Fazla Harfli Fiillerin İsmi Faili.....	45
18. Muzâri Fiil (Olumsuz).....	45
18.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu.....	45
18.2. Geniş Zamanın Olumsuzu.....	46
18.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu.....	46
19. Mâzî Fiil (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim).....	48
19.1. Tanımı ve Kuralları.....	48
19.2. Mazi Fiilin Çekimi.....	48
20. Mâzî Fiil (Olumsuz).....	49
20.1. Harfu Nefy.....	49
20.2. Cahd-ı Mutlak.....	50
20.3. Cahd-ı Müstağrak.....	51
21. Gelecek Zaman.....	53
22. Emir Fiili.....	53
22.1. Emr-i Hazır.....	53
22.2. Emr-i Gaib.....	54
22.3. Emr-i Mütekellim.....	55

1. Müzekker ve Müennes (Tâ-i Marbûta ð)

1.1. Müzekker

Canlı ya da cansız varlıkların erkek olanını gösteren isimdir. Türkçedekinin aksine Arapçada cansız varlıklar da müzekker ya da müennes kabul edilmektedir. Müzekker ismin herhangi ayırıcı bir harfi yoktur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Mü'min	الْمُؤْمِنُ	Bir kapı	بَابٌ	Bir adam	رَجُلٌ
Kedi	قِطٌّ	Kitap	الْكِتَابُ	Öğrenci	التِّلْمِيذُ
Halit	خَالِدٌ	At	الْحِصَانُ	Bir baba	أَبٌ

1.2. Müennes

Canlı ya da cansız varlıkların dişi olanını gösterir. İsimlerde müenneslik alâmetleri üçtür:

1.2.1. Tâ-i Te'nis ya da Tâ-i Merbûta (Bitişik, Yuvarlak tâ ð)

En çok kullanılan müenneslik alâmetidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Mü'min (bayan)	الْمُؤْمِنَةُ	Öğrenci	التِّلْمِيذَةُ	Kadın	الْمَرْأَةُ
Resim	الصُّورَةُ	Bir fayda	فَائِدَةٌ	Bir pencere	نَافِذَةٌ
Fatıma	فَاطِمَةُ	Kedi (dişi)	قِطَّةٌ	Ayşe	عَائِشَةُ

1.2.2. Elif-i Memdûde (Uzun Elif اء)

Bu elifle biten isimlerin müennes olması için eliften sonra gelen hemzenin kelimenin kök harflerinden olmaması gerekir. Bu tür müennes isimler genelde sıfat anlamı taşıyan isimlerdir, elif ve hemze de ekleme harflerdir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Çöl	الصَّحْرَاءُ	Kırmızı	حَمْرَاءُ	Esmer	سَمْرَاءُ
Topal	عَرْجَاءُ	Yeşil	خَضْرَاءُ	Beyaz	بَيْضَاءُ

Sarışın	شُقْرَاءُ	Siyah	سَوْدَاءُ	Sarı	صَفْرَاءُ
---------	-----------	-------	-----------	------	-----------

1.2.3. Elif-i Maksûre (Kısa Elif ی)

İsimlerin sonunda noktasız ی şeklinde yazılan ve kendisinden önceki harf fethalı olduğu için elif olarak okunan bu harf o ismin müennes olduğunu gösterir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Genç	حُسْنَى	Küçük	صُغْرَى	Selma	سَلْمَى
Daha sefil	سُفْلَى	Susuz	عَطَشَى	Leyla	لَيْلَى
Birinci	أُولَى	Büyük	كُبْرَى	Hamile	حُبْلَى

1.2.4. Müenneslik Alameti Taşımayan Müennesler

1.2.4.1. Kadınlara Ait Özel İsimler

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Zeynep	زَيْنَبُ	Suat	سُعَادُ	Meryem	مَرْيَمُ

1.2.4.2. Dişi Varlıklara Delâlet Eden İsimler

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kız çocuğu	بِنْتُ	Kız kardeş	أُخْتُ	Anne	أُمُّ

1.2.4.3. Vücudun Çift Organlarının İsimleri

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kulak	أُذُنُ	Göz	عَيْنُ	Ayak	رِجْلُ

1.2.4.4. Ülke, Şehir Ve Kabile İsimleri

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
----------	----------	----------	----------	----------	----------

Mısır	مِصْرُ	Şam	الشَّامُ	Mekke	مَكَّةُ
-------	--------	-----	----------	-------	---------

1.2.4.5. Rüzgâr ve Çeşitli Ateş İsimleri

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kuvvetli ateş	سَعِيرٌ	Ateş	نَارٌ	Batı rüzgârı	دَبُورٌ

1.2.4.6. Canlı Fakat Akıl Sahibi Olmayan Topluluk İsimleri

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Develer	إِبِلٌ	Koyunlar	غَنَمٌ	Güvercinler	حَمَامٌ

1.2.4.7. Sözlüğe Bakılarak Öğrenilenler (Semâî Müennesler)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Ruh	رُوحٌ	Yeryüzü	الأَرْضُ	Can	نَفْسٌ
Cehennem	جَهَنَّمَ	Yurt	دَارٌ	Güneş	الشَّمْسُ
Savaş	حَرْبٌ	Balta	فَأْسٌ	Gökyüzü	سَمَاءٌ

Not 1: Gerçekte erkek veya dişi olmayan isimler sonuna ta'yı marbuta (ة) getirmekle müennes olmazlar. Sadece gerçekte erkek veya dişi olan isimlerin müennesi ve müzekker vardır. Cümlede fiil ile fâil arasındaki uygunluk gibi müzekker müennes uygunluğu istenilen durumlarda sıfatlar müzekker halden aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi müennese çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Cinsiyet
Müslüman	مُسْلِمٌ	Temiz	نَظِيفٌ	Güzel	جَمِيلٌ	Müzekker
	مُسْلِمَةٌ		نَظِيفَةٌ		جَمِيلَةٌ	Müennes
Çalışkan	مُجْتَهِدٌ	Büyük	كَبِيرٌ	Dinamik	نَشِيطٌ	Müzekker
	مُجْتَهِدَةٌ		كَبِيرَةٌ		نَشِيطَةٌ	Müennes

Not 2: Bazı isimler Tâ'yı Marbuta (ة) ile bitseler bile müennes olamazlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Urve	عُرْوَةٌ	Hamza	حَمَزَةٌ	Talha	طَلْحَةٌ

Not 3: Akli olmayan çoğullar müennes ve müfret (tekil) kabul edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Defterler	دَفَاتِرٌ	Kitaplar	كُتُبٌ	Ağaçlar	أَشْجَارٌ

Not 4: Mübalağa ifade eden فَعَالَةٌ kalıbının sonundaki ta-i marbuta (ة) müenneslik için değildir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Çok gezmiş	رَحَّالَةٌ	Soy bilgini	نَسَابَةٌ	Çok bilgili	عَلَامَةٌ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri

Türkçesi	Arapçası	Cinsiyet
<u>Güneş</u> doğdu.	طَلَعَتِ الشَّمْسُ	Müennes
<u>Mü'min (kadın)</u> Kur'ân okudu.	قَرَأَتِ الْمُؤْمِنَةُ الْقُرْآنَ	
<u>Çalışkan (kadın)</u> ödevi yaptı.	عَمِلَتِ الْمُجْتَهِدَةُ الْوَاجِبَ	
<u>Çalışkan (erkek)</u> ödevi yaptı.	عَمِلَ الْمُجْتَهِدُ الْوَاجِبَ	Müzekker
<u>Öğrenci</u> zili duydu ve sınıfa girdi.	سَمِعَ التِّلْمِيذُ الْجَرَسَ وَ دَخَلَ الْمُدْرَسَةَ	
<u>Kitap</u> faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ	

2. Soru Edatları (مَا - مَنْ - كَيْفَ - أَيْنَ - مِنْ أَيْنَ - إِلَى أَيْنَ - كَمْ - بِكُمْ - هَلْ - مَاذَا - لِمَاذَا - أَيْ - مَتَى)

2.1. مَا

İnsan dışındaki varlıklar için kullanılır ve cümledeki durumuna göre; ne?, neyi?, neye? gibi anlamlara gelir.

Bu soru ismi cümlede mübteda, haber, mef'ûlün bih, vs. gibi öğeler olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Yere ne düştü?	مَا وَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ؟	Soru
Kalem yere düştü.	وَقَعَ الْقَلَمُ عَلَى الْأَرْضِ	Cevap
Bu ne?	مَا هَذَا؟	Soru
Bu kalemdir.	هَذَا قَلَمٌ	Cevap
Neye önem veriyorsun?	بِمَ تَهْتَمُّ؟	Soru
Arapçaya önem veriyorum.	أَهْتَمُّ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ	Cevap
Neyi düşünüyorsun?	فِيمَ تُفَكِّرُ؟	Soru
Sınavı düşünüyorum.	أُفَكِّرُ فِي الْإِمْتِحَانِ	Cevap
Sınıftan niçin çıktın?	لِمَ خَرَجْتَ مِنَ الْفَصْلِ؟	Soru
Sınıftan yüzümü yıkamak için çıktım	خَرَجْتُ مِنَ الْفَصْلِ لِأَغْسِلَ وَجْهِي	Cevap

2.2. مَنْ

İnsanlar için kullanılır ve cümledeki durumuna göre; kim?, kimi?, kime? gibi manalara gelir. Bu soru ismi cümlede mübteda, haber, mef'ûlün bih, muzâfun ileyh vs. gibi ögeler olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Okula kim gitti?	مَنْ ذَهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ؟	Soru
Ali okula gitti.	ذَهَبَ عَلَيَّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Cevap
Evde kim var?	مَنْ فِي الْبَيْتِ؟	Soru
Evde Ahmet var.	أَحْمَدُ فِي الْبَيْتِ	Cevap
Bu kim?	مَنْ هَذَا؟	Soru
Bu Muhammed.	هَذَا مُحَمَّدٌ	Cevap
Bugün kimi gördün?	مَنْ رَأَيْتَ الْيَوْمَ؟	Soru
Bugün Ali'yi gördüm.	رَأَيْتُ الْيَوْمَ عَلِيًّا	Cevap

Bu gömlek kimin?	قَمِيصٌ مَنْ هَذَا؟	Soru
Bu gömlek Muhammed'indir.	هَذَا قَمِيصٌ مُحَمَّدٍ	Cevap

2.3. كَيْفَ

Hal ve durum sormak için kullanılır ve “nasıl?” manasına gelir. Cümlede genel olarak haber ve hal olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Nasılsın?	كَيْفَ أَنْتَ؟	Soru
Çok şükür ben iyiyim	أَنَا بِخَيْرٍ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ	Cevap
Buraya nasıl geldin?	كَيْفَ جِئْتَ هُنَا؟	Soru
Buraya yürüyerek geldim.	جِئْتُ هُنَا مَاشِيًا	Cevap

2.4. إِلَى أَيِّنَ - مِنْ أَيِّنَ - أَيِّنَ

Mekan için kullanılan bir soru ismi ve anlamı “nerede?, nereden?, nereye?” olup cümlede genel olarak haber, zarf ve mecrûr olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Otomobil nerede?	أَيْنَ السَّيَّارَةُ؟	Soru
Otomobil park yerinde	السَّيَّارَةُ فِي الْمَوْقِفِ	Cevap
Otomobili nereye park ettin?	أَيْنَ أَوْقَفْتَ السَّيَّارَةَ؟	Soru
Otomobili okulun önüne park ettim.	أَوْقَفْتُ السَّيَّارَةَ أَمَامَ الْمَدْرَسَةِ	Cevap
Nereye gittin?	إِلَى أَيِّنَ ذَهَبْتَ؟	Soru
Okula gittim.	ذَهَبْتُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Cevap
Nereden geldin?	مِنْ أَيِّنَ جِئْتَ؟	Soru
Okuldan geldim.	جِئْتُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ	Cevap

2.5. كَمْ - كَمَّ

Sayı (aded) sormak için kullanılır ve “kaç?”, “ne kadar?” manalarına gelir. Cümlede genel olarak mübteda, haber, mef’ûlün bih, harf-i cerle mecrûr vs. olarak kullanılır. Bu soru isminden sonra genellikle müfred, mansûb ve nekre bir isim gelir. Bu isme كَمَّ in temyizi denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Sınıfta kaç öğrenci var?	كَمْ طَالِبًا فِي الْفَصْلِ؟	Soru
Sınıfta bir öğrenci var.	فِي الْفَصْلِ طَالِبٌ وَاحِدٌ	Cevap
Bu kitap kaç lira?	بِكَمْ لِيْرَةٍ/لِيْرَةً هَذَا الْكِتَابُ؟	Soru
Bu kitap bir liradır.	هَذَا الْكِتَابُ بِلِيْرَةٍ وَاحِدَةٍ	Cevap
Kaç kitap okudun?	كَمْ كِتَابًا قَرَأْتَ؟	Soru
Bir kitap okudum.	قَرَأْتُ كِتَابًا	Cevap

2.6. هَلْ - هَلَّا

Arapçada pek çok soru edatı bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi (هَلْ) ve (هَلَّا) harf, diğerleri ise isimdir. Arapça cümlelerde yer alan harfler kural gereği o cümlelerin herhangi bir ögesi olamadıkları için i’râb bakımından bir yere sahip değildir. Yani cümlenin herhangi bir ögesi olmazlar. Türkçede olduğu gibi Arapçada da değişik soru tipleri vardır. İsim veya fiil cümlelerinin başlarına gelerek bu cümlelere ‘soru’ anlamı kazandıran hel ve hemze harflerinin kullanımı ile ilgili olarak şunlar söylenebilir:

Soru harflerinin kullanıldığı üç farklı soru tipi vardır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Konuyu anladın mı?	هَلْ فَهِمْتَ الْمَوْضُوعَ؟	Soru
Evet, konuyu anladım.	نَعَمْ، فَهِمْتُ الْمَوْضُوعَ	Cevap
Konuyu anladın mı?	أَفَهَيْتَ الْمَوْضُوعَ؟	Soru
Hayır, konuyu anlamadım.	لَا، لَمْ أَفْهَمْ الْمَوْضُوعَ	Cevap
Arapça çalışıyor musun?	هَلْ تَجْتَمِدُ فِي اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ؟	Soru

Evet, Arapça çalışıyorum.	نَعَمْ، أَجْتَهِدُ فِي اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ	Cevap
Bu öğrenci çalışkan mı?	أَهَذَا الطَّالِبِ مُجْتَهِدٌ؟	Soru
Hayır, bu öğrenci çalışkan değil	لَا، لَيْسَ هَذَا الطَّالِبِ مُجْتَهِدًا	Cevap
Arapçayı mı seviyorsun yoksa Fransızca'yı mı?	أَتُحِبُّ الْعَرَبِيَّةَ أَمْ الْفَرَنْسِيَّةَ؟	Soru
Arapçayı seviyorum.	أُحِبُّ الْعَرَبِيَّةَ	Cevap
Erken uyumuyor musun?	أَلَا تَنَامُ مُبَكَّرًا؟	Soru
Evet, erken uyuyorum.	بَلَى، أَنَامُ مُبَكَّرًا	Cevap
Araban yeni değil mi?	أَلَيْسَتْ سَيَّارَتُكَ جَدِيدَةً	Soru
Hayır, arabam yeni değil.	نَعَمْ، لَيْسَتْ سَيَّارَتِي جَدِيدَةً	Cevap

2.7. مَاذَا

İnsan dışındaki varlıklar için kullanılır ve cümledeki durumuna göre; ne?, neyi?, neye? gibi anlamlara gelir. Kullanım bakımından مَا soru isminden farkı yoktur onun kullanıldığı yerlerde aynı şekilde kullanılır. Bu soru ismi de cümlede mübteda, haber, mef'ûlün bih, v.s. gibi ögeler olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Çantanda ne var?	مَاذَا فِي حَقِيبَتِكَ؟	Soru
Çantamda bir kitap var.	فِي حَقِيبَتِي كِتَابٌ	Cevap
Ne içtin?	مَاذَا شَرِيتَ؟	Soru
Çay içtim.	شَرِيتُ الشَّايَ	Cevap

2.8. لِمَاذَا

Sebebi için kullanılan bir soru ismi ve anlamı "Niçin?" olup cümlede genel olarak haber ve mef'ûlü liehlihi olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
----------	----------	--

Sınıftan niçin çıktın?	لِمَاذَا خَرَجْتَ مِنَ الْفَصْلِ؟	Soru
Sınıftan yüzümü yıkamak için çıktım.	خَرَجْتُ مِنَ الْفَصْلِ لِغَسْلِ وَجْهِ	Cevap
Niçin hastaneye gittin?	لِمَاذَا ذَهَبْتَ إِلَى الْمَسْتَشْفَى؟	Soru
Çünkü hastayım.	لِأَنِّي مَرِيضٌ	Cevap
Öğretmen bugün niçin sinirli?	لِمَاذَا الْمُدَرِّسُ غَضَبَانُ الْيَوْمَ؟	Soru
Çünkü öğrenciler ödevlerini yapmadılar.	لِأَنَّ الطُّلَّابَ لَمْ يَكْتُبُوا وَاجِبَاتِهِمْ	Cevap

2.9. أَيُّ

Genellikle “hangi?”, “hangisi?”, “hangileri?” manalarına gelir. Cümlede genel olarak mübteda, haber, mef’ûlün bih, harf-i cerle mecrûr, muzâfun ileyh v.s olarak kullanılır. Bu soru ismi genellikle muzâf ve kendisinden sonra gelen isim de muzâfun ileyh olur. Nadiren de tamlama olmaksızın kullanılır. Arapça’daki tüm soru edatlarının son hareketleri hiçbir zaman değişmez (mebnîdirler). Ancak bunların bir istisnası vardır bu da أَيُّ soru ismidir. Bu edatın son harfinin hareketi cümledeki konumuna göre değişir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Bugün hangi öğrenci yok?	أَيُّ طَالِبٍ غَابَ الْيَوْمَ؟	Soru
Bugün çalışkan öğrenci yok.	غَابَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ الْيَوْمَ	Cevap
Sen hangi sınıftasın?	فِي أَيِّ فَصْلٍ أَنْتَ؟	Soru
Ben üçüncü sınıftayım.	أَنَا فِي الْفَصْلِ الثَّلَاثِ	Cevap
Hangi kalemle yazdın?	بِأَيِّ قَلَمٍ كَتَبْتَ؟	Soru
Siyah kalemle yazdım.	كَتَبْتُ بِالْقَلَمِ الْأَسْوَدِ	Cevap

2.10. مَتَى

Zaman için kullanılan bir soru ismi ve anlamı “Ne zaman?” olup cümlede genel olarak haber, zarf ve mecrûr olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
----------	----------	--

Sınav ne zaman?	مَتَى الْإِحْتِبَارُ؟	Soru
Sınav saat 10.00'da.	الْإِحْتِبَارُ فِي السَّاعَةِ الْعَاشِرَةِ	Cevap
Kahire'ye ne zaman gideceksin?	مَتَى سَتَسَافِرُ إِلَى الْقَاهِرَةِ؟	Soru
Kahire'ye bugün gideceğim.	سَأَسَافِرُ إِلَى الْقَاهِرَةِ الْيَوْمَ	Cevap
Ne zamandan beri Arapça öğreniyorsun?	مُنْذُ مَتَى تَتَعَلَّمُ الْعَرَبِيَّةَ؟	Soru
Bir yıldan beri Arapça öğreniyorum	أَتَعَلَّمُ الْعَرَبِيَّةَ مِنْذُ سَنَةٍ	Cevap

3. İşaret Zamirleri (هَذَا - هَذِهِ)

3.1. Yakın İçin Kullanılan Zamirler

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
هَؤُلَاءِ	هَذِهِ	هَذَا
Bunlar	Bu	Bu
هَؤُلَاءِ الرِّجَالِ	هَذِهِ الْبِنْتُ	هَذَا الرَّجُلُ
Bu adamlar	Bu kız	Bu adam

Yakındaki isimlere işaret etmek kullanılır. Bu amaçla kullanıldığında işaret zamirinden sonra gelen isim marife olur. İşaret zamirinden sonra gelen kelimeye muşârun ileyh (işaret edilen) denir. Bu isim müzekker ve müennes olması açısından işaret zamiriyle uyumlu olmak zorundadır.

Adam	Bu
الرَّجُلُ	هَذَا
Muşârun ileyh	ismi işaret (işaret ismi)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu çocuk geldi.	جَاءَ هَذَا الْوَلَدُ
Bu kız geldi.	جَاءَتْ هَذِهِ الْبِنْتُ
Bu çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ هَذَا الْوَلَدَ

Bu kızı gördüm.	رَأَيْتُ هَذِهِ الْبِنْتَ
Bu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذَا الْوَلَدِ
Bu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذِهِ الْبِنْتِ

3.2. Uzak İçin Kullanılan Zamirler

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
أُولَئِكَ	تِلْكَ	ذَلِكَ - ذَلِكَ
Şunlar	Şu	Şu
أُولَئِكَ الرَّجَالُ	تِلْكَ الْبِنْتُ	ذَلِكَ الرَّجُلُ
Şu adamlar	Şu kız	Şu adam

Uzaktaki isimlere işaret etmek kullanılır. Yakın için kullanılanlarla aynı kurallara tabidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Şu kızı gördüm.	رَأَيْتُ تِلْكَ الْبِنْتَ
Şu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَلِكَ الْوَلَدِ
Şu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى تِلْكَ الْبِنْتِ

4. Kişi Zamirleri (هُوَ - هِيَ - أَنْتَ - أَنْتِ - أَنَا - نَحْنُ)

Bu zamirler fiil cümlesinde fail, isim cümlesinde mübteda veya fasıl zamiri olarak kullanılırlar. Başka bir kelimeye bitişmezler. Fiil cümlesinde çekimli fiilden sonra gelirler.

Müennes	Türkçesi	Müzekker
هِيَ	O	هُوَ
أَنْتِ	Sen	أَنْتَ
أَنَا	Ben	أَنَا
نَحْنُ	Biz	نَحْنُ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O evde hastadır.	هُوَ مَرِيضٌ فِي الْمَنْزِلِ
O, teyzesine bir mektup yazdı.	هِيَ كَتَبَتْ رِسَالَةً إِلَى خَالَتِهَا
Sen öğretmen misin?	هَلْ أَنْتَ مُدَرِّسٌ؟
Sen öğretmen misin?	هَلْ أَنْتِ مُدَرِّسَةٌ؟
Ben dedeme bir mektup yazdım.	أَنَا كَتَبْتُ رِسَالَةً إِلَى جَدِّي
Biz lisede okuyoruz.	نَحْنُ نَدْرُسُ فِي الثَّانَوِيَّةِ

5. İyelik Zamirleri (هُ - هَا - هَا - كَ - كِ - ي - نَا)

Bu zamirler fiil cümlesinde meful olarak kullanılırlar. Ayrıca aitlik (iyelik) zamiri olarak cümlelerde herhangi bir öge olarak kullanılırlar.

Müennes	Türkçesi	Müzekker
هَا	Onu, ona, onun	هُ
كِ	Seni, sena, senin	كَ
ي	Beni, bana, benim	ي
نَا	Bizi, bize, bizim	نَا

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Onun (erkek) kalemini aldım.	أَخَذْتُ قَلَمَهُ
Onun (kadın) kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَهَا
Bu senin kitabındır.	هَذَا كِتَابُكَ
Elbiselerini giydim.	لَبِستُ مَلَابِسَكَ
Bu benim çantam.	هَذِهِ حَقِيْبَتِي
Bu bizim okulumuz.	هَذِهِ مَدْرَسَتُنَا
Ali'yi gördüm ve ona selam verdim.	رَأَيْتُ عَلِيًّا وَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ

Sana söylüyorum.

أَقُولُ إِلَيْكَ

6. Marife - Nekra**6.1. Nekra**

Söylendiği zaman, kimden veya neden bahsedildiği tam olarak anlaşılamayan, belirsiz bir kimseyi veya belirsiz bir şeyi gösteren isimlerdir.

Mesela مُدَرِّسٌ dediğimizde, herhangi bir öğretmeni kastetmiş oluruz. Yani مُدَرِّسٌ kelimesiyle; bahsettiğimiz kişinin öğretmen olduğu bilinir; ancak ismi, nereli olduğu ve kaç yaşında olduğu gibi bilgiler bilinmemektedir.

Genel olarak nekra isimler sonlarına tenvin alır ve başlarına harf-i tarif denilen elif-lam (ال) takısı almazlar. İngilizce bilenler için; Arapçada nekra, İngilizcede "a, an" ile kullanılan isimlere karşılık gelir.

6.2. Marife

Marife nekranın zıddıdır. Söylendiği zaman, kimden veya hangi şeyden bahsedildiği tam olarak anlaşılan, belirli bir kimseden veya hangi şeyden bahsedildiği tam olarak anlaşılan, belirli bir kimseyi veya şeyi gösteren isimlerdir. Yine İngilizce bilenler için; Arapçada marife, İngilizcede "the" ile kullanılan isimlere gibidir.

Mesela مُدَرِّسٌ dediğimizde herhangi bir öğretmeni kastetmiş olurken; الْمُدَرِّسُ dediğimizde, yani kelimeyi elif-lam takısıyla marife olarak ifade ettiğimizde artık tanınan ve bilinen bir öğretmeni kastetmiş oluruz.

Arapçada 6 farklı marife isim vardır. Başka bir ifadeyle: 6 tip kelime marife olarak kabul edilmiştir.

1. Başında harf-i tarif denilen elif-lam (ال) takısı bulunan isimler marifedir. Aynı zamanda, nekra bir ismi marife yapmanın yolu da başına bu takıyı getirmektir. Başına elif-lam takısı getirilen ismin sonundaki tenvin tek harekeye düşer.

2. Alem denilen bütün özel isimler marife kabul edilir. Özel isimler, ister insan ismi olsun, ister şehir ismi olsun ya da ister herhangi bir varlık ismi olsun marife kabul edilir.

3. Zamirler marife kabul edilir. Zira zamirler belirli bir ismin yerini tutar ve belirli bir ismin yerine kullanılır.

4. İşaret isimleri marifedir. Çünkü işaret isimleri de belirli bir ismin yerini tutar ve belirli bir ismin yerine kullanılır.

5. Belirli bir isme muzaf olan isimler marife kabul edilir. Yani isim tamlamasındaki muzafun ileyh ögesi marife ise muzaf da marife kabul edilir.

6. İsm-i mevsuller marifedir. İsm-i Mevsul: Kendisinden sonra gelen cümle ile açıklanan ve iki cümleyi birbirine bağlayan kelimelerdir. İsm-i mevsuller de belirli bir isme işaret ettikleri için marife kabul edilmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Nekre	Türkçesi	Marife
Faydalı	مُفِيدَةٌ	Spor	الرِّيَاضَةُ
Bir haber	خَبْرٌ	Adnan	عَدْنَانٌ
Bir öğrenci	تَلْمِيذٌ	O	هُوَ
Bir kapı	بَابٌ	Bu	هَذَا
Bir saat	سَاعَةٌ	Öğrencinin kalemi	قَلَمُ التِّلْمِيذِ
Bir kurt	ذَيْبٌ	Giden	الَّذِي ذَهَبَ

7. İsim Cümlesi

7.1. İsim Cümlesinin Öğeleri

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Mübteda ve haber. Mübteda, cümlenin öznesidir. Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin yüklemidir ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

Haber (Yüklem)	Mübteda (Özne)
مُجْتَهِدٌ	عَلِيٌّ
çalışkandır.	Ali

7.2. Haberin özellikleri

Haber Türkçedeki yükleme karşılık gelmektedir. Türkçede ...dır...dir ile biten kelimeler haberdir. Haberin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Haber tek bir kelime olarak, (müfret, tesniye ve cemi) harf-i cerin mecruru bulunan bir isim olarak veya zarf olarak gelebileceği gibi cümle olarak da gelebilir.

2. Haber, mübteda gibi ref durumunda gelir. Ancak harf-i cerli isim, zarf ve cümle olarak geldiğinde ref alameti açıkça görülmez. Ref alametini açıkça göremediğimiz için, “yer itibariyle merfu” anlamında “mahallen merfu” ifadesini kullanırız.

3. Mübteda gayr-i âkil cem’i olduğunda, yani akıl sahibi olmayan varlıkların cemisi olduğunda haber müfred-müennes olarak gelir.

4. Haber tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

A) Mübteda önce, haber sonra gelir.

B) Mübteda marife, haber nekra olur.

C) Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

5. Haber, harf-i cerin mecruru olan bir isim veya zarf olduğunda haber mübtedadan önce gelebilir. Bu durumda mübteda nekra olur. Cümle Türkçeye, "Bir yerde bir kimse veya bir şey var." şeklinde tercüme edilir.

6. Haber bir fiil cümlesi olabilir. Bu durumda mübteda mutlaka başta gelir ve marife olur. Haber konumunda olan fiil ise cinsiyet ve sayı bakımından mübtedaya uyar.

7. Haber isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّارَاتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِمْحَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

8. İsmi Mensub (Nisbet Ya'sı)

Bir yer, bir varlık veya bir işle ilgili ona aidiyeti, nisbeti bildiren isimdir. İstanbullu, Mısırlı, köylü, Musevi, ayakkabıcı gibi. İsm-i mensûb yapmak için o ismin son harfini esre yapar, yanına şeddelli bir *yi* ilave ederiz. Müennesi için sonuna tâ-i merbûta (ة) ekleriz.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Mısırlı	مِصْرِيٌّ	مِصْرٌ	İstanbullu	إِسْتَنْبُولِيٌّ	إِسْتَنْبُولٌ	Müzekker
Mekkeli	مَكِّيَّةٌ	مَكَّةٌ	Şehirli	مَدَنِيَّةٌ	الْمَدِينَةُ	Müennes

8.1. İsmi Mensubun Aidiyet Bildirmesi

İsm-i mensûb şu hususlardan birine aidiyeti belirtmek için kullanılır:

8.1.1. Cinsiyet (Milliyet)

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Arap	عَرَبِيٌّ	عَرَبٌ	Müzekker
Arap	عَرَبِيَّةٌ	عَرَبٌ	Müennes

8.1.2. Memleket

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
İzmirli	إِزْمِيرِيٌّ	إِزْمِيرٌ	Müzekker
İzmirli	إِزْمِيرِيَّةٌ	إِزْمِيرٌ	Müennes

8.1.3. Din

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
İslâmî	إِسْلَامِيٌّ	إِسْلَامٌ	Müzekker
İslâmî	إِسْلَامِيَّةٌ	إِسْلَامٌ	Müennes

8.1.4. Kabile, Bir Sınıf ya da Topluluk

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Kureyşli	قُرَيْشِيٌّ	قُرَيْشٌ	Müzekker
Kureyşli	قُرَيْشِيَّةٌ	قُرَيْشٌ	Müennes

8.1.5. Meslek

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Ticari	تِجَارِيٌّ	تِجَارَةٌ	Müzekker
Ticari	تِجَارِيَّةٌ	تِجَارَةٌ	Müennes

8.1.6. Sanat

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Şekerci	سُكَّرِيٌّ	سُكَّرٌ	Müzekker
Şekerci	سُكَّرِيَّةٌ	سُكَّرٌ	Müennes

8.1.7. Durum ve Keyfiyet, Herhangi Bir Sıfat

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Tecrübeyle ilgili	تَجْرِبِيٌّ	تَجْرِبَةٌ	Müzekker
Tecrübeyle ilgili	تَجْرِبِيَّةٌ	تَجْرِبَةٌ	Müennes

8.2. İsm-i Mensûbla İlgili Diğer Özellikler

1. İsm-in sonunda ة varsa mensûbunu yaparken ة 'yi atarız.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
----------	-------------	----------	----------

Medineli	مَدِينِي	مَدِينَةٌ	Müzekker
Medineli	مَدِينَتُهُ	مَدِينَةٌ	Müennes

2. Sonunda elif-i memdûde olanın hemzesinin yerine vâv getiririz.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Semavi	سَمَويُّ	سَمَاءٌ	Müzekker
Semavi	سَمَويَّةٌ	سَمَاءٌ	Müennes

3. Sonunda elif-i maksûre (ى..ا) bulunanın elifini vâv'a çeviririz.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Dünyevi	دُنْيَوِيُّ	دُنْيَا	Müzekker
Dünyevi	دُنْيَوِيَّةٌ	دُنْيَا	Müennes

4. (قَرْيَةٌ) (köy) ve (عُرْوَةٌ) (kulp) gibi kelimelerin ism-i mensûbunu yaparken yâ'lı olanı vâv'a çevirir, vâv'lı olanı aynen bırakırız. Ancak ikinci harflerini fethalarız.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Arapçası	Cinsiyet
Köylü	قَرَوِيُّ	قَرْيَةٌ	Müzekker
Köylü	قَرَوِيَّةٌ	قَرْيَةٌ	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri

Türkçesi	Arapçası	Cinsiyet
Fâtıma <u>Sûriyeli</u> bir öğretmendir.	فَاطِمَةُ مُعَلِّمَةٌ سُورِيَّةٌ	Müennes
<u>Mevlevîlik ve Bektaşîlik</u> iki tarikattır.	الْمَوْلَوِيَّةُ وَالْبِكْتَاشِيَّةُ طَرِيقَتَانِ	
Mekke <u>Suudi Arabistan</u> Krallığı'ndadır.	مَكَّةُ فِي الْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ	
Hâlit <u>Pâkistanlı</u> bir öğrencidir.	خَالِدٌ طَالِبٌ بَاكِسْتَانِيٌّ	Müzekker

Ömer <u>İslâmi</u> bir ülkeye geldi.	حَضَرَ عُمَرُ إِلَى بَلَدٍ إِسْلَامِيٍّ
Cuma günü <u>hicrî</u> yılın başıdır.	يَوْمُ الْجُمُعَةِ أَوَّلُ الْعَامِ الْهِجْرِيِّ

9. Düzensiz Çoğul (Kırık Cemi-Cemi Teksir)

Müfredin (tekil halin) şekli bozularak yapılan çoğullardır. Belli bir kuralı yoktur. Araplardan işittiğimiz gibi kullanılır veya sözlüklere bakarak tesbit edilir. Dolayısıyla murabdırlar. (Harekeleri cümledeki yerine göre değişir.) Yani merfû, (zamme) mansûb, (fetha) mecrûr (kesra) durumlarında kelimenin sonunda zâhir (açıkça görünen) hareke alırlar. Düzensiz çoğullar akıllı değilse müfret (tekil) ve müennes kabul edilirler.

Örnekler:

Türkçesi	Çoğulunun Arapçası	Türkçesi	Tekilinin Arapçası
Kitaplar	كُتُبٌ	Kitap	كِتَابٌ
Adamlar	رِجَالٌ	Adam	رَجُلٌ
İlimler	عُلُومٌ	İlim	عِلْمٌ
Yapraklar	أَوْرَاقٌ	Yaprak	وَرَقٌ
Kadınlar	النِّسَاءُ	Kadın	الْمَرْأَةُ
Öğrenciler	التَّلَامِيذُ	Öğrenci	التِّلْمِيذُ
Öğrenciler	الطُّلَّابُ	Öğrenci	الطَّالِبُ
Kızlar	الْبَنَاتُ	Kız	الْبِنْتُ
Kalemler	الْأَقْلَامُ	Kalem	قَلَمٌ
Dağlar	الْجِبَالُ	Dağ	الْجَبَلُ
Okullar	الْمَدَارِسُ	Okul	مَدْرَسَةٌ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri

	Türkçesi	Arapçası
ابْنٌ	Adam oğullarına öğretti.	عَلَّمَ الرَّجُلُ أَبْنَاءَهُ
مَلْبَسٌ	Antrenörler elbiseleri getirdiler.	الْمُدْرِبُونَ أَحْضَرُوا الْمَلَابِسَ
دَرْسٌ	Öğrenciler dersleri anladı.	فَهِمَّ التَّلَامِيذُ الدَّرْسَ

رَجُلٌ	Adamları hava alanında bekledim.	إِنْتَضَرْتُ الرِّجَالَ فِي المَطَارِ
سَمَاءً	Allah yerleri ve gökleri yarattı.	خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

10. Sayılar ve Temyîzi (1-19)

Müennes	Müzekker		
وَاحِدَةٌ – إِحْدَى	وَاحِدٌ – أَحَدٌ	١	1
إِثْنَتَانِ – اثْنَتَيْنِ	إِثْنَانِ – اثْنَيْنِ	٢	2
ثَلَاثٌ	ثَلَاثَةٌ	٣	3
أَرْبَعٌ	أَرْبَعَةٌ	٤	4
خَمْسٌ	خَمْسَةٌ	٥	5
سِتٌّ	سِتَّةٌ	٦	6
سَبْعٌ	سَبْعَةٌ	٧	7
ثَمَانٍ	ثَمَانِيَةٌ	٨	8
تِسْعٌ	تِسْعَةٌ	٩	9
عَشْرٌ	عَشْرَةٌ	١٠	10
إِحْدَى عَشْرَةَ	أَحَدَ عَشَرَ	١١	11
إِثْنَتَا عَشْرَةَ	إِثْنَا عَشَرَ	١٢	12
ثَلَاثَ عَشْرَةَ	ثَلَاثَةَ عَشَرَ	١٣	13
أَرْبَعَ عَشْرَةَ	أَرْبَعَةَ عَشَرَ	١٤	14
خَمْسَ عَشْرَةَ	خَمْسَةَ عَشَرَ	١٥	15
سِتَّ عَشْرَةَ	سِتَّةَ عَشَرَ	١٦	16
سَبْعَ عَشْرَةَ	سَبْعَةَ عَشَرَ	١٧	17
ثَمَانِي عَشْرَةَ	ثَمَانِيَةَ عَشَرَ	١٨	18
تِسْعَ عَشْرَةَ	تِسْعَةَ عَشَرَ	١٩	19

عِشْرُونَ	عِشْرُونَ	۲۰	20
-----------	-----------	----	----

10.1. Bir Sayısı:

وَاحِدَةٌ ve وَاحِدٌ kelimeleri sıfat tamlaması gibi daima sayılacak olan varlığın isminden sonra gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Bir kız	بِنْتٌ وَاحِدَةٌ	Müennes
Bir adam	رَجُلٌ وَاحِدٌ	Müzekker

أَحَدٌ (Bir) çoğul halinde bulunan ismin bir tekini ayırarak gösterir. O zaman çoğul haldeki bir isimle tamlama yapar yahut (مِنْ den\dan) edatı ile gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Arapçası	
Adamların biri, bir adam	أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ	أَحَدُ الرِّجَالِ	Müzekker
Kadınların biri, bir kadın	إِحْدَى مِنَ النِّسَاءِ	إِحْدَى النِّسَاءِ	Müennes

Not 1: Başına أل takısı gelen الْوَاحِدُ ve الْأَحَدُ Allah'ın adı olup "Tekrar etmeyen eşi dengi, benzeri olmayan Bir" manasına gelir.

10.2. İki Sayısı

إِثْنَانِ ve إِثْنَانٍ kelimelerine gerek olmaksızın o iki şeyin isimlerinin tesniye halindeki kaidelerine uygun halini söyleriz. Ancak إِثْنَانِ ve إِثْنَانٍ vurgulama olarak kullanılır ve aynı bir sayısında olduğu gibi sıfat şeklinde sayılacak şeyin arkasından gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası (Nasp-Cer)	Arapçası (Ref)	
İki gün	يَوْمَيْنِ إِثْنَيْنِ - يَوْمَيْنِ	يَوْمَانِ إِثْنَانِ - يَوْمَانِ	Müzekker
İki saat	السَّاعَتَيْنِ الْإِثْنَتَيْنِ - السَّاعَتَيْنِ	السَّاعَتَانِ الْإِثْنَتَانِ - السَّاعَتَانِ	Müennes

10.3. Sayılar (3-10)

Sayılacak şey müennesse müennes sayı kullanılır. Sayılacak şey müzekkerse müzekker sayı kullanılır. 3-10 arası sayılar cinsiyet bakımından tam tersine müzekkerleri müennes gibi kullanılır. Yani müzekker isimlere ait

sayılar müennes tâ-i merbutası alır. Eğer isim müennes ise sayılar tâ-i merbutasız olur. 3-10 arası sayılan şey, sayı ile isim tamlaması şeklinde gelir. Ancak sayılan şey (muzâfun ileyh) hep çoğul ve esre tenvinlidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Cemi	Türkçesi	Müfret	
Üç adam	ثَلَاثَةُ رِجَالٍ	Adamlar	رِجَالٌ	Adam	رَجُلٌ	Müzekker
Üç kadın	ثَلَاثُ نِسَاءٍ	Kadınlar	نِسَاءٌ	Kadın	إِمْرَأَةٌ	Müennes

Görüldüğü gibi sayılan isim çoğul, nekre ve esre tenvinlidir. Sayı da sayılan isme göre müzekker veya müennes seçilmiştir.

Not 2: 3 ile 10 arası sayılarda sayılan şey koyun gibi veya kavm gibi cemi bir isim olursa مِنْ takısı ile kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Üç koyun	ثَلَاثٌ مِنَ الْغَنَمِ	Kavimden dört kişi	أَرْبَعٌ مِنَ الْقَوْمِ

Not 3: 3 ile 9 arasındaki belli olmayan miktar بَضْعٌ (birkaç) kelimesiyle ifade edilir. بَضْعٌ kelimesi sayılanın aksi cinsinde olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Birkaç adam	بِضْعَةٌ رِجَالٍ	Birkaç sene	بِضْعُ سِنِينَ

Not 4: 3 ile 10 arasındaki kesirli sayılar فُعْلٌ vezninde yapılır. Çoğulu da أَفْعَالٌ vezninde gelir. (نِصْفٌ ج)
1/2, 3/5 ثَلَاثَةٌ أَخْمَاسٌ, 1/2 أَنْصَافٌ gibi)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
1/5	خُمْسٌ	1/7	سَبْعٌ
1/4	رُبْعٌ	1/10	عَشْرٌ

Not 5: Üleştirme sayıları “üçer üçer”den “onar onar”a kadar فُعَالٌ veya (مَفْعَلٌ) kalıplarında yapılır. Bu kalıplarda gelen üleştirme sayıları gayr-i münsariftir (esre ve tenvin almaz). Asıl sayıların tekrarlanmasıyla da üleştirme sayıları elde edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	
İkişer ikişer	ثَنَاءٌ	Birer birer	أَحَادٌ	Müzekker
İkişer ikişer	مَثْنَى	Birer birer	مَوْحَدٌ	Müennes
Yedişer yedişer	سُبَاعٌ	Üçer üçer	ثَلَاثٌ	Müzekker
Yedişer yedişer	مَسْبِيعٌ	Üçer üçer	مَثَلْتٌ	Müennes
Üçer üçer	ثَلَاثًا ثَلَاثًا	Onar onar	عَشْرًا عَشْرًا	Müzekker
Üçer üçer	ثَلَاثَةٌ ثَلَاثَةٌ	Onar onar	عَشْرَةٌ عَشْرَةٌ	Müennes

Not 6: Sayı normalde kullandığımızın dışında belirli bir kelimedden sonra gelirse sıfat olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Dört şehir	الْمُدُنُ الْأَرْبَعُ	Beş isim	الْأَسْمَاءُ الْخَمْسَةُ

10.4. Sayılar (11-20)

11-20 arası ma'dûd (sayılan şeyler) nekre ve fetha tenvinli olarak gelir. Sayılan şey müzekkerse sayı da müzekker, müennes ise sayı da müennes olur. 11-19 arası rakamlar 12 nin nasb ve cer hali dışında fetha üzere mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	
12 ev	إِثْنَا عَشَرَ بَيْتًا	11 ev	أَحَدَ عَشَرَ بَيْتًا	Müzekker
12 şehir	إِثْنَا عَشَرَ مَدِينَةً	11 şehir	إِحْدَى عَشَرَ مَدِينَةً	Müennes
14 ev	أَرْبَعَةَ عَشَرَ بَيْتًا	13 ev	ثَلَاثَةَ عَشَرَ بَيْتًا	Müzekker
14 şehir	أَرْبَعَةَ عَشَرَ مَدِينَةً	13 şehir	ثَلَاثَ عَشَرَ مَدِينَةً	Müennes

Not 1: (عَشْرَ) kelimesi tek olduğu zaman (ش) harf-i cezimli okunur. Fakat 11-19 arası sayılarda (ش) harf-i fethalı okunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
On kız	عَشْرُ بَنَاتٍ	On çocuk	عَشْرَةُ أَوْلَادٍ
On dört gün	أَرْبَعَةَ عَشَرَ يَوْمًا	On beş gece	خَمْسَ عَشْرَةَ لَيْلَةً

11. Sıra Sayıları

11. 1. Sıra Sayıları (1-12)

Bu sayılar varlıkların bir sıra içindeki yerlerini, baştan veya sondan kaçınıcı sırada olduklarını bildiren sayılardır. Sıra sayıları, sayılan kelimelerden sonra gelir. فَاعِلٌ kalıbında düzenli bir sıfat yapısı gösterir. Sayılına yer yönden uyar. Kullanıldığı isimle sıfat tamlaması oluştururlar.

Örnekler:

Müennes	Müzekker		
الأُولى	الأوَّلُ	.۱	1.
الثَّانيةُ	الثَّانِي	.۲	2.
الثَّالثةُ	الثَّالِثُ	.۳	3.
الرَّابِعةُ	الرَّابِعُ	.۴	4.
الخامسةُ	الخامِسُ	.۵	5.
السادسةُ	السادِسُ	.۶	6.
السَّابعةُ	السَّابِعُ	.۷	7.
الثَّامنةُ	الثَّامِنُ	.۸	8.
التَّاسِعةُ	التَّاسِعُ	.۹	9.
العاشرةُ	العاشِرُ	.۱۰	10.

11.2. Sıra Sayıları (11-20)

Bunlara “mürekkeb sıra sayıları” denir. Bu sayıların sonu üstün olarak mebnidir. Yani son harekeleri değişmez. Cümledeki yerleri ne olursa olsun her zaman üstün hareke alırlar. 11-19 arasındaki sıra sayıları marife isme sıfat olduklarında birinci sayılar harfi tarif alır, ikinci sayıları almaz.

Örnekler:

أَلْحَادِيَّةَ عَشْرَةَ	أَلْحَادِي عَشْرَ	.۱۱	11.
أَلثَّانِيَّةَ عَشْرَةَ	أَلثَّانِي عَشْرَ	.۱۲	12.
أَلثَّلَاثَةَ عَشْرَةَ	أَلثَّلَاثَ عَشْرَ	.۱۳	13.
أَلرَّابِعَةَ عَشْرَةَ	أَلرَّابِعَ عَشْرَ	.۱۴	14.
أَلْخَامِسَةَ عَشْرَةَ	أَلْخَامِسَ عَشْرَ	.۱۵	15.
أَلْسَادِسَةَ عَشْرَةَ	أَلْسَادِسَ عَشْرَ	.۱۶	16.
أَلسَّابِعَةَ عَشْرَةَ	أَلسَّابِعَ عَشْرَ	.۱۷	17.
أَلثَّامِنَةَ عَشْرَةَ	أَلثَّامِنَ عَشْرَ	.۱۸	18.
أَلتَّاسِعَةَ عَشْرَةَ	أَلتَّاسِعَ عَشْرَ	.۱۹	19.
أَلْعِشْرُونَ	أَلْعِشْرُونَ	.۲۰	20.

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>On üçüncü</u> öğrenci geldi.	جَاءَ الطَّالِبُ الثَّلَاثَ عَشْرَ
<u>On üçüncü</u> öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَ الثَّلَاثَ عَشْرَ
<u>On üçüncü</u> öğrenciyeye selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبِ الثَّلَاثَ عَشْرَ
<u>12. ağaç</u>	أَلشَّجَرَةُ الثَّانِيَّةَ عَشْرَةَ
<u>18. sureden</u>	مِنَ السُّورَةِ الثَّامِنَةَ عَشْرَةَ

12. Saatler (Tam-Yarım)

Saatlerde müennes sıra sayıları kullanılır. Çünkü saat kelimesi müennestir. Saatlerde kullanılan müennes sıra sayıları şunlardır:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
İkinci	أَلثَّانِيَّةُ	Birinci	أَلْوَادِحَةُ
Dördüncü	أَلرَّابِعَةُ	Üçüncü	أَلثَّلَاثَةُ
Altıncı	أَلسَّادِسَةُ	Beşinci	أَلْخَامِسَةُ

Sekizinci	الثَّامِنَةُ	Yedinci	السَّابِعَةُ
Onuncu	العَاشِرَةُ	Dokuzuncu	التَّاسِعَةُ
On ikinci	الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ	On birinci	الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ

Saatlerde kullanılan kelimeler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kala, var	إِلَّا	Geçe, geçiyor	وَ
Çeyrek	رُبْعٌ	Yarım, buçuk	نِصْفٌ
Saniye	سَانِيَةٌ	20 dakika	ثُلُثٌ
Dakika	دَقِيقَةٌ	Saniyeler	سَوَائِيٌّ
Saat	سَاعَةٌ	Dakikalar	دَقَائِقٌ
Öğlen	ظُهْرًا	Saatler	سَاعَاتٌ
Bir saat içinde	خِلَالَ سَاعَةٍ	Yaklaşık	حَوَالِي
Yarım saattir	مِنْ نِصْفِ سَاعَةٍ	İki saat süreyle	بِمُدَّةِ سَاعَتَيْنِ
Akşam	مَسَاءً	Saat 5'e kadar	لِغَايَةِ السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ
Gece	بِاللَّيْلِ	Öğleden sonra	بَعْدَ الظُّهْرِ

Saatler ifade edilirken önce marife olarak saat kelimesi yazılır. Bunun yerine إِهْمَا veya هِي de kullanılabilir. Ardından marife olarak belirtmek istediğimiz saat, sıra sayısı olarak yazılır. Ardında “geçiyor” kullanacaksak وَ ekleriz. Daha sonra dakikayı marife olarak yazarız. Saatler sıfat tamlaması şeklinde yazıldığı için harekeler aynı olur. “kala” kullanacaksak إِلَّا ekleriz. Ondaki sonraki dakika nekre ve fethalı olması gerekir. 11 ve 12 sayıları fetha üzere mebni (harekesi değişmeyen) olduğu için bunların harekesi her zaman fethadır. Bu sayılarda birinci sayı elif lam takısı alırken ikinci sayı (عَشْرَةَ) elif lam takısı almaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Saat 01.00	السَّاعَةُ الْوَاحِدَةُ
Saat 05.30	السَّاعَةُ الْخَامِسَةُ وَالنِّصْفُ

Saat 04.45	السَّاعَةُ الْخَامِسَةُ إِلَّا رُبْعًا
Saat 06.20	إِنَّهَا السَّادِسَةُ وَالثُّلُثُ
Saat 09.02	هِيَ التَّاسِعَةُ وَالدَّقِيقَتَانِ
Saat 11.30	إِنَّهَا الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ وَ النَّصْفُ
11.45'te	فِي الثَّانِيَةِ عَشْرَةَ إِلَّا رُبْعًا
8.23'te	فِي الثَّامِنَةِ وَ الثَّلَاثِ وَالْعِشْرِينَ دَقِيقَةً
03.37'te	فِي الرَّابِعَةِ إِلَّا ثَلَاثًا وَ عِشْرِينَ دَقِيقَةً

13. İsim Tamlaması (İzafet Terkibi)

Arapça izafet terkibi olarak adlandırılan isim tamlaması Muzâf Muzâfun İleyh adıyla iki isimden oluşur. Muzaf tamlanan olup muzafun ileyh de tamlayandır. Bu iki mana açısından birbirini tamamlarlar. İzâfet terkibi Türkçe'ye çevrilirken genellikle önce muzâfun ileyh sonra muzâf tercüme edilir. Muzâfun ileyh bağlanırken ..in, in, ..un, ün takısı alır. Muzâf cümledeki yerine göre hareke alır, yani fâil olduğunda merfû, mef'ûl olduğunda mansûb, veya harfi cerden sonra geldiğinde mecrûr olur. Muzâfun ileyh'in ise sonu hep mecrûrdur (esredir). İki ismin birbirine müzekkerlik-müenneslik veya müfret-tesniye-cemi hususunda uyması gerekmez. Muzafun ileyh marife olursa tamlama belirtili isim tamlaması, nekre olursa belirtisiz isim tamlaması olur.

Muzafun İleyh (Tamlayan)	Muzaf (Tamlanan)
الْوَلَدِ	قَلَمٌ
Çocuğ <u>un</u>	kalemi
وَلَدٍ	قَلَمٌ
(Herhangi) Bir çocuğun	kalemi
Harekesi her zaman mecrurdur. (Kesra) Marife olması için (أل) takısı alabilir. Nekre olduğunda iki kesra alır.	Harekesi cümledeki yerine göre değişir. (أل) takısı almaz. Tenvin almaz.

İzafet ikiden fazla isimden de oluşabilir. Zincirleme isim tamlaması dediğimiz bu terkipte harf-i tarifi veya tenvini en sondaki isim alır. Aradakiler bir sonrakine muzâf olarak esre alsa da harf-i tarif almaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evin Bahçesinin Kapısı	بَابُ حَدِيقَةِ الْبَيْتِ
(Herhangi Bir) Evin Bahçesinin Kapısı	بَابُ حَدِيقَةِ بَيْتٍ

Tamlamalı isimlerde harfi cerler tamlamanın önüne gelir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Sabah gazetesini <u>okulun kütüphanesinde</u> mi okudun?	هَلْ قَرَأْتَ جَرِيدَةَ الصَّبَاحِ فِي مَكْتَبَةِ الْمَدْرَسَةِ؟

Muzaf olan kelime tesniye (ikil) ya da cemi (çoğul) müzekker ise bu kelimelerin sonunda bulunan nun harfi silinir.

Örnekler:

İsim Tamlaması	İsim	Cemi Müzekker İsim
مُسْلِمُو الْبَلَدِ	الْبَلَدُ	مُسْلِمُونَ
مُسْلِمِي الْبَلَدِ	الْبَلَدُ	مُسْلِمِينَ
Ülkenin Müslümanları	Ülke	Müslümanlar

İsim Tamlaması	İsim	Cemi Müennes İsim
مُسْلِمَاتُ الْبَلَدِ	الْبَلَدُ	مُسْلِمَاتٌ
Ülkenin Müslümanları	Ülke	Müslümanlar

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müzekker İsim
تَلْمِيذَا الْمَدْرَسَةِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَانِ
تَلْمِيذَيْ الْمَدْرَسَةِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَيْنِ
Okulun iki öğrencisi	Okul	İki Öğrenci

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müzekker İsim
تَلْمِيذَاتَا الْمَدْرَسَةِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَاتَانِ
تَلْمِيذَاتِي الْمَدْرَسَةِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَاتَيْنِ
Okulun iki öğrencisi	Okul	İki Öğrenci

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bir evin kapısı	بَابُ بَيْتٍ	Evin kapısı	بَابُ الْبَيْتِ
Senin dayın	خَالَكَ	Muhammed'in kalemi	قَلَمُ مُحَمَّدٍ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Bir çocuğun kitabı</u> bulundu.	وُجِدَ كِتَابٌ وَوَلَدٍ
<u>Çocuğun kitabı</u> bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدِ
<u>İki çocuğun kitabı</u> bulundu. (Nekre)	وُجِدَ كِتَابٌ وَلَدَيْنِ
<u>İki çocuğun kitabı</u> bulundu. (Marife)	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدَيْنِ
<u>Okulun iki öğretmeni</u> gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمًا الْمَدْرَسَةَ
<u>Okulun iki öğretmeni</u> gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتَا الْمَدْرَسَةَ
<u>Okulun öğretmenleri</u> gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمُوا الْمَدْرَسَةَ
<u>Okulun öğretmenleri</u> gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتُ الْمَدْرَسَةَ
<u>Hâlit'in iki kitabını</u> gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَيْ خَالِدٍ
Halit <u>ana babasının ölümünden</u> sonra ne yaptı?	مَاذَا فَعَلَ خَالِدٌ بَعْدَ مَوْتِ وَالِدَيْهِ؟
<u>Mü'minin kalbi Allah'ın evidir.</u>	قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْتُ اللَّهِ
Ahmet Cuma namazını şehrin mescidinde eda etti.	أَدَّى أَحْمَدُ صَلَاةَ الْجُمُعَةِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ
<u>Tatil günlerinde ailemle</u> başkente giderim.	فِي أَيَّامِ الْعُطْلَةِ أَذْهَبُ مَعَ عَائِلَتِي إِلَى الْعَاصِمَةِ

Okulun öğrencileri her işte ona sorarlar.	يَسْأَلُهُ طُلَّابُ الْمَدْرَسَةِ فِي كُلِّ عَمَلٍ
Allah bütün insanları <u>kıyamet gününde</u> toplar.	يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ جَمِيعًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ

14. Sıfat Tamlaması

14.1. Sıfat

Varlıkların nasıl olduğunu, yani rengini, durumunu veya sayısını bildirene kelimelere denir. Kırmızı, sarı, büyük, küçük, uzun, kısa, birinci, beşinci gibi kelimeler sıfat grubuna giren kelimelerdir. Arapça olarak birkaç örnek verecek olursak: حَرٌّ sıcak; بَارِدٌ soğuk; صَغِيرٌ küçük; كَبِيرٌ büyük; جَدِيدٌ yeni; أَخْضَرٌ yeşil gibi kelimeler sıfat grubuna giren kelimelerdir.

Sıfatlar isim grubunda yer alır ve ismin özelliklerini taşırlar. Yerine göre tenvin veya elif-lam takısı alırlar. Müfred, müsenna ve cemi olurlar. Müzekker veya müennes olurlar.

14.2. Sıfat Tamlaması

En az bir isim ve bir sıfattan meydana gelen tamlamadır. Arapçada sıfat tamlaması yapılırken önce isim sonra onu niteleyen sıfat gelir. Özelliği belirtilen isme mevsuf, diğer ifadeyle men'ut; özelliğe de sıfat, diğer ifadeyle na't denilir.

Sıfat (Na't)	Mevsuf (Men'ut)
جَمِيلَةٌ	بِنْتٌ
Güzel	bir kız
الْكَبِيرُ	الْوَلَدُ
Büyük	çocuk

14.3. Sıfat ve Mevsuf Uyumu

Sıfat mevsufa 4 yönden uyar:

14.3.1. Marifelik- Nekrelik

Mevsûf harfi tarifliyse sıfat da harf-i tarifli, mevsûf harf-i tarifsizse sıfat da harf-i tarifsiz yani nekre gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Yeni topu</u> getirdim.	أَخْضَرْتُ الْكُرَّةَ الْجَدِيدَةَ

Yeni öğrenci futbol oynuyor.

يَلْعَبُ التَّلْمِيذُ الْجَدِيدُ كُرَةَ الْقَدَمِ

14.3.2. Müzekkerlik- Müenneslik

Mevsûf müennes ise sıfat da müennes, mevsûf müzekker ise sıfat da müzekkerdir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ayşe <u>ortaokulda</u> öğrencidir.	عَائِشَةُ طَالِبَةٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الْاَوْتَسَطَةِ
Muhammed <u>lisede</u> öğrencidir.	مُحَمَّدٌ طَالِبٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ

14.3.3. İ'rab (Hareke)

Mevsûf'un harekesi ne ise sıfatın da harekesi odur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Küçük bir öğrenci</u> büyük bir kütüphaneye gitti.	ذَهَبَتْ تَلْمِيذَةٌ صَغِيرَةٌ إِلَى مَكْتَبَةٍ كَبِيرَةٍ
O evde <u>büyük bir kütüphaneye</u> sahiptir.	هُوَ يَمْلِكُ مَكْتَبَةً كَبِيرَةً فِي الْبَيْتِ
Halit'in ninesi <u>yeni bir evde</u> oturuyor.	تَسْكُنُ جَدَّةُ خَالِدٍ فِي بَيْتٍ جَدِيدٍ

14.3.4. Sayı

Mevsûf müfred ise sıfat da müfred, mevsûf tesniye ise sıfat da tesniye, mevsûf cemi ise sıfat da cemi (çoğul) olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben <u>yeni bir öğrenciyim</u> .	أَنَا تَلْمِيذٌ جَدِيدٌ
<u>Büyük evin</u> şehirdedir.	بَيْتُكَ الْكَبِيرُ فِي الْمَدِينَةِ
Ondan <u>iki parlak göz</u> bakıyor.	تَنْظُرُ مِنْهُ عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ
Kütüphaneden <u>iki yeni kitap</u> aldım.	أَخَذْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ كِتَابَيْنِ جَدِيدَيْنِ
<u>Başarılı öğrenciler</u> geldi.	حَضَرَ التَّلَامِيذُ النَّاجِحُونَ

Çalışkan öğrenciler imtihanında başarılı oldu.

نَجَحَتِ التَّلْمِيذَاتُ الْمُجْتَهِدَاتُ فِي الْإِمْتِحَانِ

Not 1: İnsanlara ait kırık bir çoğul (cemi teksir) genel olarak eğer mevcut ise kırık bir sıfat alır, aksi halde kurallı bir sıfat alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük yaşlılar	شُيُوخٌ كِبَارٌ
İhlaslı yaşlılar	شُيُوخٌ مُخْلِصُونَ

Not 2: Müennes şahıslara ait çoğullar kurallı dişil çoğullar alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük kızlar	بَنَاتٌ كَبِيرَاتٌ
İhlaslı kadınlar	نِسَاءٌ مُخْلِصَاتٌ

Not 3: Kur'an'da bütün kurallı dişil çoğullar (cemi müennes sâlim) ve hatta cansız eşyalar tam uyuşma düzeninde sıfat alabilmektedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Açık işaretler	آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ
Asma bahçeler	جَنَّاتٌ مَعْرُوشَاتٌ

Fakat günümüz Arapça'sında Kur'ân'dan farklı olarak, insanların dışındaki (eşyalara ait) çoğullar, daha ziyade eksik uyuşma gösterir. İnsanlar dışındaki şeylere ait olan çoğullar eksik uyuşmalı sıfat alır, yani sıfat müfred münneştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük şehirler	مُدُنٌ كَبِيرَةٌ
Küçük evler	بُيُوتٌ صَغِيرَةٌ

Not 4: Bir mevsuf birden fazla sıfat alabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uzun, güzel bir kalem	قَلَمٌ طَوِيلٌ جَمِيلٌ
Çalışkan, ihlaslı bir kız öğrenci	تَلْمِيذَةٌ مُجْتَهِدَةٌ مُخْلِصَةٌ

Not 5: Bazen isim ve sıfat tamlamaları bir arada bulunabilir. Böyle durumlarda isim tamlaması önce yazılır. Sıfat en sona getirilir. Sıfat hangi kelimeyi niteleyecekse ona uyum sağlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evin büyük bahçesi	حَدِيقَةُ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرَةِ
Büyük evin bahçesi	حَدِيقَةُ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرِ

15. İsmi Tafdîl

Ortak bir sıfatta, iki şeyi veya iki kimseyi karşılaştırmak ya da birinin diğerlerinden ortak bir sıfatta daha üstün olduğunu göstermek için fiilden türetilmiş isimlerdir. Türkçede, “Daha büyük, en büyük; daha güzel, en güzel” şeklinde anlatılan ifadelerin karşılığıdır. Müzekkerlerde أَفْعُلُ müenneslerde فُعَلَى vezninde yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Müennes	Müzekker	Türkçesi	Sıfat
Daha büyük	كُبْرَى	أَكْبَرُ	Büyük	كَبِيرٌ
Daha küçük	صُغْرَى	أَصْغَرُ	Küçük	صَغِيرٌ
Daha uzun	طُولَى	أَطْوَلُ	Uzun	طَوِيلٌ
Daha güzel	جُمْلَى	أَجْمَلُ	Güzel	جَمِيلٌ
Daha iyi	حُسْنَى	أَحْسَنُ	İyi	حَسَنٌ
Daha doğru	صُدْقَى	أَصْدَقُ	Doğru	صَدِيقٌ
Daha faydalı	نُفْعَى	أَنْفَعُ	Faydalı	نَافِعٌ
Daha çok	كُثْرَى	أَكْثَرُ	Çok	كَثِيرٌ

Daha az	قَلِيْلٌ	أَقَلُّ	Az	قَلِيْلٌ
Daha şiddetli	شُدِيْدٌ	أَشَدُّ	Şiddetli	شُدِيْدٌ

15.1. İsmi Tafdilin Tesniye ve Çoğulu

Aşağıdaki tabloda ism-i tafdilin müfret, tesniye ve cemi durumları gösterilmiştir.

Cemi	Tesniye	Müfret	
أَكْبَرُونَ	أَكْبَرَانِ	أَكْبَرٌ	Müzekker (Merfu)
أَكْبَرِينَ	أَكْبَرَيْنِ	أَكْبَرٌ	Müzekker (Nasp ve Cer)
Daha büyükler	(İki) daha büyük	Daha büyük	Türkçesi
كُبْرِيَّاتٌ	كُبْرِيَّانِ	كُبْرَى	Müennes (Merfu)
كُبْرِيَّاتٍ	كُبْرِيَّيْنِ	كُبْرَى	Müennes (Nasp ve Cer)

15.2. İsm-i Tafdilin Cümle İçinde Kullanılışı

İsm-i tafdilin derecelendirmesi maddeler halinde şöyle özetlenebilir.

أَلْأَكْبَرُ	أَكْبَرٌ مِنْ	كَبِيْرٌ	Müzekker
En büyük	...den daha büyük	Büyük	Türkçesi
أَلْكُبْرَى	أَكْبَرٌ مِنْ	كَبِيْرَةٌ	Müennes

1. (أَفْعَلٌ) vezni kıyaslananların cinsiyeti ve sayısına bakmaksızın ortak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben senden daha bilgiliyim.	أَنَا أَعْلَمُ مِنْكَ
O (kadın) ondan (o adamdan) daha cömerttir.	هِيَ أَكْرَمُ مِنْهُ
Onlar bizden daha büyüktür.	هُمْ أَكْبَرُ مِنَّا

2. Karşılaştırma için kullanıldığında (مِنْ) harf-i ceri kullanılır. Kıyas yapılırken ister müennes olsun ister müzekker, isterse sayı bakımından müfred, tesniye veya cemi olsun hepsi için de (أَفْعَلٌ) değil (فُعْلَى) vezni kullanılır. Buna dikkat edilmelidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İlim cehaletten daha yararlıdır.	الْعِلْمُ أَنْفَعُ مِنَ الْجَهْلِ.
Halit Bekir'den daha büyüktür.	خَالِدٌ أَكْبَرُ مِنْ بَكْرِ.
Halit Bekir'den daha bilgilidir.	خَالِدٌ أَعْلَمُ مِنْ بَكْرِ.
Fatma Ayşe'den daha bilgilidir.	فَاطِمَةُ أَعْلَمُ مِنْ عَائِشَةَ.
Okul kütüphaneden daha büyüktür.	الْمَدْرَسَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ.
İki kız çocuktan daha küçüktür.	الطِّفْلَتَانِ أَصْغَرُ مِنَ الْوَالِدِ.
Erkekler kadınlardan daha zengindir.	الرِّجَالُ أَغْنَى مِنَ النِّسَاءِ.
Benim işim seninkinden daha zordur.	أَمْرِي أَصْعَبُ مِنْ أَمْرِكَ.

3. En üstünlük hali birkaç şekilde olur.

A) (أَفْعَلٌ) vezni karşılaştırma yapılmadığında yani (مِنْ) harf-i ceri ile kullanılmadığında “en üstünlük” anlamı verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Allah en büyüktür.	الله أَكْبَرُ
Allah en çok bilendir.	الله أَعْلَمُ
Yetimin malına en güzel (yolun) dışında yaklaşmayın.	لَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

B) Harf-i tarif alan ism-i tafdil “en üstünlük” halindedir. Bu en üstünlük hali, bir isme sıfat olabilir veya haber durumunda da gelebilir. Karşılaştırma yapıldığında aranmayan uygunluk “en üstünlük” durumunda aranır. Başında harf-i tarif bulunan ism-i tafdil ait olduğu isimle (yani mevsûfuyla) sayı (müfred, tesniye, cemi) ve cinsiyet (müzekkerlik – müenneslik) gibi her bakımdan uyur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
En büyük kız	الْبِنْتُ الْكُبْرَى
En güzel isimler	الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

Onlar en keremlilerdir.	هُمُ الْأَكْرَمُونَ
O en faziletli kadındır.	هِيَ الْمَرْأَةُ الْفُضْلَى
O ikisi en faziletli kız öğrencilerdir.	هُمَا الطَّالِبَتَانِ الْفُضْلَيَانِ

C) İsm-i tafdil başına harf-i tarif aldığıında en üstünlük özelliği gösterdiği gibi muzaf durumunda olduğunda da en üstünlük özelliği belirtir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adamların en kuvvetlisi	أَقْوَى الرَّجَالِ
Kadınların en cömerdi	أَكْرَمُ النِّسَاءِ
Onların en çoğu	أَكْثَرُهُمْ
Çocuklarının en büyüğü	أَكْبَرُ أَوْلَادِهِ
Bilgi rütbelerinin en üstünüdür.	الْعِلْمُ أَعْلَى الرَّتَبِ
Ayşe sınıftaki kızların en çalışkanıdır.	عَائِشَةُ أَنْشَطُ التِّلْمِيذَاتِ فِي الصَّفِّ

D) Müfred nekre bir isimle birlikte tamlama durumunda olduğunda da en üstünlük hali oluşur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
En güçlü adam	أَقْوَى رَجُلٍ
En cömert kadın	أَكْرَمُ امْرَأَةٍ
Onun en büyük oğlu	أَكْبَرُ وُلْدِهِ
En alt seviyeye kadar	إِلَى أَدْنَى حَدٍّ
O takımdaki en hızlı oyuncudur.	هُوَ أَسْرَعُ وُلْدٍ فِي الْفَرِيقِ
Ramazan'daki en efdal gecenin ismi nedir?	مَا اسْمُ أَفْضَلِ لَيْلَةٍ فِي رَمَضَانَ؟
Bilgi en iyi süstür.	الْعِلْمُ أَفْضَلُ زِينَةٍ
Hastanedeki en çalışkan hemşire kimdir?	مَنْ أَنْشَطُ مُمَرِّضَةٍ فِي الْمُسْتَشْفَى؟

Zeynep hastanedeki en çalışkan hemşiredir.

زَيْنَبُ أَنْشَطُ مُمْرِضَةٍ فِي الْمُسْتَشْفَى

Kısaca; ism-i tafdîl başına harf-i tarif aldığı ve muzaf olarak kullanıldığında “en, pek çok” manalarında kullanılır.

15.3. İsm-i Tafdîl’in Diğer Özellikleri

(حَيْرٌ) ve (شَرٌّ) kelimeleri (مِنْ) ile kıyaslama yapıldığında “daha iyi” ve “daha kötü” anlamını verirler, müzekker- müennes ayrımı olmadığı gibi sıfat uyuşması da göstermezler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben ondan daha hayırlıyım.	أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ
Onlar sizden daha kötüdür.	هُمُ شَرٌّ مِنْكُمْ
Namaz uykudan daha hayırlıdır.	الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ

(حَيْرٌ) ve (شَرٌّ) kelimeleri nekre müfred bir isim veya marife çoğul bir isimle tamlama hali oluşturduklarında en üstünlük halini gösterirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Siz en iyi topluluk idiniz (ya da oldunuz).	كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ
O kâfirlerin en kötüsüdür.	هُوَ شَرُّ الْكَافِرِينَ

(أَفْعَلٌ) veznine girince, illet harfi atılıp son iki harf (أَقْلٌ) ve (أَشَدُّ) gibi şeddeli hale getirilerek ism-i tafdîl yapılar.

İsm-i tafdîl sülâsî, tam, çekimi olan, müsbet ve mâlum fiilden türer (elde edilir). Sülâsi olmayan, nâkis, câmid (mâzîsi çekilip muzârîsi çekilmeyen yani tam çekimi olmayan), menfî ve meçhûl fiilden türemez. Fiil bu şartları taşıyorsa, normalde ism-i tafdîli olmaz. Böyle fiillerden ism-i tafdîl elde etmek için (أَشَدُّ) daha şiddetli, (أَكْثَرُ) daha çok, (أَقْلُ) daha az, (أَعَزُّ) daha kuvvetli, daha güçlü, (أَعْظَمُ) daha büyük, (أَحَبُّ) daha sevgili, (أَضْعَفُ) daha zayıf, (أَفْوَى) daha kuvvetli, gibi bir kelimedenden sonra sülâsî dışındaki fiilin masdarı getirilir. Nekre ve mansûb olan bu isim, kıyaslama veya en üstünlük halinin neye nisbetle ifade edildiğini gösterir. Bundan dolayı bu mansûb isim temyiz adını alır. Aynı şekilde bu durum, üstünlük kalıbına giremeyen diğer sıfatları ifade etmede de geçerlidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Sen benden daha çalışkansın.	أَنْتَ أَكْثَرُ مِنِّي اجْتِهَادًا
O (kadın) ilim bakımından onlardan (o erkeklerden) daha fazladır.	هِيَ أَكْثَرُهُمْ عِلْمًا
O (erkek) o (kadın)dan daha az güvenilirdir.	هُوَ أَقْلٌ مِنْهَا صِدْقًا
Bu kitap o kitaptan daha kırmızıdır.	هَذَا الْكِتَابُ أَشَدُّ حُمْرَةً مِنْ ذَلِكَ الْكِتَابِ
Aişe mutlu bir anne midir?	هَلْ عَائِشَةُ أُمٌّ سَعِيدَةٌ؟
Evet, Aişe annelerin en mutlusudur.	نَعَمْ، عَائِشَةُ أَكْثَرُ الْأُمَّهَاتِ سَعَادَةً

16. Muzâri Fiil (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

16.1. Tanımı ve Kuralları

Şimdiki zaman, geniş zaman ve gelecek zamanda bir iş, bir oluş ve bir hareket bildiren fiillere denir. Muzari fiil için şu kaideleri sıralayabiliriz:

1. Muzari fiil mazi fiilden yapılmaktadır. Mazi fiilin başına elif, te, ye ve nun (ا ت ي ن) harflerinden biri şahsa göre getirilir. Bu harfler “eteyne” (اَتَيْنَ) kelimesinde bir araya gelmiştir. Bu harflere “Muzaraat harfleri” denilir.

2. Muzaraat harflerinin harekesi sülâsi (üç harfli fiiller), humâsi (beş harfli fiiller) ve sūdâsi (altı harfli fiiller) fiillerde fethadır. Rubâi fiillerde ise damme yani ötedir.

3. Mazi fiil muzari yapılırken fiilin sonuna bir takım ekler getirilir. Sonuna ek gelmediği yerlerde harekesi damme yani ötre olur.

4. Sülâsi mazi fiil muzari fiile çevrildiğinde orta harfinin harekesi fiilden fiile göre değişir. Sülâsi fiillerin muzari sigasını öğrenmek için sözlüğe bakmak gerekir. Yani sülâsi fiillerin muzarisi semaîdir. Hâlbuki rubâi (dört harfli), humâsi ve sūdâsi fiillerde muzari fiil belli kalıplara göre gelir.

5. Muzari fiilin başına “se” (سَ) getirilerek “yakın gelecek zaman” ve “sevfe” (سَوْفَ) getirilerek de “uzak gelecek zaman” elde edilir. Mesela: يَكْتُبُ “yazar” fiilinin başına “se” (سَ) getirerek سَيَكْتُبُ şeklinde söyleyecek olursak, mana “yazacak” anlamına gelir. Eğer سَوْفَ يَكْتُبُ dersek, bu da uzak gelecek zamanda “yazacak” manasına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi
----------	--------	------	----------	--------	------

Vuruyor	يَضْرِبُ	ضَرَبَ	Yardıml ediyor	يَنْصُرُ	نَصَرَ
Biliyor	يَعْلَمُ	عَلِمَ	Açıyor	يَفْتَحُ	فَتَحَ
Zannediyor	يَحْسِبُ	حَسِبَ	Güzelleşiyor	يَحْسُنُ	حَسَّنَ

Fiil-i muzâride dikkat edilmesi gereken husus şudur: Yukarıda örnek olarak gösterilen ve أَتَيْنَ harflerinden biriyle başlayan sülâsi (üç harfli) fiillerin ortak noktası; muzaraat harflerinin üstünle başlaması ve hepsinin son harfinin harekesinin merfû olmasıdır. Ortadaki harfin harekesi ise değişkendir. Üstün, ötre veya esre olarak gelebilir ve bunun belli bir kaidesi yoktur. Ancak ezberlenmek ve sözlükten bakılmak suretiyle orta harfi bilinir. Sülâsi mücerret dediğimiz üçlü fiillerde mâzî ile muzâri fiil aşağıdaki altı şekilde biriyle meydana gelir:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi	Bab
Alıyor	يَأْخُذُ	أَخَذَ	Öldürüyor	يَقْتُلُ	قَتَلَ	1. Bab
Dönüyor	يَرْجِعُ	رَجَعَ	Oturuyor	يَجْلِسُ	جَلَسَ	2. Bab
Soruyor	يَسْأَلُ	سَأَلَ	Gidiyor	يَذْهَبُ	ذَهَبَ	3. Bab
Korkuyor	يَجَلُّ	وَجَلَ	Şahit oluyor	يَشْهَدُ	شَهِدَ	4. Bab
Büyük oluyor	يَكْبُرُ	كَبُرَ	Çirkin oluyor	يَقْبُحُ	قَبِحَ	5. Bab
Seviyor	يَمِيقُ	وَمِيقَ	Mirasçı oluyor	يَرِثُ	وَرِثَ	6. Bab

16.2. Muzari Fiilin Çekimi

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أَكْتُبُ	Ben yazıyorum.	أَكْتُبُ
تَكْتُبِينَ	Sen yazıyorsun.	تَكْتُبُ
تَكْتُبُ	O yazıyor.	يَكْتُبُ
نَكْتُبُ	Biz yazıyoruz.	نَكْتُبُ
تَكْتُبْنَ	Siz yazıyorsunuz.	تَكْتُبُونَ
يَكْتُبْنَ	Onlar yazıyorlar.	يَكْتُبُونَ
نَكْتُبُ	Biz ikimiz yazıyoruz.	نَكْتُبُ
تَكْتُبَانِ	Siz ikiniz yazıyorsunuz.	تَكْتُبَانِ

تَكْتُبَانِ	O ikisi yazıyor.	يَكْتُبَانِ
-------------	------------------	-------------

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلْ (yedi) – أَمَرَ (emretti) – أَحَدًا (aldı) gibi fiillerin hemzeleri, muzârî mütekellim vahde (ben) siygalarında, iki hemze yan yana geldiği için (أَكُلُ) şeklinde değil, birleştirilerek أَكُلُّ (yerim), أَمُرُّ (emrederim, emrediyorum), أَخَذُّ (alırım, alıyorum) şeklinde uzatılan tek hemze halinde söylenir.

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْعُ (Çoğul)	تَثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
يَعْلَمُونَ	يَعْلَمَانِ	يَعْلَمُ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar biliyorlar	O ikisi biliyor	O biliyor	Türkçesi	
يَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	Yakındakiler
Sizler biliyorsunuz	Siz ikiniz biliyorsunuz	Sen biliyorsun	Türkçesi	
تَعْلَمُونَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Kendisi
Sizler biliyorsunuz	Siz ikiniz biliyorsunuz	Sen biliyorsun	Türkçesi	
تَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمِينَ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	Kendisi
Bizler biliyoruz	Biz ikimiz biliyoruz	Ben biliyorum	Türkçesi	
نَعْلَمُ	نَعْلَمُ	أَعْلَمُ	(مُشْتَرِكٌ مُتَكَلِّمٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler biliyoruz	Biz ikimiz biliyoruz	Ben biliyorum	Türkçesi	

17. İsm-i Fâil

17.1. Üç Harfli (Sülasi) Fiillerin İsmi Faili

Fiilden türeyen ve işi yapanı gösteren isim cinsinden kelimelerdir. Sülasi fiilin ism-i faili (فَاعِلٌ) vezninde gelir. Mesela: كَتَبَ “Yazdı” manasındadır. Bu fiilin ism-i faili كَاتِبٌ şeklindedir ve “yazan” manasındadır. Gördüğümüz gibi ism-i fail (فَاعِلٌ) vezninde gelmiştir.

ضَرَبَ “Dövdü” manasındadır. Bu fiilin ism-i faili ضَارِبٌ şeklindedir ve “döven” manasındadır. نَصَرَ “Yardım etti” manasındadır. Bu fiilin ism-i faili نَاصِرٌ şeklindedir ve manası “yardım eden” manasındadır. فَتَحَ “Açtı” manasındadır. Bu fiilin ism-i faili فَاتِحٌ şeklindedir ve “açan” manasındadır. Ayrıca ism-i faili müennes yapmak için sonuna yuvarlak te (ة) getirilir. فَاتِحَةٌ gibi.

İsm-i failin tekil, ikil ve çoğulu aşağıdaki gibidir.

Çoğul	İkil	Tekil		
كَاتِبُونَ	كَاتِبَانِ	كَاتِبٌ	Merfu	Müz

Yazanlar	İki yazan	Yazan	Türkçesi	Müennes
كَاتِبِينَ	كَاتِبِينَ	كَاتِبًا	Nasp ve Cer	
كَاتِبَاتٌ	كَاتِبَاتٍ	كَاتِبَةٌ	Merfu	
Yazanlar	İki yazan	Yazan	Türkçesi	
كَاتِبَاتٍ	كَاتِبَاتِينَ	كَاتِبَةٌ	Nasp ve Cer	

17.2. Dört ve Daha Fazla Harfli Fiillerin İsmi Faili

Bu fiillerin ismi faili, muzarisi esas alınarak yapılır. Şöyle ki: İlk önce muzari fiilin malumunun muzaraat harfi atılır. Sonra başa ötreli bir "mim" getirilir. Eğer orta harfi esre değilse esrelenir ve sonu tenvinlenir. Mesela: عَلَّمَ fiilinin muzarisi يُعَلِّمُ şeklindedir. İlk önce baştaki muzarat harfini atarız, عَلِّمُ olur. Sonra ötreli mim getiririz, مُعَلِّمٌ olur. Yani عَلَّمَ fiilinin ism-i faili مُعَلِّمٌ şeklindedir.

18. Muzârî Fiil (Olumsuz)

18.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu

Muzârî fiilin başına مَا getirilmek suretiyle şimdiki yani şu andaki geçici, uzun sürmeyecek olan bir olumsuzluk yapılmış olur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmiyor	مَا يَشْرَبُ	İçiyor	يَشْرَبُ
Yazmıyor	مَا يَكْتُبُ	Yazıyor	يَكْتُبُ
Gitmiyorum	مَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmiyor.	لَا، الْأُخْتَانِ مَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giyiyor mu?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymiyorlar.	لَا، الْأَوْلَادُ مَا يَلْبَسُونَهَا

Kız öğrenciler sınıfa giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmiyor.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ مَا يَدْخُلْنَ

18.2. Geniş Zamanın Olumsuzu

Geniş zamanın olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَا getirilir. En çok kullanılan olumsuzluk edatı budur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmez	لَا يَشْرَبُ	İçer	يَشْرَبُ
Yazmaz	لَا يَكْتُبُ	Yazar	يَكْتُبُ
Gitmem	لَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لَا، الأُخْتَانِ لَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الأَوْلَادُ المَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لَا، الأَوْلَادُ لَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ لَا يَدْخُلْنَ

18.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu

A) Gelecek zamanın olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَا getirilir. Bu şekilde gelecek zamanın olumsuzu yapılabileceği gibi sevfe (سَوْفَ) den sonra لَا getirilerek de yapılabilir. Bunun yanında fiilin başına gelecek zaman yapmak için سين (سَ) getirilmiş ise لَا ondan önce getirilerek olumsuz yapılır. Bu olumsuzluk kesinlik ifade etmez ancak çoğunlukla, hemen hemen olumsuz anlamı verir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
----------	----------	----------	----------

İçmeyecek	سَوْفَ لَا يَشْرَبُ	İçecek	سَوْفَ يَشْرَبُ
Yazmayacak	سَوْفَ لَا يَكْتُبُ	Yazacak	سَوْفَ يَكْتُبُ
Gitmeyecek	سَوْفَ لَا أَذْهَبُ	Gideceğim	سَوْفَ أَذْهَبُ
İçmeyecek	لَا سَيَشْرَبُ	İçecek	سَيَشْرَبُ
Yazmayacak	لَا سَيَكْتُبُ	Yazacak	سَيَكْتُبُ
Gitmeyecek	لَا سَأَذْهَبُ	Gideceğim	سَأَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لَا، الْأُخْتَانِ لَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لَا، الْأَوْلَادُ لَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ لَا يَدْخُلْنَ

Not: لَا ve مَا birbirlerinin yerlerine de kullanılabilirler.

B) Gelecek zamanın kesinlik bildiren olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَنْ getirilir. Fiilin son harfinin harekesi de fetha yapılır. Fiilin sonunda efâl-i hamse nunu varsa nun harfi atılır. Nun-u nisvelere mebni oldukları için dokunulmaz. Bu nunlar muzari müennes çoğul fiillerde bulunur. Müzekker çoğul muzari fiildeki nun atıldıktan sonra elif ilave edilir.

Örnekler:

جَمْعُ (Çoğul)	تَنْبِيْةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	Uzaktakiler
لَنْ يَعْلَمُوا	لَنْ يَعْلَمَا	لَنْ يَعْلَمَ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	
Onlar bilmeyecekler	O ikisi bilmeyecek	O bilmeyecek	Türkçesi	
لَنْ يَعْلَمَنَّ	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمَ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	

لَنْ تَعْلَمُوا	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمَ	مُدَّكَّرٌ مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bilmeyeceksiniz	Siz ikiniz bilmeyeceksiniz	Sen bilmeyeceksin	Türkçesi	
لَنْ تَعْلَمَنَّ	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمِي	مُؤَنَّتٌ مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ أَعْلَمَ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	
Bizler bilmeyeceğiz	Biz ikimiz bilmeyeceğiz	Ben bilmeyeceğim	Türkçesi	

19. Mâzî Fiil (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

19.1. Tanımı ve Kuralları

Geçmiş zamanda, yani söylendiği andan önce meydana gelen fiillere denir. “Gitti, oturdu, yazdı, gitmişti, okumuştun” gibi fiiller mazi fiil grubuna giren fiillerdir.

Fiili maziler –gerek malum ve gerekse meçhul olsunlar- Türkçeye en çok “dili geçmiş zaman” ile bazen de “mişli geçmiş zaman” ile tercüme edilir. Demek oluyor ki, hangisi daha uygun düşerse öyle tercüme edilir. Mesela كَتَبَ yazdı yahut yazmış. Fiili maziler bazen de “dua kipi” anlamında gelir. Mesela رَحِمَ اللهُ Allah rahmet etsin, قَتَلَ اللهُ Allah öldürsün.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Geldi	حَضَرَ	Yardım etti	نَصَرَ
Kırdı	كَسَرَ	Açtı	فَتَحَ
Duydu	سَمِعَ	Buldu	وَجَدَ

19.2. Mazi Fiilin Çekimi

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
كَتَبْتُ	Ben yazdım	كَتَبْتُ
كَتَبْتِ	Sen yazdın	كَتَبْتِ
كَتَبَتْ	O yazdı	كَتَبَتْ
كَتَبْنَا	Biz yazdık	كَتَبْنَا

كَتَبْتُمْ	Siz yazdınız	كَتَبْتُمْ
كَتَبُوا	Onlar yazdılar	كَتَبُوا
كَتَبْنَا	Biz ikimiz yazdık.	كَتَبْنَا
كَتَبْتُمَا	Siz ikiniz yazdınız.	كَتَبْتُمَا
كَتَبْتَا	O ikisi yazdı.	كَتَبْتَا

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْع (Çoğul)	تَّثْنِيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
عَلِمُوا	عَلِمَا	عَلِمَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bildiler	O ikisi bildi	O bildi	Türkçesi	
عَلِمْنَ	عَلِمَتَا	عَلِمَتْ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
عَلِمْتُمْ	عَلِمْتُمَا	عَلِمْتَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bildiniz	Siz ikiniz bildiniz	Sen bildin	Türkçesi	
عَلِمْتُنَّ	عَلِمْتُمَا	عَلِمْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
عَلِمْنَا	عَلِمْنَا	عَلِمْتُ	(مُشْتَرَكٌ مُتَكَلِّمٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler bildik	Biz ikimiz bildik	Ben bildim	Türkçesi	

20. Mâzî Fiil (Olumsuz)

20.1. Harfu Nefy

Mâzî fiilin başına مَا olumsuz takısı eklenir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuz	Arapçası	Türkçesi	Olumsuz	Arapçası
Bilmediler	مَا عَلِمُوا	عَلِمُوا	Yazmadım	مَا كَتَبْتُ	كَتَبْتُ
Yardımlı etmedin	مَا نَصَرْتِ	نَصَرْتِ	İçmediniz	مَا شَرِبْتُمْ	شَرِبْتُمْ
Bulmadık	مَا وَجَدْنَا	وَجَدْنَا	Vurmadın	مَا ضَرَبْتَ	ضَرَبْتَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmadınız.	مَا فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmadin.	مَا ضَرَبْتَ الْحِصَانَ
Kalemi bulmadık.	مَا وَجَدْنَا الْقَلَمَ
Adil gazeteyi okumadı.	عَادِلٌ مَا قَرَأَ الصَّحِيفَةَ
İbrahim kalemi almadı.	إِبْرَاهِيمٌ مَا أَخَذَ الْقَلَمَ
Hatice kitabı açmadı.	حَدِيجَةُ مَا فَتَحَتِ الْكِتَابَ

Not 1: İki fiil birlikte olumsuz yapılabaksa لَا kullanılır. Mutlak olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne yedim ne de içtim.	لَا أَكَلْتُ وَلَا شَرِبْتُ
Ne biz onları gördük ne de onlar bizi gördü.	لَا رَأَيْنَاهُمْ وَلَا رَأَوْنَا

Not 2: Mazi fiilin başına لَا getirilirse gereklilik bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmamanız gerekir.	لَا فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmaman gerekir.	لَا ضَرَبْتَ الْحِصَانَ

20.2. Cahd-ı Mutlak

Muzâri fiilin başına لَمْ takısı getirilip, fiilin son harfinin cezim yapılmasıyla gerçekleşir. Fiilin manasını mâzîde (geçmişte) olumsuz yapar. Bir işin şu ana kadar olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını belirtir. Muzârinin başına getirilen bu edatla fiilde üç değişiklik olur:

1. Anlamı olumsuz olur. Bu olumsuzluk kesindir ve bozulması beklenmez.
2. Sonu meczûm (cezimli) olur.
3. Muzâriden yapıldığı halde mâzî manası verir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yazmadı	O ikisi yazmadı	O yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُذَكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yazmadınız	Siz ikiniz yazmadınız	Sen yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	(مُشَارِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler yazmadık	Biz ikimiz yazmadık	Ben yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Mal sahibine fayda vermedi.	أَمْوَالٌ لَمْ يَنْفَعِ صَاحِبَهُ
Dün okula gitmedim.	لَمْ أَذْهَبْ أَمْسٍ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
İki genç hayatlarında başarılı olmadı.	الشَّابَّانِ لَمْ يَنْجَحَا فِي حَيَاتِهِمَا
Siz dün bahçeye gitmediniz.	أَنْتُمْ لَمْ تَذْهَبُوا أَمْسٍ إِلَى الْحَدِيقَةِ
Sen elbiselerini yıkamadın.	أَنْتِ لَمْ تَغْسِلِي مَلَابِسَكَ

20.3. Cahd-ı Müstağrak

Muzâri fiilin başına cahd-ı mutlak takısı olan لَمْ yerine (لَمَّا) getirilince; muzâri fiili cezmeder, mâziye götürür, geçmiş zamandan şu ana kadar olumsuz yapar. Ancak bu olumsuzluk konuşma anından itibaren bozulabilir. Türkçe'ye "hiç ya da henüz ...medi, ...madı" şeklinde çevrilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمَّا يَكْتُبُوا	لَمَّا يَكْتُبَا	لَمَّا يَكْتُبْ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar henüz yazmadı	O ikisi henüz yazmadı	O henüz yazmadı	Türkçesi	

لَمَّا يَكْتُبَنَّ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبُ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
لَمَّا تَكْتُبُوا	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبُ	(مُذَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	
Sizler henüz yazmadınız	Siz ikiniz henüz yazmadınız	Sen henüz yazmadın	Türkçesi	
لَمَّا تَكْتُبَنَّ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
لَمَّا نَكْتُبُ	لَمَّا نَكْتُبُ	لَمَّا أَكْتُبُ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	
Bizler henüz yazmadık	Biz ikimiz henüz yazmadık	Ben henüz yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Babam henüz seferden dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعْ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ
Kitabı aldım ve henüz onu okumadım.	أَخَذْتُ الْكِتَابَ وَلَمَّا أَقْرَأْهُ
Henüz kar yağmadı.	لَمَّا يَنْزِلِ الثَّلْجُ
İki kız henüz bahçede oynamadı.	الْبَيْتَانِ لَمَّا تَلْعَبَا فِي الْحَدِيقَةِ
Henüz fabrikada çalışmadılar.	لَمَّا يَعْمَلْنَ فِي الْمَصْنَعِ

Not: (لَمَّا) edatı fiil-i mâzînin önüne geldiği takdirde ...diği zaman, ..diği zaman, ..diğinde, ..diğinde manası verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuldan döndüğü zaman yemeğini yer.	لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَأْكُلُ طَعَامَهُ
Eve geldiği zaman dersini yazar.	لَمَّا حَضَرَ إِلَى الْبَيْتِ يَكْتُبُ دَرْسَهُ

21. Gelecek Zaman

Gelecek zaman için muzâri fiilin başına سَ ve سَوْفَ takısı getirilir. سَ takısı daha yakın bir gelecek için, سَوْفَ takısı ise daha uzak bir gelecekte yapılacak işler için kullanılır. İki takı da ...ecek, ...acak diye tercüme edilirler. Fiilin sonunda herhangi bir değişiklik olmaz. Bazen muzari fiil gelecek zaman ifade edebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Gelecek	Muzari	Türkçesi	Gelecek	Muzari
Gideceğim	سَأَذْهَبُ	أَذْهَبُ	Gireceksin	سَتَدْخُلِينَ	تَدْخُلِينَ
İçeceksin	سَتَشْرَبُ	تَشْرَبُ	Yiyeceksin	سَتَأْكُلِينَ	تَأْكُلِينَ
Bileceksiniz	سَوْفَ تَعْلَمُونَ	تَعْلَمُونَ	Yazacağım	سَوْفَ أَكْتُبُ	أَكْتُبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Dersi bugün yazacağım.	سَأَكْتُبُ الدَّرْسَ الْيَوْمَ
Bisikletle gideceğim.	سَوْفَ أَذْهَبُ بِالدَّرَاجَةِ
Öğretmen buradan doğrudan eve gidecek.	سَتَذْهَبُ الْمُدْرَسَةَ مِنْ هُنَا إِلَى الْبَيْتِ مُبَاشَرَةً
Tatilde memleketine gidecek.	سَوْفَ يَذْهَبُ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِهِ
Tatilde memleketime gideceğim.	سَأَذْهَبُ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِي

22. Emir Fiili

22.1. Emr-i Hazır

Muzâri fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (أ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari

Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	
تَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبْنَ	اُكْتُبَا	اُكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلَ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أَكُلْ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُلْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُلْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُلْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاَقْرَأْهُ
Yerine otur.	اَجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اِعْمَلُوا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	اِرْكَبُوا السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	اِرْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

22.2. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. “Gitsin, yazsın, Ali’ye söyle, her gün ders çalışsın” gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari

fiilin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki “nun” (ن) düşürülür. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	Müzekker Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müennes Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	Müennes Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظَيْفَتَهُمْ
Gazetede haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

22.3. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	

لِنَكْتُبْ	لِنَكْتُبْ	لَأَكْتُبْ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لَأَدْرُسُ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
10. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

İçindekiler

1. Mâzî, Muzâri, Emir (Tekil)	5
1.1. Mazi Fiil.....	5
1.2. Muzari Fiil.....	7
1.3. Emir Fiil	10
1.3.1. Emr-i Hazır.....	10
1.3.2. Emr-i Gaib.....	11
1.3.3. Emr-i Müttekellim.....	12
2. İsim Cümlesi.....	13
2.1. İsim Cümlesinin Öğeleri	13
2.2. Haberin özellikleri	13
3. İsim ve Sıfat Tamlaması Örnekleri (Basit İsim Cümleleriyle).....	15
3.1. İsim ve Fiil Cümlesinde İsim Tamlaması	15
3.2. İsim ve Fiil Cümlesinde Sıfat Tamlaması.....	16
4. İşaret Zamirleri (هَذَا - هَٰئَانِ - هَٰؤُلَاءِ).....	18
4.1. Yakın İçin Kullanılan Zamirler.....	18
4.2. Uzak İçin Kullanılan Zamirler.....	21
5. Kişi Zamirleri (هُمَا - أَنْتُمَا - نَحْنُ - هُمْ - أَنْتُمْ - نَحْنُ - هُنَّ - أَنْتُنَّ).....	23
6. İyelik Zamirleri (هُمَا - كَمَا - هُمْ - هُنَّ - كُمْ - كُنَّ).....	25
7. İsim Cümlesi (İkil - Çoğul).....	28
7.1. İsim Cümlesinin Öğeleri	28
7.2. Haberin özellikleri	28
8. Beş İsim (Esmâ'ul - Hamse).....	30
9. İsim ve Sıfat Tamlaması (İkil - Çoğul)	33
9.1. İsim Tamlaması	33
9.2. Sıfat Tamlaması.....	36
9.2.1. Tanımı.....	36
9.2.2. Sıfat ve Mevsuf Uyumu	37
10. İne ve Benzerlerinin Muttasıl Zamirlerle Kullanımı	39
10.1. İne ve Benzerleri	39

10.1.1. (إِنَّ)	40
10.1.2. (أَنَّ)	41
10.1.3. (كَأَنَّ)	42
10.1.4. (لَكِنَّ)	42
10.1.5. (لَيْتَ)	42
10.1.6. (لَعَنَّ)	43
10.1.7. (لَا) Nâfiye Li'l Cinsi	44
10.1. İnne ve Benzerlerine Zamirlerin Bitişmesi	46
11. Sayılar (20-100 / 21-22...100 / 100-1000)	46
11.1. Atrflı Sayılar	46
11.2. Kök Sayılar	47
11.3. Yüzlü Sayılar	48
11.4. Binli Sayılar	50
12. Muzâri Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes �oğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)	51
13. Saatler (�eyrek / Yirmi Dakika)	53
14. Sayılar ve Temyizi (20-100/21-22...99/100-1000)	55
14.1. Müfred Sayılar	55
14.2. Mürekkeb Sayılar	56
14.3. Ukud Sayılar	56
14.4. Ma'tuf Sayılar	56
15. Mâzî Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes �oğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)	57
16. Mâzî-Muzâri Fiillerin Olumsuzu (İkiller, Müzekker ve Müennes �oğullar)	58
16.1. Mazi Fiilin Olumsuzu	58
16.1.1. Harfu Nefy	58
16.1.2. Cahd-ı Mutlak	60
16.1.3. Cahd-ı Müstağrak	61
16.2. Muzari Fiillerin Olumsuzu	62
16.2.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu	62
16.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzu	63
16.2.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu	63
17. Muzâri Fiilin Cezmi (Tekil – İkil - �oğul)	65
17.1. Cahd-ı Mutlak	65

17.2. Cahd-ı Müstağrak.....	66
17.3. Emr-i Hazır.....	67
17.4. Emr-i Gaib.....	68
17.5. Emr-i Mütekellim.....	69
18. Gelecek Zaman (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar).....	70
19. Emir Fiili (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar).....	71
19.1. Emr-i Hazır.....	71
19.2. Emr-i Gaib.....	72
19.3. Emr-i Mütekellim.....	73
20. Kâne ve Benzerlerinden Bazıları.....	74
20.1. كَانَ (...idi, oldu).....	74
20.2. صَارَ (oldu, dönüştü).....	77
20.3. أَصْبَحَ (sabah (vakti) oldu, sabahladı).....	77
20.4. أَضْحَى (kuşluk (vakti) oldu, kuşlukladı).....	77
20.5. ظَلَّ (gündüz (vakti) oldu, devam etti).....	78
20.6. أَمْسَى (akşam (vakti) oldu, akşamladı).....	78
20.7. بَاتَ (geceleyn oldu, geceledi).....	78
20.8. Ef'âlün'l-İstimrâr.....	80
21. Leyse ile Olumsuz Yapma.....	81
22. Muzâri Fiilinin Nasbı (Tekil - İkil - Çoğul).....	83
22.1. أَنْ (mek, mak).....	84
22.2. لَنْ (asla ...meyecek, mayacak).....	84
22.3. لِي (...mek için, ..mak için).....	85
22.4. لَ (...mek için, ..mak için, ..sın diye).....	85
22.5. إِذَا - إِذْنُ (öyleyse, o zaman, o halde).....	85
22.6. حَتَّى (...incaya kadar).....	86
22.7. أَلْفَاءُ السَّبِيئَةِ.....	86
23. Mâzî Fiil (Meçhûl).....	86
24. Mâzî Fiilinin Olumsuzu (Meçhûl).....	89
25. Meçhûl Çatılı Fiille Soru.....	89
26. İsm-i Mevsuller (Tekil, İkil, Çoğul).....	90
26.1. Müşterek İsm-i Mevsûl.....	90

26.2. Hususî İsm-i Mevsul	92
26.3. Sıla Cümlesinin Özellikleri	94
26.4. İsm-i Mevsulun Cümlelerin Unsurlarından Biri olması	95
27. (أَنَّ)'ni Mastariye	96
28. Mübteda Haber Uyumu (Tekil, İkil, Çoğul)	97
29. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ) Gelmesi	98
30. Muzâri Fiilinin Başına (كَانَ) Gelmesi	99
31. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ كَانَ) Gelmesi	99

1. Mâzî, Muzâri, Emir (Tekil)

1.1. Mazi Fiil

Geçmiş zamanda, yani söylendiği andan önce meydana gelen fiillere denir. "Gitti, oturdu, yazdı, gitmişti, okumuştun" gibi fiiller mazi fiil grubuna giren fiillerdir. Arapçada mazi fiilleri mazi kalıpları ile tanırız.

Fiili maziler Türkçeye en çok "dili geçmiş zaman" ile çevrilir. Mesela كَتَبَ yazdı gibi. Fiili maziler bazen de "dua kipi" anlamında gelir. Mesela رَحِمَ اللهُ Allah rahmet etsin, قَتَلَ اللهُ Allah öldürsün gibi.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Geldi	حَضَرَ	Yardıma etti	نَصَرَ
Kırdı	كَسَرَ	Açtı	فَتَحَ
Duydu	سَمِعَ	Buldu	وَجَدَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ali okula gitti.	ذَهَبَ عَلِيٌّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
Çocuk kardeşine selam söyledi.	سَلَّمَ الْوَالِدُ عَلَى أَخِيهِ
Okudu ve yazdı.	قَرَأَ وَكَتَبَ
Doktor geldi.	جَاءَ الطَّيِّبُ
Sınıftan çıktık.	خَرَجْنَا مِنَ الْفَصْلِ

Muzari fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
نَصَرْتُ	Ben yardım ettim.	نَصَرْتُ
نَصَرْتِ	Sen yardım ettin.	نَصَرْتِ
نَصَرَتْ	O yardım etti.	نَصَرَ
نَصَرْنَا	Biz yardım ettik.	نَصَرْنَا
نَصَرْتُمْ	Siz yardım ettiniz.	نَصَرْتُمْ

نَصَرُوا	Onlar yardım ettiler.	نَصَرُوا
نَصَرْنَا	Biz ikimiz yardım ettik.	نَصَرْنَا
نَصَرْتُمَا	Siz ikiniz yardım ettiniz.	نَصَرْتُمَا
نَصَرْنَا	O ikisi yardım etti.	نَصَرْنَا

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْع (Çoğul)	تَثْنِيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
فَتَحُوا	فَتَحَا	فَتَحَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yaptılar	O ikisi yaptı	O yaptı	Türkçesi	
فَتَحْنَا	فَتَحْتَا	فَتَحْتُ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
فَتَحْتُمْ	فَتَحْتُمَا	فَتَحْتِ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yaptınız	Siz ikiniz yaptınız	Sen yaptın	Türkçesi	
فَتَحْتُنَّ	فَتَحْتُمَا	فَتَحْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
فَتَحْنَا	فَتَحْنَا	فَتَحْتُ	(مُشْتَرِكٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler yaptık	Biz ikimiz yaptık	Ben yaptım	Türkçesi	

Not 1: Mazi fiilin başına gelen (فَدَّ) miş'li geçmiş zaman yapar.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci okula gitmiş.	قَدْ ذَهَبَ الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

Not 2: Mazi fiilin başına gelen (فَدَّ) kesinlik ve vurgu katar.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
قَدْ نَسِيتُ مَا أَفْعَلُ	Ne yapacağımı unuttum.

Not 3: Mazi fiilin başına gelen (وَقَدْ) durum bildirir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Camiye girdiğimde imam Fatiha'yı okumayı bitirmiştii.	دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَقَدْ قَرَأَ الْإِمَامُ الْفَاتِحَةَ
Sınıftan çıktığımızda öğretmen dersi anlatmayı bitirmiştii.	خَرَجْنَا مِنَ الْفَصْلِ وَقَدْ شَرَحَ الْمُدْرِسُ الدَّرْسَ
Doktor geldiğinde hasta ölmüştü.	جَاءَ الطَّيِّبُ وَقَدْ مَاتَ الْمَرِيضُ

Not 4: Mazi fiilin başına gelen (قَدْ كَانَ) ...mişti anlamına gelecek şekilde geçmiş zamanın hikâyesi yapar.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci okula gitmişti.	قَدْ كَانَ ذَهَبَ الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

Not 4: (الله) (Lafzatullah) tan önce mazi fiil getirilirse bu bir temenni ya da dua ifade eder.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah ondan razı olsun.	رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
Allah ona merhamet etmesin. (Olumsuzu لا ile yapılır.)	لَا رَحْمَةَ لِلَّهِ

1.2. Muzari Fiil

Şimdiki zaman, geniş zamanda bir iş, bir oluş ve bir hareket bildiren fiillere denir. Demek, mazi fiil geçmişten haber verirken; muzari fiil şimdiki zaman, geniş zamandan haber vermektedir. Duruma göre ve başına aldığı ekler ile geleceği de ifade eder. Muzaraat harflerinden (ي ، ت ، ا ، ن) uygun olanının mazi fiilin başına getirilmesi ile Muzari fiiller elde edilirler.

Muzari fiil için şu kaideleri sıralayabiliriz:

1. Muzari fiil mazi fiilden yapılmaktadır. Mazi fiilin başına elif, te, ye ve nun (ا ت ي ن) harflerinden biri şahsa göre getirilir. Bu harfler "eteyne" (أَتَيْنَ) kelimesinde bir araya gelmiştir. Bu harflere "Muzaraat harfleri" denilir.

2. Muzaraat harflerinin harekesi sülâsi (üç harfli fiiller), humâsi (beş harfli fiiller) ve sūdâsi (altı harfli fiiller) fiillerde fethadır. Rubâi fiillerde ise damme yani ötreedir.

3. Mazi fiil muzari yapılırken fiilin sonuna bir takım ekler getirilir. Sonuna ek gelmediği yerlerde harekesi damme yani ötre olur.

4. Sülâsi mazi fiil muzari fiile çevrildiğinde orta harfinin harekesi fiilden fiile göre değişir. Sülâsi fiillerin muzari sigasını öğrenmek için sözlüğe bakmak gerekir. Yani sülâsi fiillerin muzarisi semaîdir. Hâlbuki rubâi (dört harfli), humâsi ve sūdâsi fiillerde muzari fiil belli kalıplara göre gelir.

5. Muzari fiilin başına “se” (سَ) getirilerek “yakın gelecek zaman” ve “sevfe” (سَوْفَ) getirilerek de “uzak gelecek zaman” elde edilir. Mesela: يَكْتُبُ “yazar” fiilinin başına “se” (سَ) getirilerek سَيَكْتُبُ şeklinde söyleyecek olursak, mana “yazacak” anlamına gelir. Eğer سَوْفَ يَكْتُبُ dersek, bu da uzak gelecek zamanda “yazacak” manasına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi
Vuruyor	يَضْرِبُ	ضَرَبَ	Yardıml ediyor	يُنْصُرُ	نَصَرَ
Biliyor	يَعْلَمُ	عَلِمَ	Açıyor	يَفْتَحُ	فَتَحَ
Zannediyor	يَحْسِبُ	حَسِبَ	Güzelleşiyor	يَحْسِنُ	حَسَّنَ

Fiil-i muzâride dikkat edilmesi gereken husus şudur: Yukarıda örnek olarak gösterilen ve أَتَيْنَ harflerinden biriyle başlayan sülâsi (üç harfli) fiillerin ortak noktası; muzaraat harflerinin üstünle başlaması ve hepsinin son harfinin harekesinin merfû olmasıdır. Ortadaki harfin harekesi ise değişkendir. Üstün, ötre veya esre olarak gelebilir ve bunun belli bir kaidesi yoktur. Ancak ezberlenmek ve sözlükten bakılmak suretiyle orta harfi bilinir. Sülâsi mücerret dediğimiz üçlü fiillerde mâzî ile muzâri fiil aşağıdaki altı şekilden biriyle meydana gelir:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi	Bab
Alıyor	يَأْخُذُ	أَخَذَ	Öldürüyor	يَقْتُلُ	قَتَلَ	1. Bab
Dönüyor	يَرْجِعُ	رَجَعَ	Oturuyor	يَجْلِسُ	جَلَسَ	2. Bab
Soruyor	يَسْأَلُ	سَأَلَ	Gidiyor	يَذْهَبُ	ذَهَبَ	3. Bab
Korkuyor	يَجَلُّ	وَجَلَ	Şahit oluyor	يَشْهَدُ	شَهِدَ	4. Bab
Büyük oluyor	يَكْبُرُ	كَبُرَ	Çirkin oluyor	يَقْبُحُ	قَبَحَ	5. Bab
Seviyor	يَمِيقُ	وَمِيقَ	Mirasçı oluyor	يَرِثُ	وَرِثَ	6. Bab

Muzari fiilin çekimi aşağıdaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أَغْسِلُ	Ben yıkıyorum.	أَغْسِلُ

تَغْسِلِينَ	Sen yıkıyorsun.	تَغْسِلُ
تَغْسِلُ	O yıkıyor.	يَغْسِلُ
نَغْسِلُ	Biz yıkıyoruz.	نَغْسِلُ
تَغْسِلُونَ	Siz yıkıyorsunuz.	تَغْسِلُونَ
يَغْسِلُونَ	Onlar yıkıyorlar.	يَغْسِلُونَ
نَغْسِلُ	Biz ikimiz yıkıyoruz.	نَغْسِلُ
تَغْسِلَانِ	Siz ikiniz yıkıyorsunuz.	تَغْسِلَانِ
تَغْسِلَانِ	O ikisi yıkıyor.	يَغْسِلَانِ

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ	(مُدَكَّر) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yardım ediyorlar	O ikisi yardım ediyor	O yardım ediyor	Türkçesi	
يَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	(مُؤَنَّث) (Müennes)	
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	(مُدَكَّر) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yardım ediyorsunuz	Siz ikiniz yardım ediyorsunuz	Sen yardım ediyorsun	Türkçesi	
تَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرِينَ	(مُؤَنَّث) (Müennes)	
نَنْصُرُ	نَنْصُرُ	أَنْصُرُ	(مُشْتَرَك) (Ortak)	Kendisi
Bizler yardım ediyoruz	Biz ikimiz yardım ediyoruz	Ben yardım ediyorum	Türkçesi	

Not 1: Mâzideki ilk harfi hemze olan أَكَلُ (yedi) – أَمَرَ (emretti) – أَحَدٌ (aldı) gibi fiillerin hemzeleri, muzâri mütekellim vahde (ben) siygalarında, iki hemze yan yana geldiği için (أَأَكَلُ) şeklinde değil, birleştirilerek أَكَلُ (yerim), أَمُرُ (emrederim, emrediyorum), أَحَدُ (alırım, alıyorum) şeklinde uzatılan tek hemze halinde söylenir.

Not 2: قَدْ : Muzari fiilin başına geldiğinde 'muhtemel', 'bazen' ya da 'kesinlik' ifadesi katar. ('kesinlik' ifadesi nadiren kullanılır.)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yağmur yağabilir.	قَدْ يَمْطُرُ الْمَطَرُ
Hala uyuyor musun? Kalk! Neredeyse ikinci ezanı okunmak üzere.	أَلَا تَزَالُ نَائِمًا؟ قُمْ فَقَدْ أُذِّنَ لِلْعَصْرِ
Yalancı bazen doğruyu söyleyebilir.	قَدْ يَصْدُقُ الْكَذُوبُ
Oysa benim size gönderilmiş Allah'ın bir peygamberi olduğumu biliyorsunuz.	وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَبِي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci dersine çalışır.	يَجْتَهِدُ التِّلْمِيذُ
Halit kardeşini görüyor.	يَرَى خَالِدَ أَخَاهُ
Gelecek durakta iniyorum.	أَنْزِلُ فِي الْمَحَطَّةِ الْقَادِمَةِ
Yağmur yağıyor.	يَمْطُرُ الْمَطَرُ
Yumurta yerim.	أَكُلُ الْبَيْضَ

1.3. Emir Fiil**1.3.1. Emr-i Hazır**

Muzâri fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (أ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	

اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	
تَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبْنَ	اُكْتُبَا	اُكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzideki ilk harfi hemze olan أَكَلَّ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَحَدًا (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أَكُلْ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُلْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُلْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُلْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاقْرَأْهُ
Yerine otur.	اجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اعْمَلَا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	ارْكَبْنَ السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	ارْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

1.3.2. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. "Gitsin, yazsın, Ali'ye söyle, her gün ders çalışsın" gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari

filin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki "nun" (ن) düşürülür. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	Müzekker Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müennes Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	Müennes Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظِيْفَتَهُمْ
Gazetedeki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

1.3.3. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	

لِنَكْتُبُ	لِنَكْتُبُ	لَأَكْتُبُ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لَأُدْرُسُ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

2. İsim Cümlesi**2.1. İsim Cümlesinin Öğeleri**

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Mübteda ve haber. Mübteda, cümlenin öznesidir. Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin yüklemidir ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

Haber (Yüklem)	Mübteda (Özne)
مُجْتَهِدٌ	عَلِيٌّ
çalışkandır.	Ali
Harekesi Zamme	Harekesi Zamme
Nekre İsim	Marife İsim
Haber bir cümle veya bir kelime olabilir.	Mübteda genelde bir isim veya mastar olur.

2.2. Haberin özellikleri

Haber Türkçedeki yükleme karşılık gelmektedir. Türkçede ...dır...dir ile biten kelimeler haberdir. Haberin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Haber tek bir kelime olarak, (müfret, tesniye ve cemi) harf-i cerin mecruru bulunan bir isim olarak veya zarf olarak gelebileceği gibi cümle (isim, fiil veya şibih cümle) olarak da gelebilir.

2. Haber, mübteda gibi ref durumunda gelir. Ancak harf-i cerli isim, zarf ve cümle olarak geldiğinde ref alameti açıkça görülmez. Ref alametini açıkça göremediğimiz için, "yer itibariyle merfu" anlamında "mahallen merfu" ifadesini kullanırız.

3. Mübteda gayr-i âkil cem'i olduğunda, yani akıl sahibi olmayan varlıkların cemisi olduğunda haber müfred-müennes olarak gelir.

4. Haber tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

A) Mübteda önce, haber sonra gelir.

B) Mübteda marife, haber nekra olur.

C) Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

5. Haber, harf-i cerin mecruru olan bir isim veya zarf olduğunda haber mübtedadan önce gelebilir. Bu durumda mübteda nekra olur. Cümle Türkçeye, "Bir yerde bir kimse veya bir şey var." şeklinde tercüme edilir.

6. Haber bir fiil cümlesi olabilir. Bu durumda mübteda mutlaka başta gelir ve marife olur. Haber konumunda olan fiil ise cinsiyet ve sayı bakımından mübtedaya uyar.

7. Haber isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمَاتُ مُخْلِصَاتٌ
Müennes ve çoğul (akılsız)	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّارَاتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	الْتَلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	الْتَلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِحْمَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ

Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

3. İsim ve Sıfat Tamlaması Örnekleri (Basit İsim Cümleleriyle)

3.1. İsim ve Fiil Cümlesinde İsim Tamlaması

Arapça izafet terkibi olarak adlandırılan isim tamlaması Muzâf Muzâfun İleyh adıyla iki isimden oluşur. Muzaf tamlanan olup muzafun ileyh de tamlayandır. Bu iki mana açısından birbirini tamamlarlar. İzafet terkibi isim cümlesinde mübteda ya da haber olabilir. Mübteda ile haberin harekesi zamme olduğundan isim cümlesinde muzafın harekesi zamme olur.

Muzafun İleyh (Tamlayan)	Muzaf (Tamlanan)
الْوَلَدِ	قَلَمٌ
Çocuğ <u>un</u>	kalemi
وَلَدٍ	قَلَمٌ
(Herhangi) Bir çocuğ <u>un</u>	kalemi
Harekesi her zaman mecrurdur. (Kesra) Marife olması için (أل) takısı alabilir. Nekre olduğunda iki kesra alır.	Harekesi cümledeki yerine göre değişir. (أل) takısı almaz. Tenvin almaz.

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuğ <u>un</u> kitabı güzeldir.	كِتَابُ الْوَلَدِ جَمِيلٌ
Çocuğ <u>un</u> iki kitabı güzeldir.	كِتَابَا الْوَلَدِ جَمِيلَانِ
Çocuğ <u>un</u> kitaları güzeldir.	كُتُبُ الْوَلَدِ جَمِيلَةٌ
Uçağ <u>ın</u> yolcuları geliyor.	مُسَافِرُو الطَّائِرَةِ حَاضِرُونَ
Uçağ <u>ın</u> bayan yolcuları geliyor.	مُسَافِرَاتُ الطَّائِرَةِ حَاضِرَاتٌ

Sizin kitabınız faydalıdır.	كِتَابُكُمْ مُفِيدٌ
Mü'minin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْتُ اللَّهِ
Mü'minlerin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ بَيْتُ اللَّهِ
Mü'minelerin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنَاتِ بَيْتُ اللَّهِ
Dönerler bir okulun öğrencileridir.	الرَّجِعُونَ طُلَّابُ مَدْرَسَةٍ
Dönerler bir okulun kız öğrencileridir.	الرَّجِعَاتُ طَالِبَاتُ مَدْرَسَةٍ
Döner iki kişi bir okulun iki öğrencisidir.	الرَّجِعَانِ طَالِبَا مَدْرَسَةٍ
Döner iki bayan bir okulun iki kız öğrencisidir.	الرَّجِعَتَانِ طَالِبَتَا مَدْرَسَةٍ
Çocuğun kitabı bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Nekre)	وُجِدَ كِتَابُ وَلَدَيْنِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Marife)	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدَيْنِ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمًا الْمَدْرَسَةَ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتُ الْمَدْرَسَةِ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمُوا الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتُ الْمَدْرَسَةِ
Hâlit'in iki kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَيْ خَالِدٍ
Halit ana babasının ölümünden sonra ne yaptı?	مَاذَا فَعَلَ خَالِدٌ بَعْدَ مَوْتِ وَالِدَيْهِ؟
Ahmet Cuma namazını şehrin mescidinde eda etti.	أَدَّى أَحْمَدُ صَلَاةَ الْجُمُعَةِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ
Tatil günlerinde ailemle başkente giderim.	فِي أَيَّامِ الْعُطْلَةِ أَذْهَبُ مَعَ عَائِلَتِي إِلَى الْعَاصِمَةِ
Okulun öğrencileri her işte ona sorarlar.	يَسْأَلُهُ طُلَّابُ الْمَدْرَسَةِ فِي كُلِّ عَمَلٍ
Allah bütün insanları kıyamet gününde toplar.	يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ جَمِيعًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ

3.2. İsim ve Fiil Cümlesinde Sıfat Tamlaması

En az bir isim ve bir sıfattan meydana gelen tamlamadır. Arapçada sıfat tamlaması yapılırken önce isim sonra onu niteleyen sıfat gelir. Özelliği belirtilen isme mevsuf; özelliğe de sıfat, denilir. Sıfat tamlaması isim cümlesinin

bir ögesi olabilir. Mübteda veya haber olan sıfat tamlamalarının harekesi zammedir. Haber olan sıfat tamlamasının önüne harfi cer-zarf gelirse veya başka bir ismin muzafun ileyi olursa harekesi kesra olur.

Sıfat (Na't)	Mevsuf (Men'ut)
جَمِيلَةٌ	بِنْتُ
Güzel	bir kız
الْكَبِيرُ	الْوَلَدُ
Büyük	çocuk

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben <u>yeni bir öğrenciyim</u> .	أَنَا تَلْمِيذٌ جَدِيدٌ
<u>Büyük evin</u> şehirdedir.	بَيْتُكَ الْكَبِيرُ فِي الْمَدِينَةِ
<u>Ödül çalışkan öğrencinindir</u> .	الْجَائِزَةُ لِلطَّالِبِ الْمُجْتَهِدِ
Muhammed <u>lisede</u> öğrencidir.	مُحَمَّدٌ طَالِبٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ
Çocuk evin <u>büyük bahçesinde</u> dir.	الْوَلَدُ فِي حَدِيقَةِ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرَةِ
Fatıma <u>çalışkan ve ihlaslı bir öğrencidir</u> .	فَاطِمَةٌ تَلْمِيذَةٌ مُجْتَهِدَةٌ مُخْلِصَةٌ
<u>Küçük evler büyük şehirlerde</u> dir.	الْبُيُوتُ الصَّغِيرَةُ فِي الْمَدِينِ الْكَبِيرَةِ
Kur'an'da <u>açık deliller</u> vardır.	فِي الْقُرْآنِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ
Bahçede <u>büyük kızlar</u> var.	فِي الْحَدِيقَةِ بَنَاتٌ كَبِيرَاتٌ
Ondan <u>iki parlak göz</u> bakıyor.	تَنْظُرُ مِنْهُ عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ
Kütüphaneden <u>iki yeni kitap</u> aldım.	أَخَذْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ كِتَابَيْنِ جَدِيدَيْنِ
<u>Başarılı öğrenciler</u> geldi.	حَضَرَ التَّلَامِيذُ النَّاجِحُونَ
<u>Çalışkan öğrenciler</u> imtihanda başarılı oldu.	نَجَحَتِ التَّلْمِيذَاتُ الْمُجْتَهِدَاتُ فِي الْإِمْتِحَانِ
<u>Uzun güzel bir kalem</u> satın aldım.	إِشْتَرَيْتُ قَلَمًا طَوِيلًا جَمِيلًا
<u>Çalışkan öğrenciyle</u> konuştum.	كَلَّمْتُ الطَّالِبَ الْمُجْتَهِدَ

Geceleyin <u>Arap radyolarını</u> dinliyorum.	أَسْتَمِعُ إِلَى الإِذَاعَاتِ الْعَرَبِيَّةِ لَيْلًا
<u>Zor kitapları</u> anlamak istiyorum.	أُرِيدُ أَنْ أَفْهَمَ الْكُتُبَ الصَّعْبَةَ
<u>Gelecek yıl Arapçayı</u> sağlamlaştırmayı umuyoruz.	نَتَمَنَّأُ أَنْ نُثَقِّنَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ فِي السَّنَةِ التَّحْضِيرِيَّةِ

4. İşaret Zamirleri (هَذَانِ - هَؤُلَاءِ)

4.1. Yakın İçin Kullanılan Zamirler

Yakındaki isimlere işaret etmek kullanılır. Bu amaçla kullanıldığında işaret zamirinden sonra gelen isim marife olur. İşaret zamirinden sonra gelen kelimeye muşârun ileyh (işaret edilen) denir. Bu isim müzekker ve müennes olması açısından işaret zamiriyle uyumlu olmak zorundadır.

Adam	Bu
الرَّجُلُ	هَذَا
Muşârun İleyh	İsmi İşaret (İşaret İsmi)
Marife İsim	Marife

Örnekler: Tekil ve Çoğulu

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
هَؤُلَاءِ	هَذِهِ	هَذَا
Bunlar	Bu	Bu
هَؤُلَاءِ الرَّجَالِ	هَذِهِ الْبِنْتُ	هَذَا الرَّجُلُ
Bu adamlar	Bu kız	Bu adam

Örnekler: Tesniyesi

Müennes	Müzekker	
هَاتَانِ	هَذَانِ	Ref (Zamme) Hali
هَاتَيْنِ	هَذَيْنِ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Bu ikisi	Bu ikisi	
هَاتَانِ الْبِنَاتِ	هَذَانِ الْوَلَدَانِ	Ref (Zamme) Hali

Bu iki kız	Bu iki çocuk	
هَاتَيْنِ الْبَنَاتَيْنِ	هَدَيْنِ الْوَلَدَيْنِ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Bu iki kız	Bu iki çocuk	

Ref hali kelimenin harekesinin zamme (ötre) olduğu durumlar demektir. Bir kelime cümle içinde mübteda (özne), haber (yüklem) ve fail (özne) olduğunda harekesi zamme olur.

Nasp hali kelimenin harekesinin fetha (üstün) olduğu durumlar demektir. Bir kelime cümle içinde meful (nesne) olduğunda harekesi fetha olur. Tesniyelerde kelimenin sonuna يَنْ cemilerde ise müzekkere يَنْ veya müenneslere اتِ eklenerek nasb edilir.

Cer hali kelimenin harekesinin kesra (esre) olduğu durumlar demektir. Bir kelime cümle içinde başına harfi cer gelirse, muzafun ileyh olarak gelirse veya bir zarftan sonra gelirse harekesi kesra olur. Tesniyelerde kelimenin sonuna يَنْ cemilerde ise müzekkere يَنْ veya müenneslere اتِ eklenerek cer edilir.

Her cansız çoğul tek bir müennes hükmünde olduğundan insana işaret olmadığı takdirde cemi yerine müfred müennes işareti kullanılır.

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bu kitaplar	هَذِهِ الْكُتُبُ	Şu kitaplar	تِلْكَ الْكُتُبُ	Bu kalemler	هَذِهِ الْأَقْلَامُ

İşaret isimlerine harf-i cer birleştiğinde harf-i cer işaret isimli kelimenin önünde yazılır.

Türkçesi	Arapçası
Bu kitapta	فِي هَذَا الْكِتَابِ

Bir yeri göstermek için (burası, burada) manasına kullanılan işaret sıfatı هُنَا dır.

Türkçesi	Arapçası
Burası evimizdir.	هُنَا بَيْتُنَا

Uzak bir yeri göstermek için ise هُنَا sıfatının sonuna كْ takısı gelir. (هُنَاكَ) orası, orada. Daha uzak bir yeri göstermek için (هُنَالِكَ) kullanılır.

Türkçesi	Arapçası
Orası okulumuzdur.	هُنَاكَ مَدْرَسَتُنَا
Onu taa orada gördüm.	رَأَيْتُهُ هُنَالِكَ

Not: İşaret isimlerinden müfred ve cemilerin harekesi mebnidir. Yani cümle içindeki hali ne olursa olsun bu kelimelerin sonunda bir değişiklik olmaz.

Örnekler: Müfret

Türkçesi	Arapçası	
Bu çocuk geldi.	جَاءَ هَذَا الْوَلَدُ	Ref müfret müzekker
Bu kız geldi.	جَاءَتْ هَذِهِ الْبِنْتُ	Ref müfret müennes
Bu çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ هَذَا الْوَلَدَ	Nasp müfret müzekker
Bu kızı gördüm.	رَأَيْتُ هَذِهِ الْبِنْتَ	Nasp müfret müennes
Bu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذَا الْوَلَدِ	Cer müfret müzekker
Bu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَذِهِ الْبِنْتِ	Cer müfret müennes

Örnekler: Tesniye

Türkçesi	Arapçası	
Bu iki çocuk geldi	جَاءَ هَذَانِ الْوَلَدَانِ	Ref tesniye müzekker
Bu iki kız geldi.	جَاءَتْ هَاتَانِ الْبِنْتَانِ	Ref tesniye müennes
Bu iki çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ هَذَيْنِ الْوَلَدَيْنِ	Nasp tesniye müzekker
Bu iki kızı gördüm.	رَأَيْتُ هَاتَيْنِ الْبِنْتَيْنِ	Nasp tesniye müennes
Paraları bu iki çocuktan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ هَذَيْنِ الْوَلَدَيْنِ	Cer tesniye müzekker
Paraları bu iki kızdan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ هَاتَيْنِ الْبِنْتَيْنِ	Cer tesniye müennes

Örnekler: Cemi

Türkçesi	Arapçası	
Bu Müslümanlar geldi.	جَاءَ هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمُونَ	Ref müfret müzekker
Bu kızlar geldi.	جَاءَتْ هَؤُلَاءِ الْبَنَاتُ	Ref müfret müennes
Bu Müslümanları gördüm.	رَأَيْتُ هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمِينَ	Nasp müfret müzekker
Bu kızları gördüm.	رَأَيْتُ هَؤُلَاءِ الْبَنَاتِ	Nasp müfret müennes

Bu Müslümanlara selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمِينَ	Cer müfret müzekker
Bu kız çocuklarına selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى هَؤُلَاءِ الْبَنَاتِ	Cer müfret müennes

4.2. Uzak İçin Kullanılan Zamirler

Uzaktaki isimlere işaret etmek kullanılır. Yakın için kullanılanlarla aynı kurallara tabidir.

Örnekler: Tekil ve Çoğulu

Çoğul (Ortak)	Müennes	Müzekker
أُولَئِكَ	تِلْكَ	ذَلِكَ - ذَلِكَ
Şunlar	Şu	Şu
أُولَئِكَ الرَّجَالُ	تِلْكَ الْبَنَاتُ	ذَلِكَ الرَّجُلُ
Şu adamlar	Şu kız	Şu adam

أُولَئِكَ kelimesindeki vâv yazıldığı halde okunmaz. İşaret isimlerinden yalnızca tesniye halleri murabdır, yani merfû ve mansûb ya da mecrûr oluşuna göre değişir. Diğerleri ise mebnidir. İşaret isimleri normal olarak isimlerden önce gelirler. Sayı yönünden ve müzekkerlik müenneslik bakımından önüne geldiği kelimelerle tam bir uyum halindedirler.

Örnekler: Tesniyesi

Müennes	Müzekker	
تَانِكَ	ذَانِكَ	Ref (Zamme) Hali
تَيْنِكَ	ذَيْنِكَ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Şu ikisi	Şu ikisi	
تَانِكَ الْبَنَاتَانِ	ذَانِكَ الْوَلَدَانِ	Ref (Zamme) Hali
Şu iki kız	Şu iki çocuk	
تَيْنِكَ الْبَنَاتَيْنِ	ذَيْنِكَ الْوَلَدَيْنِ	Nasp (Fetha) ve Cer (Kesra) Hali
Şu iki kız	Şu iki çocuk	

Örnekler: Müfret

Türkçesi	Arapçası	
----------	----------	--

Şu çocuk geldi.	جَاءَ ذَلِكَ الْوَلَدُ	Ref müfret müzekker
Şu kız geldi.	جَاءَتْ تِلْكَ الْبِنْتُ	Ref müfret müennes
Şu çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ ذَلِكَ الْوَلَدَ	Nasp müfret müzekker
Şu kızını gördüm.	رَأَيْتُ تِلْكَ الْبِنْتَ	Nasp müfret müennes
Şu çocuğa selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَاكَ الْوَلَدِ	Cer müfret müzekker
Şu kız çocuğuna selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى تِلْكَ الْبِنْتِ	Cer müfret müennes

Örnekler: Tesniye

Türkçesi	Arapçası	
Şu iki çocuk geldi	جَاءَ ذَانِكَ الْوَلَدَانِ	Ref tesniye müzekker
Şu iki kız geldi.	جَاءَتْ تَانِكَ الْبِنْتَانِ	Ref tesniye müennes
Şu iki çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ ذَيْنِكَ الْوَلَدَيْنِ	Nasp tesniye müzekker
Şu iki kızını gördüm.	رَأَيْتُ تَيْنِكَ الْبِنْتَيْنِ	Nasp tesniye müennes
Paraları şu iki çocuktan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ ذَيْنِكَ الْوَلَدَيْنِ	Cer tesniye müzekker
Paraları bu iki kızdan aldım.	أَخَذْتُ الْفُلُوسَ مِنْ تَيْنِكَ الْبِنْتَيْنِ	Cer tesniye müennes

Örnekler: Cemi

Türkçesi	Arapçası	
Şu Müslümanlar geldi.	جَاءَ أَوْلِيَاكَ الْمُسْلِمُونَ	Ref müfret müzekker
Şu kızlar geldi.	جَاءَتْ أَوْلِيَاكَ الْبَنَاتُ	Ref müfret müennes
Şu Müslümanları gördüm.	رَأَيْتُ أَوْلِيَاكَ الْمُسْلِمِينَ	Nasp müfret müzekker
Şu kızları gördüm.	رَأَيْتُ أَوْلِيَاكَ الْبَنَاتِ	Nasp müfret müennes
Şu Müslümanlara selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَوْلِيَاكَ الْمُسْلِمِينَ	Cer müfret müzekker
Şu kız çocuklarına selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَوْلِيَاكَ الْبَنَاتِ	Cer müfret müennes

5. Kişi Zamirleri (هُمَا - أَنْتُمَا - نَحْنُ - هُمْ - أَنْتُمْ - نَحْنُ - هُنَّ - أَنْتُنَّ)

Munfasıl Zamir: Hiçbir kelimeye bitişmeden ayrı bir kelime olarak yazılan zamirlerdir. Bu zamirler kendi arasında ikiye ayrılırlar: 1- Merfu munfasıl zamir. 2- Mensub munfasıl zamir.

Merfu Munfasıl Zamir: Zamirlerin sonu aslında cümledeki yerlerine göre değişmez. Yani mebni kelimelerdir. Bu zamirler fiil cümlesinde fail, isim cümlesinde mübteda veya fasıl zamiri olarak kullanılırlar. (Harekesinin zamme olması gereken her durumda bu zamirler kullanılırlar.) Başka bir kelimeye bitişmezler. Fiil cümlesinde çekimli fiilden sonra gelirler.

Müennes	Türkçesi	Müzekker
أَنَا	Ben	أَنَا
أَنْتِ	Sen	أَنْتَ
هِيَ	O	هُوَ
نَحْنُ	Biz	نَحْنُ
أَنْتُنَّ	Siz	أَنْتُمْ
هُنَّ	Onlar	هُمْ
هُمَا	O ikisi	هُمَا
أَنْتُمَا	Siz ikiniz	أَنْتُمَا
نَحْنُ	Biz ikimiz	نَحْنُ

Merfu munfasıl zamir çekim tablosu

جَمْعٌ (Çoğul)	تَنْبِيْهُ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
هُمْ	هُمَا	هُوَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar	O ikisi	O	Türkçesi	
هُنَّ	هُمَا	هِيَ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
أَنْتُمْ	أَنْتُمَا	أَنْتَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler	Siz ikiniz	Sen	Türkçesi	
أَنْتُنَّ	أَنْتُمَا	أَنْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	

نَحْنُ	نَحْنُ	أَنَا	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler	Biz ikimiz	Ben	Türkçesi	

Mansub Munfasıl Zamirler: Cümlede daha çok meful olarak kullanılır. Mefuller nasb durumunda olduğundan bu zamirlere mensub munfasıl zamirler denir. Mensub munfasıl zamirleri şu tabloda toplu olarak gösterebiliriz.

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
إِيَّاهُمْ	إِيَّاهُمَا	إِيَّاهُ	(مُذَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlara, onları	O ikisine, o ikisini	Ona, onu	Türkçesi	
إِيَّاهُنَّ	إِيَّاهُمَا	إِيَّاهَا	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Size, sizi	Siz ikinize, siz ikinizi	Sana, seni	Türkçesi	
إِيَّاكُمْ	إِيَّاكُمَا	إِيَّاكَ	(مُذَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Kendisi
Size, sizi	Siz ikinize, siz ikinizi	Sana, seni	Türkçesi	
إِيَّاكُنَّ	إِيَّاكُمَا	إِيَّاكِ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
Bize, bizi	Biz ikimize, biz ikimizi	Bana, beni	Türkçesi	
إِيَّانَا	إِيَّانَا	إِيَّايَ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bize, bizi	Biz ikimize, biz ikimizi	Bana, beni	Türkçesi	

Örnekler: Merfu munfasıl zamirler

Türkçesi	Arapçası
O evde hastadır.	هُوَ مَرِيضٌ فِي الْمَنْزِلِ
O, teyzesine bir mektup yazdı.	هِيَ كَتَبَتْ رِسَالَةً إِلَى خَالَتِهَا
Sen öğretmen misin?	هَلْ أَنْتَ مُدَرِّسٌ؟
Sen öğretmen misin?	هَلْ أَنْتِ مُدَرِّسَةٌ؟
Ben dedeme bir mektup yazdım.	أَنَا كَتَبْتُ رِسَالَةً إِلَى جَدِّي
Biz lisede okuyoruz.	نَحْنُ نَدْرُسُ فِي الثَّانَوِيَّةِ
O ikisi Arapça okudular	هُمَا دَرَسَا الْعَرَبِيَّةَ

Siz ikiniz gittiniz.	أَنْتُمَا ذَهَبْتُمَا
Biz (ikimiz) otobüse bindik.	نَحْنُ رَكِبْنَا الْحَافِلَةَ

Örnekler: Merfu munfasıl zamirler

Türkçesi	Arapçası
Ben seni ve onu çarşıda gördüm.	أَنَا رَأَيْتُكَ وَ إِيَّاهُ فِي السُّوقِ
Kadın Aişe'yi o sandı.	ظَنَّتِ الْمَرْأَةُ عَائِشَةَ إِيَّاهَا
Adam Halit'i sen zannetti.	ظَنَّ الرَّجُلُ خَالِدًا إِيَّاكَ
Adam Halide'yi sen zannetti.	ظَنَّ الرَّجُلُ خَالِدَةَ إِيَّاكَ
Hoca yalnız beni methetti.	مَدَحَ الْأُسْتَاذُ إِيَّايَ
Hoca yalnız bizi methetti.	مَدَحَ الْأُسْتَاذُ إِيَّانَا
Kardeşlerinizi ve sizi zengin bulduk.	وَجَدْنَا إِخْوَانَكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَغْنِيَاءَ
Halit'i ve sizi çarşıda gördüm.	رَأَيْتُ خَالِدًا وَ إِيَّاكُمْ فِي السُّوقِ
Ben seni ve o ikisini çarşıda gördüm.	أَنَا رَأَيْتُكَ وَ إِيَّاهُمَا فِي السُّوقِ
Hoca yalnız biz (ikimiz)i methetti.	مَدَحَ الْأُسْتَاذُ إِيَّانَا

Not: Me'ûl munfasıl zamirler başa geldikleri takdirde vurguyu kuvvetlendirmek amacıyla "yalnız, ancak sana, ancak ona.." manası verirler.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Yalnızca sana ibadet ettim ey Rabbim!	إِيَّاكَ عَبَدْتُ يَا رَبِّي

6. İyelik Zamirleri (هُمَا - كَمَا - هُمْ - هُنَّ - كُمْ - كُنَّ)

Bu zamirler fiil cümlesinde meful olarak kullanılırlar. Ayrıca aitlik (iyelik) zamiri olarak cümlelerde herhangi bir öge olarak kullanılırlar.

Müennes	Türkçesi	Müzekker
ي	Beni, bana, benim	ي

لِ	Seni, sena, senin	لِكَ
لِهَا	Onu, ona, onun	لِهَا
لَنَا	Bizi, bize, bizim	لَنَا
لَكُمْ	Sizi, size, sizin	لَكُمْ
لَهُنَّ	Onları, onlara, onların	لَهُنَّ
لَهُمَا	O ikisini, o ikisine, o ikisinin	لَهُمَا
لَكُمْمَا	Siz ikinizi, siz ikinize, siz ikinizin	لَكُمْمَا
لَنَا	Biz(ikimiz)i, biz(ikimiz)e, biz(ikimiz)in	لَنَا

İsimlerin sonuna birleşen zamirler, isim tamlaması [muzâf (tamlanan)-muzâfun ileyh (tamlayan)] şeklinde o ismin kime ait olduğunu bildirir. Sonuna zamir alan kelime ise artık harf-i tarif almaz. Çünkü zaten belirli hale gelmiştir.

Örnek:

قَلَمُكَ	
Muzafun İleyh	<u>Muzaf</u>
Senin	<u>kalemin</u>

İsimlerin sonuna eklenen birleşik zamirlerin tablo halinde gösterimi

جَمْع (Çoğul)	تَّثْنِيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
قَلَمُهُمْ	قَلَمُهُمَا	قَلَمُهُ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onların kalemi	O ikisinin kalemi	Onun kalemi	Türkçesi	
قَلَمُهُنَّ	قَلَمُهُمَا	قَلَمُهَا	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
قَلَمُكُمْ	قَلَمُكُمَا	قَلَمُكَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizin kaleminiz	İkinizin kalemi	Senin kalemin	Türkçesi	
قَلَمُكُنَّ	قَلَمُكُمَا	قَلَمُكِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
قَلَمُنَا	قَلَمُنَا	قَلَمِي	(مُشْتَرِكٌ مُتَكَلِّمٌ) (Ortak)	Ken

Bizim kalemimiz	İkimizin kalemi	Benim kalemim	Türkçesi	
-----------------	-----------------	---------------	----------	--

Not: Zamirlerin harekesi değişmez fakat zamirden önceki ismin harekesi fâil mef'ûl vs. oluşuna yani cümledeki yerine göre hareke alır. Ancak mütekellim yâ'sı (ي) birleşen ismin son harfinin harekesi her durumda esre olarak harekelenir. (مَدْرَسَتِي) okulum, (صَدِيقِي) arkadaşım gibi.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Onun (erkek) kalemini aldım.	أَخَذْتُ قَلَمَهُ
Onun (kadın) kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَهَا
Bu senin kitabındır.	هَذَا كِتَابُكَ
Elbiselerini giydim.	لَبِستُ مَلَابِسَكَ
Bu benim çantam.	هَذِهِ حَقِيبَتِي
Bu bizim okulumuz.	هَذِهِ مَدْرَسَتُنَا
Ali'yi gördüm ve ona selam verdim.	رَأَيْتُ عَلِيًّا وَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ
Sana söylüyorum.	أَقُولُ إِلَيْكَ
Çocuğun okuldan geldi.	حَضَرَ وَلَدُكَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ
Ahmet kalemini buldu.	وَجَدَ أَحْمَدُ قَلَمَهُ
Ahmed dersini senin kaleminle yazdı.	كَتَبَ أَحْمَدُ دَرْسَهُ بِقَلَمِكَ
Kitabını masaya koydu.	وَضَعَ كِتَابَهُ عَلَى الطَّاوِلَةِ
Kapısını açtık.	فَتَحْنَا بَابَهُ
Halit hayatını din için bağışladı.	وَهَبَ خَالِدٌ حَيَاتَهُ لِلدِّينِ
Kitaplarını aldılar.	أَخَذْنَ كُتُبَهُنَّ
Arkadaşımla çay içtim.	شَرِبْتُ الشَّايَ مَعَ صَدِيقِي
Kapılarını açtık.	فَتَحْنَا أَبْوَابَهُمْ
Evde kitaplarımı okudum.	قَرَأْتُ كُتُبِي فِي الْبَيْتِ

Arabama bindim.	رَكِبْتُ سَيَّارَتِي
Ahmet ve Adil babalarından bisiklet istediler	طَلَبَ أَحْمَدُ وَ عَادِلٌ مِنَ وَالِدَيْهِمَا الدَّرَاجَةَ

7. İsim Cümlesi (İkil - Çoğul)

7.1. İsim Cümlesinin Öğeleri

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Mübteda ve haber. Mübteda, cümlenin öznesidir. Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin yüklemidir ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

Türkçesi	Haber (Yüklem)	Mübteda (Özne)
Ali çalışkandır.	مُجْتَهِدٌ	عَلِيٌّ
İki öğrenci çalışkandır.	مُجْتَهِدَانِ	التِّلْمِيذَانِ
Müslümanlar ihlaslıdır.	مُخْلِصُونَ	الْمُسْلِمُونَ
Ayşe çalışkandır.	مُجْتَهِدَةٌ	عَائِشَةُ
İki (kız) öğrenci çalışkandır.	مُجْتَهِدَاتِنِ	التِّلْمِيذَاتِنِ
(Hanım) Müslümanlar çalışkandır.	مُجْتَهِدَاتُ	الْمُسْلِمَاتُ

7.2. Haberin özellikleri

Haber Türkçedeki yükleme karşılık gelmektedir. Türkçede ...dır...dir ile biten kelimeler haberdir. Haberin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Haber tek bir kelime olarak, (müfret, tesniye ve cemi) harf-i cerin mecruru bulunan bir isim olarak veya zarf olarak gelebileceği gibi cümle olarak da gelebilir.

2. Haber, mübteda gibi ref durumunda gelir. Ancak harf-i cerli isim, zarf ve cümle olarak geldiğinde ref alameti açıkça görülmez. Ref alametini açıkça göremediğimiz için, "yer itibariyle merfu" anlamında "mahallen merfu" ifadesini kullanırız.

3. Mübteda gayr-i âkıl cem'i olduğunda, yani akıl sahibi olmayan varlıkların cemisi olduğunda haber müfred-müennes olarak gelir.

4. Haber tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

A) Mübteda önce, haber sonra gelir.

B) Mübteda marife, haber nekra olur.

C) Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

5. Haber, harf-i cerin mecruru olan bir isim veya zarf olduğunda haber mübtedadan önce gelebilir. Bu durumda mübteda nekra olur. Cümle Türkçeye, "Bir yerde bir kimse veya bir şey var." şeklinde tercüme edilir.

6. Haber bir fiil cümlesi olabilir. Bu durumda mübteda mutlaka başta gelir ve marife olur. Haber konumunda olan fiil ise cinsiyet ve sayı bakımından mübtedaya uyar.

7. Haber isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّارَاتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التَّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التَّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِحَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

8. Beş İsim (Esmâ'ul - Hamse)

Arapça'da Esmâ'ül-Hamse denen ve tamlama kalıbında kullanıldığında alışılmamış bir şekil değişikliğine uğrayan 5 isim vardır. Bu beş isim şunlardır:

فُو (ağız) ذُو (sahip) أَخ (erkek kardeş) أَب (baba) حَم (kayınpeder)

Bu isimler mütekellim yâ'sı (ي) dışındaki zamirle birleştikleri takdirde (vâv: و) ile merfû, (elif: ا) ile mansûb ve (yâ: ي) ile mecrû olurlar. Yâni bu isimlerden birinin fâil ya da mübtedâ veya nâib-i fâil olması durumunda son harfinin merfû (ötre) olması gerekirse zamirle birleşmeden önce sonunda vâv bulunur (أَبُوكَ أَخُوكَ gibi). Mef'ûl gibi mansûb (fethalı) olması gerekirse zamirle birleşmeden önce sonunda elif bulunur (أَبَاكَ أَخَاكَ gibi). Harf-i cer'den sonra gelmeleri gibi esre olmaları gereken durumda ise sonunda yâ bulunur (مِنْ أَبِيكَ - مِنْ أَخِيكَ gibi).

Beş ismin irabının harflerle olabilmesi için şu şartların oluşması gerekmektedir:

1. Müfred olmalı. Tesniye veya cemî olmamalı.
2. Mütekellim yâ'sı dışında herhangi bir isme veya zamire muzâf olmalı.
3. Musaggar olmamalı. Yani küçültme vezninde (ism-i tasgir) olmamalı.

Bu şartları taşıyan beş ismin ref hali vav (و), nasb hali elif (ا) cer hali ise yâ (ي) ile olmaktadır. Beş isimden أَخ - أَب - حَم bu şartları taşımazlarsa normal müfred kelimeler gibi hareke alırlar. ذُو - فُو ancak yularındaki şartlar dahilinde kullanılırlar. Ağız anlamına gelen فُو , ayrıca mim harfiyle de kullanılmaktadır. Mim ile kullanıldığında muzâf dahi olsa irabı harekeyle olur. Misal: فَمَهُ - فَمَهُ

Mecrû Hali	Mansûb Hali	Merfû Hali	Beş İsim	Türkçesi
أَبِي	أَبَا	أَبُو	أَب	Baba
أَخِي	أَخَا	أَخُو	أَخ	Kardeş
حَمِي	حَمَا	حَمُو	حَم	Kayınpeder
ذِي	ذَا	ذُو	ذُو	Sahip
فِي	فَا	فُو	فُو	Ağız

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Merfu

Türkçesi	Arapçası
Baban işten döndü.	رَجَعَ أَبُوكَ مِنَ الْعَمَلِ
Kardeşi Ankara'ya gitti.	سَافَرَ أَخُوهُ إِلَى أَنْقَرَةَ

Ağzın dert görmesin.	لَا فُضَّ فُوكَ
Kayınpederi çok zengindir.	حَمُوهُ غَنِيٌّ جِدًّا
Edep sahibi sevilir.	دُو الْأَدَبِ مَحْبُوبٌ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Mansub

Türkçesi	Arapçası
Babam, kayınpederini akşam yemeğine davet ediyor.	أَبِي يَدْعُو حَمَاكَ إِلَى الْعِشَاءِ
Diş doktoru hastadan ağzını açmasını istedi.	طَلَبَ طَبِيبُ الْأَسْنَانِ مِنَ الْمَرِيضِ أَنْ يَفْتَحَ فَاهُ
Kim olursa olsun hak sahibine hakkını ver.	أَتِذَا الْحَقِّ حَقَّهُ كَانْنَا مَنْ كَانَ
Hangimiz rahmetli babanı tanımayız ki!	مَنْ مِثْلًا لَا يَعْرِفُ أَبَاكَ الْمَرْحُومَ
Müdür, Ali'nin kardeşini sınıftan attı.	طَرَدَ الْمُدِيرُ أَخَا عَلِيِّ مِنَ الصَّفِّ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Mecrur

Türkçesi	Arapçası
Ağzımda su var, ağzında su olan kimse konuşabilir mi?	فِي فَمِي مَاءٌ وَهَلْ يَنْطِقُ مَنْ فِي فِيهِ مَاءٌ
Kardeşine söyle bir daha benle konuşmasın.	قُلْ لِأَخِيكَ لَا يَتَكَلَّمْ مَعِيَ ثَانِيَةً
Kötü ahlaklı kişiden uzak dur.	إِبْتَعِدْ عَن شَخْصٍ ذِي خُلُقٍ سَيِّئٍ
Her kız babasına hayrandır.	كُلُّ بِنْتٍ بِأَبِيهَا مُعْجَبَةٌ
Dersten sonra kayınpederine uğrayacağım.	سَأَمُرُّ بِحَمِيكَ بَعْدَ الدَّرْسِ

Bu beş isimden أَخٌ – أَبٌ – حَمٌ tamlama kalıbında olmadıklarında normal kurallı isimler gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Baba çarşıdan evine dönüyor.	الْأَبُّ يَرْجِعُ إِلَى بَيْتِهِ مِنَ السُّوقِ
Kayın pederin senin babandır.	حَمُوكَ أَبٌ لَكَ

دُو (sahip olan) sadece tamlama yapısının ilk elemanı olan muzâf olarak görev yapar ve belirsiz (nekre) şekli de yoktur. Zamirlerle kullanılmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten sen akıllısın.	إِنَّكَ ذُو عَقْلٍ
Kerim insanlara karşı fazilet (iyilik) sahibidir.	الْكَرِيمُ ذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ

Bu beş isimden biri olan ve Kur'ân'da çok geçen ذُو isminin çekimi şöyledir:

Mecrûr Hali	Mansûb Hali	Merfû Hali	
ذِي	ذَا	ذُو	Müfred-Müzekker
ذَاتِ	ذَاتَ	ذَاتُ	Müfred-Müennes
ذَوِي	ذَوِي	ذَوَا	Müsennâ-Müzekker
ذَوَاتِي	ذَوَاتِي	ذَوَاتَا	Müsennâ- Müennes
ذَوِي	ذَوِي	ذَوُوا	Cem-Müzekker
ذَوَاتِ	ذَوَاتِ	ذَوَاتُ	Cem-Müennes
أُولِي	أُولِي	أُولُوا	Cem-Müzekker
أُولَاتِ	أُولَاتِ	أُولَاتُ	Cem-Müennes

Beş ismin tesniyeleri:

Nasp Hali	Merfu Hali	Beş İsim	
أَبَوَيْنِ	أَبَوَانِ	أَبَّ	Baba
أَخَوَيْنِ	أَخَوَانِ	أَخَّ	Erkek Kardeş
حَمَوَيْنِ	حَمَوَانِ	حَمَّ	Kayınpeder
ذَوِي	ذَوَا	ذُو	Sahip
فَمَيْنِ	فَمَانِ	فُو - فَمَّ	Ağız

Beş ismin cemileri:

Merfu Hali	Beş İsim	

آبَاءٌ	أَبٌ	Baba
إِخْوَانٌ - إِخْوَةٌ	أَخٌ	Erkek Kardeş
أَحْمَاءٌ	حَمٌّ	Kayınpeder
أَوْلُو - ذَوُّوا	ذُو	Sahip
أَفْوَاهٌ	فُو - فَمٌّ	Ağız

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kaç kardeşin var? İki kardeşim var.	كَمْ أَخًا لَكَ؟ لِي إِخْوَانٍ اثْنَانِ
Çocuklar ana babalarına saygı gösterir.	يَحْتَرِمُ الْإِبْنَاءُ الْآبَاءَ وَالْبَوَيْنِ
Ana babamız bize yardım ediyor.	يَنْصُرُنَا آبَاؤُنَا
Çalışkan iki kardeş geldi.	جَاءَ الْإِخْوَانِ الْمُجْتَهِدَانِ
İlim sahibi iki kişiyi gördüm.	رَأَيْتُ ذَوِي عِلْمٍ
Babanıza selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَبِيكُمْ
Kardeşler birbirlerine yardım ederler.	الْإِخْوَانُ يُسَاعِدُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
Babalar çocuklarının eğitiminden sorumludurlar.	الْآبَاءُ مَسْئُولُونَ عَنِ تَرْبِيَةِ أَوْلَادِهِمْ
Babam her yıl bir kere düzenlenen kayınpederler toplantısına katıldı.	شَارَكَ أَبِي فِي اجْتِمَاعِ الْأَحْمَاءِ الَّذِي يُقَامُ مَرَّةً كُلَّ عَامٍ
İhtiyaç sahipleri geldi.	جَاءَ ذَوُو الْحَاجَاتِ
İhtiyaç sahiplerini gördüm.	رَأَيْتُ ذَوِي الْحَاجَاتِ
İhtiyaç sahiplerine selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَوِي الْحَاجَاتِ

9. İsim ve Sıfat Tamlaması (İkil - Çoğul)**9.1. İsim Tamlaması**

Arapça izafet terkibi olarak adlandırılan isim tamlaması Muzâf Muzâfun İleyh adıyla iki isimden oluşur. Muzaf tamlanan olup muzafun ileyh de tamlayandır. Bu iki mana açısından birbirini tamamlarlar. İzafet terkibi Türkçe'ye çevrilirken genellikle önce muzâfun ileyh sonra muzâf tercüme edilir. Muzâfun ileyh bağlanırken ..in, in,

..un, ün takısı alır. Muzâf cümledeki yerine göre hareke alır, yani fâil olduğunda merfû, mef'ûl olduğunda mansûb, veya harfi cerden sonra geldiğinde mecrûr olur. Muzâfun ileyh'in ise sonu hep mecrûrdur (esredir). İki ismin birbirine müzekkerlik-müenneslik veya müfret-tesniye-cemi hususunda uyması gerekmez. Muzafun ileyh marife olursa tamlama belirtili isim tamlaması, nekre olursa belirtisiz isim tamlaması olur.

Muzafun İleyh (Tamlayan)	Muzaf (Tamlanan)
الْوَلَدِ	قَلَمٌ
Çocuğun	kalemi
وَلَدٍ	قَلَمٌ
(Herhangi) Bir çocuğun	kalemi
Harekesi her zaman mecrurdur. (Kesra) Marife olması için (ألْ) takısı alabilir. Nekre olduğunda iki kesra alır.	Harekesi cümledeki yerine göre değişir. (ألْ) takısı almaz. Tenvin almaz.

İzafet ikiden fazla isimden de oluşabilir. Zincirleme isim tamlaması dediğimiz bu terkipte harf-i tarifi veya tenvini en sondaki isim alır. Aradakiler bir sonrakine muzâf olarak esre alsa da harf-i tarif almaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evin Bahçesinin Kapısı	بَابُ حَدِيقَةِ الْبَيْتِ
(Herhangi Bir) Evin Bahçesinin Kapısı	بَابُ حَدِيقَةِ بَيْتٍ

Tamlamalı isimlerde harfi cerler tamlamanın önüne gelir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Sabah gazetesini <u>okulun kütüphanesinde</u> mi okudun?	هَلْ قَرَأْتَ جَرِيدَةَ الصَّبَاحِ فِي مَكْتَبَةِ الْمَدْرَسَةِ؟

Muzaf olan kelime tesniye (ikil) ya da cemi (çoğul) müzekker ise bu kelimelerin sonunda bulunan nun harfi silinir.

Örnekler:

İsim Tamlaması	İsim	Cemi Müzekker İsim

مُسْلِمُونَ	الْبَلَدُ	مُسْلِمُو الْبَلَدِ
مُسْلِمِينَ	الْبَلَدُ	مُسْلِمِي الْبَلَدِ
Müslümanlar	Ülke	Ülkenin Müslümanları

İsim Tamlaması	İsim	Cemi Müennes İsim
مُسْلِمَاتُ	الْبَلَدُ	مُسْلِمَاتُ الْبَلَدِ
Müslümanlar	Ülke	Ülkenin Müslümanları

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müzekker İsim
تَلْمِيذَانِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَا الْمَدْرَسَةِ
تَلْمِيذَيْنِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَي الْمَدْرَسَةِ
İki Öğrenci	Okul	Okulun iki öğrencisi

İsim Tamlaması	İsim	Tesniye Müzekker İsim
تَلْمِيذَتَانِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَتَا الْمَدْرَسَةِ
تَلْمِيذَتَيْنِ	الْمَدْرَسَةُ	تَلْمِيذَتَي الْمَدْرَسَةِ
İki Öğrenci	Okul	Okulun iki öğrencisi

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bir evin kapısı	بَابُ بَيْتٍ	Evin kapısı	بَابُ الْبَيْتِ
Senin dayın	خَالَكَ	Muhammed'in kalemi	قَلَمُ مُحَمَّدٍ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Bir çocuğun kitabı</u> bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ وَلَدٍ

Çocuğun kitabı bulundu.	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Nekre)	وُجِدَ كِتَابٌ وَلَدَيْنِ
İki çocuğun kitabı bulundu. (Marife)	وُجِدَ كِتَابُ الْوَلَدَيْنِ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمًا الْمَدْرَسَةَ
Okulun iki öğretmeni gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتَ الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müzekker)	ذَهَبَ مُعَلِّمُوا الْمَدْرَسَةَ
Okulun öğretmenleri gitti. (Müennes)	ذَهَبَتْ مُعَلِّمَاتُ الْمَدْرَسَةَ
Hâlit'in iki kitabını gördüm.	رَأَيْتُ كِتَابَيْ خَالِدٍ
Halit ana babasının ölümünden sonra ne yaptı?	مَاذَا فَعَلَ خَالِدٌ بَعْدَ مَوْتِ وَالِدَيْهِ؟
Mü'minin kalbi Allah'ın evidir.	قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْتُ اللَّهِ
Ahmet Cuma namazını şehrin mescidinde eda etti.	أَدَّى أَحْمَدُ صَلَاةَ الْجُمُعَةِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ
Tatil günlerinde ailemle başkente giderim.	فِي أَيَّامِ الْعُطْلَةِ أَذْهَبُ مَعَ عَائِلَتِي إِلَى الْعَاصِمَةِ
Okulun öğrencileri her işte ona sorarlar.	يَسْأَلُهُ طُلَّابُ الْمَدْرَسَةِ فِي كُلِّ عَمَلٍ
Allah bütün insanları kıyamet gününde toplar.	يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ جَمِيعًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ

9.2. Sıfat Tamlaması

9.2.1. Tanımı

Varlıkların nasıl olduğunu, yani rengini, durumunu veya sayısını bildirene kelimelere sıfat denir. Kırmızı, sarı, büyük, küçük, uzun, kısa, birinci, beşinci gibi kelimeler sıfat grubuna giren kelimelerdir. Arapça olarak birkaç örnek verecek olursak: حَرٌّ sıcak; بَارِدٌ soğuk; صَغِيرٌ küçük; كَبِيرٌ büyük; جَدِيدٌ yeni; أَخْضَرٌ yeşil gibi kelimeler sıfat grubuna giren kelimelerdir. Sıfatlar isim grubunda yer alır ve ismin özelliklerini taşırlar. Yerine göre tenvin veya elif-lam takısı alırlar. Müfred, müsenna ve cemi olurlar. Müzekker veya müennes olurlar.

En az bir isim ve bir sıfattan meydana gelen tamlamaya sıfat tamlaması denir. Arapçada sıfat tamlaması yapılırken önce isim sonra onu niteleyen sıfat gelir. Özelliği belirtilen isme mevsuf, diğer ifadeyle men'ut; özelliğe de sıfat, diğer ifadeyle na't denilir.

Sıfat (Na't)	Mevsuf (Men'ut)
جَمِيلَةٌ	بِنْتُ

Güzel	bir kız
الْكَبِيرُ	الْوَلَدُ
Büyük	çocuk

9.2.2. Sıfat ve Mevsuf Uyumu

Sıfat mevsufa 4 yönden uyar:

9.2.2.1. Marifelik- Nekrelik

Mevsûf harfi tarifliyse sıfat da harf-i tarifli, mevsûf harf-i tarifsizse sıfat da harf-i tarifsiz yani nekre gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Yeni</u> topu getirdim.	أَحْضَرْتُ الْكُرَّةَ الْجَدِيدَةَ
<u>Yeni</u> öğrenci futbol oynuyor.	يَلْعَبُ التِّلْمِيذُ الْجَدِيدُ كُرَّةَ الْقَدَمِ

9.2.2.2. Müzekkerlik- Müenneslik

Mevsûf müennes ise sıfat da müennes, mevsûf müzekker ise sıfat da müzekkerdir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ayşe <u>ortaokulda</u> öğrencidir.	عَائِشَةُ طَالِبَةٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الْمُتَوَسِّطَةِ
Muhammed <u>lisede</u> öğrencidir.	مُحَمَّدٌ طَالِبٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ

9.2.2.3. İ'rab (Hareke)

Mevsûf'un harekesi ne ise sıfatın da harekesi odur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
<u>Küçük</u> bir öğrenci büyük bir kütüphaneye gitti.	ذَهَبَتْ تِلْمِيذَةٌ صَغِيرَةٌ إِلَى مَكْتَبَةٍ كَبِيرَةٍ
O evde <u>büyük</u> bir kütüphaneye sahiptir.	هُوَ يَمْلِكُ مَكْتَبَةً كَبِيرَةً فِي الْبَيْتِ
Halit'in ninesi <u>yeni</u> bir evde oturuyor.	تَسْكُنُ جَدَّةُ خَالِدٍ فِي بَيْتٍ جَدِيدٍ

9.2.2.4. Sayı

Mevsûf müfred ise sıfat da müfred, mevsûf tesniye ise sıfat da tesniye, mevsûf cemi ise sıfat da cemi (çoğul) olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben <u>yeni bir öğrenciyim</u> .	أَنَا تَلْمِيذٌ جَدِيدٌ
<u>Büyük evin</u> şehirdedir.	بَيْتُكَ الْكَبِيرُ فِي الْمَدِينَةِ
Ondan <u>iki parlak göz</u> bakıyor.	تَنْظُرُ مِنْهُ عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ
Kütüphaneden <u>iki yeni kitap</u> aldım.	أَخَذْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ كِتَابَيْنِ جَدِيدَيْنِ
<u>Başarılı öğrenciler</u> geldi.	حَضَرَ التَّلَامِيذُ النَّاجِحُونَ
<u>Çalışkan öğrenciler</u> imtihanında başarılı oldu.	نَجَحَتِ التَّلْمِيذَاتُ الْمُجْتَهِدَاتُ فِي الْإِمْتِحَانِ

Not 1: İnsanlara ait kırık bir çoğul (cemi teksir) genel olarak eğer mevcut ise kırık bir sıfat alır, aksi halde kurallı bir sıfat alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük yaşlılar	شُيُوخٌ كِبَارٌ
ihlaslı yaşlılar	شُيُوخٌ مُخْلِصُونَ

Not 2: Müennes şahıslara ait çoğullar kurallı dişil çoğullar alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük kızlar	بَنَاتٌ كَبِيرَاتٌ
ihlaslı kadınlar	نِسَاءٌ مُخْلِصَاتٌ

Not 3: Kur'an'da bütün kurallı dişil çoğullar (cemi müennes sâlim) ve hatta cansız eşyalar tam uyuşma düzeninde sıfat alabilmektedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Açık işaretler	آيَاتُ بَيِّنَاتٍ
Asma bahçeler	جَنَّاتٌ مَعْرُوشَاتٌ

Fakat günümüz Arapça'sında Kur'ân'dan farklı olarak, insanların dışındaki (eşyalara ait) çoğullar, daha ziyade eksik uyuşma gösterir. İnsanlar dışındaki şeylere ait olan çoğullar eksik uyuşmalı sıfat alır, yani sıfat müfred münneştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Büyük şehirler	مُدُنٌ كَبِيرَةٌ
Küçük evler	بُيُوتٌ صَغِيرَةٌ

Not 4: Bir mevsuf birden fazla sıfat alabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uzun, güzel bir kalem	قَلَمٌ طَوِيلٌ جَمِيلٌ
Çalışkan, ihlaslı bir kız öğrenci	تَلْمِيذَةٌ مُجْتَهِدَةٌ مُخْلِصَةٌ

Not 5: Bazen isim ve sıfat tamlamaları bir arada bulunabilir. Böyle durumlarda isim tamlaması önce yazılır. Sıfat en sona getirilir. Sıfat hangi kelimeyi niteleyecekse ona uyum sağlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evin büyük bahçesi	حَدِيقَةُ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرَةِ
Büyük evin bahçesi	حَدِيقَةُ الْمَنْزِلِ الْكَبِيرِ

10. İne ve Benzerlerinin Muttasıl Zamirlerle Kullanımı

10.1. İne ve Benzerleri

(إِنَّ) ve görev bakımından ona benzeyen edatlar isim cümlesi dediğimiz mübtedâ ile haberin önüne gelir, mübtedâ ile haberin adını değiştirirler. Artık mübtedânın adı; (إِنَّ)'nin ismi, haberin adı da (إِنَّ)'nin haberi olarak değişir. Bu edatlar isim cümlesinin başına gelip mübtedâ ve haberin adını ve irabını (harekesini) değiştirdikleri için

değiştirenler manasında “en-Nevâsıh” (النَّوَاصِح) diye adlandırılırlar. Fiile benzeyen harfler de denilen bu harfler ve işlevleri şunlardır:

لَا	لَعَلَّ	لَيْتَ	لَكِنَّ	كَأَنَّ	أَنَّ	إِنَّ
-----	---------	--------	---------	---------	-------	-------

(إِنَّ) ve ona benzeyenler dediğimiz bu edatlar isimlerini mansûb (fetha), haberlerini merfû (zamme) yaparlar.

هَادِيٌّ	أَلْبَحْرُ	
Haber	Mübteda	
هَادِيٌّ	أَلْبَحْرُ	إِنَّ
İnne'nin Haberi	İnne'nin İsmi	Edat
Harekesi zamme	Harekesi fetha	Harekesi değişmez
sakindir.	deniz	Şüphesiz

İnne'nin isminin harekesinin fetha olması sebebiyle bu isim tesniye (يُنْ) ekiyle tesniye yapılır. Eğer bu isim müzekker çoğul bir isimse (يُنْ) ekiyle çoğul yapılır. Eğer bu isim müennes çoğul ise (اتِّ) ekiyle çoğul yapılır. Bunların dışındaki durumlarda fetha ile harekelendirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Şüphesiz Hz. Muhammed peygamberdir.	إِنَّ مُحَمَّدًا رَسُولٌ	Müfret
Şüphesiz iki mümin kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَانٌ	Tesniye
Şüphesiz müminler kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَةٌ	Müzekker çoğul
Şüphesiz mümin hanımlar kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنَاتِ إِخْوَاتٌ	Müennes çoğul

10.1.1. (إِنَّ)

إِنَّ muhakkak, doğrusu, gerçekten, hakikaten, şüphesiz manalarına gelen tahkik (pekiştirme) edatıdır. Cümlenin başında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Şüphesiz ki Allah'ın rahmeti geniştir.	إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ وَأَسْعَى

Gerçekten hac yolculuğu kolaydır.	إِنَّ رِحْلَةَ الْحَجِّ سَهْلَةٌ
-----------------------------------	----------------------------------

İnne ve benzerlerinin haberleri müfred, cümle ya da şibh-i cümle (zarf ya da câr-mecrûrlu cümle) olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Haberi
Gerçekten ev eskidir.	إِنَّ الْبَيْتَ قَدِيمٌ	Müfret
Gerçekten Hâlit'in babası zengindir.	إِنَّ خَالِدًا أَبُوهُ غَنِيٌّ	İsim cümlesi
Gerçekten müslümanlar Allah'a inanırlar.	إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ	Fiil cümlesi
Gerçekten araba evin arkasındadır.	إِنَّ السَّيَّارَةَ خَلْفَ الْبَيْتِ	Zarf
Allah ihlaslı kullarının kalbindedir.	إِنَّ اللَّهَ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ الْمُخْلِصِينَ	Câr-Mecrûr

10.1.2. (أَنَّ)

أَنَّ anlam bakımından إِنَّ gibi tahkik (pekiştirme) harfidir. ..ki, ..diğini, ...eçeğini, ...olduğu gibi manalarına gelir. Masdar manasını da ifâde eder. إِنَّ başta, أَنَّ cümlenin ortasında gelir. (أَنَّ) cümle başında kullanılmaz. Fiil cümlelerinde mef'ûl durumundaki yan cümleciklerin başında bağlaç olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Haccın nefsi temizlediğini öğrendim.	عَلِمْتُ أَنَّ الْحَجَّ مُطَهِّرٌ لِلنَّفْسِ
Hz. Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederim.	أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

أَنَّ isim ve haberiyle birlikte isim cümlesi olarak mefulun bih, fâil, naib-i fâil olabilir. Kendisinden önce bu durumları belirleyen bir fiil gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Cümlede
Ali'nin hasta olduğunu öğrendin.	عَلِمْتَ أَنَّ عَلِيًّا مَرِيضٌ	Mef'ûlün bih
İmtihanda başarılı olmanız beni sevindirir.	يَسُرُّنِي أَنَّكُمْ نَاجِحُونَ فِي الْإِمْتِحَانِ	Fâil
Halit'in yarışta kazandığı duyuldu.	سُمِعَ أَنَّ خَالِدًا فَازَ فِي السَّبَاقِ	Nâib-i Fâil

(إِنَّ) nin başına (لِ) getirilmesiyle yapılan (لِإِنَّ) edatı “çünkü, ...dığı için” irab bakımından (إِنَّ) ve kardeşleri gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Araba geldiği için Muhammed gülümsedi. Muhammed gülümsedi, çünkü araba geldi.	إِبْتَسَمَ مُحَمَّدٌ لِأَنَّ السَّيَّارَةَ حَضَرَتْ
Annesi meşgul olduğu için öğle yemeğini Zeynep hazırladı. Öğle yemeğini Zeynep hazırladı, çünkü annesi meşguldür.	أَعَدَّتْ زَيْنَبُ الْعَدَاءَ لِأَنَّ وَالِدَتَهَا مَشْغُولَةٌ

10.1.3. (كَأَنَّ)

كَأَنَّ gibi, sanki, güya, ..yor gibi, mış gibi, ..casına. ...ecek gibi, ..a benzer manalarına gelir. Mübtedâ'nın habere benzediğini anlatır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kitap hoca gibidir.	كَأَنَّ الْكِتَابَ أَسْتَاذٌ
Ay sanki lâmba gibidir.	كَأَنَّ الْقَمَرَ مِصْبَاحٌ

10.1.4. (لَكِنَّ)

لَكِنَّ ama, fakat, lâkin, ancak, ne var ki, şu kadar var ki, manalarına gelir. İstidrâke delâlet eder. İstidrâk; söylenen sözden muhâtabın zihninde doğacak yanlış anlamayı önlemektir. Daha ziyade cümle ortasında olur. Fiillerin önünde (لَكِنَّ) şeklinde sonu cezimli gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe geniştir, fakat ağaçları azdır.	الْحَدِيقَةُ وَاسِعَةٌ لَكِنَّ أَشْجَارَهَا قَلِيلَةٌ
Ev yenidir, fakat mobilyalar eskidir.	الْبَيْتُ جَدِيدٌ لَكِنَّ الْأثاثَ قَدِيمٌ

10.1.5. (لَيْتَ)

لَيْتَ keşke, ne olaydı, ne olurdu manalarına gelir. Temennî bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Keşke bugün hava ılıman olsa.	لَيْتَ الْجَوِّ مُعْتَدِلٌ الْيَوْمَ
Keşke haber doğru olsaydı.	لَيْتَ الْخَبَرَ صَحِيحٌ

'لَيْتَ' nin başına ünlem edatı olan يَا eklenirse üzüntü, pişmanlık manası meydana gelir. Olmuş bitmiş şeyler ve mümkün olmayacak arzular için "keşke şöyle olsaydı" "keşke şöyle yapmasaydım" vb. ifadeleri belirtmede kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Keşke babası onu dövmeseydi.	يَا لَيْتَ أَبَاهُ لَمْ يَضْرِبْهُ

10.1.6. (لَعَلَّ)

لَعَلَّ belki, ola ki, ihtimal ki, umulur ki, ..bilir manalarına gelir. Tereccî (umma) bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Belki hasta uyuyordu.	لَعَلَّ الْمَرِيضَ نَائِمٌ
Belki yolcular şimdi gelmektedir.	لَعَلَّ الْمَسَافِرِينَ قَادِمُونَ الْآنَ

Not 1: لَيْتَ ve لَعَلَّ nin manaları birbirine yakındır. لَيْتَ vukuu güç olan şeyde لَعَلَّ ise daha çok vukuu kolay ve mümkün olan şeyde kullanılır.

Not 2: إِنَّ ve benzerlerinin sonuna مَا harfi geldiğinde ismini nasb haberini ref etmez. Tekrar mübtedâ ve haber gibi okunur. إِنَّ nin sonuna مَا gelince إِنْمَّا ya da ortada gelince (أَنْمًا) (ancak, yalnız) olur ve artık kasr (sınırlandırma) edatı olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Müminler ancak kardeştir. (Hucurat, 10)	إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
Ameller ancak niyetlerledir.	إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

Not 3: Bu edatlar isim cümlesine gelirken, sonlarına (مَا) gelince fiil cümlesinin başına da gelirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Ben ancak... şikâyet ederim. (Yusuf, 86)	إِنَّمَا أَشْكُو
Sanki (şöyle) der gibiydi.	كَأَنَّمَا يَقُولُ

Not 4: (إِنَّ) ve (أَنَّ) tahfif de edilebilirler. Tahfif olması demek aynı manayı taşıdığı halde sonlarının şedde yerine sükun (cezimli) olması demektir. Dolayısıyla bu halde fiillerin önüne gelirler ve o cümle artık fiil cümlesi değil, isim cümlesi olur. Muhaffef (tahfif edilmiş) (إِنْ) in haberinde fethalı bir lâm bulunur, buna ayırıcı lâm (الْلَامُ) (الْفَارِقَةُ) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Biz seni gerçekten yalancılardan zannediyoruz. (Şuarâ, 186)	وَإِنْ نَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ
Muhakkak ki onların çoğunu fâsık bulduk. (A'râf, 102)	وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ

Not 5: Muhaffef (أَنَّ) in haberi (لَيْسَ) (değil) ve (عَسَى) (belki umulur ki) gibi tam çekimi olmayan fiillerden olmadığı zaman şu harflerden biriyle başlamalıdır.

لَنْ	لَمْ	لَا	قَدْ	سَوْفَ	سَ
------	------	-----	------	--------	----

Böylelikle onun (أَنَّ) den tahfif edilmiş (أَنَّ) olduğu anlaşılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ve senin bize hakikaten doğruyu söylediğini bilelim. (Mâide, 113)	وَ نَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا
İnsan zanneder mi ki gerçekten onun kemiklerini asla toplamayacağız (bir araya getirmeyeceğiz) ? (Kıyame, 3)	أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ

10.1.7. (لَا) Nâfiye Li'l Cinsi

لَا olumsuzluk edatını takip eden belirsiz haldeki mansûb isim bu ismin ait olduğu grubun toptan yokluğunu gösterir. Bu durumda ona "Lâ en-Nâfiye li'l-cinsi" denir. İrab bakımından إِنَّ nin gördüğü işi görür, yani ismi nasbeder, haberi ref eder, merfû bırakır. لَا nın nâfiye olması için;

- لَا nın hem ismi hem haberi nekre olmalıdır.
- İsmi لَا ya bitişik olmalıdır. İsmi ile arasına başka bir kelime girmemelidir.
- لَا dan önce harf-i cer gelmemelidir.

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Hiçbir yalancı sevilmez. Veya Sevilen yalancı yoktur.	لَا كَاذِبَ مَحْبُوبٌ
Kadın ve erkek arasında fark yoktur.	لَا فَرْقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَ امْرَأَةٍ

لَا'nın ismi tek kelime olursa nasb üzere mebnî olur. En yaygın kullanım şekli budur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir engelimiz yok.	لَا مَانِعَ لَنَا
Gayret ve yorgunluk olmaksızın başarı yoktur.	لَا نَجَاحَ بِدُونِ جُهْدٍ وَ تَعَبٍ

Yukarıda belirtildiği gibi, لَا harfinin başında cer harfinin bulunması, isim ve haberinin nekre olmaması, ismi ile kendisi arasına başka bir kelimenin girmesi durumunda nasbetmeyip sadece olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
...kendisinde ne alışveriş ne dostluk ne de şefaath bulunmayan bir gün gelmeden önce...(Bakara, 254)	مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ
Müslüman korkusuzca savaşır.	يُجَاهِدُ الْمُسْلِمُ بِلَا خَوْفٍ

لَا'nın ismi muzâf veya şibh-i muzâf (muzâfa benzeyen) olursa yine mansûb olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
İyilik işleyen hiçbir kimse pişman olmaz.	لَا فَاعِلَ خَيْرٍ نَادِمٌ

Cinsini nefyeden lâ'nın haberi mahzûf (düşmüş) olabilir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur.	لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Grup olumsuzu olarak kullanılan لَا sık sık (إِلَّا) ile birlikte kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Allah'tan başka ilah yoktur.	لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
------------------------------	---------------------------

10.1. İne ve Benzerlerine Zamirlerin Bitişmesi

Muttasıl zamirler inne ve kardeşlerinden biriyle birleşince onların ismi olarak (mahallen) mansûb olurlar.

Örnekler:

Haberi	İsmi	Nevasıh	Haberi	İsmi	Nevasıh
بَعِيدَةٌ	هَآ	إِنَّ	بَعِيدَةٌ	الشَّجَرَةَ	إِنَّ
uzaktır.	o	Şüphesiz	uzaktır.	ağaç	Şüphesiz

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten onlar onu lanetlediler.	إِنَّهُمْ لَعَنُوهُ
Sanki o unuttu.	كَأَنَّهُ نَسِيَ
Gömlük ucuzdur fakat güzeldir.	الْقَمِيصُ رَخِيصٌ لَكِنَّهُ جَمِيلٌ
Gerçekten ben Rabbime gidiyorum... (Saffat, 99)	إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي
O (mektup) Süleyman'dandır. (Neml, 30)	إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ
Sen fakirsin biz zenginiz.	إِنَّكَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ
"Muhakkak ki ben Allah'ın kuluyum ve O beni bir peygamber yaptı" dedi.	قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَ إِنَّهُ جَعَلَنِي نَبِيًّا
Umulur ki size merhamet olunur.	لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
Şüphesiz alim ve hakim olan ancak sensin.	إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
Sanki onlar yakut ve mercandırlar.	كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ

11. Sayılar (20-100 / 21-22...100 / 100-1000)

11.1. Atıflı Sayılar

20 den 99 un sonuna kadar olan sayılarda, sayılan isim (ma'dûd); müfred ve son harfi üstün tenvinlidir. Sayıların harekesi ise cümledeki ötre, üstün ve esre oluşlarına göre değişir. Nasb ve cer halinde "on" un katlarında vâv-nûn (ون), yâ-nûn (ين) haline gelir: (أَرْبَعُونَ = أَرْبَعِينَ) (ثَلَاثُونَ = ثَلَاثِينَ)

Türkçesi	Müennes	Türkçesi	Müzekker
21 kadın	إِحْدَى وَعِشْرُونَ امْرَأَةً	21 kapı	وَاحِدٌ وَعِشْرُونَ أَبًا
22 kadın	إِثْنَتَانِ وَثَلَاثُونَ امْرَأَةً	32 kapı	إِثْنَانِ وَثَلَاثُونَ أَبًا
43 kadın	ثَلَاثٌ وَأَرْبَعُونَ امْرَأَةً	43 adam	ثَلَاثَةٌ وَأَرْبَعُونَ رَجُلًا
54 kız	أَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ بِنْتًا	54 çocuk	أَرْبَعَةٌ وَخَمْسُونَ وَلَدًا
65 talebe	خَمْسٌ وَسِتُّونَ تَلْمِيذَةً	65 talebe	خَمْسَةٌ وَسِتُّونَ تَلْمِيذًا
76 gece	سِتُّ وَسَبْعُونَ لَيْلَةً	76 gün	سِتَّةٌ وَسَبْعُونَ نَهَارًا
87 öğretmen	سَبْعٌ وَثَمَانُونَ مُعَلِّمَةً	87 öğretmen	سَبْعَةٌ وَثَمَانُونَ مُعَلِّمًا
98 resim	ثَمَانٍ وَتِسْعُونَ صُورَةً	98 defter	ثَمَانِيَةٌ وَتِسْعُونَ دَفْتَرًا
99 kadın	تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً	99 adam	تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ رَجُلًا

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Öge
21 kadın geldi.	جَاءَتْ إِحْدَى وَعِشْرُونَ امْرَأَةً	Müennes Fâil
99 adam okula gitti.	ذَهَبَ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ رَجُلًا إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Müzekker Fâil
21 kapı açtım.	فَتَحْتُ وَاحِدًا وَعِشْرِينَ أَبًا	Müzekker Meful
Çarşıda 99 kadın gördük.	رَأَيْنَا تِسْعًا وَتِسْعِينَ امْرَأَةً فِي السُّوقِ	Müennes Meful

11.2. Kök Sayılar

20 ile 100 arasındaki sonu sıfırlı olan onluk başlarında müzekkerlik-müenneslik aranmaz. Müzekker ve müennes için ortak olarak kullanılır. Ma'dûd gene üstün tenvinli ve tekildir. Onluk sayılara ukûd (الْعُقُودُ) sayılar denir.

Türkçesi	Nasp ve Cer Hali	Ref Hali	Türkçesi	Nasp ve Cer Hali	Ref Hali
60	سِتِّينَ	سِتُّونَ	20	عِشْرِينَ	عِشْرُونَ
70	سَبْعِينَ	سَبْعُونَ	30	ثَلَاثِينَ	ثَلَاثُونَ
80	ثَمَانِينَ	ثَمَانُونَ	40	أَرْبَعِينَ	أَرْبَعُونَ

90	تِسْعِينَ	تِسْعُونَ	50	خَمْسِينَ	خَمْسُونَ
----	-----------	-----------	----	-----------	-----------

Örnekler:

Türkçesi	Müennes	Türkçesi	Müzekker
20 gece	عِشْرُونَ لَيْلَةً	20 kalem	عِشْرُونَ قَلَمًا
40 resim	أَرْبَعُونَ صُورَةً	30 gün	ثَلَاثُونَ يَوْمًا
90 kedi	تِسْعُونَ هِرَّةً	50 kalem	خَمْسُونَ قَلَمًا
60 oda	سِتُونَ عُرْفَةً	70 at	سَبْعُونَ حِصَانًا
40 kadın	أَرْبَعُونَ امْرَأَةً	90 adam	تِسْعُونَ رَجُلًا

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
60 öğrenci gitti.	سَافَرَ سِتُونَ طَالِبًا
Saatte 60 dakika vardır.	فِي السَّاعَةِ سِتُونَ دَقِيقَةً
Otobüs 20 dakikada geldi.	وَصَلَّتِ الْحَافِلَةُ فِي عِشْرِينَ دَقِيقَةً

11.3. Yüzlü Sayılar

مائة (yüz) sayısı yazıldığı gibi okunmayan bir kelimedir.

a) Yüzden sonra sayılan isimler bin ve sonrası da dâhil olmak üzere müfredtir (tekildir) ancak muzafun ileyh durumunda olarak son harfi esre tenvinlidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapça	Türkçesi	Arapça
Yüz kadın gördük.	رَأَيْنَا مِائَةَ امْرَأَةٍ	Yüz odun	مِائَةُ حَطَبٍ
Yüz adamı selâmladık.	سَلَّمْنَا عَلَى مِائَةِ رَجُلٍ	Yüz balık	مِائَةُ سَمَكٍ

b) مِائَتَيْنِ – مِائَتَانِ sayısı madûd (sayılan şey) ile birlikte yazıldığında nûn harfi düşer.

Türkçesi	Nasb ve Cer Hali	Türkçesi	Ref Hali
İki yüz günden beri	يَوْمٍ مِائَتَيْ مُنْدُ	İki yüz öğrenci	مِائَتَا طَالِبٍ

c) Yüz'ün katları iki sayının birleşmesinden oluşur. Yüz ve bin'in katlarında da müzekkerlik ve müenneslik yoktur. Hem müzekker hem müennes için ortak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Müennes	Türkçesi	Müzekker
100 kız öğrenci	مِائَةٌ طَالِبَةٍ	100 öğrenci	مِائَةٌ طَالِبٍ
200 kız öğrenci	مِائَتَانِ طَالِبَاتٍ	200 öğrenci	مِائَتَانِ طَالِبٍ
200 kız öğrenci	مِائَتَيْنِ طَالِبَاتٍ	200 öğrenci	مِائَتَيْنِ طَالِبٍ
300 kız öğrenci	ثَلَاثُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	300 öğrenci	ثَلَاثُمِائَةٍ طَالِبٍ
400 kız öğrenci	أَرْبَعُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	400 öğrenci	أَرْبَعُمِائَةٍ طَالِبٍ
500 kız öğrenci	خَمْسُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	500 öğrenci	خَمْسُمِائَةٍ طَالِبٍ
600 kız öğrenci	سِتُّمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	600 öğrenci	سِتُّمِائَةٍ طَالِبٍ
700 kız öğrenci	سَبْعُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	700 öğrenci	سَبْعُمِائَةٍ طَالِبٍ
800 kız öğrenci	ثَمَانِمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	800 öğrenci	ثَمَانِمِائَةٍ طَالِبٍ
900 kız öğrenci	تِسْعُمِائَةٍ طَالِبَاتٍ	900 öğrenci	تِسْعُمِائَةٍ طَالِبٍ

İ'râbı (harekesi) birinci sayının sonunda görülür. İkinci sayı daima mecrûr olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçedeki 700 ağaç kesildi.	قُطِعَ سَبْعُمِائَةٍ شَجَرَةٍ فِي الْحَدِيقَةِ
Bahçede 700 ağaç gördüm.	رَأَيْتُ سَبْعُمِائَةٍ شَجَرَةٍ فِي الْحَدِيقَةِ
500 adama selâm verdim.	عَلَى خَمْسِمِائَةٍ رَجُلٍ سَلَّمْتُ

d) 25, 115, 675.. gibi sayılar birbirlerine atıf harfi olan vâv'la bağlandıkları için bunlara ma'tûf (المُعْطُوفُ) sayılar denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
25	خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ

675	سِتُّمِائَةٍ وَ خَمْسَةٌ وَسَبْعُونَ
115	مِائَةٌ وَ خَمْسَةَ عَشَرَ
996	تِسْعِمِائَةٍ وَ سِتَّةٌ وَ تِسْعُونَ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
105 kalem	مِائَةٌ وَ خَمْسَةُ أَقْلَامٍ
713 kalem	سَبْعِمِائَةٍ وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ قَلَمًا
954 kalem	تِسْعِمِائَةٍ وَ أَرْبَعَةٌ وَ خَمْسُونَ قَلَمًا

11.4. Binli Sayılar

أَلْفٌ kelimesi ma'dûd olduğunda مِائَةٌ sayısından farklı olarak ma'dûd kurallarına uyar. 3-10 sayılarının ma'dûdu olduğunda أَلْفٌ (nadir olarak أَلُوفٌ), 11-99 arasındaki sayılarda أَلْفًا, yüzler basamağındaki sayılardan sonra da أَلْفٍ şeklinde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
2000	أَلْفَانِ – أَلْفَيْنِ	1000	أَلْفٌ
5000	خَمْسَةُ أَلْفٍ	3000	ثَلَاثَةُ أَلْفٍ
500.000	خَمْسُمِائَةِ أَلْفٍ	50.000	خَمْسُونَ أَلْفًا

أَلْفٌ (bin) sayısından sonraki ma'dûd aynı مِائَةٌ (yüz) sayısından sonra gelen ma'dûd gibi müfred nekre ve mecrûdur.

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
1000 yıl	أَلْفُ سَنَةٍ	1000 yıl önce	قَبْلَ أَلْفِ عَامٍ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi
ثَلَاثَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَلْفَا طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَلْفُ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
3000 öğrenci	2000 öğrenci	1000 öğrenci

عَشْرَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	ثَمَانِيَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَرْبَعَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
10.000 öğrenci	8000 öğrenci	4000 öğrenci
تِسْعُونَ أَلْفَ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	خَمْسُونَ أَلْفَ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	عِشْرُونَ أَلْفَ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
70.000 öğrenci	50.000 öğrenci	20.000 öğrenci
ثَلَاثُمِائَةَ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	مِائَتَا أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	مِائَةُ أَلْفِ طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)
300.000 öğrenci	200.000 öğrenci	100.000 öğrenci
مِليَارٌ (مِليَارَاتُ) طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	أَلْفُ أَلْفِ (مِليُونُ ج مِليُونِ) طَالِبٍ (طَالِبَةٍ)	
1.000.000.000	1.000.000 öğrenci	

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
1989	أَلْفٌ وَتِسْعُمِائَةٌ وَتِسْعَةٌ وَتَمَانُونَ
1964	أَلْفٌ وَتِسْعُمِائَةٌ وَأَرْبَعَةٌ وَسِتُّونَ
3543	ثَلَاثَةُ أَلْفٍ وَخَمْسُمِائَةٍ وَثَلَاثَةٌ وَأَرْبَعُونَ طَالِبًا
10.543	عَشْرَةُ أَلْفٍ وَخَمْسُمِائَةٍ وَثَلَاثٌ وَأَرْبَعُونَ طَالِبَةً
3000 melek	ثَلَاثَةُ أَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ
10.000 mücâhid	عَشْرَةُ أَلْفٍ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ

12. Muzâri Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes Çoğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أَكْتُبُ	Ben yazıyorum.	أَكْتُبُ
تَكْتُبِينَ	Sen yazıyorsun.	تَكْتُبُ
تَكْتُبُ	O yazıyor.	يَكْتُبُ
نَكْتُبُ	Biz yazıyoruz.	نَكْتُبُ
تَكْتُبُونَ	Siz yazıyorsunuz.	تَكْتُبُونَ

يَكْتُبُونَ	Onlar yazıyorlar.	يَكْتُبُونَ
تَكْتُبَانِ	O ikisi yazıyor	يَكْتُبَانِ
تَكْتُبَانِ	Siz ikiniz yazıyorsunuz	تَكْتُبَانِ
نَكْتُبُ	Biz ikimiz yazıyoruz.	نَكْتُبُ

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلْ (yedi) – أَمَرَ (emretti) – أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin hemzeleri, muzârî mütekellim vahde (ben) siygalarında, iki hemze yan yana geldiği için (أَأَكُلُ) şeklinde değil, birleştirilerek أَكُلْ (yerim), أَمُرُ (emrederim, emrediyorum), أَخَذُ (alırım, alıyorum) şeklinde uzatılan tek hemze halinde söylenir.

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْعُ (Çoğul)	تَثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
يَعْلَمُونَ	يَعْلَمَانِ	يَعْلَمُ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar biliyorlar	O ikisi biliyor	O biliyor	Türkçesi	
يَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
تَعْلَمُونَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	(مُدَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	
Sizler biliyorsunuz	Siz ikiniz biliyorsunuz	Sen biliyorsun	Türkçesi	Yakındakiler
تَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمِينَ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
نَعْلَمُ	نَعْلَمُ	أَعْلَمُ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler biliyoruz	Biz ikimiz biliyoruz	Ben biliyorum	Türkçesi	

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Müdür arabadan iniyor.	الْمُدِيرُ يَنْزِلُ مِنَ السَّيَّارَةِ
Müdür iki öğrenciye teşekkür ediyor.	تَشْكُرُ الْمُدِيرَةُ الطَّالِبَتَيْنِ
Odada oturuyorlar.	يَجْلِسَانِ فِي الْعُرْفَةِ
Onlar çay içiyorlar.	هُمَّ يَشْرَبُونَ الشَّايَ
Onlar Kur'ân'ı ezberliyorlar.	هُنَّ يَحْفَظْنَ الْقُرْآنَ

Sizler çay içiyorsunuz.	أَنْتُمْ تَشْرَبُونَ الشَّايَ
Siz hanımlar çay içiyorsunuz.	أَنْتُنَّ تَشْرَبْنَ الشَّايَ
Siz ikiniz odada oturuyorsunuz.	تَجْلِسَانِ فِي الْعُرْفَةِ
Uykudan önce dersimizi yazarız.	نَكْتُبُ دَرْسَنَا قَبْلَ النَّوْمِ
Mektupları ailem ve arkadaşlarım için yazıyorum.	أَكْتُبُ الرِّسَائِلَ لِعَائِلَتِي وَلِأَصْدِقَائِي
Ne içersin?	مَاذَا تَشْرَبِينَ؟
Meryem ne resmi yapıyor? Bir ağaç resmi yapıyor.	مَاذَا تَرَسُمُ مَرِيَمُ؟ تَرَسُمُ شَجْرَةً
Öğrenciler ne ile oynuyor? Onlar top ile oynuyor.	بِمَاذَا يَلْعَبُ التَّلَامِيذُ؟ هُمْ يَلْعَبُونَ بِالْكَرَةِ
Mescitte ne yapıyorlar?	مَاذَا يَفْعَلُونَ فِي الْمَسْجِدِ؟
Onlar Arapça tahsil ediyorlar.	هُمْ يَدْرُسُونَ الْعَرَبِيَّةَ

13. Saatler (Çeyrek / Yirmi Dakika)

Saatlerde müennes sıra sayıları kullanılır. Çünkü saat kelimesi müennestir. Saatlerde kullanılan müennes sıra sayıları şunlardır:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
İkinci	الْثَّانِيَّةُ	Birinci	الْوَّاحِدَةُ
Dördüncü	الرَّابِعَةُ	Üçüncü	الْثَّلَاثَةُ
Altıncı	الْسَّادِسَةُ	Beşinci	الْخَامِسَةُ
Sekizinci	الْثَّامِنَةُ	Yedinci	السَّابِعَةُ
Onuncu	الْعَاشِرَةُ	Dokuzuncu	التَّاسِعَةُ
On ikinci	الْثَّانِيَّةُ عَشْرَةَ	On birinci	الْحَادِيَّةُ عَشْرَةَ

Saatlerde kullanılan kelimeler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kala, var	إِلَّا	Geçe, geçiyor	وَ
Çeyrek	رُبْعٌ	Yarım, buçuk	نِصْفٌ

Saniye	سَانِيَةٌ	20 dakika	ثُلُثٌ
Dakika	دَقِيقَةٌ	Saniyeler	سَوَائِيٌّ
Saat	سَاعَةٌ	Dakikalar	دَقَائِقُ
Öğlen	ظُهْرًا	Saatler	سَاعَاتٌ
Bir saat içinde	خِلَالَ سَاعَةٍ	Yaklaşık	حَوَالِي
Yarım saattir	مِنْ نِصْفِ سَاعَةٍ	İki saat süreyle	مُدَّةِ سَاعَتَيْنِ
Akşam	مَسَاءً	Saat 5'e kadar	لِغَايَةِ السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ
Gece	بِاللَّيْلِ	Öğleden sonra	بَعْدَ الظُّهْرِ

Saatler ifade edilirken önce marife olarak saat kelimesi yazılır. Bunun yerine إِيَّهَا veya هِيَ de kullanılabilir. Ardından marife olarak belirtmek istediğimiz saat, sıra sayısı olarak yazılır. Ardında “geçiyor” kullanacaksak وَ ekleriz. Daha sonra dakikayı marife olarak yazarız. Saatler sıfat tamlaması şeklinde yazıldığı için harekeler aynı olur. “kala” kullanacaksak إِلا ekleriz. Ondan sonraki dakika nekre ve fethalı olması gerekir. 11 ve 12 sayıları fetha üzere mebni (harekesi değişmeyen) olduğu için bunların harekesi her zaman fethadır. Bu sayılarda birinci sayı elif lam takısı alırken ikinci sayı (عَشْرَةٌ) elif lam takısı almaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Saat 01.00	السَّاعَةُ الْوَاحِدَةُ
Saat 05.30	السَّاعَةُ الْخَامِسَةُ وَالنِّصْفُ
Saat 04.45	السَّاعَةُ الْخَامِسَةُ إِلَّا رُبْعًا
Saat 06.20	إِيَّهَا السَّادِسَةُ وَالثُّلُثُ
Saat 09.02	هِيَ التَّاسِعَةُ وَالدَّقِيقَتَانِ
Saat 11.30	إِيَّهَا الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ وَالنِّصْفُ
11.45'te	فِي الثَّانِيَةِ عَشْرَةَ إِلَّا رُبْعًا
8.23'te	فِي الثَّامِنَةِ وَالثَّلَاثِ وَالْعِشْرِينَ دَقِيقَةً
03.37'te	فِي الرَّابِعَةِ إِلَّا ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ دَقِيقَةً

14. Sayılar ve Temyizi (20-100/21-22...99/100-1000)

Arapçada sayılar “adet” olarak, sayılan şeyler ise “madud” olarak anılır. Arapçada sayılar ve kullandıkları isimler belli kurallara göre gelirler. Örneğin “1 öğrenci” demekle, “11 öğrenci” “21 öğrenci” demek birbirinden farklıdır. Sayıları kolayca öğrenebilmek için şu dört grupta inceleyeceğiz:

- 1- Müfred sayılar (1-10 arası olan sayılar)
- 2- Mürekkeb sayılar (11-19 arası olan sayılar)
- 3- Ukud sayılar (10’un katları olan sayılar)
- 4- Matuf sayılar (20’den sonra gelen ara sayılar)

14.1. Müfred Sayılar

1’den itibaren 10’a kadar olan sayılar, -burada 10 dâhildir- tek başına bir kelime oldukları için müfred sayılar ismini alırlar. Müfred sayıların irabı şu şekildedir: “iki” sayısı müsenna bir isim gibi irab edilir. Diğerleri ise müfred bir isim gibi irab edilir. Sonları cümledeki yerine göre değişir.

Şimdi sayıları teker teker görelim:

1 ve 2 sayısında önce madud sonra adet gelir. Adet, madudun sıfatı olur. İsimlerin müfredleri “bir tane” olduklarını, müsennaları da “iki tane” olduklarını gösterdiği için 1 ve 2 sayısı kullanılsa da olur. Sadece anlamı kuvvetlendirmek için gelirler. Buna göre **وَاحِدٌ** bir demektir. Müennes olarak **وَاحِدَةٌ** şeklinde söyleriz. **إِثْنَانٍ** iki demektir. Müennes olarak **إِثْنَانٍ** şeklinde söyleriz.

Müfred sayılara ait kaideleri şöylece maddeleyebiliriz:

1- Müfred sayıların irabı şu şekildedir: “iki” sayısı müsenna bir isim gibi irab edilir. Diğerleri ise müfred bir isim gibi irab edilir. Sonları cümledeki yerine göre değişir.

2- 1 ve 2 sayısında önce madud, sonra adet gelir. Adet, madudun sıfatı olur.

3- İsimlerin müfredleri “bir tane” olduklarını, müsennaları da “iki tane” olduklarını gösterdiği için “bir” ve “iki” sayısı kullanılsa da olur. Sadece anlamı kuvvetlendirmek için gelirler.

4- **وَاحِدٌ** kelimesinin müennesi **وَاحِدَةٌ** ; **إِثْنَانٍ** kelimesinin müennesi de **إِثْنَانٍ** şeklindedir.

Şimdi 3 ve 10 arası sayıların özelliklerini öğrenelim:

3 ve 10 arası sayılarda şu kaideler geçerlidir:

- 1- Önce adet, sonra madud gelir.
- 2- Adet, madudun cinsiyet bakımından zıddı olur.
- 3- Madud “cemi ve cer” durumunda gelir.

4- Adet ile madud izafet oluştururlar.

14.2. Mürekkeb Sayılar

Mürekkep sayılar, 11'den itibaren 19'un sonuna kadar olan sayılardır. Mürekkep sayılara ait kuralları şöylece maddeleyebiliriz:

1- Bu sayılarda önce birler basamağı, sonra onlar basamağı gelir.

2- "On iki" nin "ikisi" hariç, diğer sayılar fetha üzere mebnidirler. Yani cümledeki yerlerine göre sonları hiç değişmez. Sadece "on iki" sayısının birler basamağı olan "iki" sayısı, müsenna bir isim gibi irab edilir.

3- Bu sayıların madudları, müfred-mensub ve nekre olarak gelir.

4- 11 ve 12 sayıları hariç, mürekkep sayıların birler basamağı madudun cinsiyet bakımından zıddı; 10 sayısı ise madudun cinsiyet bakımından aynıdır. 11 ve 12'nin her iki basamağı da madud ile aynı cinsten gelir.

14.3. Ukud Sayılar

Ukud sayılar, 10 sayısının katları olan sayılardır. Bu sayılar için geçerli olan kaideleri şöylece maddelememiz mümkündür:

1- 3-9 arası sayıların sonuna "vav" ve fethalı nun (وَ) getirilerek ukud sayılar yapılır.

2- Cemi müzekker salim kalıbında geldikleri için ref durumunda "vav", nasb ve cer durumunda "ye" alırlar.

3- Müzekker ve müennes isimler için aynı sayı kullanılır.

4- Ukud sayıların madudları, 11-20 arası sayılar gibi, müfred-mensub ve nekre olarak gelir.

14.4. Ma'tuf Sayılar

Birler basamağı, onlar basamağına "vav" atıf harfi ile bağlanarak yapıldıkları için 20'den sonraki ara sayılara matuf sayılar denir. Matuf sayıların irabı da şu şekildedir: Birler basamağı müfred sayıların irabını ve kurallarını; onlar basamağı da ukud sayıların irabını ve kurallarını taşır. Madudları ise müfred-mensub ve nekre gelir. Bu kural 11'den 99'un sonuna kadar geçerlidir.

100 ve katları için ise şu kuralları sayabiliriz:

1- Yüzün katlarını ifade ederken yüz sayısı, 3-10 arası müzekker sayılarla izafet oluşturur. Yüz sayısı katlarıyla izafet oluşturduğu gibi madudlarıyla da izafet oluşturur.

2- Madudu, müfred-mecrur olarak gelir.

3- Müzekker ve müennes isimler için aynı sayı kullanılır.

1000 ve katları için şu kurallar geçerlidir:

1- 1000 ve katları, hem madudlarıyla hem de katlarıyla izafet oluştururlar.

2- Müzekker ve müennes isimler için aynı rakamlar kullanılır.

Şu kurala da dikkat edelim: Yüzden sonraki sayıların hepsi en büyük basamaktan en küçük basamağa doğru okunur. En sona kalan sayının kuralına göre de madud şekillenir.

15. Mâzî Fiilin İkili, Müzekker ve Müennes Çoğulu (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
كَتَبْتُ	Ben yazdım	كَتَبْتُ
كَتَبْتِ	Sen yazdın	كَتَبْتَ
كَتَبَتْ	O yazdı	كَتَبَ
كَتَبْنَا	Biz yazdık	كَتَبْنَا
كَتَبْتُمْ	Siz yazdınız	كَتَبْتُمْ
كَتَبُوا	Onlar yazdılar	كَتَبُوا
كَتَبْنَا	O ikisi yazdı	كَتَبَا
كَتَبْتُمَا	Siz ikiniz yazdınız	كَتَبْتُمَا
كَتَبْنَا	Biz ikimiz yazdık	كَتَبْنَا

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْعُ (Çoğul)	تَنْثِيَةً (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
عَلِمُوا	عَلِمَا	عَلِمَ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bildiler	O ikisi bildi	O bildi	Türkçesi	
عَلِمْنَ	عَلِمَتَا	عَلِمَتْ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
عَلِمْتُمْ	عَلِمْتُمَا	عَلِمْتَ	(مُدَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bildiniz	Siz ikiniz bildiniz	Sen bildin	Türkçesi	
عَلِمْتُنَّ	عَلِمْتُمَا	عَلِمْتِ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	

عَلِمْنَا	عَلِمْنَا	عَلِمْتُ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler bildik	Biz ikimiz bildik	Ben bildim	Türkçesi	

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Elbiseleri giydik.	لَبِسْنَا الْمَلَابِسَ
Nasihati işittik.	سَمِعْنَا النَّصِيحَةَ
Soruyu bildiniz.	عَلِمْتُمُ السُّؤَالَ
Portakalı yediniz.	أَكَلْتُمُ الْبُرْتُقَالَ
Çantayı açtılar.	فَتَحُوا الْحَقِيْبَةَ
Bir kışa okudunuz ve top oynadınız.	قَرَأْتُمْ قِصَّةً وَ لَعِبْتُمُ الْكُرَةَ
Mutfağa girdik ve kahve yaptık.	دَخَلْنَا الْمَطْبَخَ وَ عَمِلْنَا الْقَهْوَةَ
Aişe, Fatıma ve Zeynep mutfağa girdiler.	عَائِشَةُ وَ فَاطِمَةُ وَ زَيْنَبُ دَخَلْنَ الْمَطْبَخَ
Erkekler haberi işittiler.	الرِّجَالُ سَمِعُوا الْخَبَرَ
Kitabı buldunuz.	وَجَدْتُمُ الْكِتَابَ
O ikisi çantayı açtı.	فَتَحَا الْحَقِيْبَةَ
O iki kız çantayı açtı.	فَتَحَتَا الْحَقِيْبَةَ
Erkekler haberi işitti.	سَمِعَ الرِّجَالُ الْخَبَرَ
Bugün yemeği yaptınız.	عَمِلْتُمُ الطَّعَامَ الْيَوْمَ
Resmi çizdin mi?	هَلْ رَسَمْتِ الصُّورَةَ

16. Mâzî-Muzâri Fiillerin Olumsuzu (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)**16.1. Mazi Fiilin Olumsuzu****16.1.1. Harfu Nefy**

Mâzî fiilin başına مَا olumsuz takısı eklenir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Arapçası	Türkçesi	Olumsuzu	Arapçası
Bilmediler	مَا عَلِمُوا	عَلِمُوا	Yazmadım	مَا كَتَبْتُ	كَتَبْتُ
Yardım etmedin	مَا نَصَرْت	نَصَرْت	İçmediniz	مَا شَرِبْتُمْ	شَرِبْتُمْ
Bulmadık	مَا وَجَدْنَا	وَجَدْنَا	Vurmadın	مَا ضَرَبْت	ضَرَبْت

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmadınız.	مَا فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmadin.	مَا ضَرَبْتِ الْحِصَانَ
Kalemi bulmadık.	مَا وَجَدْنَا الْقَلَمَ
Adil gazeteyi okumadı.	عَادِلٌ مَا قَرَأَ الصَّحِيفَةَ
İbrahim kalemi almadı.	إِبْرَاهِيمٌ مَا أَخَذَ الْقَلَمَ
Hatice kitabı açmadı.	حَدِيجَةٌ مَا فَتَحَتِ الْكِتَابَ

Not 1: İki fiil birlikte olumsuz yapılabaksa لَا kullanılır. Mutlak olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne yedim ne de içtim.	لَا أَكَلْتُ وَلَا شَرِبْتُ
Ne biz onları gördük ne de onlar bizi gördü.	لَا رَأَيْنَاهُمْ وَلَا رَأَوْنَا

Not 2: Mazi fiilin başına لَا getirilirse gereklilik bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapıyı açmamanız gerekir.	لَا فَتَحْتُمُ الْبَابَ
Ata vurmaman gerekir.	لَا ضَرَبْتِ الْحِصَانَ

16.1.2. Cahd-ı Mutlak

Muzâri fiilin başına لَمْ takısı getirilip, fiilin son harfinin cezim yapılmasıyla gerçekleşir. Fiilin manasını mâzîde (geçmişte) olumsuz yapar. Bir işin şu ana kadar olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını belirtir. Muzârinin başına getirilen bu edatla fiilde üç değişiklik olur:

1. Anlamı olumsuz olur. Bu olumsuzluk kesindir ve bozulması beklenmez.
2. Sonu meczûm (cezimli) olur.
3. Muzâriden yapıldığı halde mâzî manası verir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yazmadı	O ikisi yazmadı	O yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبَنَّ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُذَكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler yazmadınız	Siz ikiniz yazmadınız	Sen yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبَنَّ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	(مُشْتَرِك) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler yazmadık	Biz ikimiz yazmadık	Ben yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Mal sahibine fayda vermedi.	أَمْأَلُ لَمْ يَنْفَعِ صَاحِبَهُ
Dün okula gitmedim.	لَمْ أَذْهَبْ أَمْسٍ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
İki genç hayatlarında başarılı olmadı.	الشَّابَّانِ لَمْ يَنْجَحَا فِي حَيَاتِهِمَا
Siz dün bahçeye gitmediniz.	أَنْتُمْ لَمْ تَذْهَبُوا أَمْسٍ إِلَى الْحَدِيقَةِ
Sen elbiselerini yıkamadın.	أَنْتِ لَمْ تَغْسِلِي مَلَابِسَكَ

16.1.3. Cahd-ı Müstağrak

Muzâri fiilin başına cahd-ı mutlak takısı olan لَمَّ yerine (لَمَّا) getirilince; muzâri fiili cezmeder, mâzîye götürür, geçmiş zamandan şu ana kadar olumsuz yapar. Ancak bu olumsuzluk konuşma anından itibaren bozulabilir. Türkçe'ye "hiç ya da henüz ...medi, ..madı" şeklinde çevrilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْيئة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمَّا يَكْتُبُوا	لَمَّا يَكْتُبَا	لَمَّا يَكْتُبُ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar henüz yazmadı	O ikisi henüz yazmadı	O henüz yazmadı	Türkçesi	
لَمَّا يَكْتُبْنَ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبُ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمَّا تَكْتُبُوا	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبُ	(مُذَكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler henüz yazmadınız	Siz ikiniz henüz yazmadınız	Sen henüz yazmadın	Türkçesi	
لَمَّا تَكْتُبْنَ	لَمَّا تَكْتُبَا	لَمَّا تَكْتُبِي	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمَّا نَكْتُبُ	لَمَّا نَكْتُبُ	لَمَّا أَكْتُبُ	(مُشْتَرِك) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler henüz yazmadık	Biz ikimiz henüz yazmadık	Ben henüz yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Babam henüz seferden dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعُ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ
Kitabı aldım ve henüz onu okumadım.	أَخَذْتُ الْكِتَابَ وَلَمَّا أَقْرَأُهُ
Henüz kar yağmadı.	لَمَّا يَنْزِلُ الثَّلْجُ
İki kız henüz bahçede oynamadı.	الْبِنْتَانِ لَمَّا تَلْعَبَانِ فِي الْحَدِيقَةِ
Henüz fabrikada çalışmadılar.	لَمَّا يَعْمَلْنَ فِي الْمَصْنَعِ

Not: (لَمَّا) edatı fiil-i mâzînin önüne geldiği takdirde ...dığı zaman, ..diği zaman, ..diğında, ..diğinde manası verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuldan döndüğü zaman yemeğini yer.	لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَأْكُلُ طَعَامَهُ
Eve geldiği zaman dersini yazar.	لَمَّا حَضَرَ إِلَى الْبَيْتِ يَكْتُبُ دَرْسَهُ

16.2. Muzari Fiillerin Olumsuzu

16.2.1. Şimdiki Zamanın Olumsuzu

Muzâri fiilin başına مَا getirilmek suretiyle şimdiki yani şu andaki geçici, uzun sürmeyecek olan bir olumsuzluk yapılmış olur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmiyor	مَا يَشْرَبُ	İçiyor	يَشْرَبُ
Yazmıyor	مَا يَكْتُبُ	Yazıyor	يَكْتُبُ
Gitmiyorum	مَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmiyor.	لَا، الْأُخْتَانِ مَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giyiyor mu?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymiyorlar.	لَا، الْأَوْلَادُ مَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa giriyor mu?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmiyor.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ مَا يَدْخُلْنَ

16.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzu

Geniş zamanın olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَّا getirilir. En çok kullanılan olumsuzluk edatı budur.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmez	لَا يَشْرِبُ	İçer	يَشْرِبُ
Yazmaz	لَا يَكْتُبُ	Yazar	يَكْتُبُ
Gitmem	لَا أَذْهَبُ	Gidiyorum	أَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لَا، الْأُخْتَانِ لَا تَدْخُلَانِ الْمُتَحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لَا، الْأَوْلَادُ لَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ لَا يَدْخُلْنَ

16.2.3. Gelecek Zamanın Olumsuzu

A) Gelecek zamanın olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَّا getirilir. Bu şekilde gelecek zamanın olumsuzu yapılabileceği gibi sevfe (سَوْفَ) den sonra لَّا getirilerek de yapılabilir. Bunun yanında fiilin başına gelecek zaman yapmak için sin (سَ) getirilmiş ise لَّا ondan önce getirilerek olumsuz yapılır. Bu olumsuzluk kesinlik ifade etmez ancak çoğunlukla, hemen hemen olumsuz anlamı verir.

Örnekler:

Türkçesi	Olumsuzu	Türkçesi	Arapçası
İçmeyecek	سَوْفَ لَا يَشْرِبُ	İçecek	سَوْفَ يَشْرِبُ
Yazmayacak	سَوْفَ لَا يَكْتُبُ	Yazacak	سَوْفَ يَكْتُبُ

Gitmeyecek	سَوْفَ لَا أَذْهَبُ	Gideceğim	سَوْفَ أَذْهَبُ
İçmeyecek	لَا سَيَشْرَبُ	İçecek	سَيَشْرَبُ
Yazmayacak	لَا سَيَكْتُبُ	Yazacak	سَيَكْتُبُ
Gitmeyecek	لَا سَأَذْهَبُ	Gideceğim	سَأَذْهَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
İki kız kardeş müzeye girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ الْأُخْتَانِ الْمُتَّحَفَ؟
Hayır, iki kız kardeş müzeye girmez.	لَا، الْأُخْتَانِ لَا تَدْخُلَانِ الْمُتَّحَفَ
Çocuklar elbiseleri giymez mi?	هَلْ يَلْبَسُ الْأَوْلَادُ الْمَلَابِسَ؟
Hayır, çocuklar onları giymezler.	لَا، الْأَوْلَادُ لَا يَلْبَسُونَهَا
Kız öğrenciler sınıfa girmez mi?	هَلْ تَدْخُلُ التِّلْمِيذَاتُ الصَّفَّ؟
Hayır, kız öğrenciler ona (oraya) girmez.	لَا، التِّلْمِيذَاتُ لَا يَدْخُلْنَ

Not: لَا ve مَا birbirlerinin yerlerine de kullanılabilirler.

B) Gelecek zamanın kesinlik bildiren olumsuzunu yapmak için muzâri fiilin başına لَنْ getirilir. Fiilin son harfinin harekesi de fetha yapılır. Fiilin sonunda efâl-i hamse nunu varsa nun harfi atılır. Nun-u nisvelere mebni oldukları için dokunulmaz. Bu nunlar muzari müennes çoğul fiillerde bulunur. Müzekker çoğul muzari fiildeki nun atıldıktan sonra elif ilave edilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْه (ikil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَنْ يَعْلمُوا	لَنْ يَعْلمَا	لَنْ يَعْلمَ	(مُدَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bilmeyecekler	O ikisi bilmeyecek	O bilmeyecek	Türkçesi	
لَنْ يَعْلمَنَّ	لَنْ تَعْلمَا	لَنْ تَعْلمَ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Sizler bilmeyeceksiniz	Siz ikiniz bilmeyeceksiniz	Sen bilmeyeceksin	(مُدَكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	
			Türkçesi	

لَنْ تَعْلَمَنَّ	لَنْ تَعْلَمَا	لَنْ تَعْلَمِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ نَعْلَمَ	لَنْ أَعْلَمَ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler bilmeyeceğiz	Biz ikimiz bilmeyeceğiz	Ben bilmeyeceğim	Türkçesi	

17. Muzâri Fiilin Cezmi (Tekil – İkil - Çoğul)

17.1. Cahd-ı Mutlak

Muzâri fiilin başına لَمْ takısı getirilip, fiilin son harfinin cezim yapılmasıyla gerçekleşir. Fiilin manasını mâzîde (geçmişte) olumsuz yapar. Bir işin şu ana kadar olmadığını ve bundan sonra da olmayacağını belirtir. Muzârinin başına getirilen bu edatla fiilde üç değişiklik olur:

1. Anlamı olumsuz olur. Bu olumsuzluk kesindir ve bozulması beklenmez.
2. Sonu meczûm (cezimli) olur.
3. Muzâriden yapıldığı halde mâzî manası verir.

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَنْثِيَةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar yazmadı	O ikisi yazmadı	O yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Sizler yazmadınız	Siz ikiniz yazmadınız	Sen yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
Bizler yazmadık	Biz ikimiz yazmadık	Ben yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Mal sahibine fayda vermedi.	الْمَالُ لَمْ يَنْفَعِ صَاحِبَهُ

Dün okula gitmedim.	لَمْ أَذْهَبْ أَمْسِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
İki genç hayatlarında başarılı olmadı.	الشَّابَّانِ لَمْ يَنْجَحَا فِي حَيَاتِهِمَا
Siz dün bahçeye gitmediniz.	أَنْتُمْ لَمْ تَذْهَبُوا أَمْسِ إِلَى الْحَدِيقَةِ
Sen elbiselerini yıkamadın.	أَنْتِ لَمْ تَغْسِلِي مَلَابِسَكَ

17.2. Cahd-ı Müstağrak

Muzâri fiilin başına cahd-ı mutlak takısı olan لَمْ yerine (لَمْ) getirilince; muzâri fiili cezmeder, mâzîye götürür, geçmiş zamandan şu ana kadar olumsuz yapar. Ancak bu olumsuzluk konuşma anından itibaren bozulabilir. Türkçe'ye "hiç ya da henüz ...medi, ..madı" şeklinde çevrilir.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْيَّة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
لَمْ يَكْتُبُوا	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبْ	(مُدَّكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar henüz yazmadı	O ikisi henüz yazmadı	O henüz yazmadı	Türkçesi	
لَمْ يَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	
لَمْ تَكْتُبُوا	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبْ	(مُدَّكَّر) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler henüz yazmadınız	Siz ikiniz henüz yazmadınız	Sen henüz yazmadın	Türkçesi	
لَمْ تَكْتُبْنَ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ أَكْتُبْ	(مُشْتَرَك) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler henüz yazmadık	Biz ikimiz henüz yazmadık	Ben henüz yazmadım	Türkçesi	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Babam henüz seferden dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعْ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ
Kitabı aldım ve henüz onu okumadım.	أَخَذْتُ الْكِتَابَ وَلَمَّا أَقْرَأْهُ
Henüz kar yağmadı.	لَمَّا يَنْزِلِ الثَّلْجُ
İki kız henüz bahçede oynamadı.	الْبِنْتَانِ لَمَّا تَلْعَبَانِ فِي الْحَدِيقَةِ
Henüz fabrikada çalışmadılar.	لَمَّا يَعْمَلْنَ فِي الْمَصْنَعِ

Not: (لَمَّا) edatı fiil-i mâzînin önüne geldiği takdirde ...dığı zaman, ..diği zaman, ..diğinde, ..diğinde manası verir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuldan döndüğü zaman yemeğini yer.	لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ يَأْكُلُ طَعَامَهُ
Eve geldiği zaman dersini yazar.	لَمَّا حَضَرَ إِلَى الْبَيْتِ يَكْتُبُ دَرْسَهُ

17.3. Emr-i Hazır

Muzârî fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (ئ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılıır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	
تَكْتُبِينَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	

أَكْتُبْنَ	أَكْتُبَا	أَكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلَّ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أَكُلْ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُلْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُلْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُلْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاَقْرَأْهُ
Yerine otur.	اَجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اِعْمَلُوا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	اِرْكَبْنَ السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	اِرْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

17.4. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. “Gitsin, yazsın, Ali’ye söyle, her gün ders çalışsın” gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari fiilin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki “nun” (ن) düşürülür. Başına emir lamı (لِ) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari

Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	Müzekker Emir
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	Müennes Muzari
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبْ	
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	Müennes Emir
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظِيْفَتَهُمْ
Gazetedeki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

17.5. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	
لِنَكْتُبُ	لِنَكْتُبُ	لَأَكْتُبُ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لِأُدْرُسَ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

18. Gelecek Zaman (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)

Gelecek zaman için muzâri fiilin başına سَ ve سَوْفَ takısı getirilir. سَ takısı daha yakın bir gelecek için, سَوْفَ takısı ise daha uzak bir gelecekte yapılacak işler için kullanılır. İki takı da ...ecek, ...acak diye tercüme edilirler. Fiilin sonunda herhangi bir değişiklik olmaz. Bazen muzari fiil gelecek zaman ifade edebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Gelecek	Gelecek	Muzari
Gideceğim	سَوْفَ أَذْهَبُ	سَأَذْهَبُ	أَذْهَبُ
İçeceksin	سَوْفَ تَشْرَبُ	سَتَشْرَبُ	تَشْرَبُ
Gireceksin	سَوْفَ تَدْخُلِينَ	سَتَدْخُلِينَ	تَدْخُلِينَ
O bilecek	سَوْفَ يَعْلَمُ	سَيَعْلَمُ	يَعْلَمُ
O bayan bilecek	سَوْفَ تَعْلَمُ	سَتَعْلَمُ	تَعْلَمُ
Biz içeceğiz	سَوْفَ نَشْرَبُ	سَنَشْرَبُ	نَشْرَبُ
Siz içeceksiniz	سَوْفَ تَشْرَبُونَ	سَتَشْرَبُونَ	تَشْرَبُونَ
Siz bayanlar içeceksiniz	سَوْفَ تَشْرَبْنَ	سَتَشْرَبْنَ	تَشْرَبْنَ
Onlar bilecek	سَوْفَ يَعْلَمُونَ	سَيَعْلَمُونَ	يَعْلَمُونَ
O bayanlar bilecek	سَوْفَ يَعْلَمْنَ	سَيَعْلَمْنَ	يَعْلَمْنَ
O ikisi yazacak	سَوْفَ يَعْلَمَانِ	سَيَعْلَمَانِ	يَعْلَمَانِ
Siz ikini yazacaksınız	سَوْفَ تَشْرَبَانِ	سَتَشْرَبَانِ	تَشْرَبَانِ
Biz ikimiz içeceğiz	سَوْفَ نَشْرَبُ	سَنَشْرَبُ	نَشْرَبُ

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Dersi bugün yazacağım	سَأَكْتُبُ الدَّرْسَ الْيَوْمَ

Ödevi yapacak mısın?	هَلْ سَتَعْمَلُ الْوَأَجِبَ ؟
Gemide beraberine ne alacaksın?	مَاذَا سَتَأْخُذِينَ مَعَكَ فِي السَّفِينَةِ؟
Tatilde memleketine gidecek.	سَوْفَ يَذْهَبُ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِهِ
Öğretmen buradan doğruca eve gidecek.	سَتَذْهَبُ الْمُدْرِسَةَ مِنْ هُنَا إِلَى الْبَيْتِ مُبَاشَرَةً
Kalemleri satın alıp sonra resim çizeceğiz.	سَتَشْتَرِي الْأَقْلَامَ ثُمَّ نَرَسُمُ
Siz tatilde memleketinize gideceksiniz.	سَوْفَ تَذْهَبُونَ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِكُمْ
Siz bayanlar tatilde memleketinize gideceksiniz.	سَوْفَ تَذْهَبْنَ فِي الْعُطْلَةِ إِلَى بَلَدِكُنَّ
Onlar bugün sahile gidecekler.	سَيَخْرُجُونَ إِلَى الشَّاطِئِ الْيَوْمَ
O bayanlar bugün sahile gidecekler.	سَيَخْرُجْنَ إِلَى الشَّاطِئِ الْيَوْمَ
O ikisi dersi bugün yazacaklar.	سَوْفَ يَكْتُبَانِ الدَّرْسَ الْيَوْمَ
O ikisi dersi yazacaklar.	سَوْفَ تَكْتُبَانِ الدَّرْسَ
Biz ikimiz kalemleri satın alıp sonra resim çizeceğiz.	سَتَشْتَرِي الْأَقْلَامَ ثُمَّ نَرَسُمُ

19. Emir Fiili (İkiller, Müzekker ve Müennes Çoğullar)

19.1. Emr-i Hazır

Muzâri fiilin muhatap-muhataba sîgasının başındaki muzârat harfi kaldırılır. Muzarat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf cezimli değilse başa bir şey getirilmez. Ama kalan ilk harf cezimli ise okuyabilmek için başına bir hemze getirilir. Bu hemze fiilin orta harfinin harekesine göre harekelenir. Üç harfli fiilin orta harfi ötreli ise emir fiilinin başına ötreli hemze (أ), üç harfli fiilin orta harfinin harekesi üstün ya da esre ise emir fiilinin başına esreli hemze (إ) eklenir. Fetha ile harekeleme yoktur. Sonu da cezim yapılıdır.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
تَكْتُبُونَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبُوا	اُكْتُبَا	اُكْتُبْ	Müzekker Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

تَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبِينَ	Müennes Muzari
Sizler yazıyorsunuz	Siz ikiniz yazıyorsunuz	Sen yazıyorsun	
اُكْتُبْنَ	اُكْتُبَا	اُكْتُبِي	Müennes Emir
Sizler yazın	İkiniz yazın	Yaz	

Not: Mâzideki ilk harfi hemze olan أَكَلَّ (yedi) أَمَرَ (emretti) أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin emir fiili (أُكَلِّ) şeklinde söylenmez. İki hemzenin okunuşu dile ağır geldiği için hemzeli kısım atılır. (كُنْ) (ye) olarak emir yapılır. Hemzeler atıldıktan sonra geriye kalanın çekimi yapılır. Cemi müennes nûnu hariç fiil çekiminde yer alan nunlar düşer.

Önekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
كُلُوا	كُلَا	كُنْ	Müzekker
Sizler yiyin	İkiniz yiyin	Ye	Türkçesi
كُنْنَ	كُلَا	كُلِي	Müennes

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını aç ve onu oku.	اِفْتَحْ كِتَابَكَ وَاقْرَأْهُ
Yerine otur.	اجْلِسْ مَكَانَكَ
İkiniz ödevi yapın.	اعْمَلَا الْوَأَجِبْ
Arabalara binin.	ارْكَبْنَ السَّيَّارَاتِ
Fakirlere merhamet edin.	ارْحَمُوا الْفُقَرَاءَ

19.2. Emr-i Gaib

Üçüncü bir şahıstan bir şeyi yapmasını talep etmektir. “Gitsin, yazsın, Ali’ye söyle, her gün ders çalışsın” gibi emirler emr-i gaibe örnektir. Emr-i gaib, muzari fiil tablosunda gaib ve gaibe çekimlerinden elde edilir. Önce muzari fiilin gaib ve gaibe çekimi alınır. Müfred gaib ve gaibede sigaların sonu cezimlenir. Cemi müennes hariç sonlarındaki “nun” (ن) düşürülür. Başına emir lamı (ل) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
يَكْتُبُونَ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُ	Müzekker Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبُوا	لِيَكْتُبَا	لِيَكْتُبْ	Müzekker Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	
يَكْتُبْنَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُ	Müennes Muzari
Onlar yazıyorlar	O ikisi yazıyor	O yazıyor	
لِيَكْتُبْنَ	لَتَكْتُبَا	لَتَكْتُبْ	Müennes Emir
Onlar yazsın	O ikisi yazsın	O yazsın	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Kendini korusun.	لِتَحْفَظْ نَفْسَهَا
Görevlerini yazsınlar.	لِيَكْتُبُوا وَظِيْفَتَهُمْ
Gazetedeki haberleri okusunlar ve onları anlasınlar.	لِيَقْرَأَنَّ الْأَخْبَارَ فِي الْجَرِيدَةِ وَلِيَفْهَمَهَا
Ali pencereyi açsın.	لِيَفْتَحْ عَلَيَّ النَّافِذَةَ

19.3. Emr-i Mütekellim

Emr-i mütekellim, muzari fiil tablosunda mütekellim sigalarından elde edilir. Önce muzari fiilin mütekellim çekimi alınır. Bu sigaların sonu cezimlenir. Başına emir lamı (لِ) getirilir.

Örnekler:

Çoğul	İkil	Tekil	
نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	أَكْتُبُ	Mütekellim Muzari
Biz yazıyoruz.	Biz ikimiz yazıyoruz.	Ben yazıyorum.	
لِنَكْتُبْ	لِنَكْتُبْ	لَأَكْتُبْ	Mütekellim
Biz yazalım.	Biz ikimiz yazalım.	Ben yazayım.	

Konuyla İlgili Cümle Örnekleri:

Türkçesi	Arapçası
Yarın futbol oynayalım.	لِنَلْعَبُ كُرَّةَ الْقَدَمِ غَدًا
Bu günlerde ders çalışmalıyım.	لِأَدْرُسُ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

20. Kâne ve Benzerlerinden Bazıları

İrab (hareke) bakımından "إِنَّ ve Kardeşleri"nin tam tersine isimlerini ref haberlerini nasbederler. Kâne ve kardeşleri sekiz adet fiil-i mâzîden oluşur. Bu sekiz fiili mâzîden her birinin muzârî ile emri de aynı işi yapar. Yani, isim cümlesi olan mübtedâ ve haberin önüne gelip mübtedâyı merfû haberi de mansûb yapar. Bunlara nâkıs (eksik) fiiller de denir. Nâkıs fiil denmesinin sebebi; merfû ismiyle birlikte tek bir mânâ ifâde etmeyip ikinci ismi istemeleridir. حَضَرَ الْوَلَدُ (Çocuk geldi) deyince cümle anlamı yeterli olur fakat كَانَ الْجُو (Hava idi) deyince yetmez, mana eksik kalır. Yanına ikinci bir isim ilâve edilerek كَانَ الْجُو بَارِدًا (Hava soğuk idi) deyince mana tamamlanır.

Nâkıs veya Kâne benzeri olan fiiller ve işlevleri şunlardır:

بَاتَ	ظَلَّ	أَضْحَى	أَمْسَى	أَصْبَحَ	لَيْسَ	صَارَ	كَانَ
-------	-------	---------	---------	----------	--------	-------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Soğuk şiddetlidir.	الْبُرْدُ شَدِيدٌ
Soğuk şiddetliydi.	كَانَ الْبُرْدُ شَدِيدًا

Çözümleme:

شَدِيدًا	الْبُرْدُ	كَانَ
Nakıs fiilin haberi	Nakıs fiilin ismi (Mübteda)	
Harekesi fetha	Harekesi zamme	Nakıs Fiil
Nekre	Marife	

İsim cümlesinin kuralları nakıs fiilin ismi ve haberi için de geçerlidir.

20.1. كَانَ (..idi, oldu)

كَانَ fiilinin asıl manası ..idi olup nâkıs fiildir. Tam fiil olarak kullanıldığında ismi haberi şeklinde söylenmez. Çünkü o zaman mübtedâ haberin önünde değil bir fiil cümlesinin içinde (birleşik fiil olmak üzere) yardımcı fiil vazifesini görür. Bu durumda kânedeki gizli zamir kânenin ismi, fiil ise kânenin haberi olur.

Türkçesi	Arapçası
O yazdıydı.	كَانَ كَتَبَ
Gizli هُوَ kânenin ismi mahallen merfu كَتَبَ kânenin haberi mahallen mansup	
Sen hastaydın.	كُنْتَ مَرِيضاً
تَ kânenin ismi mahallen merfu مَرِيضاً kânenin haberi mansup	

Örnek:

كَانَ وَجِدَ	كَانَ يَفْرَأُ	كَانَ كَتَبَ
bulunmuştu	okuyordu	yazdı idi, yazmıştı

كَانَ mazi fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse basit geçmiş zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazdıydı.	كَانَ أَحْمَدُ كَتَبَ الرِّسَالَةَ

كَانَ başında فَدُ bulunan mazi fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse bileşik geçmiş zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazmıştı.	كَانَ أَحْمَدُ قَدْ كَتَبَ الرِّسَالَةَ

كَانَ muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse geniş veya şimdiki zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazardı.	كَانَ أَحْمَدُ يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ
Ahmet mektup yazıyordu.	

كَانَ başında gelecek zaman eki bulunan muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse gelecek zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazacaktı.	كَانَ أَحْمَدُ سَيَكْتُبُ الرِّسَالَةَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yolculuk faydalıydı.	كَانَتِ الرِّحْلَةُ مُمْتَعَةً
Hoca yoktu.	كَانَ الْأُسْتَاذُ غَائِبًا
Ders kolaydı.	كَانَ الدَّرْسُ سَهْلًا
Ev temiz idi.	كَانَ الْبَيْتُ نَظِيفًا
Kalabalık çoğaldı.	كَانَ الرِّجَالُ شَدِيدًا

كَانَ nin ismi de haberi de tamlama şeklinde gelebilir. Bu özellikler كَانَ nin diğer benzerleri için de geçerlidir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Müslümanların Kâbe'yi tavafı dün kolaydı.	كَانَ طَوَافُ الْمُسْلِمِينَ بِالْكَعْبَةِ سَهْلًا أَمْسٍ

Harf-i cer ya da zarfla başlayan ("var" manası ifade eden) cümle parçası mübtedâ değil öne geçmiş haberdir. (haber mukaddem). Var olan şey de muahhar mübtedâ olur. Böylece dolayısıyla (كَانَ)'nin haberi de öne geçmiş haber, (كَانَ) nin ismi de sonradan gelen isim olmuş olur.

Çözümleme:

رِجَالٌ	فِي الْغُرْفَةِ	كَانَ
Adamlar	odada	idi.
Nakıs fiilin ismi (Mübteda)	Nakıs fiilin haberi	Nakıs fiil

İsmi fâil "Kâne" fiilinin haberi olunca geçmiş zamanın sürekli halini oluşturur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
O Allah'a secde ederdi.	هُوَ كَانَ سَاجِدًا لِلَّهِ

كَانَ fiili Allah ile kullanıldığında anlamı zamanla sınırlı değildir. Sadece geçmiş anlatmaz, durumu bildirir ve haberin sonsuz devamlılığını gösterir. كَانَ يَكُونُ ebedidir, ezeldir manalarına da gelir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah bilir ve hakîmdir.	كَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

Olumsuz كَانَ nin haberi muzâri olduğunda başında esreli bir (لِ) bulunabilir. Buna inkâr lâmi (lâmul cuhûd) denir ve yanında gizli bir (أَنَّ) olduğu düşünülür.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Arkadaş arkadaşına asla ihanet edecek değildir.	مَا كَانَ الصَّدِيقُ لِيَخُونَنَّ صَدِيقَهُ

20.2. صَارَ (oldu, dönüştü)

Bir halden diğer hale geçmeyi anlatır.(صَارَ يَصِيرُ)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Elbise kısa oldu.	صَارَ الثَّوْبُ قَصِيرًا
İki öğrenci çalışkanlaştı.	صَارَ الطَّالِبَانِ مُجْتَهِدَيْنِ
İki öğrenci sevilen oldu.	صَارَتِ التِّلْمِيذَتَانِ مَحْبُوبَتَيْنِ

20.3. أَصْبَحَ (sabah (vakti) oldu, sabahladı)

Mazi ve muzarisi (أَصْبَحَ يُصْبِحُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe güzel oldu.	أَصْبَحَتِ الْحَدِيقَةُ جَمِيلَةً
Meşgul oldular.	أَصْبَحُوا مَشْغُولِينَ
Onlar hemşire oldular.	أَصْبَحْنَ مَمْرَضَاتٍ

20.4. أَضْحَى (kuşluk (vakti) oldu, kuşlukladı)

Mazi ve muzarisi (أَضْحَى يُضْحِي) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Cadde kalabalık oldu.	أَضْحَى الشَّارِعُ مُزْدِحِمًا
Bulut yoğun oldu.	أَضْحَى الْعَمَامُ كَثِيفًا
Doktorlar meşgul oldu.	أَضْحَى الْأَطِبَّاءُ مَشْغُولِينَ

20.5. ظَلَّ (gündüz (vakti) oldu, devam etti)

Mazi ve muzarisi (ظَلَّ يَظَلُّ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Anne sabırlı olmaya devam etti.	ظَلَّتِ الْأُمُّ صَابِرَةً
Öğretmen talim (eğitim) hizmetinde devam etti.	ظَلَّ الْمُعَلِّمُ فِي خِدْمَةِ التَّعْلِيمِ
Kızlar avluda oynamaya devam etti.	ظَلَّتِ الْبَنَاتُ يَلْعَبْنَ فِي الْفِنَاءِ

20.6. أَمَسَى (akşam (vakti) oldu, akşamladı)

Mazi ve muzarisi (أَمَسَى يُمَسِي) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İşçi yorgun oldu.	أَمَسَى الْعَامِلُ مُتَعَبًا
Öğretmenler mutlu olarak akşamladı.	أَمَسَتِ الْمُدْرِسَاتُ سَعِيدَاتٍ
Öğrenci çalışkan oldu.	أَمَسَى التِّلْمِيذُ مُجْتَهِدًا

20.7. بَاتَ (geceleyin oldu, geceledi)

Mazi ve muzarisi (بَاتَ يَبِيتُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hasta acı çeker oldu.	بَاتَ الْمَرِيضُ مُتَأَلِّمًا
Öğrenci çalışkan oldu.	بَاتَ التِّلْمِيذُ مُجْتَهِدًا

İşçi yorgun oldu.	بَاتَ الْعَامِلُ مُتْعَبًا
-------------------	----------------------------

(أَصْبَحَ أَضْعَى ظَلَّ أَمْسَى بَاتَ) kelimelerinin hepsi yardımcı fiil olarak صَارَ manasında kullanılabilir. Bunlara صَارَ benzerleri de denir. صَارَ (oldu) bir halden bir hale dönüşmeyi ifade ederken zaman mefhumu yoktur. Hepsi de “oldu” şeklinde tercüme edilebilir. Ancak ifade ettikleri zamanın anlamı zihnen muhafaza edilir.

*Yukarıda ikinci olarak verilen anlamlar tam fiil olarak kullanıldığında tercüme edilir. Mâzî muzâri emir olmak üzere bütün siygaları kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam hastanede sabahladı.	أَصْبَحَ الرَّجُلُ فِي الْمُسْتَشْفَى
Niçin öğrencilerden çoğu (öğrencilerin çoğu) orduda subay olmayı sever (ister)?	لِمَاذَا يُحِبُّ كَثِيرٌ مِنَ التَّلَامِيذِ أَنْ يُصْبِحُوا ضُبَّاطًا فِي الْجَيْشِ؟

Mesela ilk cümlede أَصْبَحَ yı tam fiil olarak kabul edersek, o zaman bu fiillerden sonraki isme أَصْبَحَ 'nın ismi ve haberi demeyiz. Fiil cümlesinin elemanları olarak أَصْبَحَ fiil الرَّجُلُ fâil, فِي الْمُسْتَشْفَى da mef'ûlün bih gayr-i sarîh olur.

Nakis fiillerden en çok kullanılanı صَارَ – لَيْسَ – كَانَ dır.

Not: Tahfif (kolaylık) kabilinden كَانَ'nin muzâri meczûmundan (يَكُنُّ) ve nehyinden bazen nun harfleri düşürülebilir. Bu kullanılış daha ziyade Kur'ân-ı Kerim ve eski metinlerde görülür.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İyilik olursa kat kat arttırır.	إِنْ تَكَ حَسَنَةً يُضَاعَفْهَا
Hâin olmadım.	لَمْ أَكُ خَائِنًا

Olumsuz كَانَ nin haberi başına zâid (بِ) harfi getirilince mana kuvvetlenmiş olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Orada asla yabancı değildir.	لَمْ يَكُنْ فِيهِ بَغْرِيْبٍ

Not: (لَيْسَ) fiili hariç diğerlerinin mâzî muzâri ve emri mevcuttur. لَيْسَ nin yalnızca mâzî çekimi vardır.

20.8. Ef'âlü'l-İstmrâr

Ef'âlü'l-İstmrâr denilen (devamlılık ifâde eden) fiiller de irab bakımından كَانَ ve kardeşleri gibidir. İsim cümlesinin başına geldiği takdirde mübtedâ ile haber üzerinde aynı etkiyi yaparlar. Birçok gramer kitabında كَانَ ve Kardeşleriyle birlikte zikredilmektedirler. Bu fiiller isminin haberiyle nitelenmesindeki sürekliliği anlatır ve şunlardır:

بَاتَ	ظَلَّ	أَضْحَى	أَمْسَى	أَصْبَحَ
-------	-------	---------	---------	----------

Hepsi de "halâ, devam ediyor" manasındadır. Mâzî ya da muzâri olarak gelebilirler. Başlarındaki مَا olumsuzluk harfi olmasına rağmen fiile olumsuzluk değil devamlılık manası kazandırır. Aksi takdirde devamlılık vermez. Şimdi bunları örnekleriyle görelim:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hasta hâlâ hayattadır.	مَا زَالَ الْمَرِيضُ حَيًّا
Çocuklar hâlâ uyuyorlar.	لَا يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ
Çocuk hâlâ hastadır.	مَا بَرِحَ الْوَلَدُ مَرِيضًا
Hasta hâlâ uyuyor.	لَا يَبْرُحُ الْمَرِيضُ نَائِمًا
Tüccar hâlâ doğrudur.	مَا فَعِيَ التَّاجِرُ صَادِقًا
Câhil inadında hâlâ ısrarlıdır.	لَا يَفْتَأُ الْجَاهِلُ مُصِرًّا عَلَى عِنَادِهِ
Hava hâlâ yağmurludur.	مَا انْفَكَّتِ السَّمَاءُ مُمَطِرَةً
Meltem (ılık rüzgâr) hâlâ tatlıdır.	لَا يَنْفَكُ النَّسِيمُ عَلِيًّا
Işık zayıf olduğu müddetçe okuma.	لَا تَقْرَأُ مَا دَامَ النُّورُ ضَعِيفًا
Diri olduğum müddetçe Allah'a ibadet ederim.	أَعْبُدُ اللَّهَ مَا دُمْتُ حَيًّا
Aç olduğun müddetçe ye.	كُلْ مَا دُمْتَ جَائِعًا

Bu ilk dört fiil örneklerde görüldüğü gibi yalnız mâzî ve muzâri siygalarında gelir.

لَيْسَ ...dığı müddetçe: Kendinden önce gelen cümlelerin müddetini kendinden sonraki cümleye bağlar. gibi yalnız mâzî siygasında bulunur.

Not 1: كَانَ ve kardeşlerinden bu yana söylenen nâkis fiillerin isimleri müfred, tesniye ve cemi de gelse fiiller hep müfred gelir. Aksi takdirde normal fiil vazifesi görürler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İki adam konuşuyorlardı.	كَانَ الرَّجُلَانِ يَتَكَلَّمَانِ
Çocuklar hâlâ uyumaktadırlar.	لَا يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ

Not 2: Nâkıs fiillerin isimleri müzekkerse fiiller de müzekker, isimler müennes ise fiiller de müennes gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ev geniş değildir.	لَيْسَتْ الدَّارُ وَاسِعَةً
Mümin yaşadığı müddetçe namazı hiç terk etmeyecek.	لَنْ يَتْرُكَ الصَّلَاةَ مَا دَامَ الْمُؤْمِنُ حَيًّا

Not 3: Nâkıs fiillerin haberleri isim cümlesinin haberi gibi müfred, cümle ve şibh-i cümle (zarf ve câr-mecrûr) olarak gelir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Müfred	Terbiyeli daima sevilir.	مَا زَالَ الْمُهْتَدِيُّ مَحْبُوبًا
İsim Cümlesi	Sabahleyin Ömer'in kızı uyuyordu.	كَانَ عُمَرُ بِنْتُهُ نَائِمَةً فِي الصَّبَاحِ
Fiil Cümlesi	Öğrenci hocasıyla konuşuyordu.	كَانَ الطَّالِبُ يَتَكَلَّمُ مَعَ أُسْتَاذِهِ
Zarf	Kız öğrenciler okulun önünde idi.	كَانَتِ الطَّالِبَاتُ أَمَامَ الْمُدْرَسَةِ
Câr- mecrûr	Statta seyirciler vardı.	كَانَ فِي الْمَلْعَبِ مُتَفَرِّجُونَ

21. Leyse ile Olumsuz Yapma

لَيْسَ değil, olmadı anlamına gelir. Muzârisi olmayan bir fiil olarak mâzî durumunda çekime girer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hizmetçi güçlü değildir.	لَيْسَ الْخَادِمُ قَوِيًّا
Ben fakir değilim.	لَسْتُ فَقِيرًا

لَيْسَ fiili ile yapılan cümlelerde haber kısmı iki şekilde gelir.

1- Mansûb durumda;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Sen mümin değilsin.	لَسْتَ مُؤْمِنًا
Onlar mü'min değiller.	إِنَّهُمْ لَيْسُوا مُؤْمِنِينَ

2- Manayı te'kîd için (بِ) harfi cerine bağlı mecrûr olarak;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu bir şey değildir.	لَيْسَ هَذَا شَيْئًا
Bu hiçbir şey değildir.	لَيْسَ هَذَا بِشَيْءٍ

Nâdiren olumsuzluk edatı olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yağmur yağmıyor.	لَيْسَ يَسْقُطُ الْمَطَرُ

Leys'e benzeyen edatlar denen (لَا) (لَا تَ) (مَا) (إِنْ) mübtedâ ve haber cümlesinin başına getirilerek kullanılmakta لَيْسَ gibidir. Hepsi de "yok, değil" manasınadır.

لَيْسَ gibi görev yapar, ismini ref, haberini nasbeder. İsmi belirli veya belirsiz olarak gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam ayakta değildir.	إِنَّ رَجُلًا قَائِمًا
Zeyd ayakta değildir.	إِنَّ زَيْدًا قَائِمًا

مَا: Hem belirli hem belirsiz isme gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Senden hayırlı kimse yoktur.	مَا أَحَدٌ خَيْرًا مِنْكَ

Bu ihmal edilmiş değildir.	مَا هَذَا مُهْمَلًا
----------------------------	---------------------

لَا: Yalnız belirsiz ismin başına getirilir. كَيْسٌ gibi kullanıldığı azdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ondan hayırlı bir kimse yoktur.	لَا أَحَدٌ خَيْرًا مِنْهُ
Kaçan adam yoktur.	لَا رَجُلٌ هَارِبًا

مَا ve لَا'nın haberlerine (پ) harf-i ceri getirilebilir. Bu cer te'kit ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu hiçbirşey değildir.	مَا هَذَا بِشَيْءٍ
Ali asla huzurlu değildir.	مَا عَلَيَّ بِهَادِيٍّ

Bu cümleler إِنَّ cümlesine gelen te'kid lâmi gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten Ali huzurludur.	إِنَّ عَلِيًّا لِهَادِيٍّ

لَا تَ manasındadır. İsmi ref haberini nasb eder. Başında bulunduğu isim cümlesinin kısımları zaman isimlerinden biri olur. Ancak kullanıldığı ifadede mübtedâ ile haberi birarada zikredilmez. İkisinden birisi, genellikle mübtedâ (لَا تَ'nin ismi) mahzûf olur (düşürülür), haberi kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Pişmanlık vakti değildir.	لَا تَ وَقْتٌ نَدَامَةٍ
(Artık) kurtulma zamanı değildir.	لَا تَ حِينَ مَنَاصٍ

22. Muzâri Fiilinin Nasbı (Tekil - İkil - Çoğul)

Aşağıdaki edatlardan birisi fiil-i muzârinin başına gelirse muzâri fiilin sonunu nasb eder (fetha yapar). Cemi müennes nunları hariç (ن) nunlarını düşürür. Bu edatlar şunlardır:

أَنْ	لَنْ	كَيْ	إِذَنْ	حَتَّى	لِ	أَلْفَاءُ السَّبَبِيَّةِ
------	------	------	--------	--------	----	--------------------------

Nasb edatlarından herhangi biri fiili muzarinin başına gelirse fiil çekimi şu şekilde olur.

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تَنْبِيْة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
أَنْ يَكْتُبُوا	أَنْ يَكْتُبَا	أَنْ يَكْتُبَ	(مُذَكَّر) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onların yazması	O ikisinin yazması	Onun yazması	Türkçesi	
أَنْ يَكْتُبْنَ	أَنْ تَكْتُبَا	أَنْ تَكْتُبَ	(مُؤَنَّث) غَائِبَةٌ (Müennes)	Yakındakiler
Sizlerin yazması	Siz ikinizin yazması	Senin yazman	Türkçesi	
أَنْ تَكْتُبْنَ	أَنْ تَكْتُبَا	أَنْ تَكْتُبِي	(مُؤَنَّث) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	Kendisi
Bizlerin yazması	Biz ikimizin yazması	Benim yazmam	Türkçesi	

22.1. أَنْ (mek, mak)

Muzâri fiili nasbederek masdara çevirir. Mâzî fiilin de önüne gelir, ancak mebni olduğu için sonuna tesir edemez. En çok kullanılan nasb edatıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çay içmek istiyorsun.	تُرِيدُ أَنْ تَشْرِبَ الشَّايَ
Kur'ân'ı anlamak istiyoruz.	نُرِيدُ أَنْ نَفْهَمَ الْقُرْآنَ

22.2. لَنْ (asla ...meyecek, mayacak)

Daha önce de gördüğümüz gibi muzâri fiilin manasını olumsuz istikbale çevirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Seninle asla eve gitmeyeceğim.	لَنْ أَذْهَبَ مَعَكَ إِلَى الْبَيْتِ
Gerçekten ben eşeğe hiç binmeyeceğim.	إِنِّي لَنْ أَرْكَبَ الْجِمَارَ

22.3. كَيْ (...mek için, ..mak için)

Sebeplendirir. Daha çok aynı manada كَيْ olarak kullanılır ve sadece muzâri fiilin önüne gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dersimi ezberlemek için okuyorum.	أَقْرَأُ دَرْسِي كَيْ أَحْفَظُ
Öğrenciler başarmak için çalışıyor.	يَجْتَهِدُ التَّلَامِيذُ لِكَيْ يَنْجَحُوا

Burada mesela birinci cümlede (أَقْرَأُ دَرْسِي) temel cümle, (كَيْ أَحْفَظُ) ise yan cümleciktir.

22.4. لِي (...mek için, ..mak için, ..sın diye)

(Lâmu't-ta'lîl) كَيْ gibi sebeplendirir. Aynı manada (لِأَنَّ) şeklinde açıkça yazılmış halde de gelebilir. Lâmu't-ta'lîl'den sonra (أَنَّ) gelmediği takdirde bu fiilin mukadder yani gizli (أَنَّ) ile nasbedilmiş olduğuna hükmedilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Anlaması için dersi açıkladım.	شَرَحْتُ الدَّرْسَ لِيَفْهَمَ
Sanatçı meşhur olmak için başkente gitti.	سَافَرَ الْفَنَّانُ إِلَى الْعَاصِمَةِ لِيَشْتَهَرَ

لِي den önce olumsuz "كَأَنَّ" veya türevlerinden biri geçerse olumsuzluğu kuvvetlendirir ve "lâmü'l-cuhûd" (inkar lâmi) adını alır. Olumsuz "كَأَنَّ"nin haberinin başındaki muzari fiili naspeder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Allah onlara asla zulmedecek değildir.	مَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ
Allah size gaybı da bildirecek değildir.	وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ

22.5. إِذَا - إِذَنْ (öyleyse, o zaman, o halde)

Daha çok istikbal ifade eden cümlelere bazan de şart edatlarına cevap olarak gelir. إِذَنْ in muzâri fiili nasbetmesi için cevap cümlesinin ve muzâri fiilin hemen başında olması gerekir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben çok okuyorum. Öyleyse başarısın.	أَنَا أَقْرَأُ كَثِيرًا. إِذَنْ تَنْجَحَ
Ben Arapça'yı çok çalışıyorum. O halde Kur'ân'ı anlayacaksın.	أَنَا أَجْتَهِدُ الْعَرَبِيَّةَ كَثِيرًا. إِذَا تَفَهَمَ الْقُرْآنَ

Eğer muzâri fiilden sonra gelirse naspetmez.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öyleyse ben giderim.	أَنَا أَذْهَبُ إِذْنًا

Muzâri fiilsiz veya fiilsiz cümlelerde de kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
O halde o doğrudur.	إِذَا هَذَا هُوَ لَصَحِيحٌ

22.6. حَتَّى (....ıncaya kadar)

...inceye kadar, ..e, ..a kadar, ta ki, nihayet, ...diye, ..mek için, ...mak için anlamlarına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuklar doyuncaya kadar yedi.	أَكَلَ الْأَطْفَالُ حَتَّى شَبِعُوا
Arabaya bindim ki okula erken varayım.	رَكِبْتُ السَّيَّارَةَ حَتَّى أَحْضَرَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ مُبَكَّرًا

22.7. أَلْفَاءُ السَّبَبِيَّةِ

Atıf harfidir. Bu harfle, cümlenin ilk kısmı sonraki kısmın oluşmasına sebep olur. Birincisi gerçekleşirse ikinci kısım da gerçekleşir. Fâ-i sebebiyye'nin muzâri fiili gizli (أَنَّ)le nasbetmesi için kendinden önce ya nefî (olumsuz) veya taleb (emir, nehiy, soru, temenni) gelmelidir

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evini bilmiyorum ki ziyaret edeyim.	لَا أَعْرِفُ بَيْتَهُ فَازُورُهُ
Derslerinize çalışın ki imtihanında başarılı olasınız.	أَدْرُسُوا دُرُوسَكُمْ فَتَنْجَحُوا فِي الْإِمْتِحَانِ

23. Mâzî Fiil (Meçhûl)

Fiiller aktif ve pasif olmak üzere ikiye ayrılır. Fâili belli olana Arapça'da ma'lûm fiil (aktif, etken fiil) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Bekir ata vurdu.	ضَرَبَ بَكْرُ الْحِصَانِ
------------------	--------------------------

İşi yapan fâil (Bekir) bu cümlede bellidir. Fiili ma'lûmdur. Fâili belli olmayan (pasif, edilgen) fiile ise meçhûl fiil denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ata vuruldu.	ضُرِبَ الْحِصَانُ

Fâil belli olmadığından bu cümledeki fiil meçhûldür. Mâzî ma'lûm fiili meçhûl yapmak için üç harfli fiilin baş harfi ötre, ikinci harfi esre yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Yazıldı	كُتِبَ	Yazdı	كَتَبَ
Açıldı	فُتِحَ	Açtı	فَتَحَ
Bilindi	عُلِمَ	Bildi	عَلِمَ
İçildi	شُرِبَ	İçti	شَرِبَ
Yenildi	أُكِلَ	Yedi	أَكَلَ

Meçhûl fiil cümlesinde, fâil olmadığı için cümlenin mef'ûlü, fâil yerine geçer. Arapça'da buna nâib-i fâil (failin vekili) denir ve son harfi fâil gibi ötre okunur.

Örnek:

الدَّرْسُ	كُتِبَ
Naibu Fail Harekesi Zamme	Meçhul Fiil

Meçhul mazi fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
ضُرِبْتُ	Ben vurdum.	ضُرِبْتُ
ضُرِبْتِ	Sen vurdun.	ضُرِبْتَ
ضُرِبَتْ	O vurdu.	ضُرِبَ

ضُرِينَا	Biz vurduk.	ضُرِينَا
ضُرِينُكُمْ	Siz vurdunuz.	ضُرِينُكُمْ
ضُرِينَهُمْ	Onlar vurdular.	ضُرِينَهُمْ
ضُرِينَا	O ikisi vurdu.	ضُرِينَا
ضُرِينُكُمْ	Siz ikiniz vurdunuz.	ضُرِينُكُمْ
ضُرِينَا	Biz ikimiz vurduk.	ضُرِينَا

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَنْثِيَةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
فُتِحُوا	فُتِحَا	فُتِحَ	(مُذَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar açıldı.	O ikisi açıldı.	O açıldı.	Türkçesi	
فُتِحْنَ	فُتِحَتَا	فُتِحَتْ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
فُتِحْتُمْ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتَ	(مُذَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler açıldınız.	Siz ikiniz açıldınız.	Seni açıldın.	Türkçesi	
فُتِحْتِنَّ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتِ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
فُتِحْنَا	فُتِحْنَا	فُتِحْتُ	(مُشْتَرِكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler açıldık.	Biz ikimiz açıldık.	Ben açıldım.	Türkçesi	

Not: Mazi meçhul fiili sadece فَعَلَ kalıbında bulunur. فَعِلَ kalıbında (5. bab) bulunan mazi malumların meçhülü yoktur. Bu kalıp üzerinde bulunan tüm fiillerin hepsi lazımdır. Lazım fiilin meçhülü olmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğretmen defteri öğrenciden aldı.	أَخَذَتِ الْمُعَلِّمَةُ الدَّفْتَرَ مِنَ التِّلْمِيذِ
Defter öğrenciden alındı.	أُخِذَ الدَّفْتَرُ مِنَ التِّلْمِيذِ
Takım maçı son anda kazandı.	كَسَبَ الْقَرِيْبُ الْمُبَارَاةَ فِي آخِرِ لِحْظَةٍ
Maç son anda kazanıldı.	كُسِبَتِ الْمُبَارَاةُ فِي آخِرِ لِحْظَةٍ

Hasta ilacı içti.	شَرِبَتِ الْمَرِيضَةُ الدَّوَاءَ
İlaç içildi.	شُرِبَ الدَّوَاءُ
Hasan öğretmenlere teşekkür etti.	شَكَرَ حَسَنُ الْمُدْرَسِينَ
Öğretmenlere teşekkür edildi.	شُكِرَ الْمُدْرِسُونَ
Ömer bisiklete bindi.	رَكِبَ عُمَرُ الدَّرَاجَةَ
Bisiklete binildi.	رُكِبَتِ الدَّرَاجَةُ

24. Mâzî Fiilinin Olumsuzu (Meçhûl)

Meçhul mazi fiil normal mazi fiil gibi olumsuz yapılır. مَا ve لَا edatları kullanılır. Ancak مَا daha çok kullanılır. لَمْ ve لَمْ edatları muzafi fiilin başına gelir. Anlam açısından mazi kabul edilirler. Yaygın bir şekilde kullanılırlar. Örnekler ve daha fazla bilgi için ilgili bölüme bakınız.

25. Meçhûl Çatılı Fiille Soru

Meçhul çatılı fiille soru malum fiillerde aynı şekilde yapılır. Aralarında özel bir fark yoktur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Sınıftan niçin çıkarıldın?	لِمَ خُرِجْتَ مِنَ الْفَصْلِ؟	Soru
Sınıftan yüzümü yıkamak için çıkarıldım.	خُرِجْتُ مِنَ الْفَصْلِ لِأَغْسِلَ وَجْهِي	Cevap
Okula kiminle gidildi?	مَعَ مَنْ ذُهِبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ؟	Soru
Okula Ali ile gidildi.	ذُهِبَ مَعَ عَلِيِّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Cevap
Buraya nasıl gelindi?	كَيْفَ قُدِمَ هُنَا؟	Soru
Buraya yürüyerek gelindi.	قُدِمَ هُنَا مَاشِيًا	Cevap
Nereye gidildi?	إِلَى أَيِّنَ ذُهِبَ؟	Soru
Okula gidildi.	ذُهِبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ	Cevap
Kaç kitap okundu?	كَمْ كِتَابًا قُرِئَ؟	Soru
Bir kitap okundu.	قُرِئَ كِتَابٌ	Cevap

Konu anlaşıldı mı?	هَلْ فُهِمَ الْمَوْضُوعُ؟	Soru
Evet, konu anlaşıldı.	نَعَمْ، فُهِمَ الْمَوْضُوعُ	Cevap
Ne içtin?	مَاذَا شَرِبْتَ؟	Soru
Çay içtim.	شَرِبْتُ الشَّايَ	Cevap
Sınıftan niçin çıkarıldın?	لِمَاذَا خُرِجْتَ مِنَ الْفَصْلِ؟	Soru
Sınıftan yüzümü yıkamak için çıkarıldım.	خُرِجْتُ مِنَ الْفَصْلِ لِأَغْسِلَ وَجْهِي	Cevap
Hangi kalemle yazıldı?	بِأَيِّ قَلَمٍ كُتِبَ؟	Soru
Siyah kalemle yazıldı.	كُتِبَ بِالْقَلَمِ الْأَسْوَدِ	Cevap
Kahire'ye ne zaman gidilecek?	مَتَى سَسُوفِرُ إِلَى الْقَاهِرَةِ؟	Soru
Kahire'ye bugün gidilecek.	سَسُوفِرُ إِلَى الْقَاهِرَةِ الْيَوْمَ	Cevap

26. İsm-i Mevsuller (Tekil, İkil, Çoğul)

Kendinden sonra gelen sıla cümlesiyle kendinden önceki kelimeyi veya cümledeki yerini (kendisinin karşılık geldiği ögeyi) açıklayan isimlerdir.

26.1. Müşterek İsm-i Mevsûl

Müzekker ve müennesi, tekil ve çoğulu için ayrı ayrı lafzı bulunmayıp hepsi için ortak kullanılan ism-i mevsûle müşterek ism-i mevsûl denir. Bunlara genel ya da ortak ism-i mevsûller de denebilir.

ki o kimse, ki o şey, herhangi, hangi	أَيُّ	ki o şey	مَا	ki o kimse	مَنْ
---------------------------------------	-------	----------	-----	------------	------

(مَنْ) hem müzekker hem müennes ortak olmak üzere akıllı varlıklar (insanlar) için, (مَا) ise genellikle insanlardan başkası için, hayvan ve eşya için kullanılır. (أَيُّ) ise her ikisi için de kullanılır. (مَنْ) (مَا) (أَيُّ) ortak ism-i mevsulleri durumuna göre bütün kişileri belirtmek için has ism-i mevsullerin yerine kullanılır. Müfred ve müzekkerleri de aynı olduğu için hem müfred hem de cemi manasına geçer. Hangi şahıs için kullanıldığı ism-i mevsulden sonra gelen sıla cümlesindeki zamirden anlaşılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gördüğüm adam geldi.	جَاءَ مَنْ رَأَيْتُهُ
Gördüğüm kadın geldi	جَاءَ مَنْ رَأَيْتَهَا

Evinize gelen kimseyi (adamı) gördüm.	رَأَيْتُ مَنْ جَاءَ إِلَى بَيْتِكُمْ
Çalışan kimse muvaffak olacaktır.	سَوْفَ يُوَفَّقُ مَنْ يَجْتَهِدُ
Kitaplardan istediğimi (istediğim şeyi) yazarım.	أَكْتُبُ مَا أَطْلُبُ مِنَ الْكُتُبِ

أَيُّ (herhangi, hangi) kelimesinin yerine (مَنْ) ve (مَا) konabiliyorsa ism-i mevsul olur ancak mu'rabtır (duruma göre son harekesi değişir). Diğerleri kadar kullanılmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Faydalı olanı oku.	اقْرَأْ أَيًّا نَافِعًا
Görevini yapan kimse hoşuma gider.	يُعْجِبُنِي أَيُّ أَدَى وَأَجِبَهُ
Hangisinin cesur olduğunu biliyoruz.	نَعْلَمُ مَنْ هُوَ شَجَاعٌ
Hangisinin cesur olduğunu biliyoruz.	نَعْلَمُ أَيُّهُمْ هُوَ شَجَاعٌ

Mesela son cümlede (أَيُّ) yerine (مَنْ) konabildiği için ism-i mevsuldür ve fâili sorduğu için zamme ile merfûdur. Esasen (أَيُّهُمْ) den sonrası (نَعْلَمُ) fiilinin mahallen mansub mef'ûlü'dür.

(أَيُّ) aynı zamanda isimlere muzâf olur, anlamını muzâf olduğu isimden alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci Kur'ân'dan seçtiği herhangi bir sûreyi ezberler.	يَحْفَظُ التِّلْمِيذُ أَيَّ سُورَةٍ يَخْتَارُ مِنَ الْقُرْآنِ
Şehirde herhangi bir camide namaz kılarız.	نُصَلِّي فِي أَيِّ مَسْجِدٍ فِي الْمَدِينَةِ

(أَيُّ) kelimesinin müennesi (أَيَّةٌ) dur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bunu söyleyenin kadınlardan hangisi olduğunu söyleme	احْفَظْ أَيَّةَ النِّسَاءِ قَالَتْ هَذَا
Çalışkan olan kız öğrenci başarır.	تَنْجَحُ أَيَّةُ الطَّالِبَاتِ هِيَ مُجْتَهِدَةٌ

مَنْ ve مَا lar başa geldiği zaman soru işareti olduğu gibi, cümledeki yerine göre çoğul manası taşıyan ism-i mevsul olabilirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Senin yanındakiler ölür fakat Allah'ın yanındakiler bâkidir.	مَا عِنْدَكَ يَمُوتُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ
Göklerde ve yerde bulunanlar (bulunan şeyler) O'nundur.	لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

26.2. Hususî İsm-i Mevsul

Müzekker ve müennesleriyle birlikte müfred, tesniye ve cemileri bulunan ism-i mevsullerdir. Tesniyeleri hariç mebnidirler.

Cem	Tesniye	Müfred	
الَّذِينَ	الَّذَانِ	الَّذِي	Müzekker ref hali
الَّذِينَ	الَّذَيْنِ	الَّذِي	Müzekker nasp ve cer hali
O kimseler	O iki kimse	O kimse	
الَّتِي - الَّلَّوَاتِي	الَّتَانِ	الَّتِي	Müennes ref hali
الَّتِي - الَّلَّوَاتِي	الَّتَيْنِ	الَّتِي	Müennes nasp ve cer hali

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Beni döven adam geldi.	جَاءَ الرَّجُلُ الَّذِي ضَرَبَنِي
Kardeşimi ziyaret eden (kimse)leri gördüm.	رَأَيْتُ الَّذِينَ زَارُوا أَخِي
Bana öğreten kadın geldi.	جَاءَتِ الْمُرَاةُ الَّتِي عَلَّمَتْنِي
Bahar insanların sevdiği mevsimdir.	الرَّبِيعُ هُوَ الْفَصْلُ الَّذِي يُحِبُّهُ النَّاسُ

Arapça'da her ism-i mevsulden sonra görüldüğü gibi kendinden önceki kelimeyi açıklayan ve manasını tamamlayan bir ilgi cümlesi mutlaka bulunur. Buna sıla cümlesi denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Beni yaratan Allah'a ibadet ederim.	أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَنِي
-------------------------------------	------------------------------------

خَلَقَنِي cümlesi **الَّذِي** den önce gelen **الله** kelimesini açıklamaktadır.

İsm-i mevsullerden her biri tekil çoğul, müzekker ya da müennes oluşlarına göre kullanılır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
(Kendisini) gördüğüm kimse geldi.	جَاءَ الَّذِي رَأَيْتُهُ	Müfret
(Kendilerini) gördüğüm kimseler geldi.	جَاءَ الَّذِينَ رَأَيْتُهُمْ	Cemi
(Kendilerini) gördüğüm iki kişi geldi.	جَاءَ اللَّذَانِ رَأَيْتُهُمَا	Tesniye
Giden iki kişiyi gördüm.	رَأَيْتُ اللَّذَيْنِ ذَهَبًا	Tesniye

Böylece artık cümle, temel cümleye bağlanan içinde fiil de bulunabilen bir yan cümlecik daha almış, basit cümleden bileşik cümle haline gelmiştir.

Hususi ism-i mevsuller hem akıllılar hem de eşya ve hayvanlar için kullanılır. (الَّذِينَ) (اللَّوَاتِي) akıllıların çoğulu için kullanılır. (الَّتِي) ve (مَا) akılsız çoğullar içinde kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yazdığın makaleleri okudum.	قَرَأْتُ الْمَقَالَاتِ الَّتِي كَتَبْتَهَا
Yazdığın makaleleri okudum.	قَرَأْتُ مَا كَتَبْتَ مِنْ مَقَالَاتٍ

İsm-i mevsul marife isimden sonra geldiğinde sıfat olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okuduğun kitabı okudum.	قَرَأْتُ الْكِتَابَ الَّذِي قَرَأْتَهُ

Bu cümlede , (الَّذِي) (الْكِتَابِ) kelimesinin sıfatıdır.

Belirsiz nekre bir kelimedenden sonra mevsul kullanılmaz fakat varmış gibi tercüme edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(Sizden) bizi İslâm'a çağıran bir peygamber geldi.	قَدْ جَاءَ رَسُولٌ (مِنْكُمْ) دَعَانَا إِلَى الْإِسْلَامِ

26.3. Sıla Cümlesinin Özellikleri

Sıla cümlesi âid (bağlaç) denilen açık veya gizli bir zamirle mevsul isme bağlıdır. Bu zamir açık değilse kişi onu mevsul ismin türüne göre takdir eder. Aid zamiri sayı, müzekkerlik-müenneslik yönünden mevsul isme uygun olur.

İsm-i mevsuldan sonraki sıla cümlesi; isim cümlesi, fiil cümlesi, şibh-i cümle (cümle benzeri) olarak zarflı ya da harf-i cerli cümle parçalarıyla ana cümleye bağlanır.

İsim Cümlesi olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Güzel olan bayan geldi.	حَضَرَتِ السَّيِّدَةُ الَّتِي هِيَ جَمِيلَةٌ

Fiil Cümlesi olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gelen adamı gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَ الَّذِي جَاءَ

Şibh-i Cümle (Zarflı cümle parçası) olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Önündeki kalemi aldım.	أَخَذْتُ الْقَلَمَ الَّذِي أَمَامَكَ

Şibh-i Cümle (Harf-i cerli cümle parçası) olarak:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçedeki kuşları gördüm.	رَأَيْتُ الطُّيُورَ الَّتِي فِي الْحَدِيقَةِ

Aid zamiri bazen terkedilebilir. Fakat ismi mevsul kendisinden sonra gelen ve harf-i ceri olan bir fiilin mef'ûlü ise zamirin harf-i cere eklenmesi zorunludur:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kendilerine gittiğimiz kadınlar	إِنَّ النِّسَاءَ اللَّاتِي دَخَلْنَا عَلَيْهِنَّ
Onların getirdikleri bu şeyler nedir?	مَا هَذِهِ الْأَشْيَاءُ الَّتِي جَاءُوا بِهَا؟

26.4. İsm-i Mevsulun Cümlelerin Unsurlarından Biri olması

İsmi mevsul; fâil, mef'ûl ya da mübtedâ, haber ve nevasihtan (inne, kane ve kardeşleri) birinin ismi ve haberi gibi herhangi bir unsuru olabilir. O zaman cümle içindeki yerine göre mahallen merfû, mahallen mansûb ya da mahallen mecrûr olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Emri işiten kimse secde etti.	سَجَدَ الَّذِي سَمِعَ الْأَمْرَ	Fâil
Bilene sor.	إِسْأَلْ مَنْ يَعْرِفُ	Mefûl
Okuyan kimse öğrenir	الَّذِي يَقْرَأُ يَتَعَلَّمُ	Mübtedâ
Bu (kendisini) kitaplarında buldukları peygamberdir.	هَذَا هُوَ النَّبِيُّ الَّذِي وَجَدُوا (وَجَدُوهُ) فِي كِتَابِهِمْ	Haber
Şüphesiz ki okuyan kimse öğrenir.	إِنَّ مَنْ يَقْرَأُ يَتَعَلَّمُ	İnne'nin ismi

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Fakülteye giden iki öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَيْنِ اللَّذَيْنِ ذَهَبَا إِلَى الْكُلِّيَّةِ
Fakülteye giden iki öğrenci döndü.	عَادَ الطَّالِبَانِ اللَّذَانِ ذَهَبَا إِلَى الْكُلِّيَّةِ
Fakülteye giden iki öğrenciye selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبَيْنِ اللَّذَيْنِ ذَهَبَا إِلَى الْكُلِّيَّةِ
Giden öğrencileri gördüm	رَأَيْتُ الطَّلَّابَ الَّذِيْنَ ذَهَبُوا
Giden iki (kız) öğrenci döndü.	عَادَتِ الطَّالِبَتَانِ اللَّتَانِ ذَهَبَتَا
Giden iki (kız) öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَتَيْنِ اللَّتَيْنِ ذَهَبَتَا

Giden (kız) öğrencileri gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَاتِ اللَّائِي ذَهَبْنَ
Evle ilgilenen annemdir.	أُمِّي هِيَ اللَّي تَرْعَى الْبَيْتَ
Sınavda başarılı olan geldi.	وَصَلَ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Kongreye katılanları gördüm.	رَأَيْتُ الَّذِينَ يَشْتَرِكُونَ فِي الْمُنْتَمَرِ
Sınavda başarılı olan öğrenci Hasan'dır.	الطَّالِبُ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ حَسَنٌ
Bu, sınavda başarılı olan öğrencidir.	هَذَا هُوَ الطَّالِبُ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Sınavda başarılı olan öğrenci geldi.	وَصَلَ الطَّالِبُ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Sınavda başarılı olan öğrenciyi gördüm.	رَأَيْتُ الطَّالِبَ الَّذِي نَجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ
Kur'ân-ı Kerîm okuyan (erkek) çocuğu gördüm.	رَأَيْتُ الطِّفْلَ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ
Arkadaşına yardım eden kızı gördüm.	رَأَيْتُ الْبِنْتَ الَّتِي تَنْصُرُ صَدِيقَتَهَا
Bana yardım edene teşekkür ettim.	شَكَرْتُ مَنْ نَصَرَنِي
Ödülü kazanan öne çıktı.	تَقَدَّمَ مَنْ حَصَلَ عَلَى الْجَائِزَةِ
Müslüman diğer Müslümanların dilinden ve elinden güvende olduğu kimsedir.	الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ
Söylediğim doğrudur.	مَا قُلْتُهُ هُوَ الصَّوَابُ
Mahmut gördüğünü anlattı.	حَكَى مَحْمُودٌ مَا شَاهَدَهُ
Adam yapmadığını söylüyor.	يَقُولُ الرَّجُلُ مَا لَا يَفْعَلُهُ
Allah'a kulluk eden kurtuldu. (Bayan)	نَجَتْ مَنْ عَبَدَتِ اللَّهَ
Allah'a kulluk edenler kurtuldu. (Bayan)	نَجَتْ مَنْ عَبَدْنَ اللَّهَ
Kur'ân-ı Kerim'i ezberleyene uğradım.	مَرَرْتُ بِمَنْ حَفِظَ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ

27. (أَنَّ)ni Mastariye

أَنَّ Muzâri fiili nasbederek masdara çevirir. Mâzî fiilin de önüne gelir, ancak mebni olduğu için sonuna tesir edemez. En çok kullanılan nasb edatıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çay içmek istiyorsun.	تُرِيدُ أَنْ تَشْرَبَ الشَّايَ
Kur'ân'ı anlamak istiyoruz.	نُرِيدُ أَنْ نَفْهَمَ الْقُرْآنَ
Dersimi yazmak istiyorum.	أُرِيدُ أَنْ أَكْتُبَ دَرْسِي
Eve gitmek istiyorsun.	تُرِيدِينَ أَنْ تَذْهَبِي إِلَى الْبَيْتِ
Sabretmeniz sizin için hayırlıdır.	أَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ
Beşir memleketindeki hastalara yardım etmek için doktor olmak istiyor.	يُرِيدُ بِشِيرٍ أَنْ يَكُونَ طَبِيبًا لِيُسَاعِدَ الْمَرْضَى فِي بَلَدِهِ
Fatıma derslerini müzakere etmek istiyor.	تُرِيدُ فَاطِمَةُ أَنْ تَسْتَذْكَرَ دُرُوسَهَا
Çocuklar babalarından kendilerini başkente götürmesini istedi.	طَلَبَ الْأَوْلَادُ مِنْ وَالِدِهِمْ أَنْ يَأْخُذَهُمْ إِلَى الْعَاصِمَةِ
İnsan, (kendisinin) başıboş bırakılacağını mı sanır!	أَ يَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدَى
Ateşten çıkmak isterler.	يُرِيدُونَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ

28. Mübteda Haber Uyumu (Tekil, İkil, Çoğul)

Haber tek bir kelime olduğunda mübteda ile haber arasında uyum gerekir. Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكَتُبُ مُفِيدَةٌ
Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السيارةُ مُسرعةُ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السيارتانِ مُسرعتانِ

Müennes ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمَاتُ مُخْلِصَاتٌ
Müennes ve çoğul (akılsız)	Arabalar hızlıdır.	السياراتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِحْأَةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

29. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ) Gelmesi

Mazi fiilin başına قَدْ geldiğinde zaman ve anlam değişikliği olur.

1- miş'li geçmiş zaman yapar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet Arapça çalıştı.	دَرَسَ أَحْمَدُ اللُّغَةَ العَرَبِيَّةَ
Ahmet Arapça çalışmış.	قَدْ دَرَسَ أَحْمَدُ اللُّغَةَ العَرَبِيَّةَ

2- Kesinlik ve vurgu katar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne yapacağımı unuttum.	نَسِيتُ مَا أَفْعَلُ
Ne yapacağımı (kesinlikle) unuttum.	قَدْ نَسِيتُ مَا أَفْعَلُ

3- وَقَدْ durum bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Doktor geldiğinde hasta ölmüştü.	جَاءَ الطَّيِّبُ وَقَدْ مَاتَ الْمَرِيضُ
Camiye girdiğimde imam Fatih'a'yı okumayı bitirmiştii.	دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَقَدْ قَرَأَ الْإِمَامُ الْفَاتِحَةَ

30. Muzâri Fiilinin Başına (كَانَ) Gelmesi

كَانَ muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse geniş veya şimdiki zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazardı.	كَانَ أَحْمَدُ يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ
Ahmet mektup yazıyordu.	

كَانَ başında gelecek zaman eki bulunan muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse gelecek zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazacaktı.	كَانَ أَحْمَدُ سَيَكْتُبُ الرِّسَالَةَ

31. Mâzî Fiilinin Başına (قَدْ كَانَ) Gelmesi

Mazi fiilin başına قَدْ كَانَ geldiğinde geçmiş zamanın hikâyesi olur. Gelmişti gibi.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci okula gitmişti.	قَدْ كَانَ ذَهَبَ الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ
Ahmet Arapça çalışmıştı.	قَدْ كَانَ دَرَسَ أَحْمَدُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
11. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

İçindekiler

1. İsim Cümlesi.....	5
2.1. İsim Cümlesinin Öğeleri	5
2.2. Mübtedanın Özellikleri	5
2.3. Haberin özellikleri	10
2. Haber Çeşitleri ve Haberin Mübtedanın Önüne Geçmesi	11
2.1. Haber Çeşitleri.....	11
2.1.1. Müfret Haber	11
2.1.2. Cümle olan Haber.....	12
2.1.3. Şibh-i Cümle Olan Haber	12
2.2. Haberin Mübtedanın Önüne Geçmesi	12
3. İne ve Benzerleri ve Lâ Nâfiye Li'l-cins.....	15
3.1. İne ve Benzerleri.....	15
3.1.1. إِنَّ (şüphesiz ki).....	16
3.1.2. أَنَّ (...mak ...mek)	17
3.1.3. كَأَنَّ (sanki).....	18
3.1.4. لَكِنَّ (ancak)	18
3.1.5. لَيْتَ (keşke).....	18
3.1.6. لَعَلَّ (belki)	19
3.2. لَ Nâfiye Li'l Cinsi.....	20
4. Kane ve Benzerleri, Beş İsim (Esmâ'ul-Hamse)	22
4.1. Kane ve Benzerleri	22
4.1.1. كَانَ (...idi, oldu).....	22
4.1.2. صَارَ (oldu, dönüştü).....	25
4.1.3. لَيْسَ (değil, olmadı).....	25
4.1.4. أَصْبَحَ (sabah oldu, sabahladı).....	27
4.1.5. أَضْحَى (kuşluk oldu, kuşlukladı).....	28
4.1.6. ظَلَّ (gündüz oldu, devam etti).....	28
4.1.7. أَمْسَى (akşam oldu, akşamladı).....	28
4.1.8. بَاتَ (gece oldu, geceledi).....	28

4.1.9. Ef'âlü'l-İstimrâr.....	30
4.2. Beş İsim (Esmâ'ul - Hamse).....	31
5. Fiil Cümlesi.....	35
5.1. Fail.....	36
5.2. Fiil.....	36
5.3. Meful.....	37
6. Mefûller.....	38
6.1. Meful Bih.....	38
6.2. Meful Mutlak.....	39
6.3. Meful Lieclih.....	41
6.4. Meful Fih.....	43
6.4.1. Mutasarrıf Zarflar.....	43
6.4.2. Mutasarrıf Olmayan Zarflar.....	43
6.4.3. Zarfların Diğer Özellikleri.....	44
6.4.4. Mebni Zarflar.....	46
6.5. Meful Meah.....	53
7. Sahîh Fiil.....	54
7.1. Sâlim Fiil.....	54
7.2. Mehmûz Fiil.....	55
7.3. Muda'af Fiil.....	56
9. Mu'tel Fiil.....	57
9.1. Misal Fiil.....	57
9.2. Ecvef Fiil.....	58
9.3. Nâkıs Fiil.....	59
9.4. Lefif Fiil.....	60
14. Mucerred Fiil.....	61
15. Mezîd Fiil.....	62
15.1. İf'âl Babı.....	63
15.2. Tef'îl Babı.....	63
15.3. Müfâale Babı.....	64
15.4. İnfîâl Babı.....	65
15.5. İftiâl Babı.....	65

15.6. İfîlâl Babı.....	66
15.7. Tefa'ul Babı.....	66
15.8. Tefâul Babı.....	67
15.9. İstifâl Babı.....	67

1. İsim Cümlesi

2.1. İsim Cümlesinin Öğeleri

İsim cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Mübteda ve haber. Mübteda, cümlenin öznesidir. Genellikle isim cümlesinin başında bulunur ve ref (harekesi zamme) durumunda gelir. Haber ise cümlenin yüklemidir ve mübtedadan sonra gelir. Haber, mübteda hakkında bilgi veren ögedir.

Haber (Yüklem)	Mübteda (Özne)
مُجْتَهِدٌ	عَلِيٌّ
çalışkandır.	Ali
Harekesi Zamme	Harekesi Zamme
Nekre İsim	Marife İsim
Haber bir cümle veya bir kelime olabilir.	Mübteda genelde bir isim veya mastar olur.

2.2. Mübtedanın Özellikleri

Mübteda genellikle marife (belirli) bir isim, haber de genellikle nekre (belirsiz) isimden oluşur. Mübteda konumundaki kelimeler genellikle şu kelime türlerinden olur:

1. Belirlilik takısı (harf-i tarif; ال) alan isimler

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe güzeldir.	الْحَدِيقَةُ جَمِيلَةٌ

2. Zamirler

Zamirler marife hükmündedir. Ancak zamirler son harekeleri üzerine mebni olup harekeleri hiçbir surette değişmedikleri için mahallen (cümledeki konumunun gereği) merfû' olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O, öğrencidir.	هُوَ طَالِبٌ
O, öğrencidir.	هِيَ طَالِبَةٌ

Birinci örnekte (هُوَ), ikinci örnekte (هِيَ) zamirleri mübteda konumunda yer aldıkları için mahallen merfûdurlar.

3. Özel isimler (Alemler)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İbrahim yazardır.	ابراهيمُ كَاتِبٌ
Mekke mübarek bir şehirdir.	مَكَّةُ مَدِينَةٌ مُبَارَكَةٌ

4. İşaret isimleri (İsm-i işaretler)

İşaret isimlerinin ikilleri (tesniye) hariç tümü mebnî oldukları için mahallen merfû' olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu meşhur bir adamdır.	هَذَا رَجُلٌ مَشْهُورٌ
Bu, meşhur bir kadındır.	هَذِهِ امْرَأَةٌ مَشْهُورَةٌ

Bu iki örnekte (هَذَا، هَذِهِ) işaret isimleridirler ve mebnîdirler, mübteda konumunda yer aldıkları için mahallen merfû olmuşlardır.

5. İlgî zamirleri (İsm-i Mevsul)

İlgî zamirlerinin ikilleri (tesniye) hariç tümü mebnîdirler, mübteda konumunda yer aldıkları zaman mahallen merfû olurlar. İlgî zamirinden sonra ona zamirle bağlı ve onu açıklayıcı bir cümle gelir, bu cümleye sîla cümlesi denmektedir, sîla cümlesinin irabta yeri yoktur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gelen mühendistir.	الَّذِي جَاءَ مُهَنْدِسٌ. الَّتِي جَاءَتْ مُهَنْدِسَةٌ
İmtihanda başarılı olan iki kız, Fatma ve Meryem'dir.	الَّتَانِ نَجَحَتَا فِي الْإِمْتِحَانِ فَاطِمَةُ وَمَرْيَمُ
Allah'ın Elçisi ile evlenen kadınlar mü'minlerin anneleridirler.	الَّلَاتِي تَزَوَّجْنَ الرَّسُولَ أُمَّهَاتُ الْمُؤْمِنِينَ

Yukarıdaki cümlelerde (اللاتي، التي، الذي) ilgi zamirleri mübteda olup mahallen merfû'durlar. Ancak (اللتان) ikil olduğu için elif (ا) ile merfû'dur. Bu ilgi zamirlerinden sonra gelen (جاء ، نَجَحْنَا فِي الامْتِحَانِ ، تَزَوَّجَن الرَّسُولُ ، جَاءَتْ) cümleleri ilgi zamirlerini açıklayan sıla cümleleridir.

6. Muzaf (Tamlanan)

Belirtili isim tamlamalarında irabta tamlanana (muzaf) bakılır, tamlayan (muzafun ileyh) daima mecrû olur. Tekil eril ve dişil (müfred müzekker ve müennes) tamlananlar, kırık çoğullar (cem-i teksîr), kurallı dişil çoğullar (cem-i müennesler) mübteda olduklarında zamme ile merfû olurlar; ikil yapısında (tesniye) olurlarsa elif (ا) ile merfû olurlar; kurallı çoğul eril (cem-i müzekker sâlim) olurlarsa vav (و) merfû olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit'in Okulu evinden uzaktır.	مَدْرَسَةُ خَالِدٍ بَعِيدَةٌ عَنْ بَيْتِهِ
Fakültenin yemekhanesi temizdir.	مَطْعَمُ الْكُلِّيَّةِ نَظِيفٌ
Fakültenin kız öğrencileri terbiyelidirler.	طَالِبَاتُ الْكُلِّيَّةِ مُهَدَّبَاتٌ
Okulun ağaçları çoktur.	أَشْجَارُ الْمَدْرَسَةِ كَثِيرَةٌ
Okulun iki erkek öğrencisi gidiyorlar.	طَالِبَا الْمَدْرَسَةِ ذَاهِبَانِ
Şirketin erkek mühendisleri çalışkandır.	مُهَنْدِسُو الشَّرِكَةِ مُجْتَهِدُونَ

Bu örneklerde (أَشْجَارُ، طَالِبَاتُ، مَطْعَمُ، مَدْرَسَةُ) kelimeleri tamlanandır (muzaf), mübtedadırlar ve zamme ile merfû' olmuşlardır. (طَالِبَا) kelimesi de tamlanandır, ikildir ve elif (ا) ile merfû olmuştur. (مُهَنْدِسُو) kelimesi tamlanandır, cem-i müzekker sâlimdir (kurallı eril çoğul) ve vav (و) ile merfû olmuştur.

7. Soru isimleri (Esmâu'l-İstifhâm)

Soru isimleri (أَيُّ) hariç hepsi mebnîdirler, mübteda konumunda oldukları zaman mahallen merfû olurlar, (أَيُّ) ise mübteda konumunda zamme ile merfû olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yarıfta kim kazandı?	مَنْ فَازَ فِي السَّبَاقِ؟
Hangi öğrenci geldi?	أَيُّ طَالِبٍ جَاءَ؟

Birinci örnekte geçen (من) soru ismi mübtedadır, mebnî kelimelerden olduğu için mahallen merfûdur. İkinci örnekte (أَيُّ) kelimesi mübtedadır, murâb (cümle içindeki yerine göre sonu değişen) soru isimlerindedir, burada zamme ile merfû olmuştur.

8. Te'villi mastarlar (Masdar-ı Müevvel)

Fiili muzârinin başına (أَنْ) harfi geldiği zaman onu nasbettiği gibi anlamını da mastara çevirmekte, bu tür mastarlara da mastar anlamını içerdikleri için te'villi mastar denmektedir. Te'villi mastar fiilden türetildiği için mastarı tüm şahıs zamirlerine göre anlamlandırmak mümkündür. Te'villi mastarlar mübteda konumunda yer aldıkları zaman mahallen merfû kabul edilmektedirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Oruç tutmanız sizin için hayırlıdır.	أَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ
Çayı sıcak içmen sağlığına zararlıdır.	أَنْ تَشْرَبَ الشَّايَ سَاخِنًا مُضِرٌّ لِصِحَّتِكَ

Birinci cümlede (أَنْ تَصُومُوا) te'villi mastardır, (صَوْمُكُمْ) şeklinde açık mastar hükmündedir, mübtedadır, "oruç tutmanız" anlamındadır. İkinci örnekte mübteda konumunda olan (أَنْ تَشْرَبَ) kelimesi te'villi mastardır, (شُرْبِكَ) şeklinde açık mastar hükmündedir, mübtedadır, "içmen" anlamındadır.

Mübtedanın marife haberin nekre olarak gelmesi asıl ise de bazen mübteda nekre olarak gelebilir. Bu durum şu hallerde olur:

1. Mübteda nekreye muzaf (tamlanan) olursa;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İş adamı geliyor.	رَجُلٌ أَعْمَالٍ قَادِمٌ
Gümüş yüzük ucuzdur.	خَاتَمٌ فِضَّةٍ رَخِيصٌ

Birinci cümlede (رَجُلٌ) kelimesi muzaftır (tamlanan), (أَعْمَالٍ) muzafun ileyhtir (tamlayan), nekredir, her iki kelime belirtisiz tamlama oluşturmuştur. İkinci örnekteki (خَاتَمٌ فِضَّةٍ) örneği de birinci örnek gibidir.

2. Mübteda nekre (belirsiz) kelimelerden oluşan sıfat tamlamasında mevsuf olursa;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Yoğun bir yağmur yağıyor.	مَطَرٌ غَزِيرٌ نَازِلٌ
Hızlı bir otomobil pahalıdır.	سَيَّارَةٌ سَرِيعَةٌ غَالِيَةٌ

Birinci örnekte (مَطَرٌ) kelimesi mevsûf (tamlanan), (غَزِيرٌ) kelimesi ise sıfattır (tamlayan). Her iki kelime de nekre (belirsiz) kelimedenden oluşmuştur. İkinci örnek de birinci örnek gibi belirsiz kelimelerden oluşmuştur.

3. Mübteda nekre olup kendisinden önce olumsuzluk edatı (nefi) ve soru (istifham) edatı varsa:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kimse yolcu değildir.	مَا أَحَدٌ مَسَافِرٌ؟
Yanımızda cahil yoktur.	مَا جَاهِلٌ عِنْدَنَا؟
Alanda kimse var mıdır?	هَلْ أَحَدٌ فِي السَّاحَةِ؟
Allah'la birlikte (başka) bir tanrı var mıdır?	أَلِلَّهُ مَعَ اللَّهِ؟

Yukarıdaki örneklerde (أَحَدٌ، جَاهِلٌ، إلهٌ) kelimeleri nekre (belirsiz) isimlerden oluşmuştur, her biri mübtedadır, olumsuzluk edatı (nefi) ve soru (istifham) edatlarından sonra gelmiştir.

4. Mübteda nekre olup haber câr-mecrûr ve zarftan oluşursa mübteda haberden sonra gelir; bu tür cümlelerde anlam verilirken “vardır”, “mevcuttur” anlamları eklenir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ağaçların üzerinde birkaç kuş var.	فِي الْغُرْفَةِ طِفْلٌ
Masanın üzerinde bir kitap var.	عَلَى الْمِنْضَدَةِ كِتَابٌ
Odada bir çocuk var.	فَوْقَ الْأَشْجَارِ طُيُورٌ

Bu örneklerde (طُيُورٌ، كِتَابٌ، طِفْلٌ) kelimeleri mübtedadır, haberleri câr-mecrûr ve zarftan olduğu mübtedalar da nekre oldukları için haberden sonra gelmiştir

5. Mübteda türün genelini içerirse;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Herkes ona itaatkârdır.

كُلُّ لَهُ مُطِيعُونَ

2.3. Haberin özellikleri

Haber Türkçedeki yükleme karşılık gelmektedir. Türkçe 'de ...dır...dir ile biten kelimeler haberdır. Haberin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Haber tek bir kelime olarak, (müfret, tesniye ve cemi) harf-i cerin mecruru bulunan bir isim olarak veya zarf olarak gelebileceği gibi cümle (isim, fiil veya şibih cümle) olarak da gelebilir.

2. Haber, mübteda gibi ref durumunda gelir. Ancak harf-i cerli isim, zarf ve cümle olarak geldiğinde ref alameti açıkça görülmez. Ref alametini açıkça göremediğimiz için, "yer itibariyle merfu" anlamında "mahallen merfu" ifadesini kullanırız.

3. Mübteda gayr-i âkıl cem'i olduğunda, yani akıl sahibi olmayan varlıkların cemisi olduğunda haber müfred-müennes olarak gelir.

4. Haber tek bir kelime olduğunda şu kaideler geçerlidir:

A) Mübteda önce, haber sonra gelir.

B) Mübteda marife, haber nekra olur.

C) Haber mübtedaya cinsiyet, (müzekkerlik ve müenneslik) sayı (müfret, tesniye, cemi) ve irab (her ikisinin de harekesi zamme olur) açısından uyar.

5. Haber, harf-i cerin mecruru olan bir isim veya zarf olduğunda haber mübtedadadan önce gelebilir. Bu durumda mübteda nekra olur. Cümle Türkçeye, "Bir yerde bir kimse veya bir şey var." şeklinde tercüme edilir.

6. Haber bir fiil cümlesi olabilir. Bu durumda mübteda mutlaka başta gelir ve marife olur. Haber konumunda olan fiil ise cinsiyet ve sayı bakımından mübtedaya uyar.

7. Haber isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Açıklama	Türkçesi	Arapçası
Müzekker ve tekil	Kitap faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدٌ
Müzekker ve ikil	İki kitap faydalıdır.	الْكِتَابَانِ مُفِيدَانِ
Müzekker ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ
Müzekker ve çoğul (akılsız)	Kitaplar faydalıdır.	الْكِتَابُ مُفِيدَةٌ

Müennes ve tekil	Araba hızlıdır.	السَّيَّارَةُ مُسْرِعَةٌ
Müennes ve ikil	İki araba hızlıdır.	السَّيَّارَتَانِ مُسْرِعَتَانِ
Müennes ve çoğul	Müslümanlar ihlaslıdır.	الْمُسْلِمَاتُ مُخْلِصَاتٌ
Müennes ve çoğul (akılsız)	Arabalar hızlıdır.	السَّيَّاراتُ مُسْرِعَةٌ
Müzekker ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذُ نَجَحَ فِي إِمْتِحَانِهِ
Müennes ve haberi fiil cümlesi	Öğrenci sınavını geçti.	التِّلْمِيذَةُ نَجَحَتْ فِي إِمْتِحَانِهَا
Müzekker ve haberi isim cümlesi	Kalemin rengi güzeldir.	الْقَلَمُ لَوْنُهُ جَمِيلٌ
Müennes ve haberi isim cümlesi	Silginin rengi güzeldir.	الْمِحْجَاةُ لَوْنُهَا جَمِيلٌ
Müzekker ve haber car-mecrur	Müdür bürosundadır.	الْمُدِيرُ فِي مَكْتَبِهِ
Müennes ve haber car-mecrur	Müdire Hanım bürosundadır.	الْمُدِيرَةُ فِي مَكْتَبِهَا
Müzekker ve haberi zarf	Kalem masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ
Müennes ve haberi zarf	Çanta masanın üstündedir.	الْقَلَمُ فَوْقَ الطَّاوِلَةِ

2. Haber Çeşitleri ve Haberin Mübtedanın Önüne Geçmesi

Haber bazen tek bir kelimedenden (müfred isim) oluştuğu gibi, bazen cümleden, bazen de harf-i cerli ya da zarflı cümle parçasından (şibh-i cümle) oluşabilir.

2.1. Haber Çeşitleri

2.1.1. Müfred Haber

Haber, tekil, ikil veya çoğul tek bir kelimedenden, isim veya sıfat tamlamasından oluşabilir. Bu durumda haber; sonu illetli olmayan tekil veya kırık cemi bir isimden oluşursa son harfi iki ötrelidir. Tesniye ise sonu ان ile biter. Cemi ise وَن ile biter.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit öğrencidir.	خَالِدٌ طَالِبٌ
Hatice çalışmaktadır.	حَدِيجَةٌ مُجْتَهِدَةٌ
İki öğrenci çalışmaktadır.	التِّلْمِيذَانِ مُجْتَهِدَانِ

Öğrenciler çalışkandır.	التَّلَامِيذُ مُجْتَهِدُونَ
-------------------------	-----------------------------

2.1.2. Cümle olan Haber

Haber, bir isim veya fiil cümlesi olabilir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Haber fiil cümlesi	Ahmed okula gidiyor.	أَحْمَدُ يَذْهَبُ إِلَى الْبَيْتِ
Haber isim cümlesi	Ahmed'in çantası büyüktür.	أَحْمَدُ حَقِيْبَتُهُ كَبِيْرَةٌ

2.1.3. Şibh-i Cümle Olan Haber

Başına gelen bir harfi cerle veya zarfla oluşturulan haber çeşididir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Haberi zarf ile	Çantası arabanın yanındadır.	حَقِيْبَتُهُ عِنْدَ السَّيَّارَةِ
Haberi harfi cer ile	Mümin cennettedir.	الْمُؤْمِنُ فِي الْجَنَّةِ

Örneklerde görüldüğü gibi haberi şibh-i cümle olan cümlelerde mübtedâ ile haber arasında müzekkerlik müenneslik vs. uyum aranmaz.

2.2. Haberin Mübtedanın Önüne Geçmesi

İsim cümlesinin iki temel ögesinden haber, dört yerde zorunlu olarak mübtedadan önce gelir. İlk ikisi haberin mübteda ile oluşturduğu özel kombinezonlar dolayısıyla öne geçtiği yerler ve son ikisi de haberin kendisine ait nitelikler dolayısıyla öne geçtiği yerler şeklinde kategorize edilmesi de mümkün olan bu dört yer şunlardır:

1. Haber Şibhu'l-cümle ve Mübteda da Nekra Olunca: Haber şibhu'l-cümle, mübteda da nekra ise haberin öne geçmesi zaruridir. Aksi takdirde haberin sıfatla karışma riski vardır. Başlıktaki nedenden ötürü haberin öne geçtiği cümleler Türkçeye çevrilirken "var, vardır, mevcut, mevcuttur, bulunmaktadır" ifadeleri çeviriye eklenir.

Örnekler:

Türkçesi		Arapçası	
Bir imam	mescitte var.	إِمَامٌ	فِي الْمَسْجِدِ

Mübteda	Haber	Mübteda	Haber
---------	-------	---------	-------

“Mescitte bir imam var” anlamına gelen (فِي الْمَسْجِدِ إِمَامٌ) cümlesinde, şibhu'l-cümle formatındaki (فِي الْمَسْجِدِ) haberi, nekra formattaki (إِمَامٌ) mübtedasıyla bir araya gelerek bir isim cümlesi oluşturmuş, formatları gereği yani haber şibhu'l-cümle mübteda da nekra olduğu için isim cümlesine ait normal sıralama tersyüz edilerek haber önce mübteda sonra gelmiştir. Bu öğeler şayet (إِمَامٌ فِي الْمَسْجِدِ) biçiminde bir sıralamaya tabi tutulsalardı isim cümlesi olma vasfını yitirir, “Mescitteki bir imam” anlamında sıfat tamlaması ifade eder hale gelirlerdi.

2. Haber Şibhu'l-cümle Olup Mübteda da Habere Ait Bir Zamir Bulununca: Haber şibhu'l-cümle olup, mübtedanın içerisinde habere ait bir zamir varsa haberin öne geçmesi vacip yani zorunludur. Aksi takdirde zamir, temsil ettiği isimden önce zikredilmiş olur. Oysa zamir, söylem sahibini daha önce bahsi geçmiş bir ismi tekrar tekrar söyleme külfetinden kurtarmak için kullanılır ve ismin yerine geçen kelimeler olarak bilinir. Dolayısıyla daha önce bahsi geçmemiş bir ismin yerine zamir kullanmak bir tür anlatım bozukluğudur. İşte böylesi bir anlatım bozukluğuna meydan vermemek için; mübteda habere ait bir zamir barındırıyorsa, söz konusu zamirin atıf mercii olan haberin başa geçmesi zorunludur.

Bir öncekinde olduğu gibi, bu başlıktaki nedenden ötürü haberin öne geçtiği cümleleri Türkçeye çevirirken de “var, vardır, mevcut, mevcuttur, bulunmaktadır” ifadeleri çeviriye eklenir.

Örnekler:

Türkçesi		Arapçası	
Problemleri	insanın vardır.	مَشَاكِلُهُ	لِلْإِنْسَانِ
Mübteda	Haber	Mübteda	Haber

“İnsanın problemleri vardır” anlamına gelen (لِلْإِنْسَانِ مَشَاكِلُهُ) cümlesinde, şibhu'l-cümle formatındaki (لِلْإِنْسَانِ) haberi, kendisine ait (هُ) zamirini içeren (مَشَاكِلُهُ) mübtedasıyla bir araya gelerek bir isim cümlesi oluşturmuş, formatları gereği yani haber şibhu'l-cümle, mübteda da ona ait bir zamir içeriyor olduğu için isim cümlesine ait normal sıralama tersyüz edilerek haber önce mübteda sonra gelmiştir. Bu öğeler şayet (مَشَاكِلُهُ لِلْإِنْسَانِ) biçiminde bir sıralamaya tabi tutulsalardı “Onun problemleri insana aittir” anlamında anlaşılması güç bir cümle haline gelirlerdi. Zira bu cümlede “Onun” derken insanın kendisinin mi, yoksa başka bir varlığın mı kastedildiği net değildir.

3. Haber Soru İsmi olunca: Soru ismi olan haberler, zorunlu olarak mübtedalarından önce gelirler. Çünkü Arapçada soru isimleri başta bulunma önceliğine (sadaret hakkı) sahiptirler.

Örnekler:

Türkçesi		Arapçası	
----------	--	----------	--

Gelen	kim?	الْقَادِمُ؟	مَنْ
İman	nedir?	الْإِيمَانُ؟	مَا
Halit	nerede?	خَالِدٌ؟	أَيْنَ
Mübteda	Haber	Mübteda	Haber

Bu örneklerde (مَنْ، ما، أين) soru isimleri haber konumundadırlar. Haber olmalarına rağmen soru isimlerinin başta olma zorunluluğundan dolayı mübtedadan önce yer almışlardır.

Soru isimlerine muzâf (tamlanan) olan isimler de haber olmaları durumunda zorunlu olarak öne geçerler. Çünkü soru isimlerinin öncelik hakkı vardır. Onlara muzâf olan kelimeler de muzâfun ileyhlere olan soru isimlerinden ayırlamayacaklarından ötürü soru isimleriyle beraber başta yer alırlar.

Örnekler:

Türkçesi		Arapçası	
Sen	kimin kızısın?	أَنْتِ؟	بِنْتُ مَنْ
Bu	neyin bedeli?	هَذَا؟	تَمَنُّ مَا
Ahmet	nerenin vatandaşı?	أَحْمَدُ؟	مُوَاطِنُ أَيِّ بَلَدٍ
Mübteda	Haber	Mübteda	Haber

İsim cümlelerinde yer alan her soru ismi haber değildir; bazen mübteda da olabilir. Burada ayırım noktası soru isminden sonra gelen kısımdır. Eğer soru isminden sonra gelen kelime, câr-mecrûr (harfi cerli isim), zarf ya da fiil ise bunlar mübteda olamayacağından soru ismi mübteda, bunlar ise haber olur. Eğer soru isminden sonraki kelime mübteda olabilecek bir kelime ise bu durumda soru ismi haber olur. (مَنْ جَاءَ؟) “Kim geldi?” cümlesinde soru isminden sonra gelen kelime (جَاءَ) fiil olduğundan mübteda olmaya uygun değildir. Bu sebeple (مَنْ) mübteda (جَاءَ) de haber olur. (مَنْ فِي الْبَيْتِ؟) “Evde kim vardır?” cümlesinde de soru ismi (مَنْ) den sonra gelen (مَنْ فِي الْبَيْتِ) câr-mecrûr olması sebebiyle mübteda olmaya uygun değildir ve haber olur. (مَنْ) ise mübtedadır. (مَنْ؟ هُوَ) cümlesinde ise (هُوَ) mübteda olmaya uygun olduğundan (مَنْ) soru ismi haber olur.

4. Haber Mübtedaya Hasredilince (Haber Mahsûr Olunca): Hasır işlemine tabi tutularak mübteda ile özdeşleştirilmiş ve sırf ona özgü kılınmış haber (mahsûr haber), bu özelliği dolayısıyla zorunlu olarak mübtedanın önüne geçer. Aksi takdirde cümle haberin mübtedaya değil, mübtedanın habere hasredildiği (özgü kılındığı) izlenimi doğurur. Oysa istenen bunun tam tersidir.

Örnekler:

Türkçesi		Arapçası	
Allah'tır.	Yaratan yalnız	اللَّهُ	إِنَّمَا خَالِقٌ
Mübteda	Haber	Mübteda	Haber

Söz gelimi “Yaratan yalnız Allah’tır” anlamına gelen (إِنَّمَا خَالِقٌ اللَّهُ) cümlesinde, (خَالِقٌ) haberi, hasır edatı olan (إِنَّمَا) aracılığıyla mübtedası konumunda bulunan (اللَّهُ) ismine özgü kılınmakta ve zorunlu olarak onun önüne geçmektedir. Söz konusu cümle (مَا خَالِقٌ إِلَّا اللَّهُ), Türkçe karşılığıyla ifade edecek olursak “Allah’tan başka yaratan yoktur” cümlesi ile eş anlamlıdır. İki farklı söyleyiş biçiminde de haber konumundaki “Yaratan” niteliği, mübteda konumundaki “Allah” a özgü kılınmaktadır.

Tersine bir tutumla hasır işlemleri haber üzerinde değil de mübteda üzerinde yapılmış olsa yukarıdaki cümlemiz (إِنَّمَا اللَّهُ خَالِقٌ) biçiminde olur ki “Allah sadece bir yaratıcıdır” tarzı maksadı aşan bir anlam ifade eder. Yukarıdaki cümlelerin benzer anlama gelen bir başka formu (مَا اللَّهُ إِلَّا خَالِقٌ) ifadesinin yansıttığı “Allah bir yaratıcıdan başka bir şey değildir” manası, hasırda öne alınacak sözcüğün doğru tespit edilmesinin ne denli önemli olduğunu kanıtlamaktadır. İki farklı ifade biçiminde de mübteda konumundaki “Allah”, haber konumundaki “yaratan” niteliğine özgü kılınmakta, adeta bu sıfatla sınırlandırılarak diğer vasıfları yok sayılmaktadır.

Özetle hasır, Türkçedeki vurgu kavramına benzer. Türkçede vurgulanacak öge yükleme yaklaştırılırken Arapçada vurgulanacak öge öne alınır. Eğer vurgu habere yapılacaksa haberin mübtedanın önüne alınma zorunluluğu vardır.

İsim cümlesinde öne geçmiş olan habere mukaddem (öne alınmış) haber, mübtedaya ise muahhar (geriye bırakılmış) mübteda adı verilir. Örneğin (كِتَابٌ عِنْدِي) cümlesinde (عِنْدِي) ifadesi mukaddem haber, (كِتَابٌ) kelimesi de muahhar mübtedadır.

3. İne ve Benzerleri ve Lâ Nâfiye Li'l-cins

3.1. İne ve Benzerleri

(إِنَّ) ve görev bakımından ona benzeyen edatlar isim cümlesi dediğimiz mübtedâ ile haberin önüne gelir, mübtedâ ile haberin adını değiştirirler. Artık mübtedânın adı; (إِنَّ)'nin ismi, haberin adı da (إِنَّ)'nin haberi olarak değişir. Bu edatlar isim cümlesinin başına gelip mübtedâ ve haberin adını ve irabını (harekesini) değiştirdikleri için değiştirenler manasında “en-Nevâsıh” (النَّوَاسِحُ) diye adlandırılırlar. Fiile benzeyen harfler de denilen bu harfler ve işlevleri şunlardır:

لَا	لَعَلَّ	لَيْتَ	لَكِنَّ	كَأَنَّ	أَنَّ	إِنَّ
-----	---------	--------	---------	---------	-------	-------

(إِنَّ) ve ona benzeyenler dediğimiz bu edatlar isimlerini mansûb (fetha), haberlerini merfû (zamme) yaparlar.

هَادِيٌّ	أَلْبَحْرُ	
Haber	Mübteda	
هَادِيٌّ	أَلْبَحْرُ	إِنَّ
İnne'nin Haberi	İnne'nin İsmi	Edat
Harekesi zamme	Harekesi fetha	Harekesi değişmez
sakindir.	deniz	Şüphesiz

İnne'nin isminin harekesinin fetha olması sebebiyle bu isim tesniye (يُنِّ) ekiyle tesniye yapılır. Eğer bu isim müzekker çoğul bir isimse (يُنِّ) ekiyle çoğul yapılır. Eğer bu isim müennes çoğul ise (اتِّ) ekiyle çoğul yapılır. Bunların dışındaki durumlarda fetha ile harekelendirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Şüphesiz Hz. Muhammed peygamberdir.	إِنَّ مُحَمَّدًا رَسُولٌ	Müfret
Şüphesiz iki mümin kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَانٌ	Tesniye
Şüphesiz müminler kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَةٌ	Müzekker çoğul
Şüphesiz mümin hanımlar kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنَاتِ إِخْوَاتٌ	Müennes çoğul

3.1.1. إِنَّ (şüphesiz ki)

إِنَّ muhakkak, doğrusu, gerçekten, hakikaten, şüphe yok ki, şüphesiz manalarına gelen tahkik (pekiştirme) edatıdır. Cümlenin başında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Şüphe yok ki Allah'ın rahmeti geniştir.	إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ وَأَسِعَتْ
Gerçekten hac yolculuğu kolaydır.	إِنَّ رِحْلَةَ الْحَجِّ سَهْلَةٌ

İnne ve benzerlerinin haberleri müfred, cümle ya da şibh-i cümle (zarf ya da câr-mecrûrlu cümle) olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Haberi
----------	----------	--------

Gerçekten ev eskidir.	إِنَّ الْبَيْتَ قَدِيمٌ	Müfret
Gerçekten Hâlit'in babası zengindir.	إِنَّ خَالِدًا أَبُوهُ غَنِيٌّ	İsim cümlesi
Gerçekten müslümanlar Allah'a inanırlar.	إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ	Fiil cümlesi
Gerçekten araba evin arkasındadır.	إِنَّ السَّيَّارَةَ خَلْفَ الْبَيْتِ	Zarf
Allah ihlaslı kullarının kalbindedir.	إِنَّ اللَّهَ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ الْمُخْلِصِينَ	Câr-Mecrûr

3.1.2. أَنَّ (...mak ...mek)

أَنَّ anlam bakımından إِنَّ gibi tahkik (pekiştirme) harfidir. ..ki, ..diğini, ...eceğini, ...olduğu gibi manalarına gelir. Masdar manasını da ifâde eder. إِنَّ başta, أَنَّ cümlelerin ortasında gelir. (أَنَّ) cümle başında kullanılmaz. Fiil cümlelerinde mef'ûl durumundaki yan cümleciklerin başında bağlaç olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Haccın nefsi temizlediğini öğrendim.	عَلِمْتُ أَنَّ الْحَجَّ مُطَهِّرٌ لِلنَّفْسِ
Hz. Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederim.	أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

أَنَّ isim ve haberiyle birlikte isim cümlesi olarak mefulun bih, fâil, naib-i fâil olabilir. Kendisinden önce bu durumları belirleyen bir fiil gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Cümlede
Ali'nin hasta olduğunu öğrendin.	عَلِمْتُ أَنَّ عَلِيًّا مَرِيضٌ	Mef'ûlün bih
İmtihanda başarılı olmanız beni sevindirir.	يَسُرُّنِي أَنَّكُمْ نَاجِحُونَ فِي الْإِمْتِحَانِ	Fâil
Halit'in yarışta kazandığı duyuldu.	سُمِعَ أَنَّ خَالِدًا فَازَ فِي السَّبَاقِ	Nâib-i Fâil

(أَنَّ) nin başına (لِ) getirilmesiyle yapılan (لِأَنَّ) edatı "çünkü, ...dığı için" irab bakımından (إِنَّ) ve kardeşleri gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Araba geldiği için Muhammed gülümsedi. Muhammed gülümsedi, çünkü araba geldi.	إِبْتَسَمَ مُحَمَّدٌ لِأَنَّ السَّيَّارَةَ حَضَرَتْ

Annesi meşgul olduğu için öğle yemeğini Zeynep hazırladı.
Öğle yemeğini Zeynep hazırladı, çünkü annesi meşguldür.

أَعَدَّتْ زَيْنَبُ الْغَدَاءَ لِأَنَّ وَالِدَتَهَا مَشْغُولَةٌ

3.1.3. كَأَنَّ (sanki)

كَأَنَّ gibi, sanki, güya, ..yor gibi, mış gibi, ..casına. ...ecek gibi, ..a benzer manalarına gelir. Mübtedâ'nın habere benzediğini anlatır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kitap hoca gibidir.	كَأَنَّ الْكِتَابَ أَسْتَاذٌ
Ay sanki lâmba gibidir.	كَأَنَّ الْقَمَرَ مِصْبَاحٌ

3.1.4. لَكِنَّ (ancak)

لَكِنَّ ama, fakat, lâkin, ancak, ne var ki, şu kadar var ki, manalarına gelir. İstidrâke delâlet eder. İstidrâk; söylenen sözden muhâtabın zihninde doğacak yanlış anlamayı önlemektir. Daha ziyade cümle ortasında olur. Fiillerin önünde (لَكِنَّ) şeklinde sonu cezimli gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe geniştir, fakat ağaçları azdır.	الْحَدِيقَةُ وَاسِعَةٌ لَكِنَّ أَشْجَارَهَا قَلِيلَةٌ
Ev yenidir, fakat mobilyalar eskidir.	الْبَيْتُ جَدِيدٌ لَكِنَّ الْأَثَاثَ قَدِيمٌ

3.1.5. لَيْتَ (keşke)

لَيْتَ keşke, ne olaydı, ne olurdu manalarına gelir. Temennî bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Keşke bugün hava ılıman olsa.	لَيْتَ الْجَوُّ مُعْتَدِلٌ الْيَوْمَ
Keşke haber doğru olsaydı.	لَيْتَ الْخَبَرَ صَحِيحٌ

لَيْتَ'nin başına ünlem edatı olan يَا eklenirse üzüntü, pişmanlık manası meydana gelir. Olmuş bitmiş şeyler ve mümkün olmayacak arzular için "keşke şöyle olsaydı" "keşke şöyle yapmasaydım" vb. ifadeleri belirtmede kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Keşke babası onu dövmeseydi.	يَا لَيْتَ أَبَاهُ لَمْ يَضْرِبْهُ

3.1.6. لَعَلَّ (belki)

لَعَلَّ belki, ola ki, ihtimal ki, umulur ki, ..bilir manalarına gelir. Tereccî (umma) bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Belki hasta uyuyordur.	لَعَلَّ الْمَرِيضَ نَائِمٌ
Belki yolcular şimdi gelmektedir.	لَعَلَّ الْمَسَافِرِينَ قَادِمُونَ الْآنَ

Not 1: لَيْتَ ve لَعَلَّ nin manaları birbirine yakındır. لَيْتَ vukuu güç olan şeyde لَعَلَّ ise daha çok vukuu kolay ve mümkün olan şeyde kullanılır.

Not 2: إِنَّ ve benzerlerinin sonuna مَا harfi geldiğinde ismini nasb haberini ref etmez. Tekrar mübtedâ ve haber gibi okunur. إِنَّ nin sonuna مَا gelince إِنَّمَّا ya da ortada gelince (أَنَّمَا) (ancak, yalnız) olur ve artık kasr (sınırlandırma) edatı olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Müminler ancak kardeşlerdir. (Hucurat, 10)	إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
Ameller ancak niyetlerledir.	إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

Not 3: Bu edatlar isim cümlesine gelirken, sonlarına (مَا) gelince fiil cümlesinin başına da gelirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben ancak... şikâyet ederim. (Yusuf, 86)	إِنَّمَا أَشْكُو
Sanki (şöyle) der gibiydi.	كَأَنَّمَا يَقُولُ

Not 4: (إِنَّ) ve (أَنَّ) tahfif de edilebilirler. Tahfif olması demek aynı manayı taşıdığı halde sonlarının şedde yerine sükun (cezimli) olması demektir. Dolayısıyla bu halde fiillerin önüne gelirler ve o cümle artık fiil cümlesi

değil, isim cümlesi olur. Muhaffef (tahfif edilmiş) (إِنْ) in haberinde fethalı bir lâm bulunur, buna ayırıcı lâm (الْأَلَامُ) (الْفَارِقَةُ) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Biz seni gerçekten yalancılardan zannediyoruz. (Şuarâ, 186)	وَإِنْ نَطَّنْتَ لِمِنَ الْكَاذِبِينَ
Muhakkak ki onların çoğunu fâsık bulduk. (A'râf, 102)	وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ

Not 5: Muhaffef (أَنْ) in haberi (لَيْسَ) (değil) ve (عَسَى) (belki umulur ki) gibi tam çekimi olmayan fiillerden olmadığı zaman şu harflerden biriyle başlamalıdır.

لَنْ	لَمْ	لَا	قَدْ	سَوْفَ	سَ
------	------	-----	------	--------	----

Böylelikle onun (أَنْ) den tahfif edilmiş (أَنَّ) olduğu anlaşılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ve senin bize hakikaten doğruyu söylediğini bilelim. (Mâide, 113)	وَ نَعْلَمُ أَنَّ قَدْ صَدَقْتَنَا
İnsan zanner mi ki gerçekten onun kemiklerini asla toplamayacağız (bir araya getirmeyeceğiz) ? (Kıyame, 3)	أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ

3.2. لَا Nâfiye Li'l Cinsi

لَا olumsuzluk edatını takip eden belirsiz haldeki mansûb isim bu ismin ait olduğu grubun toptan yokluğunu gösterir. Bu durumda ona "Lâ en-Nâfiye li'l-cinsi" denir. İrab bakımından إِنَّ nin gördüğü işi görür, yani ismi nasb eder, haberi ref eder, merfû bırakır. لَا nın nâfiye olması için;

- لَا nın hem ismi hem haberi nekre olmalıdır.
- İsmi لَا ya bitişik olmalıdır. İsmi ile arasına başka bir kelime girmemelidir.
- لَا dan önce harf-i cer gelmemelidir.

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir yalancı sevilmez. Veya Sevilen yalancı yoktur.	لَا كَاذِبٌ مَحْبُوبٌ
Kadın ve erkek arasında fark yoktur.	لَا فَرْقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَ امْرَأَةٍ

لَا nın ismi tek kelime olursa nasb üzere mebnî olur. En yaygın kullanım şekli budur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir engelimiz yok.	لَا مَانِعَ لَنَا
Gayret ve yorgunluk olmaksızın başarı yoktur.	لَا نَجَاحَ بِدُونِ جُهْدٍ وَ تَعَبٍ

Yukarıda belirtildiği gibi, لا harfinin başında cer harfinin bulunması, isim ve haberinin nekre olmaması, ismi ile kendisi arasına başka bir kelimenin girmesi durumunda nasbetmeyip sadece olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
...kendisinde ne alışveriş ne dostluk ne de şefaath bulunmayan bir gün gelmeden önce...(Bakara, 254)	مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ
Müslüman korkusuzca savaşır.	يُجَاهِدُ الْمُسْلِمُ بِلَا خَوْفٍ

لا nın ismi muzâf veya şibh-i muzâf (muzâfa benzeyen) olursa yine mansûb olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
İyilik işleyen hiçbir kimse pişman olmaz.	لَا فَاعِلَ خَيْرٍ نَادِمٌ

Cinsini nefyeden lâ'nın haberi mahzûf (düşmüş) olabilir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur.	لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Grup olumsuz olarak kullanılan لا sık sık (إِلَّا) ile birlikte kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah'tan başka ilah yoktur.	لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

4. Kane ve Benzerleri, Beş İsim (Esmâ' ul-Hamse)

4.1. Kane ve Benzerleri

İrab (hareke) bakımından "إِنَّ" ve Kardeşleri"nin tam tersine isimlerini ref haberlerini nasb ederler. Kâne ve kardeşleri sekiz adet fiil-i mâzîden oluşur. Bu sekiz fiili mâzîden her birinin muzâri ile emri de aynı işi yapar. Yani, isim cümlesi olan mübtedâ ve haberin önüne gelip mübtedâyı merfû haberi de mansûb yapar. Bunlara nâkıs (eksik) fiiller de denir. Nâkıs fiil denmesinin sebebi; merfû ismiyle birlikte tek bir mânâ ifâde etmeyip ikinci ismi istemeleridir. حَضَرَ الْوَلَدُ (Çocuk geldi) deyince cümle anlamı yeterli olur fakat كَانَ الْجَوُّ (Hava idi) deyince yetmez, mana eksik kalır. Yanına ikinci bir isim ilâve edilerek كَانَ الْجَوُّ بَارِدًا (Hava soğuk idi) deyince mana tamamlanır.

Nâkıs veya Kâne benzeri olan fiiller ve işlevleri şunlardır:

بَاتَ	ظَلَّ	أَضْعَى	أَمْسَى	أَصْبَحَ	لَيْسَ	صَارَ	كَانَ
-------	-------	---------	---------	----------	--------	-------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Soğuk şiddetlidir.	الْبُرْدُ شَدِيدٌ
Soğuk şiddetliydi.	كَانَ الْبُرْدُ شَدِيدًا

Çözümleme:

شَدِيدًا	الْبُرْدُ	كَانَ
Nakıs fiilin haberi	Nakıs fiilin ismi (Mübtedâ)	Nakıs Fiil
Harekesi fetha	Harekesi zamme	
Nekre	Marife	

İsim cümlesinin kuralları nakıs fiilin ismi ve haberi için de geçerlidir.

4.1.1. كَانَ (..idi, oldu)

كَانَ fiilinin asıl manası ..idi olup nâkıs fiildir. Tam fiil olarak kullanıldığında ismi haberi şeklinde söylenmez. Çünkü o zaman mübtedâ haberin önünde değil bir fiil cümlesinin içinde (birleşik fiil olmak üzere) yardımcı fiil vazifesini görür. Bu durumda kânedeki gizli zamir kânenin ismi, fiil ise kânenin haberi olur.

Türkçesi	Arapçası
O yazdıydı.	كَانَ كَتَبَ
Gizli هُوَ kânenin ismi mahallen merfu	

كَتَبَ kânenin haberi mahallen mansup	
Sen hastaydın.	كُنْتَ مَرِيضاً
ت kânenin ismi mahallen merfu	
كَتَبَ kânenin haberi mansup	

Örnek:

كَانَ وَجِدَ	كَانَ يَقْرَأُ	كَانَ كَتَبَ
bulunmuştu	okuyordu	yazdı idi, yazmıştı

كَانَ mazi fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse basit geçmiş zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazdıydı.	كَانَ أَحْمَدُ كَتَبَ الرِّسَالَةَ

كَانَ başında قَدْ bulunan mazi fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse bileşik geçmiş zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazmıştı.	كَانَ أَحْمَدُ قَدْ كَتَبَ الرِّسَالَةَ

كَانَ muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse geniş veya şimdiki zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazardı.	كَانَ أَحْمَدُ يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ
Ahmet mektup yazıyordu.	

كَانَ başında gelecek zaman eki bulunan muzari fiilin bulunduğu bir cümlenin başına gelirse gelecek zamanın hikayesi olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet mektup yazacaktı.	كَانَ أَحْمَدُ سَيَكْتُبُ الرِّسَالَةَ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yolculuk faydalıydı.	كَانَتِ الرَّحْلَةُ مُمْتِعَةً.
Hoca yoktu.	كَانَ الْأُسْتَاذُ غَائِبًا
Ders kolaydı.	كَانَ الدَّرْسُ سَهْلًا
Ev temiz idi.	كَانَ الْبَيْتُ نَظِيفًا
Kalabalık çoğaldı.	كَانَ الزَّحَامُ شَدِيدًا

كَانَ nin ismi de haberi de tamlama şeklinde gelebilir. Bu özellikler كَانَ nin diğer benzerleri için de geçerlidir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Müslümanların Kâbe'yi tavafı dün kolaydı.	كَانَ طَوَافُ الْمُسْلِمِينَ بِالْكَعْبَةِ سَهْلًا أَمْسٍ

Harf-i cer ya da zarfla başlayan ("var" manası ifade eden) cümle parçası mübtedâ değil öne geçmiş haberdir. (haber mukaddem). Var olan şey de muahhar mübtedâ olur. Böylece dolayısıyla (كَانَ)'nin haberi de öne geçmiş haber, (كَانَ) nin ismi de sonradan gelen isim olmuş olur.

Çözümleme:

رَجَالٌ	فِي الْعُرْفَةِ	كَانَ
Adamlar	odada	idi.
Nakıs fiilin ismi (Mübteda)	Nakıs fiilin haberi	Nakıs fiil

İsmi fâil "Kâne" fiilinin haberi olunca geçmiş zamanın sürekli halini oluşturur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
O Allah'a secde ederdi.	هُوَ كَانَ سَاجِدًا لِلَّهِ

كَانَ fiili Allah ile kullanıldığında anlamı zamanla sınırlı değildir. Sadece geçmişini anlatmaz, durumu bildirir ve haberin sonsuz devamlılığını gösterir. كَانُ يَكُونُ ebedidir, ezeldir manalarına da gelir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Allah bilir ve hakîmdir.	كَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا
--------------------------	---------------------------------

Olumsuz كَانَ nin haberi muzâri olduğunda başında esreli bir (ل) bulunabilir. Buna inkâr lâmi (lâmul cuhûd) denir ve yanında gizli bir (أَنْ) olduğu düşünülür.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Arkadaş arkadaşına asla ihanet edecek değildir.	مَا كَانَ الصَّدِيقُ لِيَخُونَنَّ صَدِيقَهُ

4.1.2. صَارَ (oldu, dönüştü)

Bir halden diğer hale geçmeyi anlatır.(صَارَ يَصِيرُ)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Elbise kısa oldu.	صَارَ الثَّوْبُ قَصِيرًا
İki öğrenci çalışkanlaştı.	صَارَ الطَّالِبَانِ مُجْتَهِدَيْنِ
İki öğrenci sevilen oldu.	صَارَتِ التِّلْمِيذَتَانِ مَحْبُوبَتَيْنِ

4.1.3. لَيْسَ (değil, olmadı)

Muzârisi olmayan bir fiil olarak mâzî durumunda çekime girer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hizmetçi güçlü değildir.	لَيْسَ الخَادِمُ قَوِيًّا
Ben fakir değilim.	لَسْتُ فَقِيرًا

لَيْسَ fiili ile yapılan cümlelerde haber kısmı iki şekilde gelir.

1- Mansûb durumda;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Sen mümin değilsin.	لَسْتُ مُؤْمِنًا
Onlar mü'min değiller.	إِنَّهُمْ لَيْسُوا مُؤْمِنِينَ

2- Manayı te'kîd için (بِ) harfi cerine bağlı mecrûr olarak;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu bir şey değildir.	لَيْسَ هَذَا شَيْئاً
Bu hiçbir şey değildir.	لَيْسَ هَذَا بِشَيْءٍ

Nâdiren olumsuzluk edatı olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yağmur yağmıyor.	لَيْسَ يَسْقُطُ الْمَطَرُ

Leyse'ye benzeyen edatlar denen (لَا) (لَا تَ) (مَا) (إِنْ) mübtedâ ve haber cümlesinin başına getirilerek kullanılmakta لَيْسَ gibidir. Hepsisi de "yok, değil" manasınadır.

إِنْ gibi görev yapar, ismini ref, haberini nasbeder. İsmi belirli veya belirsiz olarak gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam ayakta değildir.	إِنَّ رَجُلًا قَائِمًا
Zeyd ayakta değildir.	إِنَّ زَيْدًا قَائِمًا

مَا: Hem belirli hem belirsiz isme gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Senden hayırlı kimse yoktur.	مَا أَحَدٌ خَيْرًا مِنْكَ
Bu ihmal edilmiş değildir.	مَا هَذَا مُهْمَلًا

لَا: Yalnız belirsiz ismin başına getirilir. لَيْسَ gibi kullanıldığı azdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ondan hayırlı bir kimse yoktur.	لَا أَحَدٌ خَيْرًا مِنْهُ

Kaçan adam yoktur.	لَا رَجُلٌ هَارِبًا
--------------------	---------------------

مَا ve لَا'nın haberlerine (بِ) harf-i ceri getirilebilir. Bu cer te'kit ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu hiçbirşey değildir.	مَا هَذَا بِشَيْءٍ
Ali asla huzurlu değildir.	مَا عَلِيٌّ بِهَادِيٍّ

Bu cümleler إِنَّ cümlesine gelen te'kid lâmanı gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten Ali huzurludur.	إِنَّ عَلِيًّا لِهَادِيٍّ

لَا تَ manasındadır. İsmi ref haberini nasbeder. Başında bulunduğu isim cümlesinin kısımları zaman isimlerinden biri olur. Ancak kullanıldığı ifadede mübtedâ ile haberi birarada zikredilmez. İkisinden birisi, genellikle mübtedâ (لَا تَ'nin ismi) mahzûf olur (düşürülür), haberi kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Pişmanlık vakti değildir.	لَا تَ وَقْتٌ نَدَامَةٍ
(Artık) kurtulma zamanı değildir.	لَا تَ حِينَ مَنَاصِيٍّ

4.1.4. أَصْبَحَ (sabah oldu, sabahladı)

Mazi ve muzarisi (أَصْبَحَ يُصْبِحُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe güzel oldu.	أَصْبَحَتِ الْحَدِيقَةُ جَمِيلَةً
Meşgul oldular.	أَصْبَحُوا مَشْغُولِينَ
Onlar hemşire oldular.	أَصْبَحْنَ مُمَرِّضَاتٍ

4.1.5. أَضْحَى (kuşluk oldu, kuşlukladı)

Mazi ve muzarisi (أَضْحَى يُضْحِي) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Cadde kalabalık oldu.	أَضْحَى الشَّارِعُ مُرْدِحِمًا
Bulut yoğun oldu.	أَضْحَى الْعَمَامُ كَثِيفًا
Doktorlar meşgul oldu.	أَضْحَى الْأَطِبَّاءُ مَشْغُولِينَ

4.1.6. ظَلَّ (gündüz oldu, devam etti)

Mazi ve muzarisi (ظَلَّ يَطْلُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Anne sabırlı olmaya devam etti.	ظَلَّتِ الْأُمُّ صَابِرَةً
Öğretmen talim (eğitim) hizmetinde devam etti.	ظَلَّ الْمُعَلِّمُ فِي خِدْمَةِ التَّعْلِيمِ
Kızlar avluda oynamaya devam etti.	ظَلَّتِ الْبَنَاتُ يَلْعَبْنَ فِي الْفِنَاءِ

4.1.7. أَمْسَى (akşam oldu, akşamladı)

Mazi ve muzarisi (أَمْسَى يُمِئِي) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İşçi yorgun oldu.	أَمْسَى الْعَامِلُ مُتَعَبًا
Öğretmenler mutlu olarak akşamladı.	أَمْسَتِ الْمُدْرِسَاتُ سَعِيدَاتٍ
Öğrenci çalışkan oldu.	أَمْسَى التِّلْمِيذُ مُجْتَهِدًا

4.1.8. بَاتَ (gece oldu, geceledi)

Mazi ve muzarisi (أَبَاتَ يَبِيتُ) şeklindedir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Hasta acı çeker oldu.	بَاتَ الْمَرِيضُ مُتَأَلِّمًا
Öğrenci çalışkan oldu.	بَاتَ التِّلْمِيذُ مُجْتَهِدًا
İşçi yorgun oldu.	بَاتَ الْعَامِلُ مُتْعَبًا

(أَصْبَحَ أَضْحَى ظَلَّ أَمْسَى بَاتَ) kelimelerinin hepsi yardımcı fiil olarak صَارَ manasında kullanılabilir. Bunlara صَارَ benzerleri de denir. صَارَ (oldu) bir halden bir hale dönüşmeyi ifade ederken zaman mefhumu yoktur. Hepsi de “oldu” şeklinde tercüme edilebilir. Ancak ifade ettikleri zamanın anlamı zihnen muhafaza edilir.

*Yukarıda ikinci olarak verilen anlamlar tam fiil olarak kullanıldığında tercüme edilir. Mâzî muzâri emir olmak üzere bütün siygaları kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam hastanede sabahladı.	أَصْبَحَ الرَّجُلُ فِي الْمُسْتَشْفَى
Niçin öğrencilerden çoğu (öğrencilerin çoğu) orduda subay olmayı sever (ister)?	لِمَاذَا يُحِبُّ كَثِيرٌ مِنَ التَّلَامِيذِ أَنْ يُصْبِحُوا ضُبَّاطًا فِي الْجَيْشِ؟

Mesela ilk cümlede أَصْبَحَ yı tam fiil olarak kabul edersek, o zaman bu fiillerden sonraki isme أَصْبَحَ 'nın ismi ve haberi demeyiz. Fiil cümlesinin elemanları olarak أَصْبَحَ fiil الرَّجُلُ fâil، فِي الْمُسْتَشْفَى da mef'ûlün bih gayr-i sarîh olur.

Nakıs fiillerden en çok kullanılanı صَارَ – لَيْسَ – كَانَ dır.

Not: Tahfif (kolaylık) kabilinden كَانَnin muzâri meczûmundan (يَكُنُّ) ve nehyinden bazen nun harfleri düşürülebilir. Bu kullanılış daha ziyade Kur'ân-ı Kerim ve eski metinlerde görülür.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İyilik olursa kat kat arttırır.	إِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعَفْهَا
Hâin olmadım.	لَمْ أَكُ حَائِنًا

Olumsuz كَانَ nin haberi başına zâid (بِ) harfi getirilince mana kuvvetlenmiş olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Orada asla yabancı değildir.	لَمْ يَكُنْ فِيهِ بَعْرَبٍ

Not: (لَيْسَ) fiili hariç diğerlerinin mâzî muzâri ve emri mevcuttur. لَيْسَ nin yalnızca mâzî çekimi vardır.

4.1.9. Ef'âlü'l-İstimirâr

Ef'âlü'l-İstimirâr denilen (devamlılık ifâde eden) fiiller de irab bakımından كَانَ ve kardeşleri gibidir. İsim cümlesinin başına geldiği takdirde mübtedâ ile haber üzerinde aynı etkiyi yaparlar. Birçok gramer kitabında كَانَ ve Kardeşleriyle birlikte zikredilmektedirler. Bu fiiller isminin haberiyle nitelenmesindeki sürekliliği anlatır ve şunlardır:

بَاتَ	ظَلَّ	أَضْحَى	أَمْسَى	أَصْبَحَ
-------	-------	---------	---------	----------

Hepsi de “halâ, devam ediyor” manasındadır. Mâzî ya da muzâri olarak gelebilirler. Başlarındaki مَا olumsuzluk harfi olmasına rağmen fiile olumsuzluk değil devamlılık manası kazandırır. Aksi takdirde devamlılık vermez. Şimdi bunları örnekleriyle görelim:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hasta hâlâ hayattadır.	مَا زَالَ الْمَرِيضُ حَيًّا
Çocuklar hâlâ uyuyorlar.	لَا يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ
Çocuk hâlâ hastadır.	مَا بَرِحَ الْوَلَدُ مَرِيضًا
Hasta hâlâ uyuyor.	لَا يَبْرُحُ الْمَرِيضُ نَائِمًا
Tüccar hâlâ doğrudur.	مَا فَتِيَ التَّاجِرُ صَادِقًا
Câhil inadında hâlâ ısrarlıdır.	لَا يَفْتَأُ الْجَاهِلُ مُصِرًّا عَلَى عِنَادِهِ
Hava hâlâ yağmurludur.	مَا انْفَكَّتِ السَّمَاءُ مُمَطِرَةً
Meltem (ılık rüzgâr) hâlâ tatlıdır.	لَا يَنْفَكُ النَّسِيمُ عَلِيًّا
Işık zayıf olduğu müddetçe okuma.	لَا تَقْرَأُ مَا دَامَ النُّورُ ضَعِيفًا
Diri olduğum müddetçe Allah'a ibadet ederim.	أَعْبُدُ اللَّهَ مَا دُمْتُ حَيًّا
Aç olduğun müddetçe ye.	كُلْ مَا دُمْتَ جَائِعًا

Bu ilk dört fiil örneklerde görüldüğü gibi yalnız mâzî ve muzâri siygalarında gelir.

لَيْسَ ...dığı müddetçe: Kendinden önce gelen cümlelerin müddetini kendinden sonraki cümleye bağlar. لَيْسَ gibi yalnız mâzî siygasında bulunur.

Not 1: كَانَ ve kardeşlerinden bu yana söylenen nâkıs fiillerin isimleri müfred, tesniye ve cemi de gelse fiiller hep müfred gelir. Aksi takdirde normal fiil vazifesi görürler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İki adam konuşuyorlardı.	كَانَ الرَّجُلَانِ يَتَكَلَّمَانِ
Çocuklar hâlâ uyumaktadırlar.	لَا يَزَالُ الْأَطْفَالُ نَائِمِينَ

Not 2: Nâkıs fiillerin isimleri müzekkerse fiiller de müzekker, isimler müennes ise fiiller de müennes gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ev geniş değildir.	لَيْسَتْ الدَّارُ وَاسِعَةً
Mümin yaşadığı müddetçe namazı hiç terk etmeyecek.	لَنْ يَتْرُكَ الصَّلَاةَ مَا دَامَ الْمُؤْمِنُ حَيًّا

Not 3: Nâkıs fiillerin haberleri isim cümlesinin haberi gibi müfred, cümle ve şibh-i cümle (zarf ve câr-mecrûr) olarak gelir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Müfred	Terbiyeli daima sevilir.	مَا زَالَ الْمُهَذَّبُ مَحْبُوبًا
İsim Cümlesi	Sabahleyin Ömer'in kızı uyuyordu.	كَانَ عَمْرُ بْنُتُهُ نَائِمَةً فِي الصَّبَاحِ
Fiil Cümlesi	Öğrenci hocasıyla konuşuyordu.	كَانَ الطَّالِبُ يَتَكَلَّمُ مَعَ أُسْتَاذِهِ
Zarf	Kız öğrenciler okulun önünde idi.	كَانَتِ الطَّالِبَاتُ أَمَامَ الْمُدْرَسَةِ
Câr- mecrûr	Statta seyirciler vardı.	كَانَ فِي الْمَلْعَبِ مُتَفَرِّجُونَ

4.2. Beş İsim (Esmâ'ul - Hamse)

Arapça'da Esmâ'ül-Hamse denen ve tamlama kalıbında kullanıldığında alışılmamış bir şekil değişikliğine uğrayan 5 isim vardır. Bu beş isim şunlardır:

فُو	دُو	أَخ	حَم	أَب
Ağız	Sahip	Erkek kardeş	Kayınpeder	Baba

Bu isimler mütekellim yâ'sı (ي) dışındaki zamirle birleştikleri takdirde (vâv: و) ile merfû, (elif: ا) ile mansûb ve (yâ: ي) ile mecrû olurlar. Yâni bu isimlerden birinin fâil ya da mübtedâ veya nâib-i fâil olması durumunda son harfinin merfû (ötre) olması gerekirse zamirle birleşmeden önce sonunda vâv bulunur (أَبُوكَ أَخُوكَ gibi). Mef'ûl gibi mansûb (fethalı) olması gerekirse zamirle birleşmeden önce sonunda elif bulunur (أَبَاكَ أَخَاكَ gibi). Harf-i cer'den sonra gelmeleri gibi esre olmaları gereken durumda ise sonunda yâ bulunur. (مِنْ أَبِيكَ - مِنْ أَخِيكَ gibi).

Beş ismin irabının harflerle olabilmesi için şu şartların oluşması gerekmektedir:

1. Müfred olmalı. Tesniye veya cemî olmamalı.
2. Mütekellim yâ'sı dışında herhangi bir isme veya zamire muzâf olmalı.
3. Musaggar olmamalı. Yani küçültme vezninde (ism-i tasgir) olmamalı.

Bu şartları taşıyan beş ismin ref hali vav (و), nasb hali elif (ا) cer hali ise yâ (ي) ile olmaktadır. Beş isimden أَخ - أَب - أُم - أُمِّي - أُمِّي bu şartları taşımazlarsa normal müfred kelimeler gibi hareke alırlar. ذُو - فُو - فُو ancak yularındaki şartlar dahilinde kullanılırlar. Ağız anlamına gelen فُو , ayrıca mim harfiyle de kullanılmaktadır. فَمِّ Mim ile kullanıldığında muzâf dahi olsa irabı harekeyle olur. Misal: فَمِّه - فَمِّه - فَمِّه

Mecrû Hali	Mansûb Hali	Merfû Hali	Beş İsim	Türkçesi
أَبِي	أَبَا	أَبُو	أَبُّ	Baba
أَخِي	أَخَا	أَخُو	أَخٌ	Kardeş
حَمِي	حَمَا	حَمُو	حَمِّ	Kayınpeder
ذِي	ذَا	ذُو	ذُو	Sahip
فِي	فَا	فُو	فُو	Ağız

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Merfu

Türkçesi	Arapçası
Baban işten döndü.	رَجَعَ أَبُوكَ مِنَ الْعَمَلِ
Kardeşi Ankara'ya gitti.	سَافَرَ أَخُوهُ إِلَى أَنْقَرَةَ
Ağzın dert görmesin.	لَا فُضَّ فُوكَ
Kayınpederi çok zengindir.	حَمُوهُ غَنِيٌّ جِدًّا
Edep sahibi sevilir.	ذُو الْأَدَبِ مَحْبُوبٌ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Mansub

Türkçesi	Arapçası
Babam, kayınpederini akşam yemeğine davet ediyor.	أَبِي يَدْعُو حَمَاكَ إِلَى الْعِشَاءِ
Diş doktoru hastadan ağzını açmasını istedi.	طَلَبَ طَبِيبُ الْأَسْنَانِ مِنَ الْمَرِيضِ أَنْ يَفْتَحَ فَاهُ
Kim olursa olsun hak sahibine hakkını ver.	أَتِذَا الْحَقِّ حَقَّهُ كَأَنَّا مَنْ كَانَ
Hangimiz rahmetli babanı tanımayız ki!	مَنْ مِنَّا لَا يَعْرِفُ أَبَاكَ الْمَرْحُومَ
Müdür, Ali'nin kardeşini sınıftan attı.	طَرَدَ الْمُدِيرُ أَخَا عَلِيِّ مِنَ الصَّفِّ

Konuyla İlgili Cümle Örnekler: Mecrur

Türkçesi	Arapçası
Ağzımda su var, ağzında su olan kimse konuşabilir mi?	فِي فَمِي مَاءٌ وَهَلْ يَنْطِقُ مَنْ فِي فِيهِ مَاءٌ
Kardeşine söyle bir daha benle konuşmasın.	قُلْ لِأَخِيكَ لَا يَتَكَلَّمْ مَعِيَ ثَانِيَةً
Kötü ahlaklı kişiden uzak dur.	إِبْتَعِدْ عَن شَخْصٍ ذِي خُلُقٍ سَيِّئٍ
Her kız babasına hayrandır.	كُلُّ بِنْتٍ بِأَبِيهَا مُعْجَبَةٌ
Dersten sonra kayınpederine uğrayacağım.	سَأَمُرُّ بِحَمِيمِكَ بَعْدَ الدَّرْسِ

Bu beş isimden **أَخٌ – أَبٌ – حَمٌّ** tamlama kalıbında olmadıklarında normal kurallı isimler gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Baba çarşıdan evine dönüyor.	الْأَبُّ يَرْجِعُ إِلَى بَيْتِهِ مِنَ السُّوقِ
Kayınpederin senin babandır.	حَمُوكَ أَبٌ لَكَ

ذُو (sahip olan) sadece tamlama yapısının ilk elemanı olan muzâf olarak görev yapar ve belirsiz (nekre) şekli de yoktur. Zamirlerle kullanılmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gerçekten sen akıllısın.	إِنَّكَ ذُو عَقْلٍ

Kerim insanlara karşı fazilet (iyilik) sahibidir.

الْكَرِيمُ ذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ

Bu beş isimden biri olan ve Kur'ân'da çok geçen ذُو isminin çekimi şöyledir:

Mecrûr Hali	Mansûb Hali	Merfû Hali	
ذِي	ذَا	ذُو	Müfred-Müzekker
ذَاتِ	ذَاتَ	ذَاتُ	Müfred-Müennes
ذَوِي	ذَوِي	ذَوَا	Müsennâ-Müzekker
ذَوَاتِي	ذَوَاتِي	ذَوَاتَا	Müsennâ- Müennes
ذَوِي	ذَوِي	ذَوُوا	Cem-Müzekker
ذَوَاتِ	ذَوَاتِ	ذَوَاتُ	Cem-Müennes
أُولِي	أُلِي	أُولُو	Cem-Müzekker
أُولَاتِ	أُولَاتِ	أُولَاتُ	Cem-Müennes

Beş ismin tesniyeleri:

Nasp Hali	Merfu Hali	Beş İsim	
أَبَوَيْنِ	أَبَوَانِ	أَبَّ	Baba
أَخَوَيْنِ	أَخَوَانِ	أَخَّ	Erkek Kardeş
حَمَوَيْنِ	حَمَوَانِ	حَمَّ	Kayınpeder
ذَوِي	ذَوَا	ذُو	Sahip
فَمَيْنِ	فَمَانِ	فُو - فَمَّ	Ağız

Beş ismin cemileri:

Merfu Hali	Beş İsim	
آبَاءُ	أَبَّ	Baba
إِخْوَانُ - إِخْوَةٌ	أَخَّ	Erkek Kardeş
أَحْمَاءُ	حَمَّ	Kayınpeder

أُولُو- ذَوُوا	ذُو	Sahip
أَفْوَاهُ	فُو - فَمَّ	Ağız

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kaç kardeşin var? İki kardeşim var.	كَمْ أَخَا لَكَ؟ لِي أَخَوَانِ اثْنَانِ
Çocuklar ana babalarına saygı gösterir.	يَحْتَرِمُ الْأَبْنََاءُ الْأَبَوَيْنِ
Ana babamız bize yardım ediyor.	يَنْصُرُنَا أَبَوَانَا
Çalışkan iki kardeş geldi.	جَاءَ الْأَخَوَانِ الْمُجْتَهِدَانِ
İlim sahibi iki kişiyi gördüm.	رَأَيْتُ ذَوَيْ عِلْمٍ
Babanıza selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى أَبِيكَمَا
Kardeşler birbirlerine yardım ederler.	الْإِخْوَانُ يُسَاعِدُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
Babalar çocuklarının eğitiminden sorumludurlar.	الْآبَاءُ مَسْئُولُونَ عَنِ تَرْبِيَةِ أَوْلَادِهِمْ
Babam her yıl bir kere düzenlenen kayınpederler toplantısına katıldı.	شَارَكَ أَبِي فِي اجْتِمَاعِ الْأَحْمَاءِ الَّذِي يُقَامُ مَرَّةً كُلَّ عَامٍ
İhtiyaç sahipleri geldi.	جَاءَ ذَوُو الْحَاجَاتِ
İhtiyaç sahiplerini gördüm.	رَأَيْتُ ذَوِي الْحَاجَاتِ
İhtiyaç sahiplerine selam verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى ذَوِي الْحَاجَاتِ

5. Fiil Cümlesi

Türkçede yüklemi isim olan cümlelere isim cümlesi, fiil olan cümleye ise fiil cümlesi denilmektedir. Türkçe bir cümleyi Arapçaya isim ya da fiil cümlesi olarak çevirmek istersek Türkçe cümlenin fiiline göre cümlenin çeşidini belirleriz.

Arapçada isimle başlayan cümleye isim, fiille başlayan cümleye fiil cümlesi denir. Fiil cümlesinin 2 temel ögesi vardır: Fiil ve fail. Genelde buna meful de eklenir. Böylece 3 öge olur.

Örnekler:

Meful	Fail	Fiil
-------	------	------

أَلْكِتَابُ	أَحْمَدُ	أَخَذَ
kitabı	Ahmet	aldı.
Tümleç	Özne	Yüklem

5.1. Fail

Cümlenin öznesidir. Fiili yapanı gösterir. Genellikle marifedir. Bazen yerine göre nekra da olabilir. Harekesi ise merfudur. Fail, fiilden sonra gelir. Fiil, faile cinsiyet bakımından uyar; ancak sayı bakımından uymaz. Fail ister müfred, ister müsenna, isterse cem'i olsun, fiil her zaman müfred gelir. Cümlede fail yoksa fiil çekilerek tesniye veya cemi gelebilir.

Arapçada fâil daima merfudur. Merfû', tesniye (ikil) ve cem-i müzekker sâlim (düzenli eril çoğul) isimler hariç sonu zammeli anlamına gelir. Tesniyelerde sondan bir önceki "elif" ile cem-i müzekker sâlimlerde aynı özellikteki "vâv" ref alâmeti (merfû'luk belirtisi) olan zammeye eşdeğerdir. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fâillerle onların merfû'luklarına delil teşkil eden ref alâmetlerini dikkatle inceleyiniz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuk bahçede oynuyor.	يَلْعَبُ الْوَلَدُ فِي الْحَدِيقَةِ
Anne baba çocukların eğitimiyle ilgilenirler.	يَهْتَمُّ الْأَبَوَانِ بِتَرْبِيَةِ أَوْلَادِهِمَا
Müslümanlar güneş doğmadan önce kalkarlar.	يَهْضُ الْمُسْلِمُونَ قَبْلَ الْفَجْرِ

5.2. Fiil

Zamana bağlı olarak bir iş, bir oluş ve bir hareket bildiren kelimedir. Mazi, muzari ve emir olarak üçe ayrılır. Mâzi: Türkçemizdeki dili geçmiş zamanın karşılığıdır. Muzâri: Türkçemizdeki şimdiki, geniş ve gelecek zamanların karşılığı olup gelecek zaman anlamına geldiğini gösteren bir delil yoksa şimdiki ve geniş zaman karşılığında kullanılır. Emir: Bir işin olmasını veya yapılmasını istemek için kullanılan fiil kipidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hoca, Halit'i ödüllendirdi.	كَافَأَ الْأُسْتَاذُ خَالِدًا
Mümin Allah'a tevekkül eder.	يَتَوَكَّلُ الْمُؤْمِنُ عَلَى اللَّهِ
Otur.	اجْلِسْ

Şu farklı noktaya da dikkat çekmek istiyoruz: Bazen mazi fiiller dua veya beddua anlamında kullanılır. رَضِيَ (Allah senden razı olsun.) ; تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ (Ebu Leheb'in elleri kurusun.) ; بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ (Allah seni bereketlendirdi.) cümleleri bu kaideye örnektir.

5.3. Meful

Failin yaptığı işten etkilenen kelime veya kelimelere denir. Türkçedeki nesnenin veya tümlecın karşılığıdır. Mef'ul daima mansûbdur. Mansûb, tesniye (ikil) ve sâlim cemi (düzenli çoğul) isimler hariç sonu fethalı anlamına gelir. Cem-i müennes sâlimlerde kesra, tesniyelerde ve cem-i müzekker salimlerde ise, sondan bir önceki harf konumundaki “yâ” nasb alâmeti (mansûbluk belirtisi) olan fethaya eşdeğerdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuk süt içiyor.	يَشْرَبُ الْوَلَدُ الْحَلِيبَ
Anne çocukları börekle doyuruyor.	تُشْبِعُ الْأُمُّ الْأَوْلَادَ بِالْفَطِيرِ
İstanbul'da kütüphaneleri ziyaret ettik.	زُرْنَا الْمَكْتَبَاتِ فِي إِسْتَنْبُولَ
Müdür çalışanları ödüllendirdi.	كَافَأَ الْمُدِيرُ الْمُجْتَهِدِينَ
Ali iki mektubu yazdı.	كَتَبَ عَلِيٌّ الرَّسَالَتَيْنِ

Genel Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğrenci bir hikâye okudu.	قَرَأَ الطَّالِبُ قِصَّةً
Bebek uyudu.	نَامَ الرَّضِيعُ
Asker öldü.	مَاتَ الْجُنْدِيُّ
Bayan öğrenciler çıktı.	خَرَجَتِ الطَّالِبَاتُ
İki çocuk oynuyor.	يَلْعَبُ الْوَلَدَانِ
İki kız oynuyor.	تَلْعَبُ الْبَنَاتَانِ
Müslümanlar secde etti.	سَجَدَ الْمُسْلِمُونَ
Hasan bir aslan gördü.	رَأَى حَسَنٌ أَسَدًا
Ali mescitte namaz kıldı.	صَلَّى عَلِيٌّ فِي الْمَسْجِدِ

Örneklere dikkat edilirse fâil (özne), ister müfred (tekil), ister tesniye (ikil), isterse de cemi (çoğul) olsun fiil dâima 3. tekil şahıs kipinde gelmektedir. Fiille fâil arasında sadece müenneslik (dişillik)-müzekkerlik (erillik) açısından uyum bulunmaktadır. Türkçe devrik cümlelerde olduğu üzere, Arapça fiil cümlelerindeki Fiil+Fâil+Mef'ûl dizilişi (فِي الْمَسْجِدِ صَلَّى) örneğinde olduğu gibi mef'ûlün öne geçmesi suretiyle bozulabilir. Öne geçen mef'ûl isim olsa da cümle yine fiil cümlesi olarak kalır. Ancak fâil hiçbir zaman için fiilin önüne geçemez. Şayet geçerse cümle fiil cümlesi olmaktan çıkar ve isim cümlesine dönüşmüş olur. Bu durumda öne geçmiş olan fâil de mübteda olmuş olur. Örneğin (الدَّرْسَ يَقْرَأُ عَلِيٌّ) “Ali dersi okuyor” fiil cümlesinde fâil (özne) konumunda olan (عَلِيٌّ) kelimesini başa alarak (عَلِيٌّ يَقْرَأُ الدَّرْسَ) şeklinde yeniden yazmış olsak cümle artık isim cümlesi ve bir önceki cümlede fâil konumunda olan (عَلِيٌّ) kelimesi de artık fâil değil mübteda olmuş olur.

6. Mefûller

6.1. Meful Bih

Failin yaptığı işten doğrudan etkilenen; olayın, üzerinde meydana geldiği ögedir. Eğer harf-i cersiz olarak gelirse mefulün bih sarîh olur. Eğer harf-i cerli gelirse mefulün bih gayri sarîh olur. Mefulün bih sarîh “açık meful” demektir. Çünkü nasb alametini açıkça alır. Türkçedeki karşılığı düz tümleçtir. Mefulün bih gayri sarîh ise “açık olmayan mefulün bih” anlamına gelir. Çünkü harf-i cerden dolayı açıkça nasb alametini alamaz. Mefulün bih alan fiil müteaddi fiildir. Mefulün bih almayan fiil ise lazım fiildir. Harekesi üstün (َ) ya da üstün tenvin olur (ْ). Fiile ne, kimi, neyi, neye sorusunu sorduğumuzda aldığımız cevap mef'ûl bihtir. Fiil ile fâil arasında olması gereken müzekker-müennes uyumu şartı mef'ûlün bihle diğerleri arasında yoktur. Yani mef'ûlün bih'in fiil ya da fâil ile müzekkerlik müenneslik, tekillik çoğulluk vs. açısından uyumlu olma şartı aranmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Öğrenci dersi yazdı.	الدَّرْسَ	التِّلْمِيذُ	كَتَبَ
Baba suyu içti	المَاءَ	الأبُ	شَرِبَ
Öğrenci bir kitap okudu	كِتَابًا	التِّلْمِيذُ	قَرَأَ

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi fâilin açıkça yazılışı (öğrenci, baba, Halit gibi) gâib fiil kullanıldığında gerçekleşir. Muhâtab ve mütekellim fiillerde fiil ve fâil bir arada olur. Yine de fiile aynı sorular (ne, neyi, kimi kime) sorulduğunda alınan cevap mef'ûlü bihtir.

6.2. Meful Mutlak

Fiil cümlesinin fiilinin mastarı olarak gelen meful çeşididir. Mefulün mutlak tekit yani kuvvetlendirme için kullanılır. Tekid durumundaki meful mutlak, fiil cümlesinin fiilinin mastarı olarak gelir ve müfred-nekre olur. Türkçede “muhakkak, gerçekten, çok, iyice, öyle...” anlamlarına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Halit öyle bir oynadı ki.	لَعِبًا	خَالِدٌ	لَعِبَ
Çocuk sütü öyle bir içiyor ki.	اللَّبَنَ شُرْبًا	الطِّفْلُ	يَشْرَبُ

Meful mutlak çeşit bildirmek için kullanılır. Çeşit için kullanılan mefulün mutlakta fiilin mastarı ya bir isim tamlaması ya da sıfat tamlaması şeklinde gelir. Türkçeye “... gibi, şeklinde, tıpkı” diye tercüme edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Hâlit hızlı bir şekilde koştu.	جَرِيًّا سَرِيعًا	خَالِدٌ	جَرَى
Tren bulutların geçişi gibi geçiyor.	مَرَّ السَّحَابِ	الْقِطَارُ	مَرَّ

Ya da sayı bildirmek için gelir. Sayı bildirmek için kullanılan mefulün mutlakta fiilin mastarı فَعْلَةً vezninde gelir. Sayı bildirdiği için müsenna ya da cemi yapılabilir. Bir sayı ile birlikte gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Ali iki defa yedi.	أَكَلَتَيْنِ	عَلِيٌّ	أَكَلَ
Ali defalarca yedi.	أَكَلَاتٍ	عَلِيٌّ	أَكَلَ

Tarz ismi فَعْلَةً kalıbıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Ali hırsızın yürüyüşü gibi yürüdü (hırsız gibi yürüdü).	مَشِيَّةَ اللَّصِّ	عَلِيٌّ	مَشَى

(مَرَّةً) (kere, defa) kelimesi de mef'ûl-i mutlak olur.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Ali bir kere yedi.	مَرَّةً	عَلَيْهِ	أَكَلَ

Aynı cümledeki mef'ûl-i mutlak kendi fiilinin masdarından yapılır. Aşağıdaki durumlarda ise bu kaidenin dışına çıkılır:

a) Aynı manaya gelen mastarlarda;

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Öyle oturdum ki (çok oturdum).	جُلُوساً		قَعَدْتُ

b) Aynı kökten olan değişik mastarlarda;

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Çok sabrettim.	صَبْرًا		إِصْطَبَرْتُ

Not: Çoğu zaman rubâî (dört harfli) fiilin masdarı yerine sülâsi (üç harflisinin) fiilin masdarı tercih edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Yorucu bir yolculuk yaptım.	سَفَرًا مُتْعَبًا		سَافَرْتُ

c) Çeşit ve sayı bildirerek mef'ûl-i mutlakın yerini tutan isimlerde;

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Ona iki defa nasihat ettim.	مَرَّتَيْنِ		نَصَحْتُهُ
Sana bin kere söyledim.	لَكَ أَلْفًا		قُلْتُ
Onunla birkaç kez görüştim.	عِدَّةَ مَرَّاتٍ		قَابَلْتُهُ
Misâfire bu şekilde ikram ettim.	ذَلِكَ الْإِكْرَامِ		أَكْرَمْتُهُ

d) Bazen mef'ûl-i mutlakın hazfedilip sıfatının onun yerine geçtiği durumlarda;

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Bu mesele hakkında çok düşündüm.	فِي هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ كَثِيرًا		فَكَّرْتُ
Bu mesele hakkında çok düşündüm.	فِي هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ تَفَكِيرًا كَثِيرًا		فَكَّرْتُ

e) (كُلُّ – بَعْضٌ – أَيُّ) kelimelerinin mastara muzâf olduğu durumlarda;

Örnekler:

Türkçesi	Meful	Fail	Fiil
Ali'ye biraz yardım ediyorum.	عَلِيًّا بَعْضَ الْمُسَاعَدَةِ		أَسَاعَدُ
Onu tamamen terkettim.	كُلَّ التَّرْكِ		تَرَكْتُهُ

O zaman (كُلُّ – بَعْضٌ – أَيُّ) kelimeleri mef'ûl-i mutlak olarak mansûb gelir.

*Fiili hazfolmuş semâî (duyularak bilinen) mef'ûl-i mutlaklar da vardır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Teşekkür ederim.	شُكْرًا
Hazfolmuş fiiliyle aslı	أَشْكُرُكَ شُكْرًا
Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih ederim.	سُبْحَانَ اللَّهِ
Hazfolmuş fiiliyle aslı	أَسْبِحُ سُبْحَانَ اللَّهِ

6.3. Meful Lieclih

Fiil cümlesinde fiilin oluş sebebinin bildirmek için gelen meful çeşididir. Başka bir ifadeyle, mefulün lieclih: “Niçin” sorusuna cevap veren meful çeşididir. Genellikle açık bir mastar olarak gelir. Türkçe’ye “..için, -mek için, -mak için, sebebiyle, -den dolayı” manalarıyla tercüme edilir. Ya mastarla ya da harf-i cerle olmak üzere iki şekilde gelir.

a) Mastar olarak Mef'ûlü lieclih: Bu mastar niçin sorusuna cevap veren, (mastarın) fâili ile fiilin fâilinin - zaman ve şahıs bakımından- aynı olduğu muzâfa birleşmeyen mansûb ve nekre (üstün tenvinli) bir mastardır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Anneme yardım etmek için saat üçte geldim.	حَضَرْتُ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ مُسَاعَدَةً لِأُمِّي
Öğrenciler ilim için Avrupa'ya gidiyorlar.	يُسَافِرُ الطُّلَّابُ إِلَى أَوْرُبَا طَلَبًا لِلْعِلْمِ
Hâkim suçluyu terbiye için cezalandırdı.	عَاقَبَ الْقَاضِي الْمُجْرِمَ تَأْدِيبًا لَهُ

Yukarıdaki şartları taşımayan masdar mef'ûlün lieclih olmaz. Önemli olan bu masdarın fiilin sebebini teşkil etmesidir. Sebebi değilse (fiile sorulan niçin sorusuna cevap veremiyorsa) mef'ûlün lieclih olmaz ve mansûb da gelmez. Bu şartları taşımaz da gene niçin sorusuna cevap verirse o zaman harf-i cerli olarak gelir.

b) Harf-i Cerli Mef'ûlün lieclih (من), (لِ), ve sebep ifâde eden (بِ) harf-i ceriyle ifade edilen mef'ûllerdir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Seni terbiye için döğdüm.	ضَرَبْتُكَ لِلتَّأْدِيبِ
Çocuk karnı ağrıdığı için ağladı.	بَكَى الطِّفْلُ مِنَ الْوَجَعِ فِي بَطْنِهِ
Yaptıkları şeyler sebebiyle ceza olarak.	جَزَاءً بِمَا كَسَبُوا

Meselâ birinci cümledeki mef'ûlü lieclih masdar olarak (ضَرَبْتُ تَأْدِيبًا لَهُ) şeklinde de söylenebilirdi. Yani aslında birbiri yerine masdarını ya da cerini koyabileceğimiz mef'ûller mef'ûlü lieclih olmaktadır. Mef'ûlün lieclihî özetle şu durumlarda harf-i cer alır:

a) Bir fiilin mastarı değilse;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ders için geldim.	جِئْتُ لِلدَّرْسِ

b) Ma'rife olursa;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Fakülteye eğitim için geldim.	حَضَرْتُ الْكُلِّيَّةَ لِلتَّدْرِيسِ

c) (Masdar olsa da) Fiilin fâili ile mef'ûlün lieclihînin fâilleri farklı ise;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Senin bana ikram etmen için ben sana ikram ettim	أَكْرَمْتُكَ لِإِكْرَامِكَ لِي

d) Fiil ile mef'ûlün lieclihî'nin oluş zamanları farklı ise;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dün va'd ettiğim için bugün geldim.	جِئْتُ الْيَوْمَ لَوَعْدِي أَمْسٍ

Not: Mef'ûlün lieclihî izâfet terkibi halinde gelirse, harf-i cerli veya harf-i cersiz gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Allah'ın rızasını elde etmek (istemek) için sadaka verdim.	تَصَدَّقْتُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ
Hazfedilmemiş hali	تَصَدَّقْتُ لِابْتِغَاءِ مَرْضَاةِ اللَّهِ

6.4. Meful Fih

Yer ve zaman bildiren meful demektir. "Nerede?" ve "Ne zaman?" sorularına cevap verir. Zarflar, isim cümlesinde haber; fiil cümlesinde mefulün fih olurlar. Zaman ve Mekân Zarfları şu kısımlara ayrılırlar:

6.4.1. Mutasarrıf Zarflar

Bazen zarf yerini tutan kelimeler cümlede zarf olmadan da kullanılabilirler. Bunlar mutasarrıf zarflardır. O zaman mef'ûlu fih olmazlar ve cümle içindeki yerine göre, cümlenin asli unsurlarından biri olarak (mübtedâ, haber, ya da fâil gibi) îrab (hareke) alırlar. Bu zarflardan bazıları şunlardır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Orta	وَسَطٌ	Gün	يَوْمٌ	Yarın	غَدٌ
Sağ	يَمِينٌ	Gece	لَيْلٌ	Akşam	مَسَاءٌ

6.4.2. Mutasarrıf Olmayan Zarflar

Bazı zarflar vardır ki cümle içinde sadece zarf olarak kullanılır ve cümlenin diğer unsurlarından olmazlar. Bunlar da mutasarrıf olmayan zarflardır. Cümlenin neresinde bulunurlarsa bulunsunlar daima zarfiyetten dolayı mansûb olurlar. Bu zarflardan bazıları şunlardır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
esnasında	أثناء	sonra	بَعْدَ	boyunca	طَوَالَ
...e doğru	نَحْوَ	yanında	عِنْدَ	arasında	بَيْنَ

Bu zarflar;

a) Kendilerinden önce geçen fiilin zaman ve mekânını bildirdiklerinde mef'ûlü fih olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uçaklar bulutların üstünden uçar.	تَطِيرُ الطَّائِرَاتُ فَوْقَ السَّحَابِ

Burada (فَوْقَ) mekân zarfı mef'ûlü fih olup fetha ile mansûbtur.

b) Bir mübtedâya haber veya bir kelimeye sıfat olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Cennet annelerin ayakları altındadır.	الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ

Burada تَحْتَ mekân zarfı zarfiyet dolayısıyla mansûbtur

Not: Bu zarflar (مِنْ) harf-i ceri ile mecrûr olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Arkasından yürüdüm.	سِرْتُ مِنْ وِرَائِهِ

6.4.3. Zarfların Diğer Özellikleri

1. مَا harfi bazı zarflara bitişebilir. Ancak bu مَا zâidedir (hiçbir iş görmez). Zarfa etki etmez ve onu iş yapmaktan alıkoymaz. Yani bu zarflar mansûb olmaya ve kendisinden sonra gelen isim ise muzafun ileyh ve mecrûr olmaya devam eder. (مَا)nın bitiştiği zarflar genelde şunlardır:

عِنْدَ	حِينَ	قَبْلَ	بَعْدَ	دُونِ
--------	-------	--------	--------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gecikmeden gelmesini rica ettim.	رَجَوْتُهُ أَنْ يَحْضُرَ دُونَمَا تَأْخِيرٍ

(دُونَ) kelimesi mansûb bir zarftır. مَا zâidedir (تَأْخِيرٍ) muzafun ileyh ve kesre ile mecrûrdur.

2. Zaman ve mekâna muzaf olan sayılar, işaret isimleri ve sıfatlar mef'ûlün fih olarak mansûb okunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Orada beş gün geçirdim.	قَضَيْتُ هُنَاكَ خَمْسَةَ أَيَّامٍ

3. Zaman ve mekân zarflarına muzaf olan (بَعْضُ) ve (كُلُّ) kelimeleri de mef'ûlün fih olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uzun müddet uyudum.	نِمْتُ طَوِيلًا (نِمْتُ وَقْتًا طَوِيلًا)

4. Mevsûf zaman ve mekân zarfı olursa, hafzedildiğinde sıfatı onun yerine mef'ûl-i fih olur.

5. (قَبْلَ) ve (بَعْدَ) zarflarının özellikleri:

a) (قَبْلَ) ve (بَعْدَ) başlarına harf-i cer gelmeksizin muzaf olduklarında mansûbdurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kardeşin hepimizden önce gezmeye çıktı.	خَرَجَ أَخُوكَ قَبْلَ كُنَّا إِلَى الْجَوْلَةِ

b) Muzaf olup başlarına harf-i cer geldiğinde mecrûr olurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit'ten sonra Ali geldi.	جَاءَ عَلِيٌّ مِنْ بَعْدِ خَالِدٍ

c) Fiile doğrudan doğruya değil (أَنَّ) ile bağlanırlar ve cümleye muzâf olduklarında cümlenin başında (أَنَّ) bulunur:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Çocuk babası işten dönmeden uyudu.

نَامَ الطِّفْلُ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ أَبُوهُ مِنَ الْعَمَلِ

d) (قَبْلَ) ve (بَعْدَ)'nin muzâfun ileyi hazfedilince zamme üzere mebnî olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Önce Halit ve Ömer gitti.	ذَهَبَ خَالِدٌ وَعُمَرُ مِنْ قَبْلُ

* (يَوْمَ) ve (حِينَ) kelimeleri cümleye muzâf olduklarında başlarına (أَنْ) gelmez.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Zil çaldığı zaman öğrenciler sınıfa girdiler.	دَخَلَ الطُّلَّابُ الصَّفَّ حِينَ دَقَّ الْجَرَسِ

*Mef'ûl-i fihi fiilin önünde gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu gün babanı ziyaret ettim.	الْيَوْمَ زُرْتُ أَبَاكَ

6.4.4. Mebni Zarflar

Mebnî zarflar 17 tane olup 6 tanesi mekân zarfı, 10 tanesi zaman zarfı, bir tanesi de hem mekân hem de zaman zarfı olarak kullanılır. Mebnî oldukları için mahallen mansûbturlar.

a) Mebnî Mekân Zarfları:

هُنَا	لَدُنْ	لَدَى	ثُمَّ	أَيْنَ	حَيْثُ
-------	--------	-------	-------	--------	--------

Cümleye muzaf olan mebnî mekân zarfıdır. Bu cümle isim ya da fiil cümlesi olabilir. Genellikle fiil cümlesi olur. Sonu zamme üzere mebnî olduğundan mahallen mansûb sayılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Rahatça okuyabileceğim bir yerde oturdum.	جَلَسْتُ حَيْثُ اسْتَطِيعُ الْقِرَاءَةَ مُرْتَاحاً

Not: (حَيْثُ) Başka anlamlara da gelebilir:

1. a) (بِحَيْثُ) ...şekilde:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kral uzaktan görülebilecek şekilde yüksek bir köşk bina etti.	بَنَى الْمَلِكُ قَصْرًا عَالِيًا بِحَيْثُ يُرَى مِنْ بَعِيدٍ

b) (مِنْ حَيْثُ) ..bakımından, yönden:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Düşmanlar sayıları çok olması bakımından bizden daha kuvvetlidir.	الْأَعْدَاءُ أَقْوَى مِنْ حَيْثُ إِنَّهُمْ كَثِيرُ الْعَدَدِ

2. اَيْنَ nerede, nereye: (Fetha üzere mebnî soru isimlerindedir. Şart olarak da kullanılır)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nerede oturdun?	أَيْنَ جَلَسْتَ؟

3. a) اِنَّمَا Orada, oraya: (Fetha üzere mebnîdir).

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Orada bir çocuk oynuyor.	ثَمَّ وَوَلَدٌ يَلْعَبُ

b) (مِنْ) ...için, ...den, ...dan dolayı:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bundan dolayı arkadaşşıma bir mektup yazdım.	وَمِنْ ثَمَّ كَتَبْتُ رِسَالَةً إِلَى صَدِيقِي

4. لَدَى yanında katında nezdinde, tarafında, huzurunda:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapının yanında Ali'yi gördüm.	شَاهَدْتُ عَلِيًّا لَدَى الْبَابِ

5. هُنَا burada, buraya: (Sükûn üzere mebnîdir)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Burası okulumuzdur.	هَذَا مَدْرَسَتُنَا

b) Mebnî Zaman Zarfları:

إِذْ	إِذَا	الآنَ	قَطُّ	أَمْسٍ	مُنْذُ	مُنْذُ	مَّا	مَتَى	أَيَّانَ
------	-------	-------	-------	--------	--------	--------	------	-------	----------

1. **أَيَّانَ** ne zaman ...dığı zaman, her ne zaman: Soru ve iki fiili muzâriyi cezmeden şart edatı olarak kullanılır, fetha üzere mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne zaman gidersen giderim.	أَيَّانَ تَذْهَبُ أَذْهَبُ

2. **مَتَى** ne zaman: Soru ve şart ifade eden sükûn üzere mebnî zaman zarfıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne zaman geliyorsun?	مَتَى تَحْضُرُ؟
Ne zaman gelirsən giderim.	مَتَى تَحْضُرُ أَذْهَبُ

3. **مَّا** (Mâzînin önünde;) ..diğında , ..dığı zaman, ..ınca, ..iken .. (Muzârinin önünde;) henüz ..medi, henüz ...madı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yağmur yağınca sel aktı.	مَّا نَزَلَ الْمَطْرُ جَرَى السَّيْلُ
Henüz gitmedim.	مَّا أَذْهَبُ

4. **مُنْذُ = مُنْذُ** ...den beri, ..den bu yana, ..diğından beri: İsim olarak kullanılıncâ zaman zarfıdır ve yanına isim veya fiil gelir. Harf olarak kullanılıncâ cer harfidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Geldiğinden beri beni ziyaret etmedin.	مَا زُرْتَنِي مُنْذُ جِئْتَ

Seni bir seneden beri görmedim.	مَا رَأَيْتُكَ مُنْذُ سَنَةٍ
---------------------------------	------------------------------

5. **أَمْسِي** Dün:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dün neden gelmedin?	لِمَاذَا لَمْ تَحْضُرْ أَمْسِي؟

6. **قَطُّ** Asla, hiç, katıyken: Mâzî manalı fiillere mahsustur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Sana asla yalan söylemedim.	مَا كَذَبْتُ عَلَيْكَ قَطُّ

7. **الآن** şimdi, şu anda: Fetha üzere mebnîdir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Şimdi Allah yükünüzü hafifletti.	الآن خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ

8. **إِذَا** o zaman, ..diğında, ..dığı zaman,ınca, ..ken: Cümleye muzaf olan sükûn üzere mebnî zaman zarfıdır. Ardından hep iki fiil gelir. Birinci bölümdeki şart fiili genellikle mâzî olur. إِذَا da bu fiile muzaftır. Cevap fiili mâzî de olsa muzâri anlamı verilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahar geldiği zaman çiçekler açar.	إِذَا جَاءَ الرَّبِيعُ تَفَتَّحَتِ الْأَزْهَارُ

Not: (إِذَا) nın iki kullanılışı daha vardır:

a) Bazen şart anlamı ifade etmeyip yalnız zaman anlamı ifade eder. Şart olmaktan çıktıkları için bu türlerden sonra iki fiil gelmez. Yalnız bir fiil bulunur. Bu da genellikle yeminden sonra gelişindedir:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Andolsun gecenin karanlığı büründüğü zamana	وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى

b) Müfâcee (sürpriz) edatı olur, “bir de ne göreyim, bir de baktım ki” şeklinde tercüme edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çıktım, bir de ne göreyim, kapıda bir yılan.	خَرَجْتُ فَإِذَا حَيَّةٌ بِالْبَابِ

9. **إِذْ** bir zamanlar, vaktiyle, o zaman , o vakit ...dığında, ..dığı zaman, ..eceği zaman: Sükûn üzere mebnî cümleye muzaf olan zaman zarfıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hatırlayın ki vaktiyle pek az idiniz (Allah) sizi çoğalttı.	وَإِذْ كُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمْ

Çoğu zaman tercümede hatalar yapılabilen bir edat olduğu için **إِذْ** edatını ayrıntılı işlemekte yarar vardır:

a) (**إِذْ**) den sonra mâzî fiil gelmişse tercüme edilirken “hani (hatırla)+ mişli geçmişin hikâyesi şeklinde yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hani İbrâhim babası Azer’e putları tanrı mı ediniyorsun demişti.	وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً

b) (**إِذْ**) den sonra muzâri fiil gelmişse şimdiki zamanın hikâyesi şeklinde çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hani Allah onları uykunda sana az gösteriyordu.	إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا

c) (**إِذْ**) den sonra isim cümlesi gelmişse cümlede fiil olmadığı için sadece “idi” kelimesiyle çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hatırlayın, hani siz yeryüzünde az, zayıf ve biçâre idiniz de...	وَإِذْ كُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ

(**إِذْ**) edatının diğer özellikleri:

*(**إِذْ**) şu kelimelere muzâfun ileyh olarak da gelir.

Örnekler:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O nasıl olur?	أَتَى يَكُونُ ذَلِكَ؟

Cümle Bağlamada Kullanılan Bazı Edatlar:

1. **أَنَّ ... diye:** Kendinden sonra gelen fiil emir siygasında ise tefsir yani açıklama edatı olarak görev yapar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Subay saldırın diye işaret etti.	أَشَارَ الضَّابِطُ أَنْ اهْجُمُوا

2. مَا edatının kullanılışları:

مَا + mâzî fiil ...dığı sürece, ...dikça

مَا لَمْ + meczûm muzâri fiilmediği sürece, ...medikçe

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bana isyan ettiğin sürece sana azab edeceğim.	مَا عَصَيْتَنِي أُعَذِّبُكَ
Allah'a iman etmedikçe cennete giremezsiniz.	لَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ مَا لَمْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ

مِثْلَمَا ... gibi

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Burada da oradaki gibi ictihad etti.	لَقَدْ اجْتَهَدَ هُنَا مِثْلَمَا اجْتَهَدَ هُنَاكَ

مَا edatı bazen de isimlerin sonuna ilâve edilerek ismin belirsizliği arttırılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(Herhangi) Bir gün dışarı çıktık.	يَوْمًا مَا خَرَجْنَا.

6.5. Meful Meah

Berberlik bildiren meful demektir. Failin mefulle birlikte hareket ettiğini, aynı şeyi yaptığını gösterir. Mefulü meahın başında vav (و) bulunur. Bu vav (و) atıf harfi olan vav değildir. Bu vav (و), “beraber” manasındaki مَعَ anlamına gelen bir vav (و)dır. Buna “vavü-l maiyye”denir. Ayrıca çoğu zaman mefulü meah ile fail aynı cinsten değildir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kıyı boyunca yürüdük.	مَشِينَا وَ الشَّاطِئِ
Güneşin doğuşuyla (doğarken) yola çıktık.	سَافَرْنَا وَ طُلُوعِ الشَّمْسِ
Ali bahçenin duvarı boyunca koştu.	جَرَى عَلَيَّ وَ سُورِ الْحَدِيقَةِ
Babanla beraber ne yaptın?	مَاذَا فَعَلْتَ وَ أَبَاكَ ؟

Dikkat edilirse vâvu'l-maiyye, atıf vâvının konmaması gereken yerlerde konmuştur. Örneğin son cümlede atıf kaidesine aykırılık olduğu için vâvu'l-maiyyeden sonra gelen أَبَاكَ mefulü maahdır ve mansûbtur. Çünkü Türkçe mana olarak (Babanla beraber ne yaptın?) demek için vâv yerine مَعَ (مَاذَا فَعَلْتَ مَعَ أَبِيكَ) şeklinde Arapça 'ya çevrilir. Oysa buradaki vâv beraberlik vâvidir. Zira Arapça' da muttasıl bir zamire başka bir ismi atfetmek gerekirse bu zamiri tekid için munfasıl olarak tekrar etmek gerekir: (مَاذَا فَعَلْتَ أَنْتَ وَ أَبِيكَ ؟) de görüldüğü gibi o zaman أَبَاكَ kelimesini mansûb değil أَبُوكَ şeklinde merfû olarak getirmek gerekiyor.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben ve Halit yazdık.	كَتَبْتُ أَنَا وَ خَالِدٌ
Halit'le beraber yazdım.	كَتَبْتُ وَ خَالِدًا

Aynı şekilde birinci cümledeki vâv atıf vâvidir, fâil zamirini tekrar etmediğimiz ikinci cümledeki vâv beraberlik vâvidir (vâvu'l-maiyye).

Atıf Vâvıyla Vâvu'l-Maiyye'nin Farkı: Atıf harfi olan و kendisinden önceki ve sonraki kelimelerin hükmünün kendilerine nisbeti konusunda ortak olduklarını gösterir. Ancak beraberlik ifade eden و bu ortaklığı ifade etmez, sadece beraberlik bildirir. Fiilin ifade ettiği manada ortaklık bildirmez. Buna göre;

a) Cümledeki (و) nin atıf vâvı olmasını engelleyen bir işaret veya delil varsa (و) maiyyet vâvidir. Bu işaret de (و)'den sonra gelen isim ile önce gelen ismin fiilde ortak olmasının imkânsızlığıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kardeşin sabahleyin (sabahla beraber) yola çıktı.	سَافَرَ أَخُوكَ وَالصُّبْحَ
Muhammed güneşin batışıyla birlikte (batarken) geldi.	حَضَرَ مُحَمَّدٌ وَغُرُوبَ الشَّمْسِ

Meselâ son cümlede fiilin ikisine de ortak olarak kullanılması mümkün değildir. Çünkü güneşin batışı gelmez. Yani Muhammed ve güneşin batması birlikte bir yere gelemezler. Dolayısıyla güneşin batışı sırasında Muhammed'in gelişini ifade eder. Böyle bir durumda vâv'ın maiyyet vâv'ı sayılıp ondan sonra gelen ismin mef'ûlün maah olarak mansûb okunması gerekir. Başka şekilde okunması doğru değildir.

b) Cümlenin fiili ancak iki ve daha fazla kişinin yapabileceği ortaklık (müşâraket) bildiren bir fiil ise, vâv mutlaka atıf vâvidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ali düşmanla çarpıştı.	قَاتَلَ عَلِيٌّ وَالْعَدُوَّ
Halid ve Ali ortak oldu.	اشْتَرَكَ خَالِدٌ وَعَلِيٌّ

Bu fiiller ve benzerleri ancak birden fazla kişinin ortaklığıyla yapılacak fiillerdir. Dolayısıyla vâv'dan sonraki isim ma'tûftur. Mef'ûlün maah olarak okunması doğru değildir.

c) Atıf vâvı yahut maiyyet vâvı olmasını engelleyen bir şey yoksa vâv ikisinden biri olabilir. Ondandır gelen isim mef'ûlün maah olarak okunabileceği gibi, önceki isme ma'tûf olarak da okunabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İbrâhim ve Hâlit yolculuk yaptı.	سَافَرَ إِبْرَاهِيمُ وَخَالِدٌ
İbrâhim Hâlit'le beraber yolculuk yaptı.	سَافَرَ إِبْرَاهِيمُ وَخَالِدًا

7. Sahîh Fiil

Kök harfleri içerisinde illet harfi (ا، ي، و) bulunmayan fiillere sahih fiiller denir.

7.1. Sâlim Fiil

Kök harfleri içerisinde illet harfi, hemze ve aynı harften iki tane bulunmayan fiillerdir. (نَصَرَ، جَلَسَ، عَلِمَ) gibi. Salim fiilin çekimi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَكْتُبَ	اَكْتُبْ	مَكْتُوبٌ	كَاتِبٌ	كِتَابَةٌ	يَكْتُبُ	كَتَبَ

Salim Fiilin Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَكْتُبَ	يَكْتُبُ	يَكْتُبُ	يَكْتُبُ	كَتَبَ	هو
لِيَكْتُبَا	يَكْتُبَا	يَكْتُبَا	يَكْتُبَانِ	كَتَبَا	هما
لِيَكْتُبُوا	يَكْتُبُوا	يَكْتُبُوا	يَكْتُبُونَ	كَتَبُوا	هم
لِتَكْتُبَ	تَكْتُبُ	تَكْتُبُ	تَكْتُبُ	كَتَبَتْ	هي
لِتَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبَتَا	هما
لِيَكْتُبَنَّ	يَكْتُبَنَّ	يَكْتُبَنَّ	يَكْتُبَنَّ	كَتَبَنَّ	هنَّ
اُكْتُبْ	تَكْتُبْ	تَكْتُبْ	تَكْتُبْ	كَتَبْتَ	أنتَ
اُكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبْتُمَا	أنتما
اُكْتُبُوا	تَكْتُبُوا	تَكْتُبُوا	تَكْتُبُونَ	كَتَبْتُمْ	أنتم
اُكْتُبِي	تَكْتُبِي	تَكْتُبِي	تَكْتُبِينَ	كَتَبْتِ	أنتِ
اُكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبْتُمَا	أنتما
اُكْتُبِنَّ	تَكْتُبِنَّ	تَكْتُبِنَّ	تَكْتُبِنَّ	كَتَبْتِنَّ	أنتن
لِأَكْتُبْ	اَكْتُبْ	اَكْتُبْ	اَكْتُبْ	كَتَبْتُ	أنا
لِنَكْتُبْ	نَكْتُبْ	نَكْتُبْ	نَكْتُبْ	كَتَبْنَا	نحن

7.2. Mehmûz Fiil

Kök harfleri içerisinde hemze bulunan fiildir. (أَمَرَ، سَأَلَ، قَرَأَ) gibi. Hemze fiilin başında (yani fâu'l-fiilinde) ise mehmûze'l-fâ, (أَحَدٌ يَدِي، أَكَلُ) hemze fiilin ortasında (yani ayn'e'l-fiilinde) ise mehmûze'l-ayn, (سَأَلَ) hemze fiilin sonunda (yani lâme'l-fiilinde) ise mehmûze'l-lâm (قَرَأَ) okudu denir. Mehmûz fiiller daha ziyade birinci ve üçüncü baktan gelir.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَأْمُرَ	مُرْ	مَأْمُورٌ	أَمِيرٌ	أَمْرٌ	يَأْمُرُ	أَمَرَ

Mehmuz Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَأْمُرْ	يَأْمُرْ	يَأْمُرْ	يَأْمُرْ	أَمَرَ	هو
لِيَأْمُرَا	يَأْمُرَا	يَأْمُرَا	يَأْمُرَانِ	أَمَرَا	هما
لِيَأْمُرُوا	يَأْمُرُوا	يَأْمُرُوا	يَأْمُرُونَ	أَمَرُوا	هم
لِتَأْمُرْ	تَأْمُرْ	تَأْمُرْ	تَأْمُرْ	أَمَرْتُ	هي
لِتَأْمُرَا	تَأْمُرَا	تَأْمُرَا	تَأْمُرَانِ	أَمَرْتَا	هما
لِيَأْمُرَنَّ	يَأْمُرَنَّ	يَأْمُرَنَّ	يَأْمُرَنَّ	أَمَرْنَ	هنَّ
مُرْ	تَأْمُرْ	تَأْمُرْ	تَأْمُرْ	أَمَرْتُ	أنتَ
مُرَا	تَأْمُرَا	تَأْمُرَا	تَأْمُرَانِ	أَمَرْتُمَا	أنتما
مُرُوا	تَأْمُرُوا	تَأْمُرُوا	تَأْمُرُونَ	أَمَرْتُمْ	أنتم
مُرِي	تَأْمُرِي	تَأْمُرِي	تَأْمُرِينَ	أَمَرْتِ	أنتِ
مُرَا	تَأْمُرَا	تَأْمُرَا	تَأْمُرَانِ	أَمَرْتُمَا	أنتما
مُرَنَّ	تَأْمُرَنَّ	تَأْمُرَنَّ	تَأْمُرَنَّ	أَمَرْنَنْ	أنتن
لِأْمُرْ	أْمُرْ	أْمُرْ	أْمُرْ	أَمَرْتُ	أنا
لِنَأْمُرْ	نَأْمُرْ	نَأْمُرْ	نَأْمُرْ	أَمَرْنَا	نحن

7.3. Muda'af Fiil

Şeddeli fiil demektir. Kök harfleri içerisinde aynı harften iki tane bulunan fiildir. (مَدَّ، رَدَّ، شَدَّ) gibi.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَرُدَّ	رُدَّ-أُرِدُّ	مَرْدُودٌ	رَادٌ	رَدٌّ	يَرُدُّ	رَدَّ

Muda'af Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَرُدَّ	يَرُدَّ	يَرُدَّ	يَرُدُّ	رَدَّ	هو
لِيَرُدَّا	يَرُدَّا	يَرُدَّا	يَرُدَّانِ	رَدَّا	هما

لِيَرُدُّوْا	يَرُدُّوْا	يَرُدُّوْا	يَرُدُّوْنَ	رُدُّوْا	هم
لِيَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْنَ	رَدَّتْ	هي
لِيَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْنَ	رَدَّتَا	هما
لِيَرُدُّوْنَ	يَرُدُّوْنَ	يَرُدُّوْنَ	يَرُدُّوْنَ	رَدَدْنَ	هنَّ
رُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْنَ	رَدَدْتِ	أنتِ
رُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْنَ	رَدَدْتُمَا	أنتما
رُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْا	تَرُدُّوْنَ	رَدَدْتُمْ	أنتم
رُدِّيْ	تَرُدِّيْ	تَرُدِّيْ	تَرُدِّيْنَ	رَدَدْتِ	أنتِ
رُدِّيْ	تَرُدِّيْ	تَرُدِّيْ	تَرُدِّيْنَ	رَدَدْتُمَا	أنتما
أُرَدُّوْنَ	تَرُدُّوْنَ	تَرُدُّوْنَ	تَرُدُّوْنَ	رَدَدْتُنَّ	أنتن
أَرُدُّوْا	أَرُدُّوْا	أَرُدُّوْا	أَرُدُّوْنَ	رَدَدْتُ	أنا
نَرُدُّوْا	نَرُدُّوْا	نَرُدُّوْا	نَرُدُّوْنَ	رَدَدْنَا	نحن

9. Mu'tel Fiil

Kök harfleri içerisinde illet harfi (و، ي، ا) bulunan fiillere mutel fiiller denir.

9.1. Misal Fiil

Kök harflerinin birincisi illet harfi olan fiillerdir. (يَيْسُ وَيُرِيْ، وَعَدَ) gibi. Fiilin başında vâv (و) bulunursa misâl-i vâvî denir. Fiilin başında yâ (ي) bulunursa misâl-i yâî denir.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَصِفُ	صِفْ	مَوْصُوفٌ	وَاصِفٌ	وَصَفٌ	يَصِفُ	وَصَفَ

Misal Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنَّ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَصِفُ	يَصِفُ	يَصِفَ	يَصِفُ	وَصَفَ	هو
لِيَصِفَا	يَصِفَا	يَصِفَا	يَصِفَانِ	وَصَفَا	هما
لِيَصِفُوا	يَصِفُوا	يَصِفُوا	يَصِفُونَ	وَصَفُوا	هم

هِيَ	وَصَفَتْ	تَصِفُ	تَصِفُ	تَصِفُ	لِتَصِفْ
هِيَ	وَصَفْتَا	تَصِفَانِ	تَصِفَانِ	تَصِفَانِ	لِتَصِفَا
هِنَّ	وَصَفْنَ	يَصِفْنَ	يَصِفْنَ	يَصِفْنَ	لِيَصِفْنَ
أَنْتِ	وَصَفْتِ	تَصِفُ	تَصِفُ	تَصِفُ	صِفْ
أَنْتِ	وَصَفْتُمَا	تَصِفَانِ	تَصِفَانِ	تَصِفَانِ	صِفَا
أَنْتُمْ	وَصَفْتُمْ	تَصِفُونَ	تَصِفُونَ	تَصِفُونَ	صِفُوا
أَنْتِ	وَصَفْتِ	تَصِفِينَ	تَصِفِينَ	تَصِفِينَ	صِيفِي
أَنْتِ	وَصَفْتُمَا	تَصِفَانِ	تَصِفَانِ	تَصِفَانِ	صِفَا
أَنْتِ	وَصَفْنِ	تَصِفْنَ	تَصِفْنَ	تَصِفْنَ	صِفْنَ
أَنَا	وَصَفْتُ	أَصِفُ	أَصِفُ	أَصِفُ	لِأَصِفُ
نَحْنُ	وَصَفْنَا	نَصِفُ	نَصِفُ	نَصِفُ	لِنَصِفُ

9.2. Ecvef Fiil

Asli harflerinden ortadaki harfi illetli olan fiillerdir. (قال، صام، مال) gibi. Asılları itibâriyle bu fiiller illet harfleri olan (و ي) den mâzide elife dönmüştür. Orta harfi (و) dan kaynaklanan elif ise ecvef-i vâvî, Orta harfi ي dan kaynaklanan elif ise ecvef-i yâî denir.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لَيَقُولُ	قُلْ	مَقُولٌ	قَائِلٌ	قَوْلٌ	يَقُولُ	قَالَ

Ecvef Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لَيَقُلْ	يَقُلْ	يَقُولَ	يَقُولُ	قَالَ	هُوَ
لَيَقُولَا	يَقُولَا	يَقُولَا	يَقُولَانِ	قَالَا	هُمَا
لَيَقُولُوا	يَقُولُوا	يَقُولُوا	يَقُولُونَ	قَالُوا	هُمْ
لَتَقُولَ	تَقُولَ	تَقُولَ	تَقُولُ	قَالَتْ	هِيَ
لَتَقُولَا	تَقُولَا	تَقُولَا	تَقُولَانِ	قَالَتَا	هُمَا

هَنَّ	قُلْنَ	يَقُلْنَ	يَقُلْنَ	يَقُلْنَ	لِيَقُلْنَ
أَنْتَ	قُلْتَ	تَقُولُ	تَقُولُ	تَقُولُ	قُلْ
أَنْتُمْ	قُلْتُمْ	تَقُولُونَ	تَقُولُونَ	تَقُولُونَ	قُولُوا
أَنْتِ	قُلْتِ	تَقُولِينَ	تَقُولِينَ	تَقُولِينَ	قُولِي
أَنْتِمْ	قُلْتُمْ	تَقُولَانِ	تَقُولَانِ	تَقُولَانِ	قُولَا
أَنْتِنِ	قُلْتِنِ	تَقُلْنَ	تَقُلْنَ	تَقُلْنَ	قُلْنَ
أَنَا	قُلْتُ	أَقُولُ	أَقُولُ	أَقُولُ	لِأَقُلْ
نَحْنُ	قُلْنَا	نَقُولُ	نَقُولُ	نَقُولُ	لِنَقُلْ

9.3. Nâkıs Fiil

Asli harflerinden sonuncusu illetli olan fiillerdir. (دَعَا ، رَمَى ، قَضَى) gibi. Son harfi vâvdan (و) kaynaklanan uzun elif ise nâkıs-i vâvî, son harfi yâ (ي) den kaynaklanan maksûre elif ise nâkıs-i yâî olur. Fiilde (ى) yazılmasına rağmen elif gibi çekerek okunur. Bu tip üstünden sonra gelen (ى) ler noktasız yazılır.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَعْرِزُ	أَعْرِزُ	مَعْرِزٌ	عَارِزٌ	عَرِزٌ	يَعْرِزُ	عَرَا

Nakıs Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَعْرِزُ	يَعْرِزُ	يَعْرِزُ	يَعْرِزُ	عَرَا	هو
لِيَعْرِزُوا	يَعْرِزُوا	يَعْرِزُوا	يَعْرِزُونَ	عَرَوْا	هما
لِيَعْرِزُوا	يَعْرِزُوا	يَعْرِزُوا	يَعْرِزُونَ	عَرَوْا	هم
لِيَتَعْرِزُ	تَعْرِزُ	تَعْرِزُ	تَعْرِزُ	عَرَتُ	هي
لِيَتَعْرِزُوا	تَعْرِزُوا	تَعْرِزُوا	تَعْرِزُونَ	عَرَتَا	هما
لِيَعْرِزُونَ	يَعْرِزُونَ	يَعْرِزُونَ	يَعْرِزُونَ	عَرَوْنَ	هَنَّ
أَعْرِزُ	تَعْرِزُ	تَعْرِزُ	تَعْرِزُ	عَرَوْتَ	أَنْتَ

أَنْتُمْ	غَزَوْتُمْ	تَغْرُؤَانِ	تَغْرُؤَا	تَغْرُؤَا	أَغْرُوا
أَنْتِ	غَزَوْتِ	تَغْرُؤَيْنِ	تَغْرُؤِي	تَغْرُؤِي	أَغْرُوي
أَنْتِ	غَزَوْتِ	تَغْرُؤَيْنِ	تَغْرُؤِي	تَغْرُؤِي	أَغْرُوي
أَنْتِ	غَزَوْتِ	تَغْرُؤَيْنِ	تَغْرُؤِي	تَغْرُؤِي	أَغْرُوي
أَنْتِ	غَزَوْتِ	تَغْرُؤَيْنِ	تَغْرُؤِي	تَغْرُؤِي	أَغْرُوي
أَنَا	غَزَوْتُ	أَغْرُو	أَغْرُو	أَغْرُو	لِأَغْرُ
نَحْنُ	غَزَوْنَا	نَغْرُو	نَغْرُو	نَغْرُو	لِنَغْرُ

9.4. Lefif Fiil

Asli harflerinden ikisi illetli olan fiillerdir. (طَوَى، رَوَى، نَوَى) gibi. İki çeşittir: 1. Lefif-İ Mefrûk: İlet harflerinden biri kelimenin başında diğeri sonunda bulunursa lefif-i mefrûk denir. (وَقَى وَقَى) gibi. 2. Lefif-İ Makrûn: İki illetli harf yanyana olarak kelimenin sonunda bulunursa lefif-i makrûn denir. (كُوَيْ كُوَيْ) gibi.

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَقِي	قِي	مَوْقِيٌّ	وَأَقِي	وَقِيًّا	يَقِي	وَقَى

Lefif Fiil Çekimleri

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنَّ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَقِي	يَقِي	يَقِي	يَقِي	وَقَى	هُوَ
لِيَقِيَا	يَقِيَا	يَقِيَا	يَقِيَانِ	وَقِيَا	هُمَا
لِيَقُوا	يَقُوا	يَقُوا	يَقُونَ	وَقَوْا	هُمْ
لِتَقِي	تَقِي	تَقِي	تَقِي	وَقَتْ	هِيَ
لِتَقِيَا	تَقِيَا	تَقِيَا	تَقِيَانِ	وَقَتَا	هُمَا
لِيَقِيْنَ	يَقِيْنَ	يَقِيْنَ	يَقِيْنَ	وَقِيْنَ	هِنَّ
قِي	تَقِي	تَقِي	تَقِي	وَقِيْتَ	أَنْتِ
قِيَا	تَقِيَا	تَقِيَا	تَقِيَانِ	وَقِيْتُمَا	أَنْتُمْ
قُوا	تَقُوا	تَقُوا	تَقُونَ	وَقِيْتُمْ	أَنْتُمْ

أَنْتِ	وَقَيْتِ	تَقِينَ	تَقِي	تَقِي	قِي
أَنْتُمْ	وَقَيْتُمْ	تَقِيَانِ	تَقِيَا	تَقِيَا	قِيَا
أَنْتِنِ	وَقَيْتُنَّ	تَقِينَ	تَقِينَ	تَقِينَ	قِينَ
أَنَا	وَقَيْتُ	أَقِي	أَقِي	أَقِي	لَأَقِي
نَحْنُ	وَقَيْنَا	نَقِي	نَقِي	نَقِي	لِنَقِي

14. Mucerred Fiil

Asıl harflerine ilave yapılmamış fiillerdir. Üç harfli olanlarına sülasi mucerred, dört harfli olanlara rubai mucerred fiiller denir. Arapçada fiillerin çoğu sülasidir yani üç harflidir. Az bir kısmı da rubaidir. Yani dört harflidir.

Üç Harfli Mucerred Fiil

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيَكْتُبُ	أَكْتُبُ	مَكْتُوبٌ	كَاتِبٌ	كِتَابَةٌ	يَكْتُبُ	كَتَبَ

Üç Harfli Mucerred Fiilin Çekimi

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنْ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيَكْتُبُ	يَكْتُبُ	يَكْتُبُ	يَكْتُبُ	كَتَبَ	هُوَ
لِيَكْتُبَا	يَكْتُبَا	يَكْتُبَا	يَكْتُبَانِ	كَتَبَا	هُمَا
لِيَكْتُبُوا	يَكْتُبُوا	يَكْتُبُوا	يَكْتُبُونَ	كَتَبُوا	هُمْ
لِيَكْتُبِي	تَكْتُبُ	تَكْتُبُ	تَكْتُبُ	كَتَبْتِ	هِيَ
لِيَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبْتَا	هُمَا
لِيَكْتُبِينَ	يَكْتُبِينَ	يَكْتُبِينَ	يَكْتُبِينَ	كَتَبْنَ	هُنَّ
أَكْتُبُ	تَكْتُبُ	تَكْتُبُ	تَكْتُبُ	كَتَبْتِ	أَنْتِ
أَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبْتُمْ	أَنْتُمْ
أَكْتُبُوا	تَكْتُبُوا	تَكْتُبُوا	تَكْتُبُونَ	كَتَبْتُمْ	أَنْتُمْ
أَكْتُبِي	تَكْتُبِي	تَكْتُبِي	تَكْتُبِينَ	كَتَبْتِ	أَنْتِ
أَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبْتُمْ	أَنْتُمْ

أَنْتِنَ	كُتِبْتِنَ	تُكْتُبِنَ	تَكْتُبِنَ	تُكْتُبِنَ	أَكْتُبِنَ
أَنَا	كُتِبْتُ	أَكْتُبُ	أَكْتُبُ	أَكْتُبُ	لَاكْتُبُ
نَحْنُ	كُتِبْنَا	نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	لِنَكْتُبُ

Dört Harfli Mücerred Fiil

Emri Gaib	Emri Hazır	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
لِيُدْخِرْ	دَخِرْ	مُدْخِرْ	مُدْخِرْ	دَخِرَةٌ	يُدْخِرْ	دَخِرَ

Dört Harfli Mücerred Fiil Çekimi

Emir	Cezm Hali (لَمْ)	Nasb Hali (أَنَّ)	Muzari	Mazi	Zamirler
لِيُدْخِرْ	يُدْخِرْ	يُدْخِرْ	يُدْخِرْ	دَخِرَ	هو
لِيُدْخِرَا	يُدْخِرَا	يُدْخِرَا	يُدْخِرَانِ	دَخِرَا	هما
لِيُدْخِرُوا	يُدْخِرُوا	يُدْخِرُوا	يُدْخِرُونَ	دَخِرُوا	هم
لِتُدْخِرْ	تُدْخِرْ	تُدْخِرْ	تُدْخِرْ	دَخِرَتْ	هي
لِتُدْخِرَا	تُدْخِرَا	تُدْخِرَا	تُدْخِرَانِ	دَخِرَتَا	هما
لِيُدْخِرْنَ	يُدْخِرْنَ	يُدْخِرْنَ	يُدْخِرْنَ	دَخِرْنَ	هنَّ
دَخِرْ	تُدْخِرْ	تُدْخِرْ	تُدْخِرْ	دَخِرْتَ	أنتَ
دَخِرِي	تُدْخِرَا	تُدْخِرَا	تُدْخِرَانِ	دَخِرْتُمَا	أنتما
دَخِرَا	تُدْخِرُوا	تُدْخِرُوا	تُدْخِرُونَ	دَخِرْتُمْ	أنتم
دَخِرَا	تُدْخِرِي	تُدْخِرِي	تُدْخِرِينَ	دَخِرْتِ	أنتِ
دَخِرُوا	تُدْخِرَا	تُدْخِرَا	تُدْخِرَانِ	دَخِرْتُمَا	أنتما
دَخِرْنَ	تُدْخِرْنَ	تُدْخِرْنَ	تُدْخِرْنَ	دَخِرْتُنَّ	أنتن
لِأُدْخِرْ	أُدْخِرْ	أُدْخِرْ	أُدْخِرْ	دَخِرْتُ	أنا
لِنُدْخِرْ	نُدْخِرْ	نُدْخِرْ	نُدْخِرْ	دَخِرْنَا	نحن

15. Mezîd Fiil

Asıl harflerine harf ilave edilerek türetilen ve girdiği baba göre anlam değişikliğine uğrayan fiillerdir.

15.1. İf'âl Babı

Sülâsî fiilin kökünün başına bir elif (l) ilavesiyle kurulur. Arttırılmış fiiller genellikle masdarının adıyla anılır, üçlü fiiller bu grubun kalıbına girer yani mâzî muzârî ve masdar hareketleri girdiği kalıbın aynısı olur. Üç harfli bir fiilin bu kalıba alınmasının sebebi (جَلَسَ خَالِدٌ) (Hâlit oturdu) gibi lâzım (me'ûl almayan) bir fiilse, (أَجَسَ خَالِدٌ) (Hâlit Adil'i oturttu) şeklinde müteaddî (nesne alabilen) yapmaktır. Şayet söz konusu fiil geçişli ise bu defa onu ikinci kattan müteaddî yapar. Esas manaları bir işin olmasını sağlamak, bir fiilin anlamının bir nesne üzerindeki etkisini belirtmektir. İf'âl bâbının çekimi aynen sülâsî mücerredler gibidir.

Mezid babların ism-i fâilleri, muzârisinin ى harfini م ya çevirmekle elde edilir. Yani muzarat harfi kaldırılıp yerine ötreli mim harfi ilave edilir. İsm-i me'ûlü ise ism-i fâilin son dan bir önceki harfinin üstün yapılmasıyla olur. Artık fiilimiz isme dönüşmesi sebebiyle elif lâm takısı veya tenvin alabilir.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
أَفْعِلْ	مُفْعَلٌ	مُفْعِلٌ	إِفْعَالٌ	يُفْعِلُ	أَفْعَلَ
أَعْلِمْ	مُعَلِّمٌ	مُعَلِّمٌ	إِعْلَامٌ	يُعَلِّمُ	أَعْلَمَ
Bildir	Bildirilen	Bildiren	Bildirmek	Bildiriyor	Bildirdi

Not: İf'âl bâbındaki fiillerin mâzî, emir ve mastarlarındaki hemzeler, diğer fiillerin aksine (hemze-i kat' olduğundan) geçiş halinde atılmaz ve her durumda okunurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit, Ali'ye Cemal'in faziletli olduğunu bildirdi .	أَعْلَمَ خَالِدٌ عَلِيًّا جَمَالًا فَاضِلًا
Öğretmen öğrencileri okuldan çıkardı .	أَخْرَجَ الْمُعَلِّمُ الطُّلَّابَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ

15.2. Tef'îl Babı

Sülâsî mücerred fiilin ortasındaki harfi şeddeli okumak suretiyle 4 harfe çevirerek tef'îl bâbı yapılır. (فَرَحَ أَخِي) (Kardeşim sevindi) gibi lâzım bir fiili (فَرَحْتُ أَخِي) (Kardeşimi sevindirdim) gibi müteaddî yapar. Eğer (عَلِمْتُ دَرْسِي) (Dersimi bildim) gibi müteaddî ise (عَلَّمْتُكَ دَرْسَكَ) (Sana dersini öğrettim) gibi bir kat daha müteaddî yapar. Bir işin mübâlağalı olarak çok yapıldığını gösterir.

Tef'îl bâbı isimlerde kullanılırsa o isimden türemiş fiil meydana gelir. (عَذَابٌ عَذَابٌ) (azab, ceza, azab etti) Bazen fiilin kendisi çokluk manasını ifade eder. (Halit Kâbe'yi çok tavaf etti. (طَوَّفَ خَالِدٌ الْكَعْبَةَ) Bazen fâilinde çokluk ifade eder. (مَوَّتَ الْإِبِلُ) Develer çokça öldü (Birçok deve öldü). Bazen me'ûlünde çokluk ifade eder. (غَلَّقَ خَالِدٌ الْبَابَ) Halit çok kapıları kapadı, kilitledi.)

İf'âl bâbının tef'îl bâbından farkı çokluk ve fazlalığı anlatmasıdır.

Örnek: كَسَرَ الرَّجَاحَ Camı kırdı. أَكْسَرَ الرَّجَاحَ Camı kırdırdı. كَسَرَ الرَّجَاحَ Camı iyice kırıp paramparça etti.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
فَعَّلَ	مُفَعَّلٌ	مُفَعِّلٌ	تَفْعِيلٌ - تَفْعِيلَةٌ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَ
عَلَّمَ	مُعَلَّمٌ	مُعَلِّمٌ	تَعْلِيمٌ	يُعَلِّمُ	عَلَّمَ
Öğret	Öğretilen	Öğretmen	Öğretim	Öğretiyor	Öğretti

Not: Tef'îl bâbının masdarı تَفْعِيلٌ olur. Ancak sonu illetli olan nâkis fiillerde ve 3. harfi hemze olan fiillerde تَفْعِيلَةٌ şeklinde ta-i merbûta olarak gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O namazını huşû içinde edâ eder.	يُؤَدِّي صَلَاتَهُ فِي خُشُوعٍ
Peygamber Allah'ın risâletini insanlara tebliğ etti.	بَلَّغَ النَّبِيُّ رَسُولَةَ اللَّهِ لِلنَّاسِ

15.3. Müfâale Babı

Sülâsî mücerred fiilin fâe'l-fiili ile ayne'l-fiili arasına elif (ا) eklenmesiyle olur. (كَاتَبَ yazdı كَاتَبَ yazıştı) Mezîd fiiller içinde iki masdar kullanan tek kalıptır. Hangisinin daha yaygın olduğu zamanla öğrenilir. Daha ziyade bir şahsın diğeri üzerindeki etkilerini belirten müteaddî (geçişli, mef'ûl alan) bir kalıptır. Genel olarak şu manaları gösterir.

1. Fâlin mef'ûle karşı gösterdiği özelliği belirtir. (حَسَنٌ iyi oldu. حَاسَنٌ birine iyi muamele etti.)

2. Mef'ûlüne harf-i cerle bağlanan fiiller bu kalıba geçtiğinde harf-i cersiz bağlanır. Bazen karşılıklı iş yapmayı da ifade eder. (قَامَ عَلَى birşeye karşı kalkmak قَاوَمَ direnmek)

3. Sülâsî fiil bir nesneyi doğrudan etkiliyorsa bu kalıb bu fiilin manasının nesne üzerine yapılma çabasını ve bu mücâdeleyi gösterir. (سَابَقَ geçti سَابَقَ yarıştı, geçti)

4. Bu fiil iki kişi arasında beraberce yapılan bir işi bildirir. (هَالِدٌ جَمَالًا يُكَاتِبُ Halid Cemal'le yazışıyor.)

Not: Bazen bir kişi için de kullanıldığı olur. (اللهُ قَاتَلَهُمْ اللهُ kahretti اللهُ onları öldürdü)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
فَاعَلَ	مُفَاعَلٌ	مُفَاعِلٌ	مُفَاعَلَةٌ - فِعَالٌ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ
كَاتَبَ	مُكَاتَبٌ	مُكَاتِبٌ	مُكَاتَبَةٌ - كِتَابٌ	يُكَاتِبُ	كَاتَبَ

Yazış	Yazışılan	Yazışan	Yazışmak	Yazışıyor	Yazıştı
-------	-----------	---------	----------	-----------	---------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kız annesine sofraya hazırlamada yardım edecek.	سَتُسَاعِدُ الْبِنْتُ أُمَّهَا فِي أَعْدَادِ الْمَائِدَةِ
Ömer çok sayıda namaz kılan gördü.	شَاهَدَ عُمَرُ عَدَدًا كَبِيرًا مِنَ الْمُصَلِّينَ

15.4. İnfîâl Babı

Sülâsi mücerredin başına **إِنْ** harflerinin eklenmesiyle yapılır. Şekil olarak malûm, anlam olarak meçhûldür. Bu fiilin kuruluşu mutâvaat içindir. Mutâvaat; müteaddî fiilin mef'ûl üzerinde meydana getirdiği tesiri kabullenmesidir. Genellikle bu ölçüde gelen fiiller lâzım olur ve dâima hissî yani maddî bir oluşu ifade eder.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
انْفَعِلْ	-	مُنْفَعِلٌ	انْفِعَالٌ	يَنْفَعِلُ	انْفَعَلَ
انْكَسِرْ	-	مُنْكَسِرٌ	انْكَسَارٌ	يَنْكَسِرُ	انْكَسَرَ
Kırıl	-	Kırılan	Kırılmak	Kırılıyor	Kırıldı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Camı kırdım o da kırıldı.	كَسَرْتُ الرَّجَالَ فَانْكَسَرَ
İpi parça parça kestim o da kesildi.	قَطَعْتُ الْحَبْلَ فَاَنْقَطَعَ

15.5. İftiâl Babı

İftiâl babı müteaddî fiili lazımla fiile çevirir. Mesela: **جَمَعَ** "topladı" manasındadır. **جَمَعَ الْمُعَلِّمُ التَّلَامِيذَ** dediğimizde mana "Öğretmen öğrencileri topladı." şeklinde olur. **جَمَعَ** fiilini İftiâl babına sokarak **اجْتَمَعَ** dediğimizde mana "toplandı" olur. **اجْتَمَعَ التَّلَامِيذُ** "Öğrenciler toplandı." manasındadır. Bu cümlede **اجْتَمَعَ** fiili lazımla fiildir. Gördüğümüz gibi, İftiâl babı müteaddî fiili lazımla fiile çevirmiştir.

İftiâl babı, failin gayretini gösterir. Mesela: **جَاهَدَ** "çalıştı" manasındadır. Bu fiili İftiâl babına sokarak **اجْتَهَدَ** dersek, mana "Çokça çalıştı, çabaladı çalıştı" şeklinde olur ve failin gayretini gösterir.

Yine **كَسَبَ** "kazandı" manasındadır. Bu fiili İftiâl babının sokarak **اِكْتَسَبَ** dersek, mana "çalışmakla kazandı" şeklinde olur ve yine failin gayretini gösterir. Buna göre: **كَسَبْتُ الْمَالَ** "Malı kazandım." manasında iken, **اِكْتَسَبْتُ الْمَالَ** "Malı çalışmakla kazandım." manasına gelir.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِفْتَعِلْ	مُفْتَعَلٌ	مُفْتَعِلٌ	اِفْتِعَالٌ	يَفْتَعِلُ	اِفْتَعَلَ
اِجْتَمَعَ	مُجْتَمَعٌ	مُجْتَمِعٌ	اِجْتِمَاعٌ	يَجْتَمِعُ	اِجْتَمَعَ
Toplan	Toplum	Toplanan	Toplanmak	Toplanıyor	Toplandı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ali öğretmeni dinliyor.	يَسْتَمِعُ عَلِيٌّ إِلَى الْمُعَلِّمِ
Ahmet gülümsedi.	اِبْتَسَمَ أَحْمَدٌ

15.6. İfılâl Babı

Sülâsî mâzî fiilin başına bir hemze son harfinin de şeddelenmesiyle mâzî fiili meydana getirilir. Bu fiil mübâlağa (aşırılık) ifade etmek için kullanılır. Renkler ve kusurlar gibi sıfatların bu bâbın kalıbına sokulup fiil haline getirilmesiyle yapılır. Manasını mübâlağalaştırır. Yani renk ve sakatlıklardaki aşırılığı bildirir. Bu bâbın mâzî ve muzâri meçhûlu kullanılmaz.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِفْعَلْ	-	مُحْمَرٌّ	اِفْعِلَالٌ	يَفْعَلُ	اِفْعَلَّ
اِحْمَرَّ	-	مُحْمَرٌّ	اِحْمِرَارٌ	يَحْمَرُّ	اِحْمَرَّ
Kızar		Kızaran	Kızarmak	Kızarıyor	Kızardı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ağaçlar yeşerdi.	اِخْضَرَّتِ الْأَشْجَارُ
Kadının rengi hastalıktan sarardı.	اِصْفَرَّ لَوْنُ الْمَرْأَةِ مِنَ الْمَرَضِ

15.7. Tefa'ul Babı

Sülâsî mâzî fiilin başına bir ت harfi ilave edilip aynel fiili şeddeli okunarak meydana gelir. Tefa'ul bâbına giren sülâsî fiil o fiilin peyderpey belli bir aşamadan ve süreden sonra oluştuğuna işaret eder. Anlam olarak hemen hemen sülâsî kökündeki manayı verir. (عِلْمٌ bildi, عَلَّمَ öğretti, تَعَلَّمَ öğrendi) Tefa'ul bâbının muzâri çekiminde fiilin başına ت harfi iki defa geldiği için bazen birinin atıldığı görülür. (تَتَرَّلُ (indi yerine; تَرَّلُ)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
تَفَعَّلَ	مَتَفَعَّلَ	مَتَفَعَّلَ	تَفَعَّلَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ
تَعَلَّمَ	مُتَعَلَّمَ	مُتَعَلَّمَ	تَعَلَّمَ	يَتَعَلَّمُ	تَعَلَّمَ
Öğren	Öğrenilen	Öğrenen	Öğrenmek	Öğreniyor	Öğrendi

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İki arkadaş uzun süre konuştu.	تَحَدَّثَ الصَّدِيقَانِ طَوِيلًا
O okumayı tercih ediyor.	هُوَ يُفَضِّلُ الْقِرَاءَةَ

15.8. Tefâul Babı

Sülâsî fiilin başına bir ت harfi ile fâel fiili ile aynel fiili arasına bir elif ilavesiyle yapılır. Bu bab iki veya daha çok kişiler arasındaki işbirliğini anlatır. Bu bâbdan bazı fiiller yapmacığı bildirir. (مَرِضٌ hastalandı, تَمَارَضَ yalancılıktan hasta oldu, hasta gibi göründü) Bu bâb bazen de üç harfli fiilin manasında şiddet ifade eder. (تَسَاقَطَ düştü, تَسَاقَطَ شِدَّةً şiddetle düştü)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
تَفَاعَلَ	مُتَفَاعَلَ	مُتَفَاعَلَ	تَفَاعَلَ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعَلَ
تَبَاعَدَ	مُتَبَاعَدَ	مُتَبَاعَدَ	تَبَاعَدَ	يَتَبَاعَدُ	تَبَاعَدَ
Uzaklaş	Uzaklaşılan	Uzaklaşan	Uzaklaşmak	Uzaklaşıyor	Uzaklaştı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit ve Cemal uzaklaştı.	تَبَاعَدَ خَالِدٌ وَجَمَالٌ
Kavim (o topluluk) barıştı.	تَصَالَحَ الْقَوْمُ

15.9. İstifâl Babı

Mâzî fiilin başına اِسْتِ yani است ve ا harflerinin eklenmesiyle yapılır. Hakîkî veya mecâzî manada istek cümlelerinde kullanılır. Ya da bir halden diğer bir hale geçişi göstermekte kullanılır. İstifâl babı bazen müteaddi bazen de lazım olarak kullanılabilir. Bu bâbdan gelen fiillerin hangisinin bir şey istemekte veya bir işe seçildiğini göstermekte kullanıldığını ancak Araplardan ya da sözlüklerden anlayabiliriz. (حَلَفَ, اِسْتَعْلَمَ bildi, اِسْتَعْلَمَ bilmek istedi, اِسْتَعْلَمَ)

birinin yerine geçti İِسْتَخْلَفَ halife seçildi) Bu bâb bazı fiillerin anlattığı sıfatın bulunduğunu da gösterir. (حَسَنٌ iyi oldu İِسْتَحْسَنَ iyi buldu)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
إِسْتَفْعِلْ	مُسْتَفْعَلٌ	مُسْتَفْعِلٌ	إِسْتِفْعَالٌ	يَسْتَفْعِلُ	إِسْتَفْعَلَ
إِسْتَخْرِجْ	مُسْتَخْرَجٌ	مُسْتَخْرِجٌ	إِسْتِخْرَاجٌ	يَسْتَخْرِجُ	إِسْتَخْرَجَ
Çıkar	Çıkarılan	Çıkaran	Çıkarmak	Çıkarıyor	Çıkardı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mühendisler kömür çıkardı.	إِسْتَخْرَجَ الْمُهَنْدِسُونَ الْفَحْمَ
Fâtıma kız kardeşlerini karşılıyor.	تَسْتَقْبِلُ فَاطِمَةُ أَخَوَاتِهَا

Anadolu
İmam-Hatip Lisesi
12. Sınıf

Arapça Dilbilgisi

Adnan HOYLADI

2015

İçindekiler

1. Lâzım ve Müteaddi Fiil	5
2. Şart Edatları	6
2.1. Cezmetmeyen Şart Edatları	6
2.1.1. لَوْ	6
2.1.2. لَوْلَا	8
2.1.3. لَوْمَأ	8
2.1.4. لَمَّا	8
2.1.5. إِذَا	9
2.1.6. أَمَّا	10
2.1.7. كَلَّمَا	10
2.1.8. عِنْدَمَا	11
2.1.9. حِينَمَا	11
2.1.10. بَيْنَمَا ... إِذْ	11
2.1.11. بَيْنَمَا	11
2.2. Cezmeden Şart Edatları	12
2.2.1. إِنْ	12
2.2.2. مَنْ	12
2.2.3. مَا	13
2.2.4. مَهْمَا	13
2.2.5. أَيُّ	13
2.2.6. أَيَّمَا	13
2.2.7. أَيْنَمَا – أَيْنَ	14
2.2.8. حَيْثُمَا	14
2.2.9. أَنَّى	14
2.2.10. إِذْمَا – إِذَامَا	14
2.2.11. مَتَى	15
2.2.12. كَيْفَمَا	15
2.3. Cevap Cümlesinin Başına (ف Fau's Sebebiyye) Gelmesi	16
3. İf'al, Tef'il ve Mufâ'ale Kalıpları	17

3.1. İf'âl Babı.....	17
3.2. Tef'îl Babı.....	18
3.3. Müfâale Babı.....	19
4. Tefâ'ul, Tefa'ul ve İf'ilâl Kalıpları.....	20
4.1. Tefâul Babı.....	20
4.2. Tefa'ul Babı.....	20
4.3. İf'ilâl Babı.....	21
5. İnfî'âl, İftî'âl ve İstif'âl Kalıpları.....	21
5.1. İnfîâl Babı.....	21
5.2. İftîâl Babı.....	22
5.3. İstifâl Babı.....	22
6. Malûm, Mechûl Fiil ve Naibu Fâil.....	23
6.1. Malûm Fiil.....	23
6.2. Mechul Fiil.....	23
6.3. Naibu Fail.....	26
7. el-Memnû' mine's-Sarf.....	26
7.1. Gayrı Munsarif Olan Özel İsimler.....	27
7.2. Gayrı Munsarif Olan Sıfatlar.....	29
7.3. Gayrı Munsarif Olan İsimler.....	29
8. Mankûs, Maksûr ve Memdûd İsimler.....	30
7.1. Mankûs İsimler.....	30
7.2. Maksûr İsimler.....	32
7.3. Memdûd İsimler.....	33
9. İsmi Zamân, İsmi Mekân, İsmi Âlet ve Mastar.....	33
9.1. İsmi Zaman ve Mekân.....	33
9.2. İsmi Âlet.....	34
9.3. Mastar.....	36
10. İsmi Tasgîr, İsmi Mensûb ve Sıfatı Müşebbehe.....	37
10.1. İsmi Tasgîr.....	37
10.2. İsmi Mensûb.....	40
10.3. Sıfatı Müşebbehe.....	42
11. Mebnî ve Mu'rab.....	45

11. 1. Mu'rab.....	45
11. 2. Mebnî.....	45
12. Mukârebe, Recâ' ve Şurû' Fiilleri.....	49
12.1. Mukârebe Fiilleri.....	49
12.2. Recâ' Fiilleri.....	49
12.3. Şurû' Fiilleri.....	50
13. Hâl.....	51
13.1. Hal Çeşitleri.....	52
13.2. Hâl ile İlgili Diğer Özellikler.....	53
13.3. Hâl, Sıfat ve Sıla Cümlelerinin Farkı.....	54
14. Merfular, Mansublar ve Mecrurların Özeti.....	55
14.1. Merfular.....	55
14.2. Mansublar.....	56
14.3. Mecrurlar.....	57

1. Lâzım ve Müteaddi Fiil

Açıkça mef'ûl alan fiillere müteaddî fiil, fâiliyle yetinip mef'ûl almayan ya da mef'ûlünü harf-i cerle alan fiillere de lâzım fiiller denir.

Müteaddi yani mef'ûl alan fiilde fâilin yaptığı iş başkasına geçer veya herhangi bir şeyle alakası bulunur. Türkçe karşılığı geçişli fiildir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Ferit ekmeği yedi.	أَكَلَ فَرِيدٌ الْخُبْزَ

Bu cümlede “Ferit neyi yedi?” sorusunu mutlaka sorarız, yani fiil mef'ûl istemektedir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Halit çocuğu dövdü.	ضَرَبَ حَالِدٌ الْوَلَدَ

Bu cümlede de “Halit kimi dövdü?” sorusunu sorarız. Halid'in yaptığı iş başkasıyla alakalı olup onlara geçmektedir.

Lâzım fiil ise; fâiliyle yetinip mef'ûl almayan fiildir. Fiilin yaptığı iş kendisinde kalıp başkasını etkilemez. Türkçe karşılığı geçişsiz fiildir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit oturdu.	جَلَسَ حَالِدٌ
Halit girdi.	دَخَلَ حَالِدٌ

Bu cümlelerde mefulü gerektiren neyi, neye ve kimi, kime gibi soru akla gelmemektedir. Yani mef'ûle gerek yoktur. Arapça'da fiiller mef'ûllerine göre çeşitli kısımlara ayrılırlar:

a) Hiç mef'ûl almayan fiiller: Yukarıda işlediğimiz gibi fâiliyle yetinip mef'ûl almayan “Lâzım fiiller” bu gruptandır.

b) Mef'ûlünü harf-i cerle alan fiiller: Bazı fiiller beraberlerindeki (kendine ait) harf-i cerle birlikte tek bir mana ifade ederler. Artık yanındaki harf-i cer aslî manasında tercüme edilmez. Dikkat edilmesi gereken nokta; bu harf-i cerlerin fâilin başında değil, mef'ûlün başında gelmesidir. Söz konusu bu fiiller mef'ûllerini aşağıdaki harf-i cerlerden biri ile alabilirler:

بِ	لِ	عَلَى	عَنْ	فِي	إِلَى	مِنْ
----	----	-------	------	-----	-------	------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Aradı, araştırdı	بَحَثَ عَنْ
Ali çantayı sınıfta araştırdı.	بَحَثَ عَلَيَّ عَنِ الْحَقِيبَةِ فِي الصَّفِّ
(Birine) dedi, söyledi	قَالَ لِ
Allah Peygamber'e dedi.	قَالَ اللَّهُ لِلرَّسُولِ

c) Mef'ûlünü harf-i cersiz alan fiiller: Yukarıda örneklerini gördüğümüz müteaddî fiiller bu gruptandır. Harf-i cere ihtiyaç olmaksızın direk mefullerine bağlanırlar. Bazı fiiller yine harf-i cere ihtiyaç olmaksızın iki ya da üç mef'ûl alarak da tam bir cümle oluştururlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İnsan ilmi faydalı buldu.	وَجَدَ الْإِنْسَانَ الْعِلْمَ نَافِعًا

2. Şart Edatları**2.1. Cezmetmeyen Şart Edatları**

Şart anlamı ifade ettiği halde muzâriyi cezmetmeyen edatlar da vardır. Bu edatlar topluca şunlardır:

لَوْ	لَوْلَا	لَوْمًا	لَمَّا	إِذَا	أَمَّا	كُلَّمَا	عِنْدَمَا	حِينَمَا	بَيْنَمَا	بَيْنَمَا
------	---------	---------	--------	-------	--------	----------	-----------	----------	-----------	-----------

Şart kısmının zamanı, fiil-i mâzî veya muzâri olabilir. Şartın cevap kısmı olan cevap cümlesinde ise fiil, şimdiki zaman, geçmiş zaman, meczûm, emir hali veya fiilsiz de olabilir. Sırasıyla bu edatları ve görevlerini inceleyelim:

2.1.1. لَوْ

Eğer, şayet, ...ise, ..., ..seydi, ..saydı, ..se, ..sa, ..miş olsa idi anlamlarına gelir. Fiilin başına لَوْ takısı getirilirse hem şart hem de dilek (temenni) ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(keşke) yazsa	لَوْ كَتَبَ

(keşke) yazsam	لَوْ كَتَبْتُ
----------------	---------------

لَوْ den sonra كَانَ fiilini kullanırsak dilekli hikaye olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
(keşke) yazsaydı	لَوْ كَانَ كَتَبَ
(keşke) yazsaydım	لَوْ كُنْتُ كَتَبْتُ

لَوْ cümlesinden sonraki cevap cümlesi لَ ile başlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dersimi yazsam bilirdim.	لَوْ كَتَبْتُ دَرَسِي لَعَلِمْتُ دَرَسِي
Dersini yazsaydı öğretmen onu dövmezdi.	لَوْ كَانَ كَتَبَ دَرَسَهُ لَمَا كَانَ يَضْرِبُهُ الْمُعَلِّمُ

Görüldüğü gibi şart cümlelerindeki şartlar لَوْ (eğer) edatıyla ve cevaplar da (her zaman değil) لَ harfi ile belirtilir. Cevap olumlu mâzî olursa cevap lâmı çoğu kere, olumsuz olursa bazen gelir. Cümlenin her iki kısmında da genellikle geçmiş zaman kullanılır. Cevap lâmından sonra gelen cevabın başındaki fiil, muzâri de gelse mâzî manası verilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çalışsaydın başarılıydın.	لَوْ اجْتَهَدْتَ تَنَجَّحُ
Eğer başarsaydın seni mükâfatlandırırdım.	لَوْ أَنَّكَ نَاجِحٌ لَكَافَأْتُكَ

Cevap menfi muzâri olursa cevap lâmı gelmez.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Eğer dinliyor olsaydık bu şekilde olmazdık.	لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ مَا كُنَّا كَذَلِكَ
Çalışsaydın pişman olmazdın.	اجْتَهَدْتَ لَمْ تَتَدَمَّ

*وَلَوْ in başında vâv olursa cevap cümlesi istemez. وَلَوْ ...-se de, -sa da, -se bile, -sa bile, -öyle olsa da anlamlarına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Uzak olsa da İzmir'e gideceğim.	سَأَسَافِرُ إِلَى إِزْمِيرٍ وَلَوْ كَانَتْ بَعِيدَةً

2.1.2. لَوْلَا

Olmamış olsa, olmasaydı, -meseydi, -eğer manalarına gelir. Genellikle cevabın başında cevap lâmi bulunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Muhammed olmasaydı Halit başarmazdı.	لَوْلَا مُحَمَّدٌ لَمَا نَجَحَ خَالِدٌ
Sen olmasaydın sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.	لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ

2.1.3. لَوْمَأ

لَوْمَأ cezmetmeyen şart edatı olarak لَوْلَا ile aynı manadadır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kardeşim olmasaydı onu döverdim.	لَوْمَأ أَخِي لَضَرَبْتُهُ

2.1.4. لَمَّا

..diğında, -dığı zaman, -dığı vakit, -ınca,-ince manalarına gelir. Cümleye muzâf olan zarflardan ve şart edatlarındandır. Şart ve cevabı daima mâzî olur. لَمَّا nın bulunduğu şart cümlesi bazen cümlenin sonunda da gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kütüphaneye gidince Fâtıma kitabı aldı.	أَخَذَتْ فَاطِمَةُ الْكِتَابَ لَمَّا ذَهَبَتْ إِلَى الْمَكْتَبَةِ

لَمَّا nın mâzî fiilden önce gelirse zarf ve şart edatı, muzâriden önce gelirse muzâriyi cezmeden edat (cahd-ı müstağrak) olduğu unutulmamalıdır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Babam henüz yolculuktan dönmedi.	لَمَّا يَرْجِعْ وَالِدِي مِنَ السَّفَرِ

Not: (لَمَّا) (إِلَّا) manasında istisnâ harfi de olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir can yoktur ki başında gözetici bulunmasın.	إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ

Cümleye Muzâf Olan Ve Şart İfade Eden Bazı Zarflar**2.1.5. إِذَا**

..diği zaman, -diği vakit, -ınca, -diğında, -ken, ise, -se, -sa manalarına gelir. Cümleye muzâf olan zaman zarfıdır. إِذَا dan sonraki cümle إِذَا nın zaman zarfı olmasından dolayı mahallen mecrûr muzâfun ileyh olur. إِذَا nın şart fiil-i mâzî, cevap fiili çoğunlukla muzâri gelir. Mâzî de olsa muzâri anlamı verilir. إِذَا cezmetmeme dışında (إِنْ) 'e benzer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahar gelince bahçeye gideriz.	إِذَا جَاءَ الرَّبِيعُ نَذْهَبُ إِلَى الْحَدِيقَةِ

Not: (إِذَا) fiil cümlesinden önce gelirse şart edatı olur ancak isim cümlesinden önce gelirse manası değişir ve (إِذَا فُجْأِيَّةً) dediğimiz sürpriz harfi olur. "Bir de ne göreyim, bir de baktım ki" manası verilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Evden çıktım bir de ne göreyim yolda bir çocuk ağlıyor.	خَرَجْتُ مِنَ الْبَيْتِ فَإِذَا وَلَدٌ فِي الطَّرِيقِ يَبْكِي
İmtihanda kitabı açtım bir de ne göreyim öğretmen önümde duruyor.	فَتَحْتُ الْكِتَابَ فِي الْإِمْتِحَانِ فَإِذَا الْمُعَلِّمُ وَقِفٌ أَمَامِي

(إِذَا) nın cevap cümlesi de iki fiil-i muzâriyi cezmedenlerin cevap cümleleri gibi mâzî, muzâri, emir, istikbal, isim cümlesi... şeklinde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Arkadaşına rastlarsan ona selam ver.	إِذَا صَادَفْتَ صَدِيقَكَ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ

(إِذَا) nın şart manası ifade etmeksizin sadece zaman zarfı olarak kullanıldığı da olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
And olsun büründüğü zaman geceye! Açılıp aydınlandığı zaman gündüze!	وَ اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ

2.1.6. أَمَّا

...e gelince, her halükarda, -ise anlamlarına gelir. Cevabının başında mutlaka (فَ) olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İman edenlere gelince, onun Rab'lerinden bir gerçek olduğunu bilirler.	فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
Yetime gelince sakın onu üzme	فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

(أَمَّا) tafsil edatı olarak da görev yapar. Hutbede hatipler salat ve selamdan sonra konuşmaya başlarken konuya bu edatla girerler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Allah'a hamdü senâ, Peygamberine salat ve selamdan sonra, konumuza gelince...	الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَمَّا بَعْدُ...

2.1.7. كَلَّمَا

Her ne zaman, her ...ında, her ..diğında, -dikça, dikçe gibi anlamlara gelir. Mâzî fiillerin başında bulunur, cevabı da mâzî gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her ne zaman bir fakir görürsem ona acırım.	كَلَّمَا رَأَيْتُ فَقِيرًا عَطَفْتُ عَلَيْهِ

Zekeriyya mihraba her girdiği zaman onun yanında bir yiyecek bulurdu.	كَلِمًا دَخَلَ عَلَيْهَا ذَكْرِيَّا الْمُحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا
---	---

2.1.8. عِنْدَمَا

...dığı zaman, -diğinde, -diği sırada, -ınca, -ceği zaman anlamlarına gelir. Zarf olan عِنْدَ ile zâid veya masdar olan مَا'nın birleşmesinden meydana gelmiştir. عِنْدَمَا'nın şart fiil-i mâzî veya muzâri gelebildiği gibi, cümlenin sonunda da gelebilir. إِذَا ve لَمَّا'nın yerlerine kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Acıktığımız zaman istasyondaki lokantaya gideriz.	عِنْدَمَا نَجُوعُ نَذْهَبُ إِلَى الْمُطْعَمِ فِي الْمَحَطَّةِ

2.1.9. حِينَمَا

...diğında, -diği vakit, dığı zaman, -ınca gibi manalara gelir. Zaman zarfı حِينَ ile مَا'nın birleşmesinden meydana gelmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Babası oğlunun başarısını öğrenince sevinçle onu tebrik etti.	حِينَمَا عَلِمَ الْأَبُ بِنَجَاحِ وَلَدِهِ هَنَأَهُ مَسْرُورًا

2.1.10. إِذْ ... يَبِينَا

...ken, bir de, ...ken birden, derken ansızın, ...ip dururken anlamlarında kullanılır. Zarf olan يَبِينَ ile zâid elifin birleşmesinden meydana gelmiştir. Kendisinden sonra şart olan cümle isim cümlesi olur ve başında müfâcee harfi (إِذْ) bulunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Biz evde otururken ansızın yanımıza bir köpek girdi.	بَيْنَمَا نَحْنُ جَالِسُونَ فِي الْبَيْتِ إِذْ دَخَلَ عَلَيْنَا كَلْبٌ

2.1.11. بَيْنَمَا

...iken anlamına gelir. Zarf olan يَبِينَ ile zâid veya masdar olan (مَا) nın birleşmesinden meydana gelmiştir. Her yönüyle (بَيْنًا) ya benzer.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Hava sıcakken birden havanın sıcaklığı düştü.

بَيْنَمَا الْجَوُّ حَارٌّ إِذْ انْخَفَضَتْ دَرَجَةُ الْحَرَارَةِ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Otobüs gecikince trenle geldim.	لَمَّا تَأَخَّرَتِ الْحَافِلَةُ حَضَرْتُ بِالْقِطَارِ
Öğrenci yeni bir şey öğrendiği zaman gezi faydalı olur.	تَكُونُ الرَّحْلَةُ مُفِيدَةً إِذَا تَعَلَّمَ مِنْهَا التِّلْمِيذُ شَيْئًا جَدِيدًا
Su olmasaydı yeryüzünde hayvan veya bitki yaşamazdı.	لَوْلَا الْمَاءُ مَا عَاشَ عَلَى الْأَرْضِ حَيَوَانٌ أَوْ نَبَاتٌ
Anneler evlerine döndükleri zaman yemeğin hazırlanmasına başladılar.	عِنْدَمَا تَرَجِعُ الْأُمَّهَاتُ إِلَى بُيُوتِهِنَّ يَبْدَأْنَ فِي إِعْدَادِ الطَّعَامِ
Uçak geldiği zaman hava alanına giderim.	إِذَا وَصَلَتِ الطَّائِرَةُ أَذْهَبُ إِلَى الْمَطَارِ

2.2. Cezmeden Şart Edatları

Bilindiği gibi cezm fiili mâzîye değil, yalnız fiil-i muzâriye mahsustur. Aşağıdaki edatlar iki muzâri fiil almış cümlelerin başına gelirlirse iki muzâri fiilin de son hareketlerini cezm yaparlar ve şart bildirirler. Bunlara şart edatları da denir. Şart edatının yer aldığı cümleden sonra aynı cümlede bir de cevap cümlesi bulunur. Bu edatların bulunduğu birinci bölüme fi'lü's-şart, ikinci bölüme de cevabu's-şart denir. Cümle örnekleriyle birlikte bu edatlar şunlardır:

2.2.1. إِنْ

...se, ...sa anlamında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Okursan anlarsın.	إِنْ تَقْرَأْ تَفْهَمْ
Dersini yazarsa ona bir çiçek alırım	إِنْ يَكْتُبْ دَرْسَهُ أَخُذْ إِلَيْهِ زَهْرَةً

2.2.2. مَنْ

...kim ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kim çok okursa başarır.	مَنْ يَقْرَأُ كَثِيراً يَنْجَحْ
Kim dersini yazarsa onunla bahçeye giderim.	مَنْ يَكْتُبُ دَرْسَهُ أَذْهَبُ مَعَهُ إِلَى الْحَدِيقَةِ

2.2.3. مَا

...ne ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne iyilik yaparsanız Allah onu bilir.	مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ
Dersinden ne yazarsa onu iyi anlar.	مَا يَكْتُبُ مِنْ دَرْسِهِ يَفْهَمُهُ جَيِّدًا

2.2.4. مَهْمَا

...her ne ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her ne yaparsan onu yaparım.	مَهْمَا تَفْعَلْ أَفْعَلْ
Dersinden her ne yazarsan ben de yazarım.	مَهْمَا تَكْتُبُ مِنْ دَرْسِكَ أَكْتُبُ أَنَا أَيْضًا

2.2.5. أَيُّ

hangisini, neyi, kimi ...se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kimi sayarsan sayarım.	أَيًّا تَحْتَرِمُ أَحْتَرِمُ
Neyi, hangisini yazarsan yazarım.	أَيًّا تَكْتُبُ أَكْتُبُ

2.2.6. أَيِّمَا

...kimi, hangisini... se, ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kâğıda kimi yazarsan onu okurum.	أَيُّمَا تَكْتُبُ إِلَى الْوَرَقَةِ أَقْرَأُ
Hangisini okursan anlarsın.	أَيُّمَا تَقْرَأُ تَفْهَمُ

2.2.7. أَيُّمَا – أَيْنَ

...her nerede, nereye ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her nerede otursanız orada otururuz.	أَيُّمَا تَجْلِسُوا نَجْلِسُ هُنَاكَ
Nereye gitsen sana arkadaşlık ederim.	أَيْنَ تَذْهَبُ أَصْحَبُكَ

2.2.8. حَيْثُمَا

...her nereye ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nereye yağmur yağarsa oraya gidilmez.	حَيْثُمَا يَنْزِلُ الْمَطَرُ لَا يُذْهَبُ هُنَاكَ
Her nereye giderseniz oraya gelirim.	حَيْثُمَا تَذْهَبُنَ أَحْضُرُ هُنَاكَ

2.2.9. أَنَّى

...her nereye, her nasıl ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nereye (her nasıl) gidersen giderim.	أَنَّى تَذْهَبُ أَذْهَبُ
Nasıl yazarsan ben (de öyle) yazarım.	أَنَّى تَكْتُبُ أَكْتُبُ

2.2.10. إِذْمَا – إِذَا مَا

...her ne zaman ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Her ne zaman giderseniz gideriz.	إِذَا مَا تَذْهَبُوا نَذْهَبُ
Her ne zaman yazarsan ezberlersin.	إِذَا مَا تَكْتُبُ تَحْفَظُ

2.2.11. مَتَى

...her ne zaman ...sa anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ne zaman yalan söylersen bilindir.	مَتَى تَكْذِبُ يُعْلَمُ
Her ne zaman yazarsan okurum.	مَتَى تَكْتُبُ أَقْرَأُ

2.2.12. كَيْفَمَا

...her nasıl ...se anlamlarında kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Nasıl vurursan öyle vurur.	كَيْفَمَا تَضْرِبُ يَضْرِبُ.
Sen nasıl konuşursan öyle konuşurum.	كَيْفَمَا تَتَكَلَّمُ أَتَكَلَّمُ

*Görüldüğü gibi şart edatları fiil-i muzâriyi cezm yapar. Fakat her zaman şart ifade etmek için mutlaka muzâri fiil kullanılmayabilir. Mahallen meczûm olarak mâzî fiil de şart cümlesi olarak gelebilir. Ancak mâzî fiil mebni olduğu için şart manası dışında fiilin sonunda herhangi bir değişiklik olmaz. Tercümede şart ve cevap cümlesi mâzî olsa da gene muzâri gibi tercüme yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bana yazarsan sana yazarım.	إِنْ كَتَبْتَ إِلَيَّ كَتَبْتُ إِلَيْكَ
Kim okursa anlar.	مَنْ قَرَأَ فَهَيَمَ

*Aynı şekilde cevap cümlesi de mâzî ve muzâri ile başlayan fiil cümlesi olduğu gibi emir, nefy, nehy, soru ve gelecek zaman ifade eden fiillerle de gelir. Bazen isim cümlesi olarak da gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kim hayır için ilim isterse o Allah yolunda mücahiddir.	مَنْ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِلْخَيْرِ فَهُوَ مُجَاهِدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
Her nerede çalışırsan saadet oradadır.	أَنْتَى تَعْمَلُ فَمِنْكَ السَّعَادَةُ

*Cevap cümlesinin başı فَ nin yanı sıra قَدْ ، سَوْفَ ، مَنْ edatlarından biriyle başlarsa ve cevap fiili مَا – لَنْ ile menfi olursa veya cevabın başında إِنَّمَا (ancak) bulunursa cevabın muzârisi cezm olmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gidersen akabinde pişman olacaksın.	إِنْ تَذَهَبَ فَسَتَنْدَمُ
Kim kötülük yaparsa kendine zulmetmiş olur.	مَنْ يَفْعَلُ شَرًّا فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ

Not: Cümlenin sonunda gelen (وَ إِنْ) .. se bile, ..sa bile şeklinde tercüme edilir. Cevabı da olmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Seni azarlasa bile babana git.	إِذْهَبْ إِلَىٰ وَالِدِكَ وَإِنْ وَبَّحَكَ
İstese bile ona gitme.	لَا تَذَهَبْ إِلَيْهِ وَإِنْ أَرَادَ

* Taleb (Emir, nehiy, soru) cümlesinden sonra cevap cümlesi varsa ve önünde (وَ) ve (فَ) bulunmazsa cevap cümlesinin muzâri fiili de ona uyumlu olarak meczûm gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çalış ki başarasın.	أُدْرُسْ إِنْ تَنْجَحْ
Ateşle oyna! Yanarsın.	لَا تَلْعَبْ بِالنَّارِ تَحْتَرِقُ

*En çok kullanılan şart edatları مَنْ إِنْ ve مَا edatlarıdır. Diğerleri bunlar kadar kullanılmaz.

2.3. Cevap Cümlesinin Başına (ف Fau's Sebebiyye) Gelmesi

Başına fau's-sebebiyye gelen cevap cümlesi muzari fiille başlıyorsa cezmedilmez. Cevap cümlesinin başına şu durumlarda fau's-sebebiyye gelir:

1. Cevap cümlesi isim cümlesi ise,

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bana yardım edersen sen benim dostumsun.	إِنْ تُسَاعِدْنِي فَأَنْتَ رَفِيقِي

2. Cevap cümlesi çekimsiz (camid) bir fiille başlıyorsa,

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Eğer hırsızlık yapmışlarsa yaptıkları şey ne kötüdür.	إِنْ سَرَقُوا فَبِئْسَ مَا فَعَلُوا

3. Cevap cümlesi (سَ - سَوْفَ - قَدْ) harflerinden biriyle başlıyorsa,

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Eğer bu filmi seyretmediysen pişman olacaksın.	إِنْ لَمْ تُشَاهِدْ هَذَا الْفِلمَ فَسَتَنْدَمُ

4. Cevap cümlesi emir fiille (talep içeren) başlıyorsa, başına fau's sebebiye getirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu kitabı bulursan satın al.	إِنْ تَجَدَّ هَذَا الْكِتَابَ فَاشْتَرِ

3. İf'al, Tef'il ve Mufâ'ale Kalıpları

3.1. İf'âl Babı

Sülâsî fiilin kökünün başına bir elif (l) ilavesiyle kurulur. Arttırılmış fiiller genellikle masdarının adıyla anılır, üçlü fiiller bu grubun kalıbına girer yani mâzî muzârî ve masdar hareketleri girdiği kalıbın aynısı olur. Üç harfli bir fiilin bu kalıba alınmasının sebebi (جَلَسَ خَالِدٌ) (Hâlit oturdu) gibi lâzım (mef'ûl almayan) bir fiilse, (أَجَلَسَ خَالِدٌ) (Hâlit Adil'i oturttu) şeklinde müteaddî (nesne alabilen) yapmaktır. Şayet söz konusu fiil geçişli ise bu defa onu ikinci kattan müteaddî yapar. Esas manaları bir işin olmasını sağlamak, bir fiilin anlamının bir nesne üzerindeki etkisini belirtmektir. İf'âl bâbının çekimi aynen sülâsî mücerredler gibidir.

Mezid babların ism-i fâilleri, muzârisinin ُ harfini م ya çevirmekle elde edilir. Yani muzarat harfi kaldırılıp yerine ötreli mim harfi ilave edilir. İsm-i mef'ûlü ise ism-i fâilin son dan bir önceki harfinin üstün yapılmasıyla olur. Artık fiilimiz isme dönüşmesi sebebiyle elif lâm takısı veya tenvin alabilir.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
أَفْعِلْ	مُفْعَلٌ	مُفْعِلٌ	إِفْعَالٌ	يُفْعِلُ	أَفْعَلَّ
أَعْلِمْ	مُعَلِّمٌ	مُعَلِّمٌ	إِعْلَامٌ	يُعَلِّمُ	أَعْلَمَ
Bildir	Bildirilen	Bildiren	Bildirmek	Bildiriyor	Bildirdi

Not: İf'âl bâbındaki fiillerin mâzî, emir ve mastarlarındaki hemzeler, diğer fiillerin aksine (hemze-i kat' olduğundan) geçiş halinde atılmaz ve her durumda okunurlar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit, Ali'ye Cemal'in faziletli olduğunu bildirdi .	أَعْلَمَ خَالِدٌ عَلِيًّا جَمَالًا فَاضِلًا
Öğretmen öğrencileri okuldan çıkardı .	أَخْرَجَ الْمُعَلِّمُ الطُّلَّابَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ

3.2. Tef'îl Babı

Sülâsî mücerred fiilin ortasındaki harfi şeddeli okumak suretiyle 4 harfe çevirerek tef'îl bâbı yapılır. (فَرِحَ أَخِي) (Kardeşim sevindi) gibi lâzım bir fiili (فَرَحْتُ أَخِي) (Kardeşimi sevindirdim) gibi müteaddî yapar. Eğer (عَلِمْتُ دَرْسِي) (Dersimi bildim) gibi müteaddî ise (عَلَّمْتُكَ دَرْسَكَ) (Sana dersini öğrettim) gibi bir kat daha müteaddî yapar. Bir işin mübâlağalı olarak çok yapıldığını gösterir.

Tef'îl bâbı isimlerde kullanılırsa o isimden türemiş fiil meydana gelir. (عَذَّبَ عَذَابٌ) (azab, ceza, عَذَّبَ azab etti) Bazen fiilin kendisi çokluk manasını ifade eder. (طَوَّفَ خَالِدٌ الْكَعْبَةَ) (Halit Kâbe'yi çok tavaf etti). Bazen fâilinde çokluk ifade eder. (مَوَّتَ الْإِبِلُ) (Develer çokça öldü (Birçok deve öldü)). Bazen mef'ûlünde çokluk ifade eder. (غَلَّقَ خَالِدٌ الْبَابَ) (Halit çok kapıları kapadı, kilitledi.)

İf'âl bâbının tef'îl bâbından farkı çokluk ve fazlalığı anlatmasıdır.

Örnek: كَسَرَ الزُّجَاجَ Camı kırdı. أَكْسَرَ الزُّجَاجَ Camı kırdırdı. كَسَرَ الزُّجَاجَ Camı iyice kırıp paramparça etti.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
فَعِّلْ	مُفَعَّلٌ	مُفَعِّلٌ	تَفْعِيلٌ - تَفْعِيلَةٌ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَّ
عَلِّمْ	مُعَلِّمٌ	مُعَلِّمٌ	تَعْلِيمٌ	يُعَلِّمُ	عَلَّمَ
Öğret	Öğretilen	Öğretmen	Öğretim	Öğretiyor	Öğretti

Not: Tef'îl bâbının masdarı تَفْعِيلٌ olur. Ancak sonu illetli olan nâkıs fiillerde ve 3. harfi hemze olan fiillerde تَفْعِيلَةٌ şeklinde ta-i merbûta olarak gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O namazını huşû içinde edâ eder.	يُؤَدِّي صَلَاتَهُ فِي حُشُوعٍ
Peygamber Allah'ın risâletini insanlara tebliğ etti.	بَلَغَ النَّبِيُّ رَسُولَةَ اللَّهِ لِلنَّاسِ

3.3. Müfâale Babı

Sülâsî mücerred fiilin fâe'l-fiili ile ayne'l-fiili arasına elif (ا) eklenmesiyle olur. (كَاتَبَ yazdı كَاتَبَ yazıştı) Mezîd fiiller içinde iki masdar kullanan tek kalıptır. Hangisinin daha yaygın olduğu zamanla öğrenilir. Daha ziyade bir şahsın diğeri üzerindeki etkilerini belirten müteaddî (geçişli, mef'ûl alan) bir kalıptır. Genel olarak şu manaları gösterir.

1. Fâlin mef'ûle karşı gösterdiği özelliği belirtir. (حَسُنَ iyi oldu. حَسَنَ birine iyi muamele etti.)

2. Mef'ûlüne harf-i cerle bağlanan fiiller bu kalıba geçtiğinde harf-i cersiz bağlanır. Bazen karşılıklı iş yapmayı da ifade eder. (قَامَ عَلَى birşeye karşı kalkmak قَاوَمَ direnmek)

3. Sülâsî fiil bir nesneyi doğrudan etkiliyorsa bu kalıb bu fiilin manasının nesne üzerine yapılma çabasını ve bu mücâdeleyi gösterir. (سَبَقَ geçti سَابَقَ yarıştı, geçti)

4. Bu fiil iki kişi arasında beraberce yapılan bir işi bildirir. (هَالِدٌ جَمَالًا يُكَاتِبُ Halid Cemal'le yazışıyor.)

Not: Bazen bir kişi için de kullanıldığı olur. (Allah onları öldürdü kahretti قَاتَلَهُمُ اللَّهُ)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
فَاعِلٌ	مُفَاعَلٌ	مُفَاعِلٌ	مُفَاعَلَةٌ - فِعَالٌ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ
كَاتِبٌ	مُكَاتَبٌ	مُكَاتِبٌ	مُكَاتَبَةٌ - كِتَابٌ	يُكَاتِبُ	كَاتَبَ
Yazış	Yazışılan	Yazışan	Yazışmak	Yazışıyor	Yazıştı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kız annesine sofraya hazırlamada yardım edecek.	سَتُسَاعِدُ الْبِنْتَ أُمَّهَا فِي اِعْدَادِ الْمَائِدَةِ
Ömer çok sayıda namaz kılan gördü.	شَاهَدَ عُمَرُ عِدَدًا كَثِيرًا مِنَ الْمُصَلِّينَ

4. Tefâ'ul, Tefa'ul ve İf'ilâl Kalıpları

4.1. Tefâul Babı

Sülâsî fiilin başına bir ت harfi ile fâel fiili ile aynel fiili arasına bir elif ilavesiyle yapılır. Bu bab iki veya daha çok kişiler arasındaki işbirliğini anlatır. Bu bâbdan bazı fiiller yapmacığı bildirir. (مَرِضٌ hastalandı, تَمَارَضَ yalancıkta hasta oldu, hasta gibi göründü) Bu bâb bazen de üç harfli fiilin manasında şiddet ifade eder. (سَقَطَ düştü, تَسَاقَطَ şiddetle düştü)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
تَفَاعَلَ	مُتَّفَاعَلٌ	مُتَّفَاعِلٌ	تَفَاعُلٌ	يَتَّفَاعَلُ	تَفَاعَلَ
تَبَاعَدَ	مُتَّبَاعِدٌ	مُتَّبَاعِدٌ	تَبَاعُدٌ	يَتَّبَاعِدُ	تَبَاعَدَ
Uzaklaş	Uzaklaşılın	Uzaklaşın	Uzaklaşmak	Uzaklaşıyor	Uzaklaştı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit ve Cemal uzaklaştı.	تَبَاعَدَ حَالِدٌ وَجَمَالٌ
Kavim (o topluluk) barıştı.	تَصَالَحَ الْقَوْمُ

4.2. Tefa'ul Babı

Sülâsî mâzî fiilin başına bir ت harfi ilave edilip aynel fiili şeddeli okunarak meydana gelir. Tefa'ul bâbına giren sülâsî fiil o fiilin peyderpey belli bir aşamadan ve süreden sonra oluştuğuna işaret eder. Anlam olarak hemen hemen sülâsî kökündeki manayı verir. (عَلِمَ bildi, عَلَّمَ öğretti, تَعَلَّمَ öğrendi) Tefa'ul bâbının muzâri çekiminde fiilin başına ت harfi iki defa geldiği için bazen birinin atıldığı görülür. (تَنَزَّلَ (indi) yerine; تَنَزَّلَ)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
تَفَعَّلَ	مُتَّفَعَّلٌ	مُتَّفَعِّلٌ	تَفَعُّلٌ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ
تَعَلَّمَ	مُتَعَلَّمٌ	مُتَعَلِّمٌ	تَعَلُّمٌ	يَتَعَلَّمُ	تَعَلَّمَ
Öğren	Öğrenilen	Öğrenen	Öğrenmek	Öğreniyor	Öğrendi

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İki arkadaş uzun süre konuştu.	تَحَدَّثَ الصَّدِيقَانِ طَوِيلًا
O okumayı tercih ediyor.	هُوَ يُفَضِّلُ الْقِرَاءَةَ

4.3. İfılâl Babı

Sülâsî mâzî fiilin başına bir hemze son harfinin de şeddelenmesiyle mâzî fiili meydana getirilir. Bu fiil mübâlağa (aşırılık) ifade etmek için kullanılır. Renkler ve kusurlar gibi sıfatların bu bâbın kalıbına sokulup fiil haline getirilmesiyle yapılır. Manasını mübâlağalaştırır. Yani renk ve sakatlıklardaki aşırılığı bildirir. Bu bâbın mâzî ve muzâri meçhûlu kullanılmaz.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
إِفْعَلْ	-	مُحْمَرٌّ	إِفْعِلَالٌ	يَفْعَلُ	إِفْعَلَّ
إِحْمَرَّ	-	مُحْمَرٌّ	إِحْمِرَاؤٌ	يَحْمَرُّ	إِحْمَرَّ
Kızar		Kızaran	Kızarmak	Kızarıyor	Kızardı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ağaçlar yeşerdi.	أَخْضَرَتِ الْأَشْجَارُ
Kadının rengi hastalıktan sarardı.	إِصْفَرَ لَوْنُ الْمَرْأَةِ مِنَ الْمَرَضِ

5. İnfî'âl, İfti'âl ve İstif'âl Kalıpları

5.1. İnfiâl Babı

Sülâsi mücerredin başına اِنْ harflerinin eklenmesiyle yapılır. Şekil olarak malûm, anlam olarak meçhûldür. Bu fiilin kuruluşu mutâvaat içindir. Mutâvaat; müteaddî fiilin mef'ûl üzerinde meydana getirdiği tesiri kabullenmesidir. Genellikle bu ölçüde gelen fiiller lâzım olur ve dâima hissî yani maddî bir oluşu ifade eder.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِنْفَعِلْ	-	مُنْفَعِلٌ	اِنْفِعَالٌ	يَنْفَعِلُ	اِنْفَعَلَ
اِنْكَسِرْ	-	مُنْكَسِرٌ	اِنْكِسَارٌ	يَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرَ
Kırıl	-	Kırılan	Kırılmak	Kırılıyor	Kırıldı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Camı kırdım o da kırıldı.	كَسَرْتُ الرُّجَاجَ فَأَنْكَسَرَ
İpi parça parça kestim o da kesildi.	قَطَّعْتُ الْحَبْلَ فَأَنْقَطَعَ

5.2. İftiâl Babı

İftiâl babı müteaddi fiili lazım fiile çevirir. Mesela: جَمَعَ الْمُعَلِّمُ التَّلَامِيذَ “topladı” manasındadır. جَمَعَ dediğimizde mana “Öğretmen öğrencileri topladı.” şeklinde olur. اجْتَمَعَ fiilini İftiâl babına sokarak اجْتَمَعَ dediğimizde mana “toplandı” olur. اجْتَمَعَ التَّلَامِيذُ “Öğrenciler toplandı.” manasındadır. Bu cümlede اجْتَمَعَ fiili lazım bir fiildir. Gördüğünüz gibi, iftial babı müteaddi fiili lazım fiile çevirmiştir.

İftiâl babı, failin gayretini gösterir. Mesela: جَهَدَ “çalıştı” manasındadır. Bu fiili İftial babına sokarak اجْتَهَدَ dersek, mana “Çokça çalıştı, çabaladı çalıştı” şeklinde olur ve failin gayretini gösterir.

Yine كَسَبَ “kazandı” manasındadır. Bu fiili İftial babının sokarak اِكْتَسَبَ dersek, mana “çalışmakla kazandı” şeklinde olur ve yine failin gayretini gösterir. Buna göre: كَسَبْتُ الْمَالَ “Malı kazandım.” manasında iken, اِكْتَسَبْتُ الْمَالَ “Malı çalışmakla kazandım.” manasına gelir.

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِفْتَعَلَ	مُفْتَعَلٌ	مُفْتَعِلٌ	اِفْتِعَالٌ	يَفْتَعِلُ	اِفْتَعَلَ
اجْتَمَعَ	مُجْتَمَعٌ	مُجْتَمِعٌ	اجْتِمَاعٌ	يَجْتَمِعُ	اجْتَمَعَ
Toplan	Toplum	Toplanan	Toplanmak	Toplanıyor	Toplandı

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ali öğretmeni dinliyor.	يَسْتَمِعُ عَلِيٌّ إِلَى الْمُعَلِّمِ
Ahmet gülümsedi.	اِبْتَسَمَ أَحْمَدٌ

5.3. İstifâl Babı

Mâzî fiilin başına اِسْتِ yani اِسْ ve ت harflerinin eklenmesiyle yapılır. Hakîkî veya mecâzî manada istek cümlelerinde kullanılır. Ya da bir halden diğer bir hale geçişi göstermekte kullanılır. İstifâl babı bazen müteaddi bazen de lazım olarak kullanılabilir. Bu bâbdan gelen fiillerin hangisinin bir şey istemekte veya bir işe seçildiğini göstermekte kullanıldığını ancak Araplardan ya da sözlüklerden anlayabiliriz. خَلَفَ اِسْتَعْلَمَ bildi (bilmek istedi, خَلَفَ birinin yerine geçti اِسْتَخْلَفَ halife seçildi) Bu bâb bazı fiillerin anlattığı sıfatın bulunduğunu da gösterir. (حَسَنٌ iyi oldu اِسْتَحْسَنَ iyi buldu)

Emir	İsmi Meful	İsmi Fail	Mastar	Muzari	Mazi
اِسْتَفْعَلَ	مُسْتَفْعَلٌ	مُسْتَفْعِلٌ	اِسْتِفْعَالٌ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتَفْعَلَ
اِسْتَخْرَجَ	مُسْتَخْرَجٌ	مُسْتَخْرِجٌ	اِسْتِخْرَاجٌ	يَسْتَخْرِجُ	اِسْتَخْرَجَ

Çıkar	Çıkarılan	Çıkaran	Çıkarmak	Çıkartıyor	Çıkardı
-------	-----------	---------	----------	------------	---------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mühendisler kömür çıkardı.	اِسْتَخْرَجَ الْمُهَنْدِسُونَ الْفَحْمَ
Fâtıma kız kardeşlerini karşılıyor.	تَسْتَقْبِلُ فَاطِمَةُ أُخَوَاتَهَا

6. Malûm, Mechûl Fiil ve Naibu Fâil**6.1. Malûm Fiil**

Fiiller malum (aktif) ve meçhul (pasif) olmak üzere ikiye ayrılır. Fâili belli olana Arapça'da ma'lûm fiil (aktif, etken fiil) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bekir ata vurdu.	ضَرَبَ بَكْرٌ الْاِحْصَانَ

İşi yapan fâil (Bekir) bu cümlede bellidir. Fiili ma'lûmdur.

6.2. Meçhul Fiil

Fâili belli olmayan (pasif, edilgen) fiile meçhûl fiil denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ata vuruldu.	ضُرِبَ الْاِحْصَانُ

Fâil belli olmadığından bu cümledeki fiil meçhûldür. Mâzî ma'lûm fiili meçhûl yapmak için üç harfli fiilin baş harfi ötre, ikinci harfi esre yapılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Yazıldı	كُتِبَ	Yazdı	كَتَبَ
Açıldı	فُتِحَ	Açtı	فَتَحَ
Bilindi	عُلِمَ	Bildi	عَلِمَ

İçildi	شَرِبَ	İçti	شَرِبَ
Yenildi	أَكَلَ	Yedi	أَكَلَ

Meçhul mazi fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
ضَرَبْتُ	Ben vurdum.	ضَرَبْتُ
ضَرَبْتِ	Sen vurdun.	ضَرَبْتِ
ضَرَبَتْ	O vurdu.	ضَرَبَ
ضَرَبْنَا	Biz vurduk.	ضَرَبْنَا
ضَرَبْتُمْ	Siz vurdunuz.	ضَرَبْتُمْ
ضَرَبُوا	Onlar vurdular.	ضَرَبُوا
ضَرَبْتَا	O ikisi vurdu.	ضَرَبَا
ضَرَبْتُمَا	Siz ikiniz vurdunuz.	ضَرَبْتُمَا
ضَرَبْنَا	Biz ikimiz vurduk.	ضَرَبْنَا

Örnekler:

جَمْع (Çoğul)	تثنیة (İkil)	مُفْرَد (Tekil)	Açıklama	
فُتِحُوا	فُتِحَا	فُتِحَ	(مُذَكَّرٌ غَائِبٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar açıldı.	O ikisi açıldı.	O açıldı.	Türkçesi	
فُتِحْنَ	فُتِحْتَا	فُتِحَتْ	(مُؤَنَّثٌ غَائِبَةٌ) (Müennes)	
فُتِحْتُمْ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتَ	(مُذَكَّرٌ مُخَاطَبٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler açıldınız.	Siz ikiniz açıldınız.	Seni açıldın.	Türkçesi	
فُتِحْتُنَّ	فُتِحْتُمَا	فُتِحْتِ	(مُؤَنَّثٌ مُخَاطَبَةٌ) (Müennes)	
فُتِحْنَا	فُتِحْنَا	فُتِحْتُ	(مُشْتَرَكٌ مُتَكَلِّمٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler açıldık.	Biz ikimiz açıldık.	Ben açıldım.	Türkçesi	

Not: Mazi meçhul fiili sadece فَعَلَ kalıbında bulunur. فَعِلَ kalıbında (5. bab) bulunan mazi malumların meçhulü yoktur. Bu kalıp üzerinde bulunan tüm fiillerin hepsi lazımdır. Lazım fiilin meçhulü olmaz.

Meçhul muzari fiil çekimi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أُكْتُبُ	Ben yazıyorum.	أُكْتُبُ
تُكْتُبِينَ	Sen yazılıyorsun.	تُكْتُبُ
تُكْتُبُ	O yazıyor.	يُكْتُبُ
نُكْتُبُ	Biz yazıyoruz.	نُكْتُبُ
تُكْتُبُونَ	Siz yazılıyorsunuz.	تُكْتُبُونَ
يُكْتُبُونَ	Onlar yazıyorlar.	يُكْتُبُونَ
تُكْتُبَانِ	O ikisi yazıyor.	يُكْتُبَانِ
تُكْتُبَانِ	Siz ikiniz yazılıyorsunuz.	تُكْتُبَانِ
نُكْتُبُ	Biz ikimiz yazıyoruz.	نُكْتُبُ

Örnekler:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَّةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
يُعَلِّمُونَ	يُعَلِّمَانِ	يُعَلِّمُ	(مُدَكَّرٌ) غَائِبٌ (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar bilindi.	O ikisi bilindi.	O bilindi.	Türkçesi	
يُعَلِّمَنَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمُ	(مُؤَنَّثٌ) غَائِبَةٌ (Müennes)	
تُعَلِّمُونَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمُ	(مُدَكَّرٌ) مُخَاطَبٌ (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler bilindiniz.	Siz ikiniz bilindiniz.	Sen bilindin.	Türkçesi	
تُعَلِّمَنَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمِينَ	(مُؤَنَّثٌ) مُخَاطَبَةٌ (Müennes)	
نُعَلِّمُ	نُعَلِّمُ	أُعَلِّمُ	(مُشْتَرَكٌ) مُتَكَلِّمٌ (Ortak)	Kendisi
Bizler bilindik.	Biz ikimiz bilindik.	Ben bilindim.	Türkçesi	

6.3. Naibu Fail

Meçhûl fiil cümlesinde, fâil olmadığı için cümlenin mef'ûlü, fâil yerine geçer. Arapça'da buna nâib-i fâil (failin vekili) denir ve son harfi fâil gibi ötre okunur.

Örnek:

Ahmet dersi yazdı.	كَتَبَ أَحْمَدُ الدَّرْسَ
الدَّرْسُ	كُتِبَ
Naibu Fail Harekesi Zamme	Meçhul Fiil
Ders	yazıldı.

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Öğretmen defteri öğrenciden aldı.	أَخَذَتِ الْمُعَلِّمَةُ الدَّفْتَرَ مِنَ التِّلْمِيذِ
Defter öğrenciden alındı.	أُخِذَ الدَّفْتَرُ مِنَ التِّلْمِيذِ
Takım maçı son anda kazandı.	كَسَبَ الفَرِيقُ المُبَارَاةَ فِي آخِرِ لِحْظَةٍ
Maç son anda kazanıldı.	كُسِبَتِ المُبَارَاةُ فِي آخِرِ لِحْظَةٍ
Hasta ilacı içti.	شَرِبَتِ المَرِيضَةُ الدَّوَاءَ
İlaç içildi.	شُرِبَ الدَّوَاءُ
Hasan öğretmenlere teşekkür etti.	شَكَرَ حَسَنُ المُدَّرِسِينَ
Öğretmenlere teşekkür edildi.	شُكِرَ المُدَّرِسُونَ
Ömer bisiklete bindi.	رَكِبَ عُمَرُ الدَّرَاجَةَ
Bisiklete binildi.	رُكِبَتِ الدَّرَاجَةُ

7. el-Memnû' mine's-Sarf

Cer ve tenvin kabul etmeyen isimlere gayr-i munsarif denir. Bunlar iki durumda, sonuna kesre ve tenvin alırlar:

- Başına harf-i tarif gelmesi
- Muzâf olma durumu

Gayr-i münsarifler kesre yerine fetha ile mecrûr olur. Tenvin yerine tenvinsiz hareke durumunu alırlar. Bilindiği gibi başına harf-i tarif almayan kelime nekre kabul edilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kapıları anahtarlarla açarız.	نَفْتَحُ الْأَبْوَابَ بِمَفَاتِيحٍ

Nekre olduğu için esre ve tenvin almamış.

Türkçesi	Arapçası
Kapıları anahtarlarla açarız.	نَفْتَحُ الْأَبْوَابَ بِالْمَفَاتِيحِ

Harf-i tarifle ma'rife olduğu için esre almış.

Türkçesi	Arapçası
Okullarda öğrendik.	تَعَلَّمْنَا فِي مَدَارِسَ

Nekre olduğu için esre ve tenvin almamış.

Türkçesi	Arapçası
Bu okullarda öğrendik.	تَعَلَّمْنَا فِي هَذِهِ الْمَدَارِسِ

Harf-i tarifle marife olduğu için esre almış.

Türkçesi	Arapçası
İzmir'in okullarında öğrendik.	تَعَلَّمْنَا فِي مَدَارِسِ إِزْمِيرَ

Muzâf olmakla marife olduğu için esre almış.

Türkçesi	Arapçası
Mekke-i Mükerreme'ye gittik	ذَهَبْنَا إِلَى مَكَّةَ الْمُكْرَمَةِ

Mevsûf olmakla marife olduğu için esre almış.

7.1. Gayrı Munsarif Olan Özel İsimler

1-Yabancı dilden Arapçaya giren özel isimler:

Örnekler:

أَنْقَرَةُ	إِسْمَاعِيلُ	هَارُونُ	إِسْرَائِيلُ	آدَمُ
------------	--------------	----------	--------------	-------

Not: İkinci harfi sukûn (cezmi ya da uzatma) olan üç harfli alemler bu kaideden hariçtir ve tenvin ya da esre alabilir.

Örnekler:

نُوحٌ	لُوطٌ	هِنْدٌ	مِصْرٌ	هُودٌ
-------	-------	--------	--------	-------

2-Müennes Özel isimler: Bu isimlerin sonunda müenneslik alameti olsun olmasın değişmez. Ayrıca sonunda müenneslik alâmeti bulunan erkek isimleri de gayr-i munsariftir. İnsan, hayvan, şehir ve ülkelere verilen isimler de müennes kabul edilir.

Örnekler:

طَلْحَةُ	مُعَاوِيَةُ	عَائِشَةُ	سُعَادٌ	مَكَّةُ
----------	-------------	-----------	---------	---------

3-Sonunda (آن) bulunan özel isimler:

Örnekler:

مَرْوَانٌ	سَلْمَانَ	شَعْبَانَ	رَمْضَانَ	عُثْمَانَ
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

4- Fiil vezninde olan özel isimler:

Örnekler:

أَحْمَدُ	شَمْرَرٌ	يَزِيدٌ	إِثْمِدٌ	يَحْيَى
Muzâri	Mâzî	Muzâri	Emir	Muzâri

5- فَعْلٌ veznindeki özel isimler:

Örnekler:

عُمَرُ	زُحَلٌ	زُفَرٌ	مُضَرٌ	هُبَلٌ
--------	--------	--------	--------	--------

6- Mezci terkiib denen kaynaşmış iki kelime:

Örnekler:

بَعْلَبَكٌ	حَضْرَمَوْتُ	نِيُويُورُكٌ
------------	--------------	--------------

Not: (وَيْه) ile biten isimler gayr-i munsarif değil kesre üzere mebnidir.

Örnekler:

سَيِّبَوَيْهٌ	خَالَوَيْهٌ
---------------	-------------

7.2. Gayrı Munsarîf Olan Sıfatlar

1- (أَفْعَلٌ) veznindeki sıfatı müşebbehe ve ism-i tafidiller:

Örnekler:

أَحْمَرٌ	أَصْفَرٌ	أَكْبَرُ	أَجْمَلُ	أَبْكَمُ
Kırmızı	Sarı	Daha büyük	Daha güzel	Dilsiz

2- (فَعْلَانٌ) vezninde olanlar:

Örnekler:

عَطْشَانٌ	جَوْعَانٌ	سَكْرَانٌ
Susuz	Aç	Sarhoş

3- Birden 10'a kadar olan üleştirme sayıları:

Örnekler:

سُبَاعٌ – مَسْبَعٌ	عُشْرٌ – مَعْشَرٌ	رُبَاعٌ – مَرْبَعٌ
Yedişer	Onar	Dörder

7.3. Gayrı Munsarîf Olan İsimler

1- Sonunda elif-i memdûde (اء) olan isimler. Bu aynı zamanda müenneslik alâmetidir.

Örnekler:

عُلَمَاءُ	صَحْرَاءُ	أَوْلِيَاءُ	حَمْرَاءُ	أَشِقَاءُ
Âlimler	Çöl	Veliler	Kırmızı	Kardeşler

2- Sonunda elif-i maksûre (ى) bulunan isimler: Bu da müenneslik alâmetidir.

Örnekler:

ذِكْرَى	حُسْنَى	صُغْرَى	بُشْرَى	حُبْلَى
Hatıra, Öğüt	En Güzel	Daha Küçük	Müjde	Hamile

3- Müntehe'l-cumû vezninden olan isimler. Yani, kelimenin ikinci harfinden sonra elif, eliften sonra iki veya üç harf bulunan cemi isimler. En meşhur kalıpları şunlardır:

Örnekler:

فَعَاعِلٌ	فَعَائِلٌ	فَوَاعِلٌ	فَعَاعِيْلٌ	مَفَاعِلٌ	مَفَاعِيْلٌ
-----------	-----------	-----------	-------------	-----------	-------------

مَدَارِسُ	مَسَاجِدُ	مَصَابِيحُ	مَفَاتِيحُ	مَعَابِدُ	مَسَاكِينُ
Okullar	Mescidler	Lambalar	Anahtarlar	Tapınaklar	Miskinler

Not: Müntehe'l-cumû vezninden gelmelerine ve cemî olmalarına rağmen sonlarında kapalı tâ (tâ-i merbûta) bulunan bazı isimler gayr-i munsarif olmazlar, yani tenvin ve kesre alırlar. Mefâil ve benzeri çoğul kalıbının silinen yâ harfi yerine isimlerin sonuna tâ-i merbûta eklenir.

Örnekler:

زَنَادِيقُ – زَنَادِقَةٌ	أَسَاتِيدُ – أَسَاتِدَةٌ
Zındıklar	Öğretmenler

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ahmet yazdı.	كَتَبَ أَحْمَدُ
Ahmed'i gördük.	رَأَيْنَا أَحْمَدَ
Sizler zenginlersiniz.	أَنْتُمْ أَغْنِيَاءُ
Onlar fakirdirler.	هُمُ فُقَرَاءُ
Mescidlerde namaz kıldık.	صَلَّيْنَا فِي الْمَسَاجِدِ

8. Mankûs, Maksûr ve Memdûd İsimler

7.1. Mankûs İsimler

Kendinden evvel kesre bulunan bir (ي) ile sona eren murab isimlere mankûs isim denir. Bu (ي) aslîdir ve vazgeçilmezdir.

Örnekler:

الْمُحَامِي	الْقَاضِي	الْوَادِي	الْهَادِي	الرَّاعِي
Avukat	Hâkim	Vadi	Yol Gösteren	Çoban

Mankûs isimler mansûb durumda gözle görünür şekilde fetha alırlar. Çünkü fetha ile okumak kolay ve mümkündür. Zamme ve kesre ile okumak ise dile ağır gelir. Bu sebeple ref ve cer hallerinde gerekli harekeyi zahiren alamazlar. Gramerciler buna “ref ve cer hallerinde mankûs isimlerin sonuna zamme ve kesre takdir olunur” demektedirler.

Ref Haline Örnekler:

Câni kaçtı.	فَرَّ الْجَانِي
Kadı adaletli oldu.	عَدَلَ الْقَاضِي
Azgın pişman olur.	يَنْدَمُ الْبَاغِي

Nasp Haline Örnekler:

Câniyi hapsettim.	حَبَسْتُ الْجَانِي
Kadıya saygı duyarız.	نَحْتَرِمُ الْقَاضِي
Çağıranı işittim.	سَمِعْتُ الْمُنَادِي

Cer Haline Örnekler:

Câniye baktım.	نَظَرْتُ إِلَى الْجَانِي
Haberi çobandan işittim.	سَمِعْتُ الْخَبَرَ مِنَ الرَّاعِي
Kadıya selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى الْقَاضِي

* Mankûs isim nekre olduğu takdirde ref ve cer halinde sonundaki (ي) düşer.

Örnekler:

Bir avukat geldi.	جَاءَ مُحَامٍ	Ref
Bir avukata selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى مُحَامٍ	Nasp
Bir avukat gördüm.	رَأَيْتُ مُحَامِيًّا	Cer

* Tesniye halinde düşen (ي) tekrar geri gelir:

Örnekler:

Avukat geldi.	جَاءَ مُحَامٍ	Ref
İki avukat geldi.	جَاءَ مُحَامِيَّانِ	

* Mankûs isim izafetle veya (أل) takısıyla marife olduğu takdirde ref, nasp ve cer halinde (ي) sabit kalır.

Örnekler:

Kadı bir câninin aleyhine karar verdi.	حَكَمَ الْقَاضِي عَلَى جَانٍ	Ref
--	------------------------------	-----

Kadınların kadısı geldi.

جَاءَ قَاضِي الْقَضَاةِ

7.2. Maksûr İsimler

Sonunda sâbit bir elif bulunan murab isimdir. Bir evvelki harekesi üstün olan murab (duruma göre son harekesi değişen) ismin sonundaki bu elifin aslı (و) ise uzun (ي), (ا) ise noktasız (ى) şeklinde yazılır. Ancak elif şeklinde telaffuz edilir. İsm-i maksûrun bu elifi aslî değil, (و) veya (ي) dan dönüşmedir veya müenneslik için zaidedir:

Örnekler:

المُصْطَفَى	الْفَتَى	الْهُدَى	الْعَصَا	الذِّكْرَى
Seçilmiş	Genç	Doğru Yol	Baston	Hatıra

Bu tip elifin üzerine hareke konup okunması mümkün değildir. Bu sebeple bu isimlerin sonu sakın okunur. Yâni uzatmalı okumaya da sakın denir. Ref halinde elif üzerine zamme, nasb halinde fetha, cer halinde kesre takdir edilir.

Ref Haline Örnekler:

Genç boğulmaktan kurtuldu.	نَجَّى الْفَتَى مِنَ الْغَرَقِ
Baston kırıldı.	انْكَسَرَتِ الْعَصَا
Ona ezâ isabet etti.	أَصَابَهُ الْأَذَى

Nasp Haline Örnekler:

Genci boğulmaktan kurtardım	نَجَّيْتُ الْفَتَى مِنَ الْغَرَقِ
Ezâyı defettim.	مَنْعْتُ الْأَذَى
Bastonu buldum.	وَجَدْتُ الْعَصَا

Cer Haline Örnekler:

Gençten razı oldum.	رَضِيتُ عَنِ الْفَتَى
Kalemi gençten satın aldım.	إِشْتَرَيْتُ الْقَلَمَ مِنَ الْفَتَى
Ezâdan selâmete erdim.	سَلِمْتُ مِنَ الْأَذَى

*İsm-i maksûr nekre olduğu (tenvin aldığı) zaman ref, nasb ve cer halinde elifi yazılı kalır, ancak okunmaz.

Örnekler:

Bir genç geldi.	جَاءَ فَتًى	Fâil
Bir genç gördüm.	رَأَيْتُ فَتًى	Mef'ûl
Bir gence selâm verdim.	سَلَّمْتُ عَلَى فَتًى	Mecrûr
Bir bastona dayandım.	إِتَّكَأْتُ عَلَى عَصَا	Mecrûr

7.3. Memdûd İsimler

Sonunda hemze, hemzeden önce de zâide bir elif bulunan murab isimdir.

Örnekler:

عُظَمَاءُ	سَمَاءُ	شُعْرَاءُ
Büyükler	Gök	Şairler

Bu zâid hemze ile biten isim gayr-i munsarif olduğu için tenvin almaz. Ancak aslî veya (و ي) den dönüşme hemze ile biten isim tenvin alır. Hemzeden sonra tenvin yazmak için bir daha elif yazılmaz. (مَسَاءً) (إِبْتِدَاءً). Çünkü kaideye göre hemze iki elif arasında yazılmaz.

9. İsmi Zamân, İsmi Mekân, İsmi Âlet ve Mastar

9.1. İsmi Zaman ve Mekân

Fiilin vuku bulduğu zamanı belirten fiilden türetilmiş isme ismi zaman, fiilin vuku bulduğu yeri belirten fiilden türetilmiş isme de ismi mekân denir. Sülasi mücerred (ek almamış üç harfli) fiillerin ismi zaman ve mekânları üç kalıpta gelir. Bunlar (مَفْعَلٌ مَّفْعَلَةٌ مَفْعِلٌ)

Misâl, ecvef-i yâî ve lafif-i mefrûk fiillerle diğer fiillerden muzâri kök ikinci harfinin harekesi kesra olanlar (مَفْعِلٌ) vezninde/kalıbında, lefif-i makrûn, nâkıs ve ecvef-i vâvilerle diğer fiillerden muzâri kök ikinci harfinin harekesi fetha veya zamme olanlar (مَفْعَلٌ) vezninde/kalıbında ism-i zaman ve ism-i mekân yapılırlar. İstisnâî olarak kural dışına çıkılan örnekler de mevcuttur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Fiil	Kalıbı
Yazıhane	مَكْتَبٌ	كَتَبَ	مَفْعَلٌ
Mesken	مَسْكَنٌ	سَكَنَ	مَفْعَلٌ
Mabet	مَعْبَدٌ	عَبَدَ	مَفْعَلٌ

Otlak	مَرْعَى	رَعَى	مَفْعَل
Mekân	مَكَان	كَانَ	مَفْعَل
Mescit	مَسْجِد	سَجَدَ	مَفْعِل
Meclis	مَجْلِس	جَلَسَ	مَفْعِل
Ev	مَنْزِل	نَزَلَ	مَفْعِل
Gece kalınan yer	مَبِيت	بَاتَ	مَفْعِل

Bu kalıpların sonuna mübalağa (o işin o mekânda sıklıkla yapıldığını) ifade etmek amacıyla yuvarlak tâ getirilerek yapılan ism-i mekânlar da vardır. (مَدْرَسَة، مَحْكَمَة، مَدْبَحَة) örneklerinde olduğu gibi.

* Müzekker müennes ayrımı olmayan bu türemiş isim grubunun tüm kalıpları aşağıdaki gibi çekilir.

Örnekler:

Cemi	Müsennâ	Müfred
مَسَاكِينُ	مَسْكَنَانِ	مَسْكَنٌ

Dört veya daha fazla harften oluşan fiillerin ism-i zaman, ism-i mekân siygaları onların ism-i mef'ûl kalıplarıyla aynıdır.

Örnekler:

İsmi Meful/Zaman/Mekân	Fiil
مُخْرَجٌ	أَخْرَجَ
مُنْطَلَقٌ	انْطَلَقَ
مُجْتَمَعٌ	اجْتَمَعَ

9.2. İsmi Âlet

Bir işin yapılmasında kullanılan alete isim olan kelimelerdir. İsm-i zaman ve ism-i mekânın mim (م)'inin üstünle bağlanmasına karşılık ismi âlet'in mimi esre ile bağlanır. Sülâsî mâlum ve müteaddî fiillerden türetilen ve semâi (işitilerek bilinen) üç vezni vardır.

مِفْعَالٌ	مِفْعَلَةٌ	مِفْعَلٌ
-----------	------------	----------

Örnekler: (مِفْعَالٌ)

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Mikser	مِكْسَرٌ	Minber	مِنْبَرٌ
Traş Makinası	مِخْلَقٌ	Asansör	مِصْعَدٌ

Örnekler: (مِفْعَلَةٌ)

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Süpürge	مِكَسَّةٌ	Kaşık	مِلْعَقَةٌ
Tuzluk	مِمْلِحَةٌ	Cetvel	مِسْطَرَةٌ

Örnekler: (مِفْعَالٌ)

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Terazi	مِيزَانٌ	Dürbün	مِنْظَارٌ
Silgi	مِمْحَاةٌ	Anahtar	مِفْتَاحٌ

* Bazen ism-i alet yukarıdaki kalıpların dışından da gelebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Balta	فَأْسٌ	Çatal	شَوْكَةٌ
Kalem	قَلَمٌ	Bıçak	سِكِّينٌ

* فَعَالَةٌ kalıbının ism-i âlet için elverişli olduğu belirtmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Buzdolabı	تَلَاجَةٌ	Çamaşır Makinası	غَسَّالَةٌ
Izgara	شَوَائِيَةٌ	Blendir	خَرَامَةٌ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Adam yemeği kaşıkla yedi.	أَكَلَ الرَّجُلُ الطَّعَامَ بِالمِلْعَقَةِ

Kadın kapıyı anahtarla açtı.	فَتَحَتِ الْمَرْأَةُ الْبَابَ بِالْمِفْتَاحِ
Yeri süpürge ile süpürdük.	كُنَسْنَا الْأَرْضَ بِالْمِكْنَسَةِ

9.3. Mastar

Mâzî ya da muzâri gibi herhangi bir zamanla ilgisi olmaksızın bir mana ve bir oluş ifade eden kelimedir. Sözlükte mâzî ve muzâriden sonra üçüncü sırada gelen isimdir. Fiillerin ve bütün müştak (türemiş) kelimelerin köküdür. Yazmak, okumak gibi.

Fiillerin masdarları, mim'li masdar (İsm-i zaman, ism-i mekân) ve yapma masdar olmak üzere üç çeşit masdar vardır:

1- Fiillerin masdarları: Fiiller; sülâsî (üç harfli), rübâi (dört harfli) humâsî (beş harfli) ve sūdâsî (altı harfli) olur[1]. Sülâsî fiil hâriç diğerlerinin masdar kalıpları yerinde işleyeceğimiz gibi kurallı ve bellidir. Hiç zorlanmadan kuralına göre söylenebilir. Sülâsî fiilin masdarı ise ancak sözlüklerden (veya duyarak) öğrenilir ve bunlardan çok kullanılanlar zamanla ezberlenir. Bizim burada söz konusu ettiğimiz masdar üçlü fiillere aittir. Her fiil en az bir masdara sahiptir. Bilmediğimiz bir kelimeyle karşılaştığımız zaman o kelimenin baş harfiyle kelimeyi aramayız. Çünkü fiiller Arapça sözlüklerde Türkçe'deki gibi masdar haliyle yer almaz. Genel kural olmasa da çoğunlukla fiillerin önce müfred gâib mâzî hali, yanında çoğu zaman orta harfine işaret eden bir çizginin üstüne harekesi konularak muzâri hali verilir (-ِوُ). Ardından da o kelimenin masdarı yanyana verilir. Tercümede de genellikle ya mâzî halindeki manası ya da masdar manası yer alır. Fiilin üçlü kök hali (mâzî muzâri ve masdarıyla birlikte) verildikten sonra altında o fiilden türemiş ya da bir harf, iki harf ilavesiyle o fiilin girdiği manalar yer alır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Fiil	Türkçesi	Arapçası	Fiil
İçmek	شُرِبَ	شَرِبَ	Okumak	الْقِرَاءَةُ	قَرَأَ
Güzel olmak	جَمَالٌ	جَمَلَ	Yazmak	كِتَابَةٌ	كَتَبَ

Masdar fiilin isimleşmiş bir hali olup iki türlü kullanılır: Ya bir isim olarak kalıplanmış manaya sahiptir veya fiilin isim manasını taşır: Mesela (خَلَقَ) kökünden yapılan masdar (خَلْقٌ) hem yaratmak manasına ve hem de yaratma işi manasına gelir.

Bir fikir vermesi açısından masdarların girdiği kalıplardan bazıları şöyle sıralanabilir.

Kalıp	Türkçesi	Masdar	Muzâri	Mâzî
فَعَّلَ	Emretmek	أَمْرٌ	يَأْمُرُ	أَمَرَ
فَعَّلَ	Anmak	ذِكْرٌ	يَذْكُرُ	ذَكَرَ

فَعَلٌ	İnkâr etmek	كُفِرَ	يَكْفُرُ	كَفَرَ
فُجُوعٌ	Çıkmak	خُرُوجٌ	يَخْرُجُ	خَرَجَ
فَعَالٌ – فَعَالَةٌ	Gitmek	ذَهَبَ	يَذْهَبُ	ذَهَبَ
فِعَالٌ – فِعَالَةٌ	Kalkmak	قِيَامٌ	يَقُومُ	قَامَ

2- **Mim’li Masdar (المصدر الميمي):** (İsm-i zaman ve İsm-i mekân) Başında zâid bir mim harfi bulunan masdardır. Sülâsi fiillerin ism-i zaman ve ism-i mekân kalıpları aynı olduğu için birlikte işlenmektedir. İlgili bölüme bakınız.

3- **Yapma Master:** İsm-in son harfini esre yapıp yanına (يَّة) getirilerek yapılan, hal ve sıfat gösteren mastara yapma master denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Cahillik	الْجَاهِلِيَّةُ	Sorumluluk	الْمَسْئُولِيَّةُ	İnsanlık	الْإِنْسَانِيَّةُ

10. İsmi Tasgîr, İsmi Mensûb ve Sıfatı Müşebbehe

10.1. İsmi Tasgîr

Küçüklüğü, azlığı göstermek, sevgi ifade etmek veya horlamak için kullanılan isimdir.

a) Üç harfli isimler için فُعَيْلٌ kalıbında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgîr	Türkçesi	İsim
Kalemcik, Küçük Kalem	قَلِيمٌ	Kalem	قَلَمٌ
Dağcık, Küçük Dağ	جُبَيْلٌ	Dağ	جَبَلٌ
Hasan’cık	حُسَيْنٌ	Hasan	حَسَنٌ

b) Dört harfli isimler için فُعَيْعِلٌ kalıbında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgîr	Türkçesi	İsim
Küçük Defter, Deftercik	دُفَيْعِرٌ	Defter	دَفْتَرٌ

Küçük Ev, Evcik	مُنِيرٌ	Ev	مَنْزِلٌ
Mescidcik, Küçük Mescid	مَسْجِدٌ	Mescid	مَسْجِدٌ

c) Beş harfli ve daha fazla isimler için; فُعَيْعِلٌ kalıbında gelir. Harf-i illetli olan kelimelerin illet harfleri yâ (ي)ya çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Küçük Anahtar, Anahtarcık	مُفَيْتِيحٌ	Anahtar	مِفْتَاحٌ
Küçük Serçe, Serçecik	عُصْفِيرٌ	Serçe	عُصْفُورٌ
Küçük Kandil, Kandilcik	قُنْدِيلٌ	Kandil	قَنْدِيلٌ

İsm-i Tasgire İlgili Ayrıntılar

Temel bilgiden sonra aşağıdakilerin de bilinmesi faydalı olur.

* Dörtten çok harfli isimlerin dörtten sonraki harfi düşer.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Küçük Bülbül, Bülbülcük	عُنْدِيلٌ	Bülbül	عَنْدَلِيبٌ
Küçük Ayva, Ayvacık	سُقَيْرٌ	Ayva	سَفْرَجَلٌ

* İsm-i tasgiri yapılacak kelimenin sonunda bulunan müenneslik alâmeti (ي ء ة), veya özel isim ve sıfatlardaki (آن) ekleri aynen kalır.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Küçük Kale, Kalecik	قَلْبَعَةٌ	Kale	قَلْعَةٌ
Kedicik	هُرَيْرَةٌ	Kedi	هَرَّةٌ

* Semâi müennes kelimelerin tasgiri yapılırken müenneslik alâmeti olan kapalı ta (ة) ortaya çıkar.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Güneşcik	شَمْسِيَّةٌ	Güneş	شَمْسٌ
Yercik	أَرْضِيَّةٌ	Yer	أَرْضٌ

* (فَاعِلَةٌ) ve (فَاعِلَةٌ) veznindeki elifler vâv'a çevrilir.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Âlimcik, Küçük Âlim	عُؤَيْمٌ	Âlim	عَالِمٌ
Küçük Câriyecik, Kızcağız,	جُوَيْرِيَّةٌ	Câriye	جَارِيَةٌ

* Orta harfi illetli isme örnek;

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Kapıcık, Küçük Kapı	بُؤَيْبٌ	Kapı	بَابٌ
Dayıcık	خُؤَيْلٌ	Dayı	خَالَ

* Son harfi illetli isme örnek (esmâu'l-hamse'nin hafzedilmiş harfli kelimelerinde hafzedilen vâv'lar geri gelip yâ'ya çevrilir);

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Tasgir	Türkçesi	İsim
Babacık	أَبِيٌّ	Baba	أَبٌ
Kardeşcik	أَخِيٌّ	Kardeş	أَخٌ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuklar suyu temiz nehircikte yüzdü.	سَبَحَ الْأَوْلَادُ فِي نَهْرٍ نَظِيفِ الْمَاءِ
Kırmızı gül bizde yaygındır.	الْوَرْدَةُ الْحَمِيرَاءُ مُنْتَشِرَةٌ عِنْدَنَا
Sümeyye İslâm'da ilk şehittir.	سُمَيَّةٌ أَوَّلُ شَهِيدَةٍ فِي الْإِسْلَامِ

10.2. İsmi Mensûb

Bir yer, bir varlık veya bir işle ilgili ona aidiyeti, nisbeti bildiren isimdir. İsm-i mensûb yapmak için o ismin son harfini esre yapar, yanına şeddeli bir ى ilave ederiz.

Örnekler:

Türkçesi	İsmi Mensub	Türkçesi	İsim
Şam'lı	شَامِيّ	Şam	شَامُ
Halep'li	حَلَبِيّ	Halep	حَلَبُ
İzmir'li	إِزْمِيرِيّ	İzmir	إِزْمِيرُ

Müennesi için tâ-i merbûta (ة) getiririz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O erkek Şamlıdır.	هُوَ شَامِيّ
O bayan Şamlıdır.	هِيَ شَامِيَّة

İsm-i mensûb şu hususlardan birine aidiyeti belirtmek için kullanılır:

a) Cinsiyet;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Fransız	فَرَنْسِيّ	Türk	تُرْكِيّ

b) Memleket;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Bağdad'lı	بَغْدَادِيّ	İzmir'li	إِزْمِيرِيّ

c) Din;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
----------	----------	----------	----------

İslâm'a ait, İslâm ile ilgili	إِسْلَامِيّ	Hristiyanlığa ait, Hristiyanlığa mensûb	مَسِيحِيّ
-------------------------------	-------------	---	-----------

d) Kabile, bir sınıf ya da topluluk;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Kureyş kabilesine mensûb	قُرَشِيّ	Sahabeye mensûb, Sahabi	صَحَابِيّ

e) Meslek;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Ticârete ait, Ticâretle ilgili	تِجَارِيّ	Ziraate ait, Ziraatle ilgili	زِرَاعِيّ

f) Sanat;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Altıncı	ذَهَبِيّ	Gümüşçü	فِضِّيّ

g) Durum ve keyfiyet, herhangi bir sıfat;

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Aklî	عَقْلِيّ	Tecrübeye ait	تَجْرِبِيّ

İsm-i Mensûbla İlgili Diğer Özellikler

* İsm-in sonunda ð varsa mensûbunu yaparken atarız.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Mekke'li	مَكِّيّ	Mekke	مَكَّة

* İsm-in ortasında ي varsa atarız.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
----------	----------	----------	----------

Medine'li	مَدِينِيّ	Medine	مَدِينَةٌ
-----------	-----------	--------	-----------

* Sonunda elif-i memdûde olanın hemzesinin yerine vâv getiririz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Göğe ait, gökle ilgili	سَمَاوِيّ	Gök	سَمَاءٌ

* Sonunda elif-i maksûre (اِ..ى) bulunanın elifini vâv'a çeviririz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Dünyevî	دُنْيَوِيّ	Dünya	دُنْيَا

* (قَرْيَةٌ) (köy) ve (عُرْوَةٌ) (kulp) gibi kelimelerin ism-i mensûbunu yaparken yâ'lı olanı vâv'a çevirir, vâv'lı olanı aynen bırakırız. Ancak ikinci harflerini fethalarız.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Köye ait (köylü)	قَرْوِيّ	Köy	قَرْيَةٌ

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit Pâkistan'lı bir öğrencidir.	خَالِدٌ طَالِبٌ بَاكِسْتَانِيّ
Fâtıma Sûriye'li bir öğretmendir.	فَاطِمَةٌ مُعَلِّمَةٌ سُورِيَّةٌ
Ömer İslâmi bir ülkeye geldi.	حَضَرَ عُمَرُ إِلَى بَلَدٍ إِسْلَامِيّ

10.3. Sıfatı Müşebbehe

Renk, güzellik, çirkinlik, kusur, sakatlık gibi görünürdeki sıfatlarla bazı iç duygularını ifade eden sıfatlara sıfat-ı müşebbehe denir. Sülâsî lâzım fiilden türetilen ve sahibinde devamlı kalıcı olan sıfatları veya varlığı gösterir. Bir nevi ism-i fâile benzer. Ancak ism-i fâilin bildirdiği sıfat kalıcı değil geçicidir. (جَالِسٌ) oturan, (نَائِمٌ) uyuyan kelimelerinde belirtilen vasıflar devamlılık göstermez. Hâlbuki (خَالِدٌ كَرِيمٌ) dendiğinde Halit'teki cömertlik vasfının devamlı olduğu anlaşılır. Böylece şimdiye kadar gördüğümüz sıfat ve isimlerin özellikleri daha iyi anlaşılmaktadır.

Sıfat-ı müşebbehe'nin birçok vezni vardır. Bunlardan en çok kullanılanları şunlardır:

1- Sakatlık, renk ve kusur gibi nitelikleri anlatan sıfat-ı müşebbehe müzekkerlerde فَعْلًا müenneslerde فَعْلَاءُ vezninde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Sıfatı Müşebbehe Müennes	Sıfatı Müşebbehe Müzekker
Beyaz	بَيْضَاءُ	أَبْيَضُ
Topal	عَرْجَاءُ	أَعْرَجُ
Dilsiz	بُكْمَاءُ	أَبْكَمُ
Aptal	بَلَهَاءُ	أَبْلَهُ
Sağır	صَمَاءُ	أَصَمُّ

Not: (فَعْلَاءُ ث أَفْعَلُ) vezninde gelen sıfat-ı müşebbeheler gayr-i munsariftir. Harf-i tarif almadıklarında nekre kabul edilirler. Cümle halindeki örnekleri şöyledir.

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ağacın yaprağı yeşildir.	وَرَقُ الشَّجَرَةِ أَخْضَرُ
Öğrencinin kalemi kırmızıdır.	قَلَمُ التِّلْمِيذِ أَحْمَرُ
Bu beyaz bir sayfadır.	هَذِهِ وَرَقَةٌ بَيْضَاءُ

* Yukardaki sıfat-ı müşebbehelerde daha manasını ifade etmek için müzekker ve müenneslerde ortak olmak üzere mansûb ismin önüne أَشَدُّ (daha şiddetli, daha çok) ve أَقْلُ (daha az) gibi ism-i tafdiller getirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Daha beyaz	أَشَدُّ بَيَاضاً
Daha az beyaz	أَقْلُ بَيَاضاً
Annemin saçı teyzenin saçından daha beyazdır.	شَعْرُ أَبِي أَشَدُّ بَيَاضاً مِنْ شَعْرِ خَالَتِكَ

* (أَفْعَلُ) kalıbının çoğulu olan فُعْلٌ vezni ise gayr-i munsarif değildir ve bütün çoğullar (insanlar ve diğer şeyler) için ortak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Sağırlar	صُمٌّ	Dilsizler	بُكْمٌ

2- İç duyguları ifade eden sıfat-ı müşebbeheler müzekkerlerde فَعْلَانُ müenneslerde فَعْلَى vezninde gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Tok	شَبَعَانٌ	Susuz	ظَمَانٌ
Susamış	عَطْشَانٌ	Aç	جَوْعَانٌ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bu çocuk açtır.	هَذَا الطِّفْلُ جَوْعَانٌ
Bu kız çocuğu toktur.	هَذِهِ الطِّفْلَةُ شَبَعِيٌّ

3- Diğer nitelikleri ifade eden ve gayr-i münsarif olmayan semâî sıfat-ı müşebbehelerden en çok kullanılan kalıplardan birer örnekle fikir sahibi olabiliriz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Kalıp	Türkçesi	Arapçası	Kalıp
Zor	صَعْبٌ	فَعْلٌ	Sevinçli	فَرِحَةٌ	فَعِلَةٌ
Tuzlu	مِلْحٌ	فِعْلٌ	Korkak	جَبَانٌ	فَعَالٌ
Sabırlı	صَبُورٌ	فَعُولٌ	Ölü	مَيِّتٌ	فَيْعِلٌ
Özgür	حُرٌّ	فُعْلٌ	Sevinçli	فَرِحٌ	فَعِلٌ
Cesur	شُجَاعٌ	فُعَالٌ	Güzel, İyi	حَسَنٌ	فَعْلٌ
Acıyan	رَحِيمٌ	فَعِيلٌ	Temiz	طَاهِرٌ	فَاعِلٌ

*Sülasî fiillerin dışındaki fiillerin sıfat-ı müşebbeheleri kendi ism-i fâilleridir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Türkçesi	Arapçası
Karanlık	مُظْلِمٌ	Karanlık oldu	أَظْلَمَ

Mutedil, orta	مُعْتَدِلٌ	Mutedil oldu	إِعْتَدَلَ
---------------	------------	--------------	------------

Cümle Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Yusuf yolda yeşil ağaçlar gördü.	شَاهَدَ يُوسُفُ فِي الطَّرِيقِ الْأَشْجَارَ الْخَضِرَاءَ
Manzara bakımından güzel bostana girdim.	دَخَلْتُ الْبُسْتَانَ الْجَمِيلَ مَنْظَرًا
Ömerü'l-Fârûk'un konuşması fasih (açık ve net) idi.	كَانَ عُمَرُ الْفَارُوقُ فَصِيحَ الْكَلَامِ

11. Mebnî ve Mu'rab**11. 1. Mu'rab**

İsimler ve fiillerin bazılarının sonu cümledeki yerine göre veya başına gelen bir edattan dolayı değişirken, bazılarının sonu da ne olursa olsun değişmez. Sonu cümledeki yerine göre veya başına gelen bir edata göre değişebilen kelimelere "murab" denir.

11. 2. Mebnî

Ne olursa olsun sonu değişmeyen ve tek bir hal üzere kalan kelimelere de "mebni" denir. Mebni kelime gruplarını öğrendiğimizde murabları da öğrenmiş oluruz. Çünkü mebni kelimeler belirli kelimelerdir. Mebni olan kelime gruplarını isimlerde ve fiillerde olmak üzere şu şekilde sıralayabiliriz:

a. Mebni İsimler

1. Zamirler: Tüm zamirler mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O, yaratandır.	هُوَ الْخَالِقُ
هُوَ mebnidir. Harekesi değişmez.	

2. Müsennaları hariç işaret isimleri mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Vatandaşlar bu okulu yaptı.	بَنَى الْمَوَاطِنُونَ هَذِهِ الْمَدْرَسَةَ
هَذِهِ mebnidir harekesi değişmez.	

Bu iki adam bir dükkân satın aldı.	إِشْتَرَى هَذَانِ الرَّجُلَانِ دُكَّانًا
هَذَانِ murabtır. Elif ile merfudur.	
Polis bu iki adamı tuttu.	أَلْقَى الشُّرْطَةُ الْقَبْضَ عَلَى هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ
هَذَيْنِ murabtır. Ye ile mecrurdur.	

3. Müsennaları hariç ismi mevsuller mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Suçluyu yakalayan polis geldi.	جَاءَ الشُّرْطِيُّ الَّذِي أَلْقَى الْقَبْضَ عَلَى الْمُجْرِمِ
الَّذِي mebnidir. Harekesi değişmez.	
Tanıdığın iki adamı gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَيْنِ اللَّذَيْنِ تَعْرِفُهُمَا
اللَّذَيْنِ ye ile mansubtur.	

4. 11-19 arası sayılar (12'nin 2'si hariç) mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
11 adam geldi.	جَاءَ أَحَدَ عَشَرَ رَجُلًا
أَحَدَ عَشَرَ fetha üzere mebnidir.	
12 çocuk geldi.	جَاءَ اثْنَا عَشَرَ طِفْلًا
إِثْنَا elif ile mansubtur.	

5. Soru isimleri (أَيُّ hariç) mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O öğrenci kimdir?	مَنْ ذَلِكَ التِّلْمِيذُ؟
مَنْ cezm ile mebnidir. Cezm değişmez.	
Hangi çocuk?	أَيُّ طِفْلٍ؟

أيُّ zamme ile mefudur.

6. Şart isimleri (مَنْ – إِذَا – مَهْمَا gibi) mebnidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çalma kapıyı, çalarlar kapını.	مَنْ دَقَّ دُقَّ
مَنْ cezm ile mebnidir. Harekesi değişmez.	

7. Fiil isimler (هَلُمَّ – هَيْهَاتَ) mebnidir. (Fiil olmadığı halde fiil anlamını taşıyan kelimeler صَه = Sus gibi)

8. Bazı zarflar mebnidir. Mebni zarfların sayısı 16'dır. 6 tanesi zarfı olarak, 9 tanesi zaman zarfı olarak, 1 tanesi de hem yer, hem zaman zarfı olarak kullanılır.

a- Yer zarfı olarak kullanılan mebni kelimeler:

حَيْثُ	لَدُنْ	لَدَى	أَيْنَ	هُنَا	ثُمَّ
--------	--------	-------	--------	-------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ötekilerin yattığı yerde yat.	أُرْقُدْ حَيْثُ يَرْقُدُ الْآخَرُونَ
حَيْثُ zamme ile mebnidir.	

b- Zaman için kullanılan mebni zarflar:

إِذْ	أَمْسِ	مُدْ	مُنْذُ	قَطُّ	لَمَّا	أَيَّانَ	مَتَى	الآنَ
------	--------	------	--------	-------	--------	----------	-------	-------

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Gemi dün açıldı.	أَقْلَعَتِ السَّفِينَةُ أَمْسِ
أَمْسِ kesra ile mebnidir.	

c- Hem zaman, hem yer için kullanılan mebni zarf: أَيْ

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
----------	----------

Nerede durursan dururum.	أَتَى تَقِفْ أَقِفْ
أَتَى cezm üzere mebnidir.	

9. Cinsini nefyeden لا nın ismi mebnidir.

10. Cinsini nefyeden لا nın ismi mebnidir. مَرْدُوِيَه – رَا حَوِيَه – سَبَوِيَه gibi.

b. Mebni Olan Fiiller

1. Mazi fiiller

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuk kapıyı açtı.	فَتَحَ الطِّفْلُ الْبَابَ
فَتَحَ gibi mazi fiiller fetha üzere mebnidir.	

2. Muzarilerin cemi müennesleri

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kadınlar yiyorlar.	النِّسَاءُ يَأْكُلْنَ
Siz yiyorsunuz.	أَنْتُنَّ تَأْكُلْنَ
Nunu nisve (dişilik nunu) bitişen muzari fiiller mebnidir.	

3. Emir fiiller

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kitabını oku!	اقْرَأْ كِتَابَكَ
اقْرَأْ ile mebnidir.	

c. Mebni Olan Harfler

Bütün harfler (ب – لَمْ gibi) mebnidir.

12. Mukârebe, Recâ' ve Şurû' Fiilleri

Kendine ait manaları bulunan bu yardımcı fiiller mübtedâ ile haberin başına gelerek (كَانَ ve kardeşleri gibi) mübtedâ'yı merfû haberi de mansûb yapar. (كَادَ) soyundan olanlar adıyla da gramer kitaplarında geçen bu yardımcı fiillerin en önemli özelliği ise haberinin muzâri fiil oluşudur.

12.1. Mukârebe Fiilleri

Haberde bildirilenin yaklaştığını anlatan fiiller şunlardır:

Mazi	Muzari	Mazi	Muzari	Mazi
كَرَبَ	يَكَادُ	كَادَ	يُوشِكُ	أَوْشَكَ

Bunların hepsi de "...neredeyse ..ecek, neredeyse ..acak, ..eyazdı, az kalsın, ..mek üzere(ydi)" manasını verir. Az kullanılan (كَرَبَ) hâriç diğerlerinin muzârisi de çekimleriyle birlikte kullanılır. (أَنْ) ile ya da (أَنَّ) siz gelebilirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Suçlu öldürüle yazdı.	كَادَ الْمُجْرِمُ يُقْتَلُ
Şimşek neredeyse gözlerini alacak.	يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ
Halit neredeyse çıkacak.	يُوشِكُ خَالِدٌ أَنْ يَخْرُجَ
Halit'in gelmesi yakındır.	أَوْشَكَ أَنْ يَأْتِيَ خَالِدٌ
Kalp kederinden az kaldı eriyecekti.	كَرَبَ الْقَلْبُ مِنْ حُزْنِهِ يَدُوبُ

Not: Bu üç fiil kendi başlarına tam fiil olarak (yardımcı fiil olmadan) kullanıldıklarında "yaklaştı" manasını verirler. O zaman fâili (أَنْ) den sonraki bölüm olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Güneşin doğması yaklaştı.	أَوْشَكَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ

12.2. Recâ' Fiilleri

إِخْلُوقَ	حَرَى	عَسَى
-----------	-------	-------

En çok kullanılanı (عَسَى) dır. “Belki, umulur ki, ola ki, herhalde, ..abilir” manalarını taşırlar. Muzâri çekimleri yoktur. Yâni câmid (donmuş) fiiller grubundandır. عَسَى fiili genellikle (أَنْ) ile kullanılır. Daha ziyade (عَسَى) fiili sâbit kalır, devamındaki cümle çekimli getirilerek kullanılır:

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Umulur ki Rabb’iniz size merhamet eder.	عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمُ
Umulur ki Halit kalkar.	حَرَى خَالِدٌ أَنْ يَقُومَ
Umulur ki kar yağar.	إِخْلَوْلَقِ التَّلُجِ أَنْ يَنْزِلَ

عَسَى fiilinin mâzî çekimi yapılarak ve yanına zamir olarak da kullanılır (... عَسَى عَسِيًّا عَسَوْا)

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Umulur ki o bir hayır yapar.	عَسَاهُ أَنْ يَفْعَلَ خَيْرًا

*عَسَى fiili “yaklaştı” manasında tam fiil olarak da kullanılır. Bu durumda fâili yine (أَنْ) den sonraki bölümdür.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Halit’in gelmesi yaklaştı.	عَسَى أَنْ يَأْتِيَ خَالِدٌ

12.3. Şurû’ Fiilleri

شَرَعَ	أَخَذَ	أَنْشَأَ	طَفِقَ	أَقْبَلَ	جَعَلَ	قَامَ	إِبْتَدَأَ	هَبَّ	إِنْبَرَى
--------	--------	----------	--------	----------	--------	-------	------------	-------	-----------

Bu fiiller muzârinin başına geldiklerinde kendi asıl manalarını atarak (بَدَأَ) “...meye başladı” manasını verirler. Başlama bildiren fiillerin başına (أَنْ) getirilmez. Yani başlangıç bildirmeleri ancak muzâri başında olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Çocuk ağlamaya başladı.	أَخَذَ الْوَلَدُ يَبْكِي
Cennet yaprağından üzerlerine örtmeye başladılar.	طَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
Öğrenci okumaya başladı.	شَرَعَ الطَّالِبُ يَقْرَأُ

Deli bağırma başladı.	جَعَلَ الْمَجْنُونُ يَصْرُخُ
Zanlı hakikati söylemeye başladı.	شَرَعَ الْمَثُومُ يَقُولُ الْحَقِيقَةَ

13. Hâl

Hâl; fiil işlenirken, fâilin, mef'ûlün veya her ikisinin durumunu gösteren mansûb ve nekre isimdir. Tekil ve illet harfi bulunmayan bir kelime olduğu takdirde hâl, üstün tenvinli olarak gelir.

Türkçe' deki durum zarfı karşılığıdır. Fiile sorulan "Nasıl" sorusuna cevap teşkil eder. Fiil yapılırken onu işleyen durumu açıklanan hâl Türkçeye (...rek, ..rak) ekleriyle veya (...dığı halde), (...ken, ...mış olduğu halde) kelimeleriyle tercüme edilir. Durumları açıklanan fâil ya da mef'ûlün bih'e de sâhibu'l-hâl veya zü'l-hâl denir. Sâhibu'l-hâl genellikle marife olur. Özel isimlerin ise harfi tarif almasa da marife olduğu açıktır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hâlit binerek (binmiş olarak) geldi.	جَاءَ خَالِدٌ رَاكِباً
Aişe binerek (binmiş olarak) geldi.	جَاءَتْ عَائِشَةُ رَاكِبَةً

Burada رَاكِباً ve رَاكِبَةً kelimeleri fâil olan Hâlit ve Aişe'nin durumunu açıklamaktadır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hâlit Mahmut'la ikisi de (ata) binmiş olarak karşılaştı.	لَقِيَ خَالِدٌ مَحْمُوداً رَاكِبِينَ

Burada رَاكِبِينَ kelimesi hem fâil olan Hâlid'in hem de mef'ûl olan Mahmut'un durumunu açıklamaktadır ve tesniyenin mansûb hâli (olan yâ-nûn) ile gelmiştir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ata eğilenmiş olarak bindim.	رَكِبْتُ الْفَرَسَ مُسْرَجاً
Kitabı ciltli olarak satın aldım.	إِشْتَرَيْتُ الْكِتَابَ مُجَلِّداً

Burada مُسْرَجاً ve مُجَلِّداً kelimeleri mef'ûl olan atın binilirken ve kitabın satın aldığı zaman ki durumlarını açıklamaktadır.

Görüldüğü gibi isimlerin, sıfatların ve özellikle ism-i fâillerin mansûb haldeki yapıları, fiilin yapıma tarzını veya fiil işlendiği andaki durumlarını gösteren zarf olarak kullanılır.

* Hâl, sahibul hale müfred, tesniye, cem ve müzekkerlik, müenneslik bakımından uyar.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
O Rabb'ine tevbe ederek öldü.	مَاتَ تَائِباً لِرَبِّهِ
O ikisi Rabb'lerine tevbe ederek öldü.	مَاتَا تَائِبِينَ لِرَبَّيْمَا
Onlar Rabb'lerine tevbe ederek öldüler.	مَاتُوا تَائِبِينَ لِرَبِّهِمْ

*Hâl müfred (tek bir kelime) olarak geldiği gibi, cümle (isim cümlesi, fiil cümlesi) veya şibh-i cümle (harf-i cer ya da zarflı cümle parçası) olarak da gelebilir. O zaman hâl; mahallen mansûb olur.

13.1. Hal Çeşitleri

1. Müfret: Hal tek bir isim olarak gelebilir. Bu isim hl sahibine göre tesniye veya cemi olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dilenci yemeği sıcak olarak yedi.	أَكَلَ السَّائِلُ الطَّعَامَ حَارًّا
Yemeği sıcakken (sıcak olarak) yeme.	لَا تَأْكُلِ الطَّعَامَ حَارًّا
Hasta sütü soğuk olarak içti.	شَرِبَ الْمَرِيضُ الْحَلِيبَ بَارِدًا

2. İsim Cümlesi: Hâl isim cümlesi ya da fiil cümlesi olarak geldiğinde, bu cümleyi asıl cümleye bağlayan vâvü'l-hâl (hâl vâvı) denen bir vâv (وَ) bulunur. Veya yalnız zamir veya hem vâv hem zamirden oluşan bir bağlayıcı bulunur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Onu küçükken tanıdım.	عَرَفْتُهُ وَأَنَا صَغِيرٌ
Meyveyi ham iken yemeyiniz.	لَا تَأْكُلُوا الْفَاكِهَةَ وَهِيَ فَجَّةٌ
Sen geldiğinde ben uyuyordum.	كُنْتُ نَائِمًا وَأَنْتَ قَادِمٌ

3. Fiil Cümlesi: Bazen olumlu mâzî hâl cümlesinin başında (وَ قَدْ) bulunur. Böylece fiilin oluşmasından daha önceki zamanda oluşan bir eylemi belirtir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bütün arkadaşlar geldiği halde kardeşin gelmedi.	غَابَ أَخُوكَ وَقَدْ حَضَرَ جَمِيعَ الْأَصْدِقَاءِ

Olumlu muzâri ile başlayan hâl cümlesi genellikle önünde vâv-ı hâliye ve başka bir ön takı almaksızın sâhibu'l-hâle bağlanır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mü'mini Rabbine dua ederken işittim.	سَمِعْتُ الْمُؤْمِنَ يَدْعُو رَبَّهُ

Olumsuz mâzî ve muzâri ile başlayan hâl cümlesinin başında bazen vâv-ı hâliye bulunur, bazen bulunmaz.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
İşçi fabrikaya hiçbir şey yemeden gitti.	ذَهَبَ الْعَامِلُ إِلَى الْمَصْنَعِ لَمَّا يَأْكُلُ سَيْئاً

4. Hâl Şibh Cümle (Câr-Mecrûr ve Zarf Cümlesi): Şibh-i cümle olan hâl arada vâv-ı hâliye olmaksızın doğrudan bağlanır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Dostumun sesini kapı arkasında olduğu halde tanıdım.	مَيَّرْتُ صَوْتَ صَدِيقِي خَلْفَ الْبَابِ
Minberin üstündeki hatibi gördüm.	شَاهَدْتُ الْخَطِيبَ فَوْقَ الْمِنْبَرِ
Öğrenci mektubu sevinç içinde okudu.	قَرَأَتِ التَّلْمِيذَةَ الرَّسَالَةَ فِي فَرَحٍ
Meyveyi ağacının üzerinde olduğu halde sattım.	بِعْتُ الثَّمَرَ عَلَى شَجَرِهِ

13.2. Hâl ile İlgili Diğer Özellikler

* Genellikle hâl nekre, sahibu'l-hâl marife olarak gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Mazlum (zulme uğrayan) ağlayarak geldi.	أَقْبَلَ الْمَظْلُومُ بَاكِئاً
Ordu zafer kazanarak döndü.	عَادَ الْجَيْشُ ظَافِراً

* Hâl birden fazla olabilir, hepsi de atıfsız olarak ana cümleye bağlanabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kahraman ne korkarak ne de tereddütlü olarak sığıyor.	يَقْفِرُ الْبَطْلُ لَا خَائِفاً وَلَا مُتَرَدِّداً
Mahmut ağlayarak ve yürüyerek gitti.	ذَهَبَ مَحْمُودٌ بَأَكْبَارٍ مَأْشِيًا

* Hâl fâilin ya da mef'ûlün durumunu belirttiği gibi muzafun ileyin durumunu da belirtebilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiç biriniz kardeşinin etini ölü olduğu halde yemeyi sever mi?	أَيُّجِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا

* (Vâvu'l-hâl) şart edatları olan **إِنْ** ve **لَوْ** in önlerinde geldiğinde cevap cümleleri bulunmazsa vâvu'l-hâl olur. (وَإِنْ) ise vasıl edatı olup ...se bile, ..sa bile, ...ise de, ..dığı halde, ..mesine rağmen gibi manalara gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ayakta durmaktan aciz olsan bile namaz kıl.	صَلِّ وَإِنْ عَجَزْتَ عَنِ الْقِيَامِ
Uzak olsa bile gideriz.	نَذْهَبُ وَلَوْ كَانَ بَعِيدًا

13.3. Hâl, Sıfat ve Sıla Cümlelerinin Farkı

Hâl, sıfat ve sıla cümleleri arasında mana bakımından büyük fark olmasa da gramer yönünden farklıdırlar. Marife isimden sonra gelen cümleye hal cümlesi, nekre isimden sonra gelen cümleye sıfat cümlesi, ism-i mevsûlden sonra gelen cümleye sıla cümlesi denir.

Örnekler:

Çeşidi	Türkçesi	Arapçası
Hal	Adam ben onu görürken geldi.	حَضَرَ الرَّجُلُ أَرَاهُ
Sıfat	Gördüğüm bir adam geldi.	حَضَرَ رَجُلٌ أَرَاهُ
Sıla	Gördüğüm adam geldi.	حَضَرَ الرَّجُلُ الَّذِي أَرَاهُ
Hal	Adamı gelirken gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَ يَحْضُرُ
Sıfat	Gelen bir adam gördüm.	رَأَيْتُ رَجُلًا يَحْضُرُ

Sıla	Gelen adamı gördüm.	رَأَيْتُ الرَّجُلَ الَّذِي يَحْضُرُ
------	---------------------	-------------------------------------

14. Merfular, Mansublar ve Mecrurların Özeti

14.1. Merfular

İrab bir kelimenin cümle içindeki yerini ve harekesini belirtmektedir.

أَلْمَرْفُوعَاتُ Merfu (harekesi zamme) Kelimeler	
الْمُبْتَدَأُ	Mübteda (Özne)
الْخَبَرُ	Haber (Yüklem)
الْفَاعِلُ	Fail (Özne)
نَائِبُ الْفَاعِلِ	Naibu Fail
إِسْمٌ كَانَ	Kanenin İsmi
خَبْرٌ إِنَّ	İnnenin Haberi

Bir kelime zamme, elif ve vav ile merfu olur. Müfret kelimeler, kırık cemiler, cemi müennes kelimeler zamme ile tesniye elif ile cemi müzekker salim ve beş isim vav ile merfu olur.

İrabı	Kelime Çeşitleri		
Zamme ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ	الْمُفْرَدُ	Müfret
Zamme ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ	جَمْعُ التَّكْسِيرِ	Kırık Cemi
Vav ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ	جَمْعُ الْمَذْكَرِ السَّلِيمِ	Cemi Müzekker Salim
Zamme ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ	جَمْعُ الْمُؤَنَّثِ السَّلِيمِ	Cemi Müennes Salim
Elif ile Merfu	مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ	الْمُثَنَّى	Müsenna

Örnekler:

İrabı	Kelime	Örnekler	Açıklama
مُبْتَدَأٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الْبَيْتُ	الْبَيْتُ كَبِيرٌ	Mübteda
خَبْرٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	جَمِيلَةٌ	أَلْوَرْدَةٌ جَمِيلَةٌ	Haber
فَاعِلٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الطَّالِبُ	شَاهَدَ الطَّالِبُ الْفِيلِمَ	Fail

نَائِبُ فَاعِلٍ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	المُجْرِمُ	أَعْتَقِلَ الْمُجْرِمَ	Naibu Fail
إِسْمٌ كَانَ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الامْتِحَانُ	كَانَ الامْتِحَانُ سَهْلًا	Kanenin İsmi
خَبَرٌ إِنَّ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	عَلِيمٌ	إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ	İnnenin Haberi
صِفَةٌ تَابِعٌ لِمَوْصُوفِهِ فِي الرَّفْعِ	الْكَسُولُ	رَسَبَ الطَّالِبُ الْكَسُولُ	Sıfat
مُبْتَدَأٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الْوَاوُ	الْمَوْظَّفُونَ	الْمَوْظَّفُونَ نَشِيطُونَ	Çoğul Mübteda
خَبَرٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الْوَاوُ	مُسَافِرُونَ	الْمُهَنْدِسُونَ مُسَافِرُونَ	Çoğul Haber
فَاعِلٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الْأَلِفُ	الْمَوْظَّفَانِ	سَافَرَ الْمَوْظَّفَانِ إِلَى بَارِيسَ	İkil Fail
فَاعِلٌ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الْمَوْظَّفَاتُ	كَانَتِ الْمَوْظَّفَاتُ مُسَافِرَاتٍ	Müennes Çoğul Fail
نَائِبُ فَاعِلٍ: مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفَعِهِ الضَّمَّةُ	الطُّلَّابُ	دُعِيَ الطُّلَّابُ إِلَى عُرْفَةِ الْمُدِيرِ	Naibu Fail

14.2. Mansublar

الْمَنْصُوبَاتُ Mansub (harekesi fetha) Kelimeler	
الْمَفْعُولُ بِهِ	Mefulü Bih
خَبَرٌ كَانَ	Kanenin Haberi
إِسْمٌ إِنَّ	İnnenin İsmi
مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ	Mefulü Mutlak
مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ	Mefulü Lieclih
مَفْعُولٌ مَعَهُ	Mefulü Maah
مَفْعُولٌ فِيهِ	Mefulü Fih
الْحَالُ	Hal
الْمُسْتَثْنَى	Müstesna
الْتَّمِيْزُ	Temyiz

Bir kelime fetha veya ye ile merfu olur. Müfret kelimeler, kırık cemiler fetha ile cemi müennes kelimeler kesra ile tesniye ve cemi müzekker salim ye ile beş isim elif ile mansub olur.

İrabı	Kelime Çeşitleri
-------	------------------

Fetha ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ	الْمُفْرَدُ	Müfret
Fetha ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ	جَمْعُ التَّكْسِيرِ	Kırk Cemi
Ya ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ	جَمْعُ الْمَذَكَّرِ السَّلِيمِ	Cemi Müzekker Salim
Kesra ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْكَسْرِ	جَمْعُ الْمُؤَنَّثِ السَّلِيمِ	Cemi Müennes Salim
Ya ile Mansub	مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ	الْمُثَنَّى	Müsenna

Örnekler:

İrabı	Kelime	Örnekler	Açıklama
مَفْعُولٌ بِهِ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	دُرُوسُهُ	ذَكَرَ الطَّالِبُ دُرُوسَهُ	Mefulü Bih
خَبَرٌ كَانَ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	مُسْمِسًا	كَانَ الْجَوُّ مُسْمِسًا	Kanenin Haberi
إِسْمٌ إِنَّ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	النَّحْوُ	إِنَّ النَّحْوَ سَهْلٌ	İnnenin İsmi
مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	شُكْرًا	أَشْكُرُكَ شُكْرًا جَزِيلًا	Mefulü Mutlak
مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	بَحْثًا	ذَهَبْتُ إِلَى الْمَكْتَبَةِ بَحْثًا عَنْ كُتُبٍ	Mefulü Lieclih
مَفْعُولٌ مَعَهُ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	الشَّاطِئِ	مَشَيْتُ وَالشَّاطِئِ	Mefulü Maah
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	مُبْتَسِمًا	دَخَلْتُ الصَّفَّ مُبْتَسِمًا	Müfret Hal
مُسْتَثْنَى: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	مُحَمَّدًا	حَضَرَ الطُّلَّابُ إِلَّا مُحَمَّدًا	Müstesna
تَمْيِيزٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ	قُمَاشًا	اشْتَرَيْتُ مِثْرًا قُمَاشًا	Temyiz
خَبَرٌ كَانَ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْيَاءِ	مُسَافِرِينَ	كَانَ الْمُهَنْدِسُونَ مُسَافِرِينَ	Kanenin Haberi
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْيَاءِ	مُبْتَسِمِينَ	دَخَلُوا الصَّفَّ مُبْتَسِمِينَ	Çoğul Hal
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْكَسْرِ	مُبْتَسِمَاتٍ	دَخَلْنَ الصَّفَّ مُبْتَسِمَاتٍ	Çoğul Hal
حَالٌ: مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْيَاءِ	مُبْتَسِمِينَ	دَخَلَا الصَّفَّ مُبْتَسِمِينَ	İkil Hal

14.3. Mecrurlar

Mecrur (harekesi kesra) Kelimeler	
الْمَجْرُورُ بِحَرْفِ جَرٍّ	Harfi Cer ile Mecrur

المُضَافُ إِلَيْهِ	Muzafun İleyh
--------------------	---------------

Bir kelime kesra veya ye ile mecrur olur. Müfret kelimeler, kırık cemiler ve cemi müennes kelimeler kesra ile tesniye, cemi müzekker salim ve beş isim ye ile mansub olur.

İrabı		Kelime Çeşitleri	
Kesra ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْكَسْرَةِ	المُفْرَدُ	Müfret
Kesra ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْكَسْرَةِ	جَمْعُ التَّكْسِيرِ	Kırık Cemi
Ya ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْيَاءِ	جَمْعُ الْمَذْكَرِ السَّلِيمِ	Cemi Müzekker Salim
Kesra ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْكَسْرَةِ	جَمْعُ الْمُؤَنَّثِ السَّلِيمِ	Cemi Müennes Salim
Ya ile Mecrur	مَجْرُورٌ بِالْيَاءِ	المُثَنَّى	Müsenna

Örnekler:

İrabı	Kelime	Örnekler	Açıklama
مَجْرُورٌ بِمِنْ وَعَلَامَةٌ جَرَّهُ الْكَسْرَةُ	الْمَنْزِلُ	خَرَجْتُ مِنَ الْمَنْزِلِ صَبَاحًا	Harfi cer
مُضَافٌ إِلَيْهِ: مَجْرُورٌ وَعَلَامَةٌ جَرَّهُ الْكَسْرَةُ	الطَّائِرَةُ	أَنَا مُسَافِرٌ عَلَى مَتْنِ الطَّائِرَةِ	Muzafun İleyh

**Bu kitap Anadolu İmam-Hatip Liselerinde
derse giren öğretmenler ve bu okullarda
okuyan öğrencilere için kaynak olarak
hazırlanmıştır. Konular örnekleriyle
birlikte anlatılmıştır. Gereken yerlerde
detaya girilmiştir. Ancak müfredat dışına
çıkılmamıştır.**